

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РАДА З НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ, АСПІРАНТІВ,
МОЛОДИХ УЧЕНИХ

ДЕБЮТ

Збірник тез доповідей студентів
ФАКУЛЬТЕТУ ФІЛОЛОГІЇ ТА МАСОВИХ КОМУНІКАЦІЇ

Маріуполь – 2016

ББК 94 я 43

УДК 08 (063)

Дебют : збірник тез доповідей студентів факультету філології та масових комунікації за результатами участі в Декаді студентської науки – 2016 / за заг. ред. д. політ. н., проф. К.В. Балабанова, д. екон. н., проф. О.В. Булатової. – Маріуполь, 2016. – 217 с.

Редакційна колегія: д. філол. н., проф. Безчотнікова С.В.; Вялкова І.О., к. філол. н., доц. Хорошков М.М.; к. пед. н., проф. Щербакова К.Й.; к. психол. н., доц. Варава Л.А.; к. філол.н., доц. Голоцукова Ю.О.; к. пед. н., доц. Осіпцов А.В.; к. пед. н., доц. Мойсеєнко Р.М.; к. пед. н., доц. Попович О.В.; д. філол.н., проф.. Почепцов Г.Г.

Матеріали збірника висвітлюють результати науково-дослідної роботи студентів МДУ, які присвячені питанням мовознавства, літературознавства, здоров'я людини, соціальних комунікацій, педагогічної науки та сучасної психології.

Рекомендовано до друку радою з науково-дослідної роботи студентів, аспірантів, молодих учених Маріупольського державного університету.

Протокол № 4 від 26 січня 2016р.

Редакція не несе відповідальності за авторський стиль тез, опублікованих у збірнику.

© Маріупольський державний
університет, 2016

СЕКЦІЯ РЕКЛАМА

УДК 659.123(043)

Некрасова М. Є.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВИГУКІВ У РЕКЛАМНИХ ТЕКСТАХ

Сучасна економіка України ґрунтується на інформаційній індустрії. Значного розвитку така індустрія набуває завдяки зростанню Інтернет-економіки. Всесвітня мережа встановлює нові можливості у соціальній та економічній діяльності.

Не від'ємним інструментом для сфери бізнесу стала телевізійна, друкована та Інтернет-реклама. Встановлено, що реклама в мережі займає все більшу частину в рекламних бюджетах компанії. Поясненням такого розподілу є прагнення компанії охопити велику кількість аудиторії при порівняно невеликих рекламних витратах та можливість точно оцінити ефективність від розміщення рекламного звернення [1; с. 174].

В Україні (власне, в усьому світі) реклама сприймається як одна із складових комплексу маркетингових комунікацій [2; с. 203]. Вона поступово стала невід'ємною частиною нашого життя.

Ефективність психологічної дії рекламних засобів характеризується числом обхвату споживачів, яскравістю і глибиною враження які ці засоби залишають в пам'яті людини, ступенем залучення уваги [3; с. 18].

У ст. 6 Закону України «Про рекламу» зазначено, що мова реклами визначається законами України «Про мови в Українській РСР», «Про інформацію», «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні», «Про телебачення і радіомовлення», іншими законодавчими актами України в цій сфері, міжнародними договорами та угодами. Зареєстровані у встановленому порядку товарні знаки, логотипи можуть наводитися мовою оригіналу.

Будь-який фахівець в галузі реклами повинен вміти користуватися самим основним інструментом у своїй справі - мовою. Дослідники часто звертаються до вивчення стилістичної різноплановості лексичних одиниць, які використовуються у рекламних текстах. Визначають зміни в лексичному складі рекламних текстів, які пов'язані з швидким розвитком технологій. На ряду з композицією звертають увагу на використання мовних засобів. Спостереження над мовленнєвими засобами реклами дають можливість зробити також висновки, що для рекламування позитивних якостей, характеристики предмета чи об'єкта реклами тощо використовуються засоби виразності переважно в комплексі. Використання вигуків є одним із таких засобів виразності.

Вигуки — це слова, що виражають емоції та спонукання, не називаючи їх, а також відтворюють нечленороздільні звуки. Їх конкретне значення великою мірою залежить від контексту, ситуації.

За значенням вигуки поділяються на:

1. Емоційні — виражають почуття, настрої, переживання, стан людини, її ставлення до різних явищ дійсності: о, ой, ох, ах, ех, ай, ух, ой лишенько, ой леле, гвалт, тьху, тю, фу, цур йому, овва, от тобі й на, ото ж то й є, де ж пак, слава Богу, боронь Боже.

2. Спонукальні — виражають наказ, спонукання або слугують засобом привернення чиеїсь уваги, впливу на поведінку тварин: геть, годі, ну, цить, тсс, гайда, ануте, анумо, гей, агеи, алло.

3. Вигуки етикету — виражають вітання подяку побажання тощо: *добридень, привіт, до побачення, на добраніч, пробачте, дякую, спасибі, помагайбі, будь ласка, прошу, їй-богу.*

4. Звуконаслідувальні слова — відтворюють різні звуки природи, тварин, машин тощо: *ку-ку, кру-кру, кукуріку, ках-ках-ках, гав-гав, брязь, плююсь, бух* [4; с. 254].

Складна природа вигуків спричинила проблему визначення їх статусу. У сучасному мовознавстві сформувалося кілька підходів до витлумачення статусу вигуку. У традиційній класифікації частин мови його зараховують до морфологічних одиниць, але виводять із системи повнозначних і службових частин мови.

Виразною стилістичною особливістю звуконаслідувальних слів є їх звукозаписний характер. За допомогою звуконаслідувальних слів можна не тільки відтворити момент звучання, а й змалювати цілу звукову картину, передати звучання в просторі, відобразити його

мелодійність або ритмічність, повторюваність. Іноді майстри слова вдаються до звуконаслідувального оформлення лексем з метою створення звукообразної картини дії.

Досліджуючи деяку кількість рекламних текстів, можна виявити, що в більшості випадків використано саме емоційних вигуків. Наприклад, рекламний текст відеоролику «Спортмайстер»: «Господарі купили спеціальне зимове взуття, щоб ми не сиділи затишно вдома, а йшли гуляти. Ух, холодно!».

Використання спонукального вигука в рекламному тексті може стати показником відношень між учасниками діалога. Наприклад, текст відеоролику «AXE: Dark & Gold».

- Гей, шоколадний! Ти вже не один.

Приклад рекламного тексту з відеоролика пального «ARCTIC» з використанням вигуків етикету: «Зима-зима... У твоїх льодяних обіймах розумієш справжню ціну надійності. Ти випробуєш віру. Виснажуєш техніку, людину. Ти вчиш. Вчиш довіряти тільки тим, з ким був за межою людських можливостей. І пальному... Арктичному пальному, яке не замерзає при -40. Якість якого перевірена на екстремальних умовах. Дякую, зима! Я засвоїв твій урок.

Дуже цікавим є прийом використання звуконаслідувальних слів, які можуть використовуватись як засіб створення ситуативного комічного ефекту.

Наприклад, рекламний текст відеоролику молока «Добриня», де відбувається своєрідний вигуківий «діалог»:

- Му-му.

- Ха-ха-ха.

- Му-му.

- Ха-ха-ха.

- Му-му.

«Добриня» з молока добрих корів.

Сфера використання звуконаслідувань, так само як і вигуків, обмежується тільки усно-розмовним та художнім стилями, де вони використовуються для звукового увиразнення тексту.

Література

1. В. О. Ліщина Науковий журнал Комп'ютерно-інтегровані технології: освіта, наука, виробництво // Інтернет-реклама – ефективний інструмент маркетингової комунікаційної політики. / В. О. Ліщина. — Луцьк, 2013. — №12 — 174 с.
2. Международный кодекс рекламной практики / пер. с англ. Н. В. Гениной, В. Е. Демидова. — К. : Укрреклама, 1995. — 203 с.
3. Пазуха М.Д. Реклама у підприємницькій діяльності: Навч. пос. / Пазуха М., Ігнатович М. — К.: Центр навчальної літератури, 2006. — 18 с.
4. Ющук І. П. Рідна мова: Підруч. для 7 кл. — К.: Арт-Освіта, 2004. — 254 с.

УДК 659.148(477):355(043)

Хрипченко Ю. О.

ВІЙСЬКОВА ТЕМАТИКА У СОЦІАЛЬНІЙ РЕКЛАМІ НА УКРАЇНСЬКОМУ ТЕЛЕБАЧЕНІ: МЕТОДИ ЕМОЦІЙНОГО ВПЛИВУ НА АУДИТОРІЮ

Соціальна реклама – це реклама не конкретного товару, а певного «ставлення до світу».

[1] Вона не має комерційної мети та виховує у суспільстві соціально значущі цінності. Крім того, синонімом соціальної реклами виступає некомерційна реклама. Цей термін більш поширений на території західних країн. Некомерційна реклама – це реклама, яка спонсується некомерційними інститутами або в їх інтересах і має на меті стимулювання пожертв, заклик підтримати когось або привернення уваги до важливих проблем розвитку соціуму. [1]

Основним джерелом появи соціальної реклами є суспільне життя, у якому виникли конфліктні ситуації і протистояння на рівні соціальних груп.[1] Значущим конфліктом 2014-2015 років на території України стало бойове протистояння на території Донецької та Луганської областей. Тоді соціальна реклама отримала друге дихання. З'явилися ролики на підтримку української армії та підрозділу спеціального призначення «Дніпро». Мета цієї реклами – збор коштів на потреби армії, а також показати, що країну є, кому захищати.

За браком коштів на підтримку армії, зневіри народу в перемогу та отримання

безпечного перебування на території України почали з'являтися соціальні ролики, які підтримували патріотичний дух людей, запевняли їх у дієздатності української армії. Тому, **актуальність** теми дослідження полягає в аналізі української соціальної телевізійної реклами на військову тему за 2014 рік, який став переломним в історії України.

Об'єктом дослідження виступає соціальна реклама на українському телебаченні (1+1, Новий канал, ICTV, QTV, СТБ).

Предметом дослідження є прийоми та методи емоційного впливу на аудиторію, які використовуються, у телевізійній соціальній рекламі, для досягнення потрібного емоційного ефекту.

Соціальна реклама, як і вся реклама взагалі, не може обійтися без емоційного чинника впливу на аудиторію. Емоції – це те, що притягує людей до реклами, ототожнює їх з об'єктом рекламування та впливає на них. Найкращим засобом передавання емоцій є візуальний та аудіальний ефекти телебачення, тому соціальні ролики є найпотужнішим методом впливу на аудиторію. Отже, **метою** даної роботи є вивчення методів емоційного впливу на глядача телевізійної соціальної реклами, в якій присутня військова тематика.

Емоційний компонент в рекламі визначає емоційне ставлення глядача до об'єкта рекламної інформації: суперечливо, нейтрально, з антипатією чи симпатією. Але емоції — це індивідуальний прояв психічних явищ кожної людини. Вони мають суб'єктивний характер, тому важко заздалегідь визначити як людина відреагує на ті чи інші елементи впливу.

При координації Апарату Ради національної безпеки і оборони України був створений перший агітаційний ролик в 2014 року в підтримку української армії — “Підтримай свою армію, врятуй країну!”. Емоційний вплив на аудиторію в цій рекламі робить аудіальний супровід (динамічна музика, текст зі словами “Україна у небезпеці”, “армія буде захищати кожного з нас”, “щоб куля не пробила бронезилет”, “щоб мир у небі захищали наші пілоти”) та візуальний ефект (демонстрування важливих об'єктів для кожної людини — країни, сім'ї). Емоції, які повинен був викликати ролик — альтруїстичні (класифікація емоцій за Б.І. Додоновим).[3] Тобто у глядача повинна виникнути потреба у співпраці, допомозі іншим людям (відправити матеріальну допомогу на потреби армії).

Зі схожою тематикою був створений соціальний ролик для підрозділу спеціального призначення «Дніпро». Мета — збір коштів, матеріальна підтримка народу для захисників. Емоційний вплив на аудиторію в цій рекламі робить аудіальний супровід (динамічна музика, слова про соціальні цінності людей, боротьбу за єдину Україну, за життя та благополуччя народу, про захист кордонів) та візуальний ефект (шеренга сильних та рішучих хлопців, які виступають на захист своєї держави). Емоції, які повинен був викликати ролик — альтруїстичні (відправити матеріальну допомогу на потреби батальйону) та глоричні (від лат. «слава»), які викликають почуття гордості, переваги. [3]

У червні 2014 року на телеканали (1+1, Новий канал, QTV) вийшов черговий ролик в підтримку Збройних Сил України — “Підтримай тих, хто тебе захищає!”. Емоційний вплив на аудиторію в цій рекламі робить аудіальний супровід (перехід від динамічної музики до спокійно-романтичної з посиленою градацією, слова — “синку!”, “рівняння на маму”) та візуальний ефект (сльози матері, посмішка сина). Емоції, які повинен був викликати ролик — альтруїстичні (відправити матеріальну допомогу на потреби української армії), глоричні (почуття гордості за армію) та романтичні (любов до рідної матері, батьківщини). [3]

У мережі та на телеканалах (1+1, QTV) у червні 2014 з'явився відеоролик, що закликав допомогти добровольчим батальйонам, які знаходяться на Донбасі, в зоні АТО, з гаслом — “Повертайтеся живими!”. Емоційний вплив на аудиторію в цій рекламі робить аудіальний супровід (спокійно-романтична музика з посиленою градацією, оплески) та візуальний ефект (спокійна, впевнена хода солдат, радісні та сповнені гордості люди, привітний потиск рук). Емоції, які повинен був викликати ролик — альтруїстичні (відправити матеріальну допомогу на потреби добровольчим батальйонам) та глоричні (почуття гордості за сміливість захисників держави). [3]

8 серпня 2014 року на 1+1 стартував соціальний ролик для української армії, з метою допомогти сім'ям загиблих захисників України — “Ти поруч. Віримо. Живем...”. Емоційний вплив на аудиторію в цій рекламі робить аудіальний супровід (сумна музика з динамічною

градацією, постріли з автоматів) та візуальний ефект (похорон, сумні обличчя родини, сльози матері, щасливі спогади, портрет в траурній рамці, асоціації сина з батьком). Емоції, які повинен був викликати ролик — альтруїстичні (хвилювання за долю людей, матеріальна допомога сім'ям загиблих) та пугнічні емоції (від лат. «боротьба»), визначаються потребою у безпеці, викликані жахом війни та смерті. [3]

Телеканали, які входять до групи StarLightMedia (СТБ, Новий канал, ICTV) в липні 2014 запустили соціальну рекламу на підтримку української армії — “Українська армія - це наша гордість!”. Емоційний вплив на аудиторію в цій рекламі робить аудіальний супровід (легка музика з динамічною градацією, звуки пострілів з автоматів, вибухів, дзвін важкої техніки; слова які адресуються до матері: “Пам'ятаєш як я просив у тебе брата? Тепер в мене їх аж 22”, “Здається, ще вчора ганяли м'яча у дворі, а сьогодні ми — воїни!”, “Я виріс, мамо, і нікому не дам тебе скривдити!”) та візуальний ефект (зйомка відеоліста сина до матері, кадри з тренувань, реконструкція бою — вибухи, важка техніка, траншея, уповільнена зйомка стрільби з автомата). Емоції, які повинен був викликати ролик — глоричні (почуття гордості за сміливість захисників держави), пугнічні (потреба у безпеці, інтерес до боротьби за державу, незалежність), романтичні (любов до матері, батьківщини, почуття особливої значущості того, що відбувається).[3]

Отже, більшість соціальної реклами, створеної в підтримку української армії, добровольчим батальйонам чи підрозділу спеціального призначення мають на меті зібрати матеріальну допомогу для захисників країни. Для цього в рекламі задіяні аудіальні та візуальні ефекти, які впливають на альтруїстичні емоції глядачів. Також, в роликах демонструється відвага, сила та мужність солдат, які викликають здебільшого глоричні емоції. Демонстрування жахів війни (смерті, розлуки, горя) та сміливе протистояння їм викликають в аудиторії пугнічні емоції. Згадка про щасливе минуле, любов до батьківщини, оберігання рідних від біди — викликають романтичні емоції. Проте, варто зазначити, що емоції є проявом особистим і не можна напевно сказати, що всі глядачі відчували саме ці психічні процеси однаково. Тому, одним із завдань роботи постає дослідження емоційних реакцій на соціальну рекламу військової тематики за 2014 рік.

Література

1. Паршенцева Н. Социальная реклама[Электронный ресурс] / Н. Паршенцева. – Режим доступа: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Psihol/Article/parsh_soc.php
2. ADME.UA [Электронный ресурс] // ТВ-реклама. – Режим доступа: <http://www.adme.ua/tv-spot/>
3. Классификация чувств[Электронный ресурс] // Классификация по Б. Додонову. – Режим доступа: http://www.psychologos.ru/articles/view/klassifikaciya_chuvstv

УДК 659.131.2.Україна(043)

Єрьоменко М. С.

СПЕЦИФІКА ВИКОРИСТАННЯ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В РЕКЛАМНОМУ ТЕКСТІ

Проблема дослідження і створення рекламного тексту важлива складова не тільки теоретичного, але і практичного аспекту. Реклама визначає такий соціокультурний феномен, як спосіб життя. Рекламні комунікації поширені в усіх сфери життєдіяльності людини. Ставлення споживача до предмета реклами багато в чому залежить від використання певних мовних засобів, що створюють образ товару.

Актуальність даної роботи полягає в тому, що створення медичних текстів у рекламі нерозривно пов'язане з уживанням великої кількості термінів.

Мета – визначення особливостей медичного рекламного дискурсу. Предметом дослідження є функціонально-семантичне використання медичної термінології у рекламних текстах, його об'єктом – слова-терміни в рекламі медичних препаратів.

Дослідники зауважують, що виникли нові вимоги для вивчення специфіки реклами медичної діяльності і відзначають зміни, що відбулися у зв'язку з цим в досліджуваних рекламних текстах. Також, підкреслюється специфічний характер реклами медичної діяльності,

внаслідок чого серед мовних засобів створення рекламного образу у зверненнях, адресованих цільовій аудиторії, на перший план виходить термінологія [2; с. 19].

Терміни виконують комунікативно-прагматичну, називну і впливову функції в медичному рекламному дискурсі. З їх допомогою рекламний посил стає більш точним, що заслуговує довіри, а значить, правдоподібним і переконливим. Термін – необхідний і значущий мовний засіб створення рекламного тексту [3; с. 52]. Саме використання термінології виступає важливим аргументом для споживача.

Разом з тим реклама медичних препаратів багато в чому носить специфічний характер, і тому серед мовних засобів створення рекламного образу у зверненнях, адресованих цільовій аудиторії, на перший план виходить термінологія. Часто акцент зосереджується на високій якості обладнання, матеріалів, на сучасних технологіях. Сучасна медична термінологія – одна з найбільших і складних в понятійному, змістовному відношенні систем термінів. Приміром, Медичний словник Мегаенциклопедії Кирила і Мефодія включає 2050 медичних термінів, а Великий словник медичних термінів містить більше 50000 термінів, що використовуються в клінічній практиці, медичній літературі, біології та суміжних науках. Крім того, інтенсивне збільшення обсягу медичної та медико-біологічної інформації супроводжується появою багатьох нових термінів, число яких, за деякими джерелами, щорічно перевищує 1000.

Проблема дослідження медичної термінології у рекламному тексті важлива не тільки в теоретичному, але і в практичному аспекті. Розглядаючи термінологічну систему рекламного дискурсу, враховуємо, що цілісний і ґрунтовний образ предмета реклами (товару, послуги, фірми та ін.) створюється на базі візуальних (дизайнерських) і вербальних (мовних) компонентів, представлених у композиції рекламного тексту.

На наш погляд, термін у рекламі медичного препарату несе у собі інформацію про значущі якості товару, а також яскраве, часто гіперболізоване уявлення цих якостей, втілене в конкретних візуальних і вербальних формах.

Медичний рекламний дискурс вимагає розгорнутої аргументації, переконливості, доказовості. Рекламний текст повинен передавати максимальну кількість базової маркетингової інформації мінімально можливою кількістю слів. Тому кожне слово, що використовується в рекламній комунікації, має бути гранично точним, вагомим і обґрунтованим [4; с. 1088].

Термінологію розглядаємо як складову частину медичного рекламного дискурсу. Матеріалом для дослідження послужили тексти телевізійної і зовнішньої реклами, а також тексти, розміщені в друкованих ЗМІ і в мережі Інтернет.

Слова-терміни, які були нами виділені (близько 30-ти лексем), можна розподілити за такими групами:

- 1) терміни-назви захворювань (12 лексем): *грип, застуда, вірус* (реклама «Анаферон», «Лазолван», «Амбробене», «Лаферобіон», «Арбідол»), *нежить* (реклама «Називін»), *вітаміни* («Пікавіт», «Суперія») тощо;
- 2) терміни-назви людських органів (10 лексем): *печінка* («Глутаргін», «Есенціале»), *шлунок* («Мезим»), *серце* («Корвалтаб»), *зуби* («Холісал», «Гріппостад»), *нерви* («Тенатен»), *дихальні шляхи* («АЗО»);
- 3) терміни-назви ліків (форма випуску продукту) (5 лексем): *препарат* («Глутаргін», «Фамотидин»), *сироп* («Імунофлазід»), *краплі* («Ріназолін»), *таблетки від серця* («Корвалтаб»);
- 4) терміни-назви складових елементів препарату (4 лексеми): *глутамін, амінокислота, токсини* (реклама «Глутаргін»), *цинк, лікопін* («Суперія»), *ацидофільні лактобацили, полісахариди* («Ацифол»), *ментол, етиловий ефір, α-бромізовалеріанова кислота* («Корвалол»).

Терміни не завжди зрозумілі споживачам без пояснень і додаткових коментарів. Тому часто зустрічаються випадки неефективності подібних повідомлень. Багато в чому це пов'язано з тим, що в рекламних текстах присутнє стандартне перерахування характеристик ліків і товарів для здоров'я, основних складових компонентів препарату та ін. Таким чином звернення до широкої цільової аудиторії має супроводжуватися роз'ясненням термінології, що допоможе кращому сприйняттю рекламної інформації.

Наприклад, реклама ліків «Глутаргін»: «Так, Глутаргін сприяє відновленню *печінки*. На створення препарату Глутаргін чекали не тільки фармацевти. Компанія «Здоров'я» дослідила властивості природних *амінокислот: аргінін та глутамін*, що сприяють очищенню від токсинів та нормалізації білкового обміну у клітинах *печінки*. Створений на основі природних амінокислот «Глутаргін» допомагає відновити *печінку*. «Глутаргін» – здоров'я *печінки*». Ця реклама докладно розповідає про продукт, який випускає компанія. Споживач отримує повну інформацію щодо препарату. Це досягається за допомогою грамотно сформульованого тексту і правильно підібраних слів-термінів.

Медична терміносистема як складова частина загального термінологічного фонду, представляє складну організацію спеціальних одиниць, неоднорідну за своїм походженням і сутнісними характеристикам [1; с. 162].

При складанні текстів реклами необхідно уникати наукових термінів, спеціальної, професійної лексики, незрозумілої широкому колу читачів.

Аналіз медичного рекламного дискурсу дозволяє зробити висновок про те, що його складові тексти належать до терміносистеми. Використовувані в даних текстах терміни формують враження і демонструють ті комунікативні ситуації, з якими пов'язане їх вживання. Свідомість більшості потенційних споживачів реклами залишається високому рівні. Реклама медичних препаратів завжди буде актуальною. Адже вона допомагає зберегти нашого здоров'я. Термінологія як сукупність лексики, яка має найбільш інформативне навантаження, є системою відкритою і різномірною. Отже, точність і аргументованість, що є однією з найважливіших характеристик тексту реклами медичної продукції, забезпечується саме використанням термінів, які виступають необхідним мовним засобом створення образу товару.

Література

1. Канделаки Т.Л. Семантика и мотивированность терминов. - М.: Наука, 1977. - 167 с.
2. Квітко І. С. Термін в науковому документі. - Львів: Вища школа, 1976. - 127 с.
3. Лейчик В. М. Предмет, методы і структура термінознавства. - М.: Либроком, 2009. - 256 с.
4. Скарнев Д.С. Терминология как средство создания образа в медицинском рекламном дискурсе (на материале рекламы стоматологической деятельности). – Скарнев Д.С., Русакова М.М. – Філологічні ніуки. Фундаментальні дослідження. - №6, 2014. – 1095 с.

УДК 659.131.2(043)

Нестеренко В.С

ЗАСОБИ ВИРАЗНОСТІ В РЕКЛАМНОМУ ДИСКУРСІ

Як відомо, рекламні тексти в сучасному мовному середовищі є одними з найбільш експресивних, впливових та емоційних. Аналіз засобів виразності на лексичному, морфологічному та синтаксичному рівнях здійснено на матеріалі українських (О. І. Зелінська, Є. С. Коваленко), російських (Т. Н. Лівшиць, О. С. Попова, Т. В. Гулак), англійських (М. В. Гусар), іспанських (В. І. Охріменко, Н. Л. Волкогон) рекламних текстів. Актуальність теми полягає у значимості мовних засобів виразності для вдалого структурування рекламного повідомлення. Мета дослідження є дослідити особливості використання засобів виразності на матеріалі українських та російських рекламних текстів. Об'єктом дослідження є засоби виразності в рекламному дискурсі. Предмет дослідження – рекламні тексти

у журналі «Теленеделя» (№1(14001) – №53(14053))

Завдання:

1. Проаналізувати літературу, що відображає засоби виразності в рекламі
2. Охарактеризувати засоби виразності в рекламі
3. Здійснити аналіз фоносемантичних засобів виразності, емоційності, експресії в рекламі

На думку дослідників, виразним, по суті, є будь-який мовний знак, адже така його природа, інакше він не міг би виконувати свою функцію. Інтенсифікація виразності мовного знака відбувається лише в мовленні, під час реалізації комунікативно-інформативних можливостей мовної системи [1, с. 7-8]. На синтаксичному рівні розрізняємо інтенсифіко-вано

виразні мовні засоби (стилістичні фігури: еліпсис, повтор, плеоназм, синтаксичний паралелізм тощо) і так звані «інтенсифікатори» виразності (порядок слів, використання певних синтаксичних конструкцій і т. ін.). Усі ці структури занурені у стихію рекламної комунікації і набувають особливої виразності, що сприяє реалізації прагматичної мети реклами поінформувати про товар чи послугу, вплинути на адресата мовлення потенційного споживача.

У рекламних текстах компресія, редукція висловлювань насамперед формують виразність синтаксичних структур. Талановиті автори цих текстів максимально мінімізують їх, виокремлюючи таким чином найголовнішу інформацію. На синтаксичному рівні це реалізується завдяки використанню простих двоскладних непоширених речень: Акція почалась!; Мрії здійснюються!; речень-дефініцій із лексично вираженим іменним складеним при-судком. У такі «визначення» включено незвичайні ознаки (хай навіть і яскраві), а ознаки істотні, які можна виявити і сформулювати лише внаслідок дослідження й узагальнення.

Частотним для рекламних текстів є використання різних видів односкладних речень. Зміст у таких конструкціях передано сконденсовано, виразно. Їхньою прагматичною основою є вираження прохання, наказу, побажання і т. ін.

Найпростішими мовними засобами, за допомогою яких маніфестується воля людини є односкладні означено-особові та узагальнено-особові речення із головним членом – дієсловом наказового способу: Підключайтесь до тарифу «Вільний life:»). Розмовляйте з усіма абонентами life:) по 0 коп./хв. Зберіть команду з 5-ти учасників та отримайте бонус 50 грн щомісяця до 2008 року! Летайте Эмирейтс из Москвы и Санкт-Петербурга по всему миру через Дубай. Використання означено-особових конструкцій може також акцентувати передавання семантики гарантування: Печатаем... 200 листов в минуту. Формируем, фальцуем, проклеиваем и перфорируем бесконвертные отправления. Укладываем 4000 конвертов в час. Отправляем с почтальонами письма с конвертами и без Вашим любимым адресатам. Печатаем адреса на любых конвертах.

Продуктивним і виразним у рекламних текстах є використання односкладних номінативних речень. Їхньою основною стилістичною функцією є ствердження буття рекламних предметів чи послуг, їх виділення, а також звичайної найменування. Залежності відзначення та структури в рекламних текстах представлені такі види номінативних речень:

1. Буттєві («Нові автомобілі. Продаж. Гарантія. Сервіс. Кредит до 4-х років»

2. Оцінні. Такі речення поєднують у собі номінацію предмета та його емоційну оцінку. Причому така оцінка передано імпліцитно за допомогою оцінних речень, в якому сконденсовано емоційно-експресивне забарвлення, передано «захоплення» автора рекламним товаром: Перший в Європі! SixSensesSpa!; Весь Мир. Каждый день

3. Номінативні теми. А. П. Загнітко кваліфікує цей різновид як речення, оскільки «він являє собою інтонаційно самостійну комунікативну одиницю – через неї мовець повідомляє про наявність у свідомості уявлення і викликає аналогічну асоціацію у свідомості співрозмовника» [2, с. 169]. У рекламних текстах такі речення часто є заголовками, вони називають рекламований предмет, який буде представлений далі в основному тексті.

Як відомо, номінативні речення із загальною стилістичною семантикою виділення можуть використовуватися для виокремлення у художньому стилі і відтворення особливостей структурно-інтонаційного у вираженні розмовного стилю [3, с. 73]. Номінативні речення порівняно з двоскладними є стислішими, надають експресивного характеру вислову, передають окремі необ'єднані між собою деталі [1, с. 12]. Лаконічність цих структур у рекламних текстах впливає на стилістичну виразність, підвищує інформативність тексту загалом. Крім того, в таких реченнях може бути сформульований головний мотив купівлі товару. А мотив завжди є поштовхом для здійснення дії через усвідомлення нової потреби, наприклад: Довірений водій. Абсолютний комфорт. Безпека (реклама автомобілів).

Ще одним засобом інтенсифікації виразності синтаксичних конструкцій є порядок слів, що допомагає упорядкувати зміст, зробити певні акценти. Як відомо, найбільш запам'ятовуються ті частини висловлення, що знаходяться або на його початку, або наприкінці.

У рекламі таким маркованим елементом є назва рекламного об'єкта у функції підмета (іноді додатка), що часто винесена на початок речення, наприклад: Chrysler 300M – стильний спортивний седан, що об'єднує найкращі ходові характеристики, американськ

практичність та оригінальний дизайн; «Шанс.Model.ua» – сльози щастя та радість перемоги. «Шанс.Model.ua» – найпрестижніші знімальні майданчики та подіуми. «Шанс.

Model.ua» – це шанс кардинально змінити своє життя на краще.

Література:

1. Чабаленко В. А. Стилїстика експресивних засобів української мови [Електронний ресурс] / В. А. Чабаленко. – Зпж. : Запорізький держ. Ун-т., 2002. – 351 с. – Режим доступу : <http://www.twirpx.com/file/1106493/>

2. Загнітко А. П. Український синтаксис: науково-теоретичний і навчально-практичний комплекс [Електронний ресурс] / А. П. Загнітко. – К. : ІЗМН, 1996. – Ч. 1. – 202 с. – Режим доступу : http://litmisto.org.ua/?page_id=20

3. Єрмоленко С. Я. Синтаксис і стилістична семантика [Електронний ресурс] / С. Я. Єрмоленко. – К. : Наукова думка, 1982. – 209 с. – Режим доступу :

<http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/6049/04-Degtyarova.pdf?sequence=1>

4. Біятенко Л. О. Стилїстичне використання номінативних речень [Начальний посібник] / Л. О. Біятенко. – К. : Ук. Мова в школі, 1962. – 11 – 13 с.

УДК 81'373.45:659 (043)

Дерев'янюк О. А.

РОЛЬ І МІСЦЕ СЛІВ ІНШОМОВНОГО ПОХОДЖЕННЯ В РЕКЛАМНОМУ ТЕКСТІ

Значну частину лінгвістичних джерел в українській мові становлять іншомовні вирази, це багата кількість новотворів, що вже давно засвоєні українською мовою та позначають назви явищ і предметів. Усі знають значення таких слів, наприклад: *менеджер, студент, плакат, вишня, м'ята, мигдаль* та інші. Багато з них позначають назви, які увійшли до активної лексики, інші, з запозиченої лексики, вказують на поняття та явища, які не є загальновідомими та рідко вживаються, мають виразні ознаки іншомовності, наприклад: *мольберт, ландшафт, вуаль* тощо. Українські слова за походженням поділяються на власне українські та іншомовні. До запозичених належать такі, що увійшли до української з інших мов [5; с. 283].

Запозичення відбувається завдяки розвиненню зв'язків між народами (а саме політичних, економічних, культурних) і є неминучим явищем для кожної мови у світі. У процесі вживання такі словесні форми засвоюються пристосовуючись до фонетичних, граматичних та орфографічних законів. Велику кількість слів за своїм походженням можна виділити серед латинської, грецької, французької, англійської, німецької, італійської та інших мов. Кількість виразів іншомовного походження у складі українського мовлення не перевищує 10% [1; с. 23]. Треба розуміти – наявність іншомовності є закономірним явищем, так воно відображає зв'язки одного народу з іншими. Запозичення це – шлях закономірного збагачення лексики будь-якої мови.

У сучасній рекламі України часто доводиться використовувати іншомовні вирази при створенні текстів. Дослідження джерел та механізмів запозичення – це без сумніву **актуальне завдання** на сучасному етапі життя, яке вимагає від дослідника ретельно аналізувати тексти.

Наша **мета** – проаналізувати рекламні ролики, виявити запозичені лексеми, визначити їх походження та доцільність використання.

Міжнародні зв'язки постійно вимагають розвитку інтернаціональної лексики, яка б була зрозуміла якнайбільшій кількості представників етносу в світі. З поширенням масової інформації навіть найбільш віддалені поселення мають вихід до загальнодоступних каналів інформації, а тому люди здатні запозичувати нові словотворення через них. Потреба у використанні іншомовної лексики в рекламі зумовлюється тим, що необхідно одночасне розуміння тих чи інших назв, термінів, що охоплюють велику чисельність сфер суспільства. У результаті україномовна реклама стає незмінним джерелом проникнення нових іншомовних виразів до українського лексикону, а це суттєво збільшує загальну масу запозиченої лексики, яку за своїми масштабами В. Г. Костомаров справедливо назвав «іншомовним потоком» [3; с. 16].

Впливовість інших мов на українську за останні два десятиріччя стала набагато більшою та інтенсивнішою, ніж це було раніше. Все очевидно з того, що значна кількість слів просто не встигають адаптуватися. І врешті-решт вони виходять з ужитку так, що цього або ніхто не

помічає, або вони залишаються у своїй первинній формі (Наприклад: *паблік рілейшнз, веб-дизайн, лейбл, скетч, бренд, постер*). Досліджуючи нові слова у сучасному мовленні, В. В. Зірка говорить «...ми є свідками певної боротьби двох видів свідомості – орієнтації на властивості традиційної норми та орієнтації на систему цінностей сучасного члена соціуму, на його ментальність» [2; с. 166]. Також вона додає, що відбувається такий собі «взаємовплив», тобто мова відображає ментальність сучасника і з цим змінюється. Велика частка нових виразів адаптувалася в буденному лексиконі українців, бо, так чи інакше, вони використовуються вже протягом довгого часу, активно функціонуючи і вимовляючись на автоматі.

Матеріальною базою дослідження стали тексти рекламних роликів.

Іншомовні слова, що були виділені (близько 50-ти лексем), розподілено за такими групами:

- 1) запозичення з французької мови (16 лексем): *пляж, аксесуари*;
- 2) запозичення з латинської мови (13 лексем): *талант, камера*;
- 3) запозичення з англійської мови (9 лексем): *дизайн, бренд*;
- 4) запозичення з грецької мови (5 лексем): *герой, музика*;
- 5) запозичення з польської мови (2 лексеми): *страва, ліхтар*;
- 6) запозичення з німецької (2 лексеми): *дезодорант, фляга*;
- 7) запозичення з іспанської мови (1 лексема): *томат*;
- 8) запозичення з турецької мови (1 лексема): *йогурт*;
- 9) запозичення з італійської мови (1 лексема): *костюм*;
- 10) запозичення з гавайської мови (1 лексема): *укулеле*;
- 11) запозичення з полінезійської мови (1 лексема): *кава*.

Отже, у текстах україномовних рекламних роликів найбільш поширене використання слів, запозичених з французької латинської та англійської мов. Тому при складанні текстів потрібно враховувати те, що іншомовні слова сприймаються індивідуально: їх семантичне значення зрозуміле лише для тих, хто знає відповідну іноземну мову. Споживачі, залежно від віку, освіти, статі, можуть по-різному сприймати зміст одних і тих самих слів у текстах. Запозичена лексика у рекламі надає їй динамічності розвитку. Іншомовну лексику можна кваліфікувати як незамінний компонент комунікації, як вербальне вираження понять і прив'язаність до відповідного мовного об'єкта. Так головною функцією запозичень у рекламі є, насамперед, їх інформативність. Тому в сучасному дискурсі реклами спостерігається процес, пов'язаний із входженням у текстопростір запозичень. Нерідко спостерігаємо також невідповідність, що виражається у помилковому використанні запозичень, а саме – назви початково зарубіжних марок сприймаються як слова, що «прив'язані» до своїх словесних відповідників, тим самим асоціюючись саме з ними, і вже ніяк не зі своєю семантикою. Наприклад, використання назви виробника «Pampers» на позначення підгузків для дітей, або «Хегох» на позначення машин для копіювання документів загалом чи самого процесу.

Усе це підтверджує те, що іншомовні слова використовуються у таких трьох площинах: інформативній, знаковій та асоціативній. Отож, можна сказати, що запозичені слова є дуже поширеними у рекламній сфері, яка є одним із найвпливовіших джерел ужитку іншомовної лексики. Вплив цих лексем став більшим та інтенсивнішим, ніж був, і чимало слів, як вже зазначалося, не встигають адаптуватися в мові, але тенденція до інтернаціоналізації лексики і тим самим – до загальнозрозумілості рекламного дискурсу – наявна, і це безпосередньо є показником творення сучасної рекламної мови в Україні.

Література

1. Зірка В. В. Лексика реклами: навч. посіб. / В. В. Зірка. – Дніпропетровськ: Вид-во ДУЕП, 2006. – 74 с.
2. Зірка В. В. Реклама і новомодні слова / В. В. Зірка // На терені юридичної і філологічної науки: зб. наук. праць, присвяч. 50-річчю від дня народж. і 25-річчю наук.-пед. діяльності проф. Прадіда Ю. Ф. – Сімферополь: Ельїньо, 2006. – С. 165–168.
3. Костомаров В. Г. Мовний смак епохи (зі спостережень за мовною практикою мас-медіа) / В. Г. Костомаров. – М.: Педагогіка-Прес, 1997.
4. Словник термінів з реклами / За ред. Іванченко Н.В. – К.: Наукова думка, 1998. – 202 с.

5. Сімонок В. П. Запозичені назви у складі української фінансово-економічної термінології / В. П. Сімонок // На терені юридичної і філологічної науки: зб. наук. праць, присвяч. 50-річчю від дня народж. і 25-річчю наук.-пед. діяльності проф. Прадіда Ю. Ф. – Сімферополь: Ельїньо, 2006. – С. 283–286.

УДК 659.131.2(043)

Паращенко О. О.

ОСОБЛИВОСТІ КОНСТРУЮВАННЯ СЛОГАНУ, ЯК ВАЖЛИВОЇ СКЛАДОВОЇ РЕКЛАМНОГО ЗВЕРНЕННЯ

Нині реклама є найдієвішим, а отже, і найширше використовуваним засобом впливу на споживачів. Невід'ємним компонентом будь-якої реклами, її ідейним зерном є не що інше, як слоган. Саме ці кілька слів містять в собі основний сенс тієї чи іншої реклами, концентрують образ товарів і послуг. Інакше кажучи, на слоган покладається досить непросте завдання - викликати інтерес споживачів, спонукаючи їх тим самим до придбання товару. Реклама, використовуючи всілякі сюжети, відображає цілий світ взаємин людей і тим самим є дзеркалом суспільства – репрезентує соціальну реальність.

Актуальність теми викликана розвитком і формуванням в нашій країні нового комунікаційного середовища. З розвитком ринкових відносин в Україні в останнє десятиліття почав розвиватися рекламний бізнес. Спочатку вітчизняні фахівці використовували досягнення зарубіжних розробок з маркетингу та реклами, але останнім часом починає окреслюватися тенденція до розробок власного, українського креативу. Тому необхідність аналізу, опису і узагальнення особливостей конструювання рекламних слоганів стає як ніколи актуальною темою.

Об'єкт дослідження – найменування рекламних слоганів різних підприємств.

Предмет дослідження - особливості конструювання слогану.

Метою дослідження є вивчення та опис особливостей рекламного слогану. Вона реалізується за допомогою наступних завдань:

- опрацювати літературу за темою дослідження;
- розглянути термін «слоган»;
- розглянути методики створення слогану;
- виявити особливості слогану;
- дослідити ефективність роботи слоганів в рекламному зверненні.

У наш час через перенасичення ринку продукцією, та постійної появи нових товарів, найбільшою проблемою фірм-виробників практично будь-якого товару стала проблема збуту своєї продукції.

Багато людей вдаються до різних прийомів реклами для впливу на споживачів. Одним з таких прийомів є слоган. Це поняття сходить до галльської мови і означає "бойовий клич" [1].

Дійсно, гарний рекламний слоган є свого роду "бойовим" закликом, мета якого - полонити покупця, переконати його йти за тим чи іншим товаром і тим самим знищити всіх потенційних конкурентів. Сучасний маркетинг достатньо складний, і тому однобоке сприйняття поняття "гарний слоган" - частина причина невдач у просуванні товару. Слоган є різновидом рекламного тексту, що складається, як правило, з одного речення. Він перебуває у відносинах взаємозалежності з товарним знаком, що сприяє максимальному стисненню рекламної інформації.

Перевага вдалих слоганів полягає в тому, що навіть за відсутньої можливості використовувати багато місця на площині, вони можуть привернути увагу і виділити рекламне звернення з маси пересічних фраз [2].

Щоб слоган був дієвим, йому треба насамперед бути яскравим і соковитим. Він повинен запам'ятовуватися і при цьому перебувати в тісному зв'язку з образом рекламованого товару. Тут важливо враховувати все, найменший недогляд може призвести до того, що реклама буде висміяна і втратить силу.

Робота над слоганом включає наступні етапи:

- отримання технічного завдання та загальної інформації про товар або послугу;
- вивчення маркетингової інформації (ім'я бренду, формальні характеристики, цільова аудиторія, принцип дії рекламованого товару або послуги, основних конкурентів, тощо);
- виявлення унікальної товарної пропозиції;
- розробка ідеї і пошук образів;
- складання активного словника і вибір художніх прийомів [3].

Запорукою діючого слогану є заклик до дії. Враховуючи, що він в якійсь мірі повинен стимулювати показники продажів, то цей прийом є відмінним «стимулятором».

Прикладом використання заклику є: слоган компанії Sprite «Втамуй свою спрагу!», компанії Nike «Просто зроби це!», Snickers «Не гальмує - снікерсуй!».

Доцільно саме у слогані показати чим компанія/послуга/продукт відрізняється від інших. Тоді аудиторія буде оцінювати, на скільки ця відмінність відрізняє компанію і робить її більш привабливою. Приклад: Duracell «Ні одна батарея не працює більше».

Ще одним діючим прийомом є прив'язка до цільової аудиторії. Він дозволяє одразу звернутись саме до потрібної аудиторії. Наприклад: Pepsi 1984 «Нове покоління обирає Пепсі».

Не менш дієво працює метод порівняння, тому що люди перед прийняттям рішення, часто порівнюють запропоновані варіанти. Саме тому порівняння у цьому випадку є чудовим інструментом виділення продукту на фоні конкурентів. Приклад: Beyond «Більше, ніж просто топливо».

Отже, слоган є невід'ємною складовою будь-якої реклами. У рекламному слогані відчутна стислість фраз, поряд з їх високою інформативністю. Підхід до складання слогану потрібно достатньо проаналізувати, щоб вибір слів найточніше висловлював думку. Тому що неправильний підбір слова спотворює сенс слогану, породжуючи не тільки лексичні, а й логічні помилки.

Література

1. Викентьев И.Л. Приемырекламы: Методика для рекламодателей и рекламистов / И.Л. Викентьев – Новосибирск: Звезда, 1993. – 235 с.
2. Гарфилд Б. Десять заповедей рекламы: [Електронний ресурс] / Б. Гарфилд – М. : Фаир-пресс, 2004 – 187 с. – Режим дступу: <http://www.twirpx.com/file/1091155/>
3. Литвинова А.В. От заголовка к слогану / А.В.Литвинова – М. : Академія, 2001. –207 с.
4. Васильева М.Б. Слоганы – мистически-массовоеявление: [Електронний ресурс] / М.Б.Васильева – М. : изд. домГребенникова, 2000. – 270 с. – Режим дступу: <http://www.es.ru/yes/personal/vasilyeva.html>.
5. Пирогова Ю.К. Рекламный текст: семиотика и лингвистика / Ю.К.Пирогова, А.Н. Баранов – М.: изд. домГребенникова, 2000. – 270 с.
6. Пирогова Ю.К. Слоган в корпоративнойрекламе / Ю.К.Пирогова – СПб. :Питер, 2000. – 270 с.

УДК 659.131.2.Україна

Кашперська М. П.

ПРИХОВАНА РЕКЛАМА В КІНОІНДУСТРІЇ

Реклама вважається неминучим супутником прогресивного суспільства, щодня і масовано впливаючи на нього. У нинішніх тенденціях, реклама є однією з найважливіших сфер у житті кожної людини. День у день ми зустрічаємося з рекламою – на вулиці, на роботі, на дорозі, навчанні, навіть вдома вона не залишає нас.

Актуальність даної роботи полягає в тому, що ефективність впливу прямої реклами поступово знижується, або навіть визиває у споживача негативні уявлення про рекламу. Через те необхідно шукати інші шляхи дії на користувача.

Метою дослідження є аналіз сучасної прихованої кінореклами, як прийому впливу на прогресивного глядача.

Не беручи до уваги те, що рекламний бізнес в Україні досить молодий, у більшій частини населення утворився поганий твердий образ рекламної продукції, особливо це стосується

телереклами. Сучасний телеглядач стає більш розбірливим та компетентним, потребує більш якісну рекламу, саме це призводить до падіння її впливу. Ця медаль має дві сторони: по перше, це призводить до плавного зростання професіоналізму творців реклами, а по друге – призводить до більш інтенсивного пошуку спеціалістами з реклами продуктивних засобів з привертання уваги звичайних споживачів до певного товару. Завдяки цьому в останні роки непряма реклама стала затребуваніша в більшості країн світу. Але, не зважаючи на те, що в розвинених країнах вже виникла ціла промисловість, яка займається таким явищем, як Product placement, трансцендентальні розробки даної тематики в основному залишаються в межах деяких узагальнень та рекомендацій працівників агентств із реклами, або агентств, які займаються виключно прихованою рекламою. Результати прикладних досліджень, як правило залишаються під грифом «комерційна таємниця», та зберігаються в компаніях рекламистів та кіно виробників.

З точки зору науки, в теорії, ця тема залишається не розробленою. Практично всі матеріали, в яких зачіпається прихована реклама, або Product placement, освітлюють фільми, в яких було розміщено бренд, або логотип якогось товару. На теперішній час відсутня оброблена наукова база прихованої реклами: написано дуже мало підручників та книг з вивчення цієї теми.

Головні завдання проведення дослідження:

- 1) Визначити спільні риси щодо прихованої кінореклами, як варіації рекламної продукції.
- 2) Привести класифікацію прихованої кінореклами.
- 3) Зазначити ключові якості та відмінності прихованої реклами від альтернативних типів рекламної кінопродукції.
- 4) Освітити механізми дії прихованої кінореклами на глядача та її основна суть.
- 5) Проаналізувати правові ази положення прихованої реклами в сучасних кінопродукціях.
- 6) Проаналізувати форму використання прихованої реклами в сучасній кінопродукції.
- 7) Виразити аналіз досліджень про дієвість використання прихованої реклами на практиці українського рекламного ринку. Дізнатися про відношення населення до такого виду рекламної продукції.

Література

1. Алешина И.В. Паблик рилейшнз для менеджеров. Учебник. – М.: ИКФ "ЭКМОС", 2004 г.- 210 с.
2. Березкина О.П. Product Placement. Технологии скрытой рекламы.- СПб.: Питер, 2009. – 208 с.
3. .Блэкуэлл Р. Д., Минард П.У., Энджел Д. Ф. Поведение потребителей. - СПб.: Питер, 2002
4. Картер Г. Эффективная реклама. М.: Прогресс,1998
5. Сэндидж Ч., Фрайбургер В., Ротцолл К. Реклама: теория и практика. - М., 1989.
6. Сыромятников Н.В. Психология маркетинговых исследований и рекламной деятельности. - М.: СГУ.2004.
7. Е.М. Пенькова. – М.: «Прогресс», 1989. – 630 с./ Классификация рекламы
8. Фомин И. Product placement как социально-коммуникативная технология <http://www.product-placement.ru/lib/>

УДК: 659.131.72(477.62-2):324(043)

Пугач М. Р.

ПОЛІТИЧНА РЕКЛАМА У ЗМК (НА ПРИКЛАДІ ГАЗЕТИ «ПРИАЗОВСКИЙ РАБОЧИЙ»)

Політика більше, ніж інші види суспільної діяльності, потребує становлення і підтримання постійних зв'язків із суспільством. Перш за все, це пов'язано з тим, що основною метою політичної діяльності є реалізація тих цілей та інтересів, які зачіпають все суспільство. Без наявності засобів масової інформації, зв'язок між політичними структурами і суспільством був би неможливим [1, 54].

Актуальність нашого дослідження обумовлена тим, що сьогодні політична реклама набула великого значення, проникла в усі сфери життя сучасного суспільства. За зовнішньою простотою і лаконічністю приховується складна структура, яка, володіючи набором спеціальних

психологічних прийомів, здатна маніпулювати свідомістю багатомільйонного населення. А численні ЗМК надають простір та безмежні можливості для цього.

Мета роботи – на прикладі видання «Приазовскийрабочий» дослідити та проаналізувати політичну рекламу у місті Маріуполі.

Політична реклама використовується як інструмент пропаганди певних політичних ідей, партій, діячів, інструмент переконання цільових груп у перевагах певного політичного «продукту» і спонукання їх до вибору кандидата, політичної ідеї і т.п. Як форма політичної комунікації в умовах вибору, політична реклама – це адресний вплив на електоральні групи, що має за мету піднести в доступній, емоційній, лаконічній, оригінальній, легко запам'ятовуваній формі суть політичної платформи певних політичних сил; налаштувати на їхню підтримку, сформувати і впровадити в масову свідомість певне уявлення про їх характер, створити бажану психологічну установку, яка зумовить напрямок почуттів, симпатій, а потім і дій людини. Зрештою вона покликана сприяти досягненню цілей у боротьбі за політичну владу.

Якщо розглядати політичну рекламу в широкому соціологічному контексті, то це будь-яка реклама як система методів психологічного впливу на масові аудиторії з метою управління їх політичними переконаннями. Яскраво виражені піки активності політичної реклами спостерігаються в ході передвиборних кампаній, де образ або імідж кандидата - одне з центральних понять. Його характерні ознаки: спрощеність у порівнянні з прообразом; демонстрація специфічності та унікальності рекламованого об'єкта; конкретність, рухливість, можливість трансформації; часткове, ідеалізоване відповідність рекламованого об'єкту [2, 86].

Безсумнівно, засоби масової інформації відіграють значну роль в суспільстві. Їх значимість настільки велика, що сьогодні їх навіть називають «четвертою владою», тобто ставлять безпосередньо після трьох основних гілок влади.

Сучасні засоби масової комунікації – газети, журнали, телебачення, радіо - пропонують різноманітні можливості для реклами, у тому числі і політичної. Потужнимзасобомреклами є газетнаабожурнальнапублікація. Перегляд пресизазвичайполягаєу тому, щочитаєш заголовки та дивишсярекламніповідомлення, якізаслужовують на увагу. Реклама у газеті є однієюізнайбільшзручних, тому щоможна не тількидатирекламнеоголошеннязагальноприйнятого формату, а йдатиінтерв'юкерівникапартії, приховану рекламу або просто статтю про певну персону чи організацію. Оскількиграфічний блок є найпоширенішимрекламнимносієм у пресі, то і виділитися на тлііншихрекламодавцівдосить складно. Також все більшоюпопулярністюкористуютьсянестандартнівидиреклами в пресі. До них відносятьсярізнідодатки до видання, розміщенняреклами на спеціальностворенихсторінках і т.д.

Такі способи реклами набагато дорожче рядкових оголошень або стандартних графічних блоків, але дозволяють залучити набагато більшу увагу читачів.

«Приазовскийрабочий» – одна з провідних газет Донбасу. Поширюється на півдні регіону, має найбільший тираж за кількістю передплатників (за підсумками передплатної кампанії 2014 року). На наш погляд, газета «Приазовскийрабочий» має великий потенціал для висвітлення подій у місті, вона користується популярністю серед місцевого населення та є виправданим ЗМК для розміщення різноманітних рекламних матеріалів. Не є винятком і політична реклама, особливо у період місцевих виборів.

Для моніторингу були обрані випуски за жовтень 2015 року. Як раз у цьому місяці проходили вибори мера та міської ради (25 жовтня). У зв'язку з цим, газета містила численні публікації з приводу цієї теми. З'явилися рубрики «Вибори 2015» та «Місцеві вибори 2015». У кожному випуску видання висвітлювало численні зустрічі та інтерв'ю кандидатів на посаду міського голови та перебіг передвиборчих подій. Досить часто ці статті знаходилися на першій сторінці.

Література

1. Ляпина Т. В. Политическая реклама / Т. В. Ляпина. – Киев :Издательство «ВИРАР», 2000. – 137 с.
2. Почепцов Г. Г. Имидж & выборы. Имидж политика, партии, президента / Г. Г. Почепцов. – Киев: Издательство «АДЕФ-Украина», 1997. – 140 с.

БАНЕРНА РЕКЛАМА ЯК ІНСТРУМЕНТ ІНТЕРНЕТ – КОМУНІКАЦІЇ

Банер - один з найпоширеніших рекламних носіїв в мережі Інтернет. Він являє собою графічне зображення, яке може містити анімовані елементи, одночасно він являє собою гіперссылку на сайт рекламодавця.

Перший банер з'явився у 1994 році. За свою недовгу історію у банерів з'явилося багато різновидів та технологій.

Ціллю нашої роботи став аналіз видів та принципів банерної реклами. Поставлені задачі:

- дослідити фактори впливу банерної реклами на працюючих користувачів мережі Інтернет;

- визначити вікову групу, найбільш сприйнятливую до банерної реклами серед працюючих користувачів;

- определити прийоми, які дозволяють збільшити ефективність банерної реклами.

Об'єктом дослідження даної роботи ми обрали рекламні банери, які функціонують в мережі Інтернет. Предметом стало сприйняття та функціонування рекламних банерів в мережі Інтернет.

Ступінь вивченості даної теми дуже низький, але за останні декілька років збільшилося число конференцій і семінарів з даної теми. Стало з'являтися багато книг. Як приклади можна взяти книги Петюшкина А.с "Основи банерної реклами", Бокарева Т. "Енциклопедія Інтернет-реклами", Мамікіна А. А. "Стратегія і тактика маркетингу в Інтернеті", Петрика Є. А. "Інтернет-маркетинг", Успенського В. В. "Інтернет-маркетинг", Холмогорова Ст. "Інтернет-маркетинг".

Виділяють декілька методів для рішення задач банерної реклами:

- розглянути банер як окрему рекламну одиницю, яка здійснює основну функцію інтернет-реклами - інформаційну.[1]

- на основі голосувань та опитувань аналізувати Інтернет аудиторію[1].

"Безсумнівно, самим популярним і ефективним видом мережевої реклами прийнято вважати банерні покази." [1]

Банери можуть бути різними. Ми наведемо їх класифікацію за видами:

1. Іміджеві. Їх завданням є просування вже існуючого бренду.
2. Інформаційні. Несуть текстову інформацію.
3. Банери мають невизначену або інтригуючу інформацію. Вони розраховані на цікавість.
4. Flash і HTML-банери.
5. Системні. Вони розраховані на "новачків".

Банери, звичайно, можуть поєднувати в собі всі ці стилі, але для кожного банера повинна бути поставлена своя мета і завдання. У будь-якому випадку готувати банерну рекламу повинні фахівці.

Потрібно намагатися готувати щось індивідуальне і конкретне. Важко завоювати інтерес користувачів, якщо цей товар вже рекламували.

Цілі банерної реклами:

- підвищити впізнаваність бренду або компанії;
- сформулювати лояльне ставлення користувачів до даного бренду або компанії;
- впливати на імідж бренду або компанії; • Сформувати попит на даний товар чи послугу.

Які існують показники ефективності банерної реклами:

1. Кількість показів;
2. Кількість кліків
3. Вартість

Ефективність банерів залежить від декількох факторів. По-перше, це якісне виконання банерної реклами. Банер повинен швидко завантажуватися і при цьому мати високу роздільну здатність. По-друге, це текст, який написаний на самому банері. Він повинен бути коротким, простим і вражаючим. По-третє, яскравий банер привертає багато уваги.[2].

Крім зовнішнього вигляду впливає і розташування. Для початку потрібно визначити вікову категорію, на яку буде розраховуватися даний банер, а далі на які сайти часто заходить даний контингент.

Також важливий вибір сторінки, на якій буде розташовуватися банерна реклама.

Існує два рішення даної проблеми:

- Встановити банер на головній сторінці
- Встановити банер на сторінці з близькою тематикою.

Має значення й розташування банера на сторінці. Наприклад, банер, який розташований не в самому верху, а десь на половині сторінки дає результат на 70% більший відгук.

Можна зробити висновок, що в нашій науковій статті повністю розкрито тему, мету і завдання дослідження

Література:

1. Петюшкин О. Основи банерної реклами / О. Петюшкин. - СПб. : ВНУ, 2002.
2. Котлер Ф. Основи маркетингу / Ф. Котлер. - М. : Вільямс, 2001. - 944 С.
3. Успенський І. В. Інтернет-маркетинг / І. В. Успенський. - СПб. : СПГУЕіФ, 2003.

**СЕКЦІЯ
PUBLIC RELATION (ЗВ'ЯЗКИ З ГРОМАДСЬКІСТЮ)**

УДК 640.43(477)(043)

Веклич А. О.

НЕЙМІНГ РЕСТОРАННО-ГОТЕЛЬНОГО БІЗНЕСУ МІСТО МАРІУПОЛЬ

Неймінг - це мистецтво. Мистецтво буквально одним словом охарактеризувати об'єкт, надати йому особливі привабливі властивості. Але неймінг - це ще й наука. Наука про те, як дати об'єкту - будь це товар, послуга або компанія, - яскраве, що запам'ятовану і привабливу назву, яка зможе гарантувати йому купівельну лояльність і певним чином позиціонувати його в свідомості споживача.

Сьогодні неймінг - це ціла дисципліна, що поєднує в собі знання з лінгвістики, психології, маркетингу та інших наук.

Отже, актуальність обраної теми полягає в тому, що в роботі вперше розглядаються назви підприємств ресторанного і готельного бізнесу м. Маріуполь. У якості об'єкта дослідження виступають назви ресторанів та готелів міста Маріуполь.

Неймінг, на думку фахівців, завжди базується на чітко сформульованій маркетинговій стратегії або, бізнес-плані і включає в себе не тільки креативну розробку, але і перевірку майбутньої назви на благозвучність, комплексне дослідження її сприйняття цільовою аудиторією, виявлення ступеня її патентної чистоти, різні заходи щодо підвищення його охорono-здатності, а також її патентний захист.

База неймінгу була закладена в Америці в кінці XIX століття, коли боротьба за споживача набула масштабного розмаху. Як сфера професійної діяльності неймінг з'явився на початку XX століття. Багато фахівців пов'язують це з виходом в 1900 р. книги Дж.У. Томпсона, присвячена питанням брендингу, на сторінках якої автор приділив особливу увагу створенню назв.

Перше агентство, яке надає послуги з розробки назв брендів, відкрилося в Сан-Франциско в 1981 р. і називалося «NameLab» (від англ. «namelaboratory» – лабораторія імені). Його засновник – інженер-електрик і доктор лінгвістики Айра Бахрах (Ira Bachrach) – поклала в основу «ім'я створення» методи структурної лінгвістики. Суть неймінгу від NameLab полягає в конструюванні назв з морфем, які є фундаментальною складовою слова.

Інша американська компанія «Lexicon» («Лексикон») з'явилася на світ в 1982 р., а її своєрідним гаслом стала фраза: «Ми даємо ім'я, а бренд з нього робить сам замовник». Засновник «Лексикону» Девід Плачек (David Placek), який до сьогоднішнього дня залишається його президентом, став сповідувати метод мозкового штурму за певними принципами.

Завдання неймінгу - використовуючи технології неймінгу розробити ліквідну назву. Завдяки численним дослідженням, з упевненістю можна сказати, що назва має величезне значення для формування цілісного образу бренду у споживача, оскільки вона є найбільш сильним і незабутнім ідентифікатором товару.

У сучасній практиці, неймінг поступово стає окремою галуззю бізнесу. Розробка гарної назви - неймінг - це досить складний, трудомісткий процес, що вимагає великого професіоналізму виконавців, знання спеціальних технологій, розуміння цілей і завдань, що стоять перед новим брендом.

Основні вимоги до неймінгу:

1) Назва повинна ідеально відповідати ключовим моментам позиціонування: відповідати цільовій аудиторії, викликати у неї позитивні емоції.

2) Назва повинна мати однозначне прочитання, бути лаконічною, легкою у вимові та приємною на слух. Це важливо, тому що споживач частіше чує ім'я організації, ніж читає його. При обміні досвідом шопінгу клієнти вимовляють назви вподобаного місця покупки.

3) Не менш важливі фонетика і ритміка. Деякі наголоси і ритми підходять продукту більше, інші - менше. Звуки і букви викликають специфічні асоціації. Так, наприклад, звук «р» породжує тривогу і занепокоєння.

4) Назва має бути патентоспроможною, тобто не зареєстрованою як словесний або комбінований товарний знак інших підприємств. Так, не можна взяти і назвати свій магазин

«Sony» або «Samsung», навіть якщо він пропонує техніку відомих світових марок. Якщо йдеться не про законно набуте право торгівлі під знаменитим брендом, власнику магазину загрожує відповідальність - від адміністративної до кримінальної.

5) Назва має добре запам'ятовуватись, бути оригінальною і звучною. Наші вуха і очі втомилися від нескінченних «гламуров» (це може бути і кафе, перукарня, магазин парфумерії), «світів» (лінолеуму, інструменту, шпалер і так далі), «лавок» (продуктових, м'ясних, взуттєвих, магазинів, названих на честь невідомих хлопчиків і дівчаток («Ксюша», «Кирило», «Наталі»). Ім'я, вибране з творчим підходом, що привертає увагу споживача, краще запам'ятовується. Вдалі приклади: «Стоматолог і я», бар «Веєг-лода», закусошна «Кухар Ешка», магазин молодіжного одягу «Занзібару».

Як неважко простежити процес створення нейма досить розрізнений і трудомісткий, якщо «збирати ім'я по крихтах». Зрозуміло, можна звертатися окремо в дослідницькі компанії, наймінг-агентства, до копірайтерів і юристів. Підсумковий результат, до якого в такому разі йшли не одне і навіть не два абсолютно розрізнених агентства, не дає гарантій адекватного сприйняття нейма цільовою аудиторією і відповідності назви загальному позиціонуванню бренду. Саме тому згуртований колектив професіоналів, який сповідує комплексний підхід до створення нейма, діючий у відповідності з налагодженими алгоритмами, є куди більш ефективним інструментом у розробці успішного імені, оскільки втілює у своїй роботі єдність всіх перерахованих вище стадій розробки нейма.

Таким чином, все говорить про те, що інтерес до наймінгу в Україні стабільно зростає. На ринку з'являється все більше компаній, які потребують послуг наймінгу та готових вкладати фінанси в розробку назв - для себе або свого продукту. Збільшується і кількість організацій, що пропонують професійний наймінг. Все це створює сприятливий ґрунт для досліджень в галузі наймінгу, появи не тільки грамотних статей, але й повноцінної навчально-методичної літератури, адаптованої під сьогоденні реалії.

Література:

1. Андреева О.Д. Технологія бізнеса: маркетинг. – М., ИНФРА-М – НОРМА, 2007.
2. Герчикова И. Методика проведення маркетингових досліджень. // Маркетинг, №3, 2006.
3. Горелова А. Маркетингове дослідження: багатоаспектний погляд// Маркетинг, № 6, 2007.
4. Осипова Л.В., Синяєва И.М. Основи комерційної діяльності. - М.: ЮНИТИ, 2006.
5. Россітер Дж. Реклама і просування товарів: пер. с англ / Під ред. Л.А. Волкової – СПб.: «Видавництво «Пітер», 2005. – 656 с.: ил. – (серія «Маркетинг для професіоналів»).

УДК 687.016:659.445(043)

Рубан Я.С.

PR-ПРОСУВАННЯ БУДИНКІВ ВИСОКОЇ МОДИ (НА ПРИКЛАДІ СВІТОВИХ БРЕНДІВ В МОДНІЙ ІНДУСТРІЇ ELIE SAAB И ZUHAIR MURAD)

Будинок моди – це центр моделювання авторського одягу, взуття та аксесуарів будь-якої складності виконання. Будинок моди кожний сезон випускає колекції, які беруть участь у формуванні тенденцій наступного сезону. У Будинках моди традиційно існує кілька підрозділів. Це можуть бути лінії чоловічого, жіночого, дитячого одягу, взуття, аксесуарів. Один Будинок моди може випускати вироби для різних сегментів fashion-ринку: від кутюр, прет-а-порте, дифузні бренди, бридж-бренди. У Будинках моди проводяться виставки та презентації нових колекцій. Багато міст претендують на звання столиці світової моди, але у добу галантності при Людовіку XIV Париж стає першою столицею моди і нині ею залишається [1, 442 с.].

У структурі сучасного Будинку моди як суб'єкта індустрії модного одягу неодмінно присутні такі підрозділи, які відповідають за: створення колекцій при участі або під керівництвом модельєра (розробка різних колекцій передбачає різний ступінь участі кутюр'є в їх створенні); тиражування колекцій, масове виробництво; просування модного продукту на ринок, включаючи розкручування бренду з одного боку і продаж одягу з іншого (маркетингова служба, серія монобрендових бутіків або салонів, які входять в структуру Будинку моди). Кожна з цих структур може бути основним чинником в роботі Будинку моди. Все залежить від того, хто

його очолює. Це може бути модельєр або дизайнер, як в Будинках високої моди і тоді виробництво та продаж залежатимуть від творчих задумів, і створених колекцій [2, с.160-166].

Об'єкт дослідження — світові бренди в індустрії моди Elie Saab і ZuhairMurad.

Предмет дослідження — особливості PR-просування Будинків високої моди. Метою роботи є основні засоби PR-просування Будинків високої моди. При написанні курсової роботи були використані теоретичні методи (аналіз, порівняння).

Висока мода (франц. Haute Couture, від-кутюр) – вищий сегмент фешн-ринку, найвища майстерність швейного мистецтва, ексклюзивні моделі, вироблені самими знаменитими дизайнерами і Модними будинками. Щоб мати можливість створювати одяг «від кутюр», необхідно отримати сертифікат. За правилами, прописаними в 1868 році Паризьким Синдикатом високої моди під час виготовлення моделей такого одягу повинна застосовуватися ручна робота (зараз суворі правила пом'якшили – допускається до 30% машинних рядків) і використовуватися тканина спеціально створена для моделей високої моди. Член Синдикату повинен двічі на рік випускати нові колекції, які мають містити щонайменше 75 моделей на рік, влаштовувати покази і в майстерні салону мають працювати щонайменше 20 співробітників. Будинки високої моди в яких є повага і відданість покупців, крім колекцій «від кутюр» створюють щорічно дві-три «паралельні» колекції модного одягу і аксесуарів, з метою розширення кола потенційних, найбільш вигідних категорій клієнтів, і широкого розповсюдження свого модного бренду. «Паралельні» колекції створюються для різних типів споживачів та за різними видами одягу [3, с.103-107].

Концепція курсової роботи передбачає розв'язання таких завдань:

- 1) визначення методів PR-просування Будинків високої моди;
- 2) пошук причин світової популярності модних брендів Elie Saab і Zuhair Murad;
- 3) розгляд змін, які відбулися з брендами Elie Saab і Zuhair Murad;
- 4) порівняльний аналіз колекцій Elie Saab і Zuhair Murad с 2010 по 2015 рік.

Особливостями PR-просування Будинків мод є:

- створення історії – це багатогранний процес, який включає в себе кілька елементів. Це дійові особи театру моди: дизайнер, що втілює торгову марку; іміджмейкери; фотографи (їх завдання придумати образ, який би вдихнув життя в бренд); моделі, знаменитості, кінозірки із якими асоціюють себе мільйони людей;
- особлива аура та магія монобрендових бутіків. При відвідуванні магазину сьогоднішній покупець хоче поринути у світ бренду. Тут грають роль будь-які деталі, колір, розташування товару, музика, запах, інтер'єр, обслуговуючий персонал, вишукані вітрини;
- покази колекції як необхідний атрибут світу моди. Це «жива реклама», яка окупає всі вкладення. Професійно організоване шоу – це можливість для модельєра розповісти світові про свої ідеї, спосіб спілкування з публікою, а також, вигідний комерційний захід (більшість контрактів на постачання одягу з нових колекцій полягають саме на показах).

Продивившись і проаналізувавши колекції Haute Couture весна / літо 2015 на тижні моди в Парижі ліванських дизайнерів Зухаір Мурад (Zuhair Murad) і Елі Сааб (Elie Saab), ми виявили, що вони як завжди показали витончені, прекрасні і розкішні сукні. Кожен з дизайнерів віддає данину східній розкоші, блиску і жіночності. Сукні на будь-який смак: від відвертих до майже закритих. Обидва дизайнера використовують білі, сріблясті і пастельні тони, які в поєднанні з вишивками та мерехтінням каменів створюють звабливу атмосферу таємниці, легкості. У колекції Елі Сааб можна побачити новий напрямок вечірньої моди. Це сукні з малюнками стилізованих квітів відтінків живої природи. Здається, що летять пелюстки, бутони та затримуються на тілі прекрасних німф створюючи неповторний одяг весни. Натхненням для колекції послужили популярні нині 50-ті і 60-ті роки минулого століття. Але, якщо європейські дизайнери черпають ідеї в європейській культурі, то ліванський кутюр'є звернув свій погляд на Схід. Цікаво подивитися, як два різних майстри використовуючи одні й тіж засоби, але створюють абсолютно різні за своїм художнім рішенням колекції. Покази ліванських дизайнерів завжди є святом моди для шанувальників їхньої творчості. Відмінною рисою колекція Зухаіра Мурада були розкішні сукні виконані з ексклюзивних тканин, прикрашених вишивками ручної роботи, бісером та стразами.

Особливість бренду Elie Saab полягає в тому, що він зумів зробити розкіш затребуваною, а індивідуальне пошиття – процвітаючим бізнесом. При створенні авторських моделей його майстри не застосовують викрійки, драпірують тканину прямо на тілі. Улюбленими прийомами декору є сліпучо блискуча вишивка тон в тон, яскраві або об'ємні квіткові мотиви, прозорі вставки.

Сукні Zuhair Murad зрівнюють с нарядами єгипетських принцес і грецьких богинь. Ручна вишивка, ексклюзивні тканини, неповторні фасони привернули увагу кожного. В кожній колекції присутні найтонші струмуючі тканини, які прикрашені складними візерунками і мереживною обробкою. Почерк Зухаїра Мурада: елегантність, легкий шик і ніжність.

Література

1. Романовська М. Б. Історія костюма та гендерні сюжети моди / М. Б. Романовська. – СПб. : Алетей, 2010. – 442 с.
2. Чупріна Н. В. Особливості процесу дизайну костюма / Н. В. Чупріна // Вісник ХДАДМ. – Харків, 2008. – Вип. 6. – С. 160 – 166.
3. Чупріна Н. В. Аналіз ролі мас-медіа в діяльності індустрії моди // Н. В. Чупріна // Дизайн. Матеріали. Технологія. – СПб : СПбГУТД. – №3 (28) – 2013 – С. 103-107.

УДК 659.126:778.5(043)

Чухрасва В. В.

КІНЕМАТОГРАФ, ЯК ЗАСІБ ПРОСУВАННЯ БРЕНДІВ

Реклама була, є і залишається одним з найбільш ефективних способів просування товару. Але з плином часу пряма реклама все менш ефективна - і маркетологи цього не заперечують. Інша справа - прихований вплив на споживачів, коли ті навіть не підозрюють, що ними маніпулюють. Останнім часом відбувається наступне: у більшості сучасних фільмах обов'язково присутній якийсь товар. Причому виникає він мало не в кожному кадрі або стає головним героєм твору.

Серія американських досліджень показала, що глядач дратує, коли він не може чітко розгледіти назви автомобіля, на якому їде герой, або марку годин, з якими він не розлучається ні вдень, ні вночі, ні в басейні. Масовому глядачеві набридла надмірна художня умовність, і ще більше йому набридли повчальні, перевантажені оголошеннями рекламні ролики.

З цих передумов і утворився productplacement. ProductPlacement як вид реклами почав формуватися більш 70 років тому. Але передумови його появи можна виявити в більш ранньої історії людства, ще до виникнення товарно-грошових відносин.

Здавалося б, можна зняти просте відео або замовити рекламний ролик про продукт, і всі проблеми будуть вирішені за значно скромніший бюджет, але ні наша підсвідомість стійко захищає наші переконання. Рекламні ролики сприймаються критично і на підсвідомому рівні відторгаються глядачами, так як все-таки кожна людина розуміє, що це реклама і йому щось продають.

В кінобізнесі основна частка прихованої реклами припадає на продукти харчування - до 60% ринку, далі йдуть косметичні товари (приблизно 10%). Автомобілі, банківські послуги, засоби електроніки та телекомунікацій, курорти, готелі, засоби зв'язку займають решту ринку. Стрімко зростає сегмент алкогольного і тютюнового ринків productplacement, що пояснюється заборонаю прямої реклами пива, алкоголю і тютюну законодавством.

Існують три основні види розміщень:

1. продакт плейсмент (статичне розміщення). Глядачі тільки бачать продукт, послугу або логотип. Приклад: Демонстрація в кадрі розчинного напою SwissMiss у бойовику з Брюс Вілліс "Схід Меркурія" (MercuryRising). Герой фільму - хлопчик, хворий на аутизм, реагував тільки на цей напій.

2. Аудіальний продакт плейсмент (коментарі персонажа). Підрозділяється на два підтипи:

а) Усний (або вербальний) - фраза (діалог), яка рекламує продукт, послугу або компанію. Згадка актором або голосом за кадром продукту, послуги або компанії.

Приклад: Закусочна TacoBell у фільмі "Руйнівник" (DemolitionMan). Фраза з діалогу Сандри Баллок з Сильвестром Сталлоне: "Тільки Тако Белл пережив ресторанну війну. І тепер всі ресторани у нас - Тако Белл".

б) Неустний (або невербальний) - звук, який є невід'ємною властивістю (іноді - УТП, унікальним торговим пропозицією) того чи іншого продукту. Застосовується досить рідко

Приклад: У фільмі "Індіана Джонс і останній хрестовий похід" запальничка Zippo впізнання не по зовнішньому вигляду, а по знаменитому на весь світ звуку, який відмінно відтворює система DolbySurround

3. Динамічний РР (Актор чи актриса взаємодіють з продуктом або послугою). Розміщення продукту в одну зі сцен, коли його присутність "обігрується", що має на увазі застосування, звичайно включає в себе і візуальний, і вербальний елементи.

Приклад: Розміщення нової розробки компанії LG - "Айріс". "Айріс" - це пристрій, який по райдужній оболонці очей ідентифікує особу. Каменська підходить до "Айріс" і говорить: "Я, Каменська". "Завтра не помре ніколи" (TomorrowNeverDies).

На наш погляд, ця проблема актуальна в наші дні. Будь-яке починання у сфері культури спрямовано лише на отримання прибутку, першорядними стають комерційні цілі. Саме ця технологія і є об'єктом дослідження.

Нав'язлива реклама з'явилася ще в радянському кінематографі. З одного боку, МОЗ СРСР невпинно попереджав про шкоду згубної звички, а з іншого - у радянських фільмах герої димили як паровози і при цьому ще й вчили публіку: що палити престижно, а що - ні. Наприклад, в комедії «Спортлото-82» голова шахраїв Сан Саніч ефектно дістає з пачки «Мальборо» сигарету, а у відповідь на репліку компаньйона Стюпи: «Сан Саніч! Закурити не знайдеться?» - Відразу простягає йому пачку «Прими». Це не випадковість.

У «Службовому романі» прибув на нове місце роботи Самохвалов зі словами: «Яку гидоту ви курите!» - Вручає секретарці блок імпортованих сигарет. У наступній сцені вона вже хвалиться по телефону: «Вгадай, що я зараз палю? «Мальборо»! Але цього мало - через п'ять хвилин тютюнова компанія завдає другий удар. Самохвалов пригощає друга Новосельцева цигаркою: «Ну що ти куриш? Ну? «Мальборо»!» Зніми Ельдар Рязанов таке сьогодні, він ні за що не зміг би переконати продюсерів, що не поклав нишком гроші від тютюників в кишеню, а глядачів - що це не той самий productplacement.

Солідні компанії йдуть на productplacement тому, що фільми, особливо комедії, залишають хороший і довгий слід у свідомості у глядачів. Productplacement дає можливість показати у фільмі переваги продуктів компанії найширшому колу клієнтів. А ставлення героїв фільму до продукту компанії може створити у глядачів хороші споживчі мотивації покупок.

Література:

1. www. Product - placement. Ru
2. Максим Коробов ProductPlacement: Бренди в "навантаження" // "Ведомости", 28 листопада 2005
3. Петро Фадєєв ProductPlacement під грифом "таємно" // "PR в Росії", ізд.М., "Третій друкарський дим", № 5 (69) / 06, с.6

УДК659.1:159.

Смирнов С. Д.

РОБОТА ПРЕС-СЛУЖБИ В СИЛОВИХ СТРУКТУРАХ (НА ПРИКЛАДІ ДІЯЛЬНОСТІ ПРЕС-СЛУЖБИ МАРІУПОЛЬСЬКОГО МІСЬКОГО УПРАВЛІННЯ МІЛІЦІЇ В ДОНЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ)

У даний час актуальність здійснення професійної роботи відділу по зв'язках з громадськістю в силових структурах або органах внутрішніх справ визначається тим, що ефективність діяльності силових структур нашої держави є важливою умовою забезпечення національної безпеки України, а також підтримки соціально-політичної стабільності нашої держави. У той же час завдання підвищення якості роботи державної влади, поставлені в ході адміністративної реформи, не можуть бути вирішені без розвитку діалогу громадян і державних структур, в тому числі і для органів Внутрішніх справ, Служби безпеки, а також Збройних сил України. Зв'язки з громадськістю в даний час відіграють дуже велику роль у діяльності силових

структур нашої країни. Система інституціоналізованих зв'язків з громадськістю органів внутрішніх справ Донецької області є головним каналом інформації про стан правопорядку, а також важливим інструментом формування думки громадян нашого регіону та країни в цілому. Ступінь впливу PR-технологій на громадськість дозволяє судити про їх високу вагу для розвитку і становлення політичних, а також адміністративно-правових процесів державного або обласного рівня [1, с 300].

Участь зв'язків з громадськістю в силових структурах можна охарактеризувати як сприяння міліції в дозволі об'єктивних протиріч між різними групами громадськості. Зв'язки з громадськістю допомагають формувати і посилювати довіру при взаємодії населення з органами внутрішніх справ, а також налагоджують прямі і зворотні зв'язки з громадянами нашої держави.

Об'єкт дослідження – Прес-служба Маріупольського міського управління міліції в Донецькій області

Предмет дослідження – основні аспекти організації роботи Прес-служби Маріупольського міського управління міліції в Донецькій області, спрямовані на формування позитивного іміджу силової структури.

Мета дослідження – визначення ефективних та результативних напрямів роботи прес-служби в процесі взаємодії з населенням.

Відповідно до поставленої мети планується вирішити наступні завдання:

1) Провести теоретичний аналіз основних визначень, понять і сутності зв'язків з громадськістю у галузі правоохоронних органів.

2) Проаналізувати основну нормативно-правову базу, яка регламентує роботу Прес-служби Маріупольського міського управління міліції в Донецькій області.

3) Дослідити основні напрями організації роботи Прес-служби Маріупольського міського управління міліції в Донецькій області.

4) Визначити головні проблеми, у роботі прес-офіцерів відділу інформації і громадських зв'язків при взаємодії із засобами масової інформації та різними групами громадськості міста Маріуполя.

5) Розглянути основні характеристики зв'язків з громадськістю як спеціальної функції управління соціальними організаціями.

6) Проаналізувати корпоративні ЗМК Маріупольського міського управління міліції в Донецькій області як засоби комунікації з громадськістю.

7) Виявити дієві напрями діяльності прес-служби спрямовані на позитивне відношення до населення.

Дослідженням галузі зв'язків з громадськістю в силових структурах та органів внутрішніх справ займалися ряд таких вітчизняних і зарубіжних учених: : Баженов Ю. К., Браун Л., Блэк Сэм., Джефкинса Ф., Макаревич Э. Ф., Чуміков А. Н., Благоразумний А. А., Коробова В. Б та інші. Головна особливість громадських зв'язків в силових структурах в тому, що тут напрямок PR є в більшій мірі пропагандою. Пропаганда - це позитивна розповідь про не конкретний об'єкт, який орієнтований для максимально широкої цільової аудиторії. Правильно побудована робота відділу зі зв'язків з громадськістю це питання стратегічного планування діяльності будь-якої організації [2, с 278]. У взаємодії органів внутрішніх справ зі ЗМІ на сьогоднішній день існує цілий комплекс проблем, вирішення яких пов'язане з формуванням норм поведінки в сучасному суспільстві. Терміново необхідна нова інформаційно-пропагандистська стратегія силових відомств, заснована на науковому системному підході до організації профілактичних заходів, спрямованих на зниження росту злочинності, формуванню відносин довіри і партнерства з населенням. На сьогоднішній день підрозділи по зв'язках з громадськістю в Службі безпеки, органів внутрішніх справ, Збройних сил України повинні зайняти провідну роль у відносинах зі ЗМІ і стати офіційним джерелом інформації для громадян України [3, с 600]

Література:

1. Бочаров М. П. Связи с общественностью в силовых структурах / М. П. Бочаров. – М. : Дело, 2003. – 300 с.
2. Благоразумний А.А. Зв'язки з громадськістю в системі МВС / А.А. Благоразумний. – М. : Юніті, 2010 – 8 с.

3. Уткин Э.А. Управление связями с общественностью / Э.А. Уткин. – М. : Альфа-пресс, 2009. – 600 с.

УДК 061.27(477):659.4(043)

Голі-Оглу С. С.

«ОСОБЛИВОСТІ PR-ДІЯЛЬНОСТІ БЛАГОДІЙНИХ ОРАГІЗАЦІЙ (на прикладі фонду «Міжнародний альянс ВІЛ/СНІД в Україні»)»

Україна залишається в категорії країн з концентрованою стадією епідемії ВІЛ-інфекції, яка зосереджена серед окремих груп населення високого ризику інфікування ВІЛ. Сьогодні епідемічна ситуація з ВІЛ-інфекції в Україні знову характеризується певним зниженням кількості зареєстрованих випадків ВІЛ-інфекції на загальнонаціональному рівні: 19273 випадку в 2014 році (без урахування АР Крим та Севастополя), що на 5% менше порівняно з 2013 роком. Загальна ж кількість осіб, які перебувають на обліку у зв'язку з ВІЛ-інфекцією на кінець звітного періоду, склала 137 970 [2, с. 20] .

Під благодійністю розуміють безоплатну допомогу, яка не переслідує мети отримання будь-яких вигод. Однак, така діяльність є чудовою рекламою для підприємств і приватних осіб [1, с.12-13].

Актуальність нашого дослідження зумовлена зростанням в Україні кількості людей, хворих на СНІД або ВІЛ-позитивних. Ця проблема є однією з найпоширеніших у світі української медицини.

Одним з найкрупніших українських благодійних фондів є «Міжнародний альянс ВІЛ/СНІД в Україні», який виступає об'єктом нашого дослідження, аналіз діяльності якого проводиться за 2015 рік.

Альянс-Україна почав свою роботу наприкінці 2000 року у формі проекту міжнародної технічної допомоги в рамках Трансатлантичної ініціативи з профілактики ВІЛ-інфекції за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку та Європейського Союзу (2000-2004). Як незалежна юридична особа, зареєстрована в Україні з 2003 року, і після здобуття управлінської самостійності з січня 2009 р, Альянс-Україна поділяє цінності і залишається членом глобального партнерства Міжнародного Альянсу з ВІЛ / СНІД - міжнародної благодійної організації, що об'єднує 30 організацій з різних країн, з Секретаріатом у м Брайтон, Великобританія.

Предметом нашого дослідження є основні засоби і методи, спрямовані на формування позитивного іміджу фонду «Міжнародний альянс ВІЛ/СНІД в Україні».

З моменту заснування Альянс-Україна демонструє стабільний організаційний розвиток. Він постійно вносить свій внесок у боротьбу з епідемією, кожен день, без перерв. Сьогодні Альянс-Україна відповідає за 70% загальної відповіді на епідемію в країні. Протягом декількох років внесок був найзначнішим серед неурядових організацій, що дозволило Альянсу стати лідером у підтримці держави у боротьбі зі СНІДом. Альянс-Україна розгорнув програми антиретровірусної терапії, ввів замісну терапію, профілактику ВІЛ через мережу аптек, профілактику серед дітей вулиці. Зараз зусилля Альянсу фокусуються насамперед на профілактиці серед груп ризику. Крім профілактики ВІЛ-інфекції, Альянс реалізує програми по боротьбі з туберкульозом (ТБ), вірусними гепатитами і інфекціями, що передаються статевим шляхом (ПСП). Альянс регулярно проводить дослідження, відчуває інноваційні підходи та поширює кращі практики в Україні та по всьому світу.

Альянс-Україна постійно проводить тендери та різні конкурси. Останнім став тендер вибір постачальника послуг із забезпечення контролю якості протитуберкульозних препаратів 2 ряду для лікування хворих на мультирезистентний туберкульоз LAB-NFM.

Міжнародний благодійний фонд «Міжнародний Альянс з ВІЛ/СНІД в Україні» (далі Альянс) — провідна професійна організація, що у співпраці з ключовими громадськими організаціями, Міністерством охорони здоров'я та іншими урядовими органами веде боротьбу з епідемією ВІЛ/СНІД в Україні, керуючи профілактичними програмами та надаючи якісну технічну підтримку та фінансові ресурси організаціям на місцях. Усі ці зусилля спрямовані на досягнення в країні універсального доступу до комплексних послуг з ВІЛ/СНІД в Україні та ефективною відповіді на епідемію на рівні спільнот, базуючись на досягнутих результатах та

передовому досвіді. Як незалежна юридична особа, зареєстрована в Україні з 2003 року й після набуття управлінської самостійності з січня 2009, Альянс-Україна поділяє цінності та залишається членом глобального партнерства Міжнародного Альянсу з ВІЛ/СНІД (міжнародної благодійної організації, що поєднує 30 організацій з різних країн, з Секретаріатом у м. Хоув, Великобританія).

Місією Альянсу є зниження розповсюдження ВІЛ-інфекції та смертності від СНІД і зменшення негативного впливу епідемії шляхом підтримки громадської протидії епідемії ВІЛ/СНІД в Україні, а також шляхом поширення ефективних підходів до профілактики й лікування ВІЛ у Східній Європі та Центральній Азії.

Основна програма, яку наразі виконує Альянс, фінансується Глобальним фондом для боротьби зі СНІД, туберкульозом та малярією (далі Глобальний Фонд):

«Інвестиції у вплив на туберкульоз та ВІЛ» відповідно до Договору про надання гранту № 613 (назва гранту UKR-C-AUA) між МБФ «Міжнародний Альянс з ВІЛ/СНІД в Україні» та Глобальним фондом для боротьби із СНІДом, туберкульозом та малярією.

Література:

1. Лещенко С. СПИД и Украина / С. Лещенко // газета «Факти». – 2015. - №7. – С. 12-13
2. Гатиятуллин А. Наша задача простая – лечение должно быть у всех / А. Гатиятуллин // Позитивне серце. – 2014. – №3. – С. 20.

УДК 654.198-051(043)

Доценко Н. С.

МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ РАДІОВЕДУЧОГО

Актуальність дослідження. Імідж – це невід’ємна складова професіонала в тій чи іншій сфері діяльності. Імідж людини – це враження, образ, який він створює в очах інших людей.

«Поняття «імідж» походить від лат. «imago», що пов’язане з латинським словом «imitari», тобто імітувати, або від слова «image», що в буквальному перекладі з англійської чи французької мови означає образ» [1, с.14].

У сучасному світі імідж присутній майже у всіх професіях. Професія радіоведучого не стала винятком. Не дарма наука про імідж з’явилася у другій половині 20 століття, коли визначальними факторами прогресу стали інформаційні та телекомунікаційні технології. З’явилася публічна людина, яку можна було побачити по телевізору, почути на радіо, прочитати про неї в друкованих ЗМІ. І, звичайно, публічній людині потрібно було звернути на себе увагу своєю поведінкою, стилем, манерами, зовнішністю, умінням говорити. Так з’являється наука «іміджологія», яка вирішує проблему індивідуальності, допомагає розвинути в собі сильні сторони і приховати недоліки, показує, як сподобатися людям, як бути особливим і несхожим на своїх колег.

Ідеальний імідж формується, коли радіоведучий відповідає уявленням про самого себе та образу в суспільстві.

За свідченням Г. Г. Почепцова, «Еще Цицерон говорил, как бы «отсчитывая» начало имиджелогии: Для того, чтобы нам было легче всего казаться такими, каковы мы в действительности, — хотя важнее всего, чтобы мы были такими, какими хотим считаться, — все-таки надо преподать кое-какие наставления» [3, с.5].

Образ радіоведучого – це той спосіб життя, який ідеологи радіопроеграми та радіостанції пропонують глядачам як зразок для наслідування. Виступаючи стрижнем виробництва, імідж ведучого стає основним прийомом, що визначає весь інший набір виразних мовних засобів. Саме через ведучого автор програми транслює відкритим текстом або в завуальованій формі свою основну ідею. Успіх радіопроеграми обумовлений точно знайденим іміджем, відповідним соціальному замовленню, моді, вимогам часу і настроям у суспільстві, точно знайденим фірмовим стилем радіопроеграм, де поряд зі змістом приділяється увага мові, голосу, звуковим заставкам, музиці.

Імідж радіоведучого формує тип контакту з аудиторією. Однак зміна сучасних вимог коригує і самі іміджі. Це стає науковою проблемою, оскільки формування іміджу – багатогранний творчий процес, що вимагає професійної майстерності.

Вдало знайдений імідж – це не тільки успіх у аудиторії, а й частина творчої біографії радіоведучого. Цими чинниками детермінується актуальність нашого дослідження.

«Без постійного контакту з іншими людьми немає професійного росту» [2, с.6].

У якості **предмета** дослідження виступає професійний імідж журналіста-радіоведучого як засіб комунікації з аудиторією.

Об'єктом нашого дослідження є професійний та особистий імідж радіоведучих Сергія Федотова, Наталії Довлатової та Кирила Капустина.

Метою даної роботи є дослідження тонкощів формування іміджу радіожурналіста, відстеження закономірностей, варіативності, інструментів, методів і способів формування іміджу радіоведучого та аналіз у компаративному аспекті іміджу Сергія Федотова, Наталії Довлатової та Кирила Капустина.

Для досягнення даної мети передбачається виконання кількох **завдань**:

- розглянути теоретичні аспекти формування іміджу журналіста (особистого та професійного);

- проаналізувати існуючі методи і прийоми піару, спрямовані на формування позитивного іміджу журналіста;

- продемонструвати їх практичне використання на прикладі журналістів-радіоведучих Сергія Федотова, Наталії Довлатової та Кирила Капустина.

- провести дослідження процесів формування іміджу журналістів-радіоведучих ранкової програми: «Будильники на Русском» (Русское радио, Україна).

Методологічною основою роботи є комплексне використання методів для вивчення процесів формування професійного іміджу журналіста: аналітичний (розбір кожного елемента, риси, складової іміджу для поглибленого визначення складу, зв'язків, властивостей сформованого образу радіоведучого), описовий (об'єктивна характеристика мовлення, його засобів, стилю та його образу на радіо), компаративний (проведення паралелей між характерними елементами образу радіоведучого та їхньою відповідністю до сформованого іміджу), тобто аналіз іміджу радіоведучого у синхронному та діахронному аспектах.

Теоретична цінність роботи – це можливість її використання на лекціях, семінарах, присвячених формуванню іміджу людини взагалі та зокрема журналіста-радіоведучого.

Практична цінність – використання її практикуючими журналістами-радіоведучими та журналістами-початківцями у процесі формування власного професійного іміджу, авторами програм та менеджерами радіостанцій у напрямку позиціонування програм та використання радіоведучого як засобу та інструменту у цьому процесі.

Робота характеризується **новизною** та індивідуальністю. В основі лежить визначення інструментарію формування іміджу журналіста-радіоведучого – спеціаліста в певній сфері. А отже, дослідження присвячене іміджу, сформованого спеціально для певного образу радіоведучого.

Література

1. Барна Н. В. Имиджология [Электронный ресурс]. – К. : Университет «Украина», 2008 – 217 с. – Режим доступа : <http://www.twirpx.com/file/485900/> 06.02.15.
2. Мельник Г. С. Общение в журналистике: секреты мастерства: лекция [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://lib.rus.ec/b/165249/> 08.02.15.
3. Почепцов Г. Г. Имиджология [Электронный ресурс]. – К. : Рефл-бук, 2002. – 574 с. – Режим доступа : <http://www.twirpx.com/file/458438/> 03.02.15.

УДК 659.126:671.12(043)

Клименко Т. М.

НЕЙМИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ БРЕНДІНГУ (НА ПРИКЛАДІ ЮВЕЛІРНОГО ЗАВОДУ «ЗОЛОТИЙ ВІК»)

Не зважаючи на те, що в наш час існує чимало наукових досліджень та праць у галузі брендінгу, поки що немає єдиного визначення поняття бренд. Дослідники розглядають цей феномен у рамках економіки, маркетингу, менеджменту, реклами, піару тощо.

Д. Аакер тлумачить сутність бренда як актив компанії: бренд є особливою назвою або символом, що призначається для ідентифікації товарів чи послуг продавців; крім того, він є диференціантом від схожих продуктів своїх конкурентів[1, с. 15]. Р. Кочазначає, що бренд стає гарантією того, що товар чи послуга є високоякісними [2, с. 26]. С. Девіснаголошує, що бренд є нематеріальним активом, але при цьому виступає надзвичайно важливим компонентом діяльності компанії, тим, що вона символізує [3, с. 32]. Бренд – це цілісна система, яка складається з обов'язкових елементів (атрибути бренду), а саме:

- ім'я бренду
- його символи
- слоган
- кольорова гамма.

Ім'я бренду – атрибут, що впливає на формування та розвиток бренду, бере участь в усіх видах комунікації і є основною ознакою, за якою споживач обирає бренд серед інших. Усі назви брендів можна розділити на чотири групи:

1) предметні вказівні – дають ім'я винахідника нововведення, засновника фірми, називають за місцем знаходження компанії;

2) предметно-функціональні – коли функціональне ім'я входить у мову як визначення цілої категорії;

3) асоціативні раціональні – раціональне назва говорить споживачеві про перевагу продукту, але не безпосередньо, а за допомогою асоціацій, творчих прийомів;

4) асоціативні емоційні – смисловий бекграунд відомого слова тут переноситься на бренд, забезпечуючи його диференціацію і впізнаваність[1, с. 53].

У наш час в Україні представлено широку палітру брендів жіночих ювелірних прикрас, більша кількість з яких є зарубіжними, і далеко не всі можна назвати сильними брендами. Для того, щоб мати змогу конкурувати, вітчизняні виробники мають створювати бренди, які будуть виокремлювати його серед інших та формувати лояльність споживачів, а найголовнішим при цьому виступає назва, яка б вигідно ідентифікувала певний бренд серед інших. Отже, актуальність даної теми обумовлена збільшенням виробників ювелірної продукції, розвитком технологій створення прикрас, а тому – необхідністю вивчення та вдосконалення засобів брендингу для конкурентної боротьби. Метою дослідження є проаналізувати роль неймінгу в процесі створення бренду ювелірних прикрас, відповідно завданням – вивчити особливості ринку ювелірних прикрас в Україні, дослідити вплив назви ювелірного заводу «Золотий вік» на концепцію та розвиток бренду, визначити чинники, що враховують при створенні ім'я бренду. Об'єктом дослідження є діяльність ювелірного заводу «Золотий вік» щодо розробки бренду, предметом – неймінг бренду «Золотий вік». При написанні роботи використовувались такі методи досліджень як аналіз, синтез, опис, спостереження, класифікація, аналогія.

Ювелірний завод «Золотий вік» - створений у 1999 році. Сьогодні це один з найбільших виробників ювелірних виробів в Україні. «Золотий Вік» є лауреатом рейтингу «Кращі підприємства України». Якість виробів, що випускаються на ювелірному заводі «Золотий Вік» підтверджено Міжнародним призом «Європейська якість» і Дипломом Національного конкурсу «Вища проба». У 2009 році торгова марка «Золотий Вік» отримала звання «Бренд Року». Компанія використала для створення назви легенду, в якій говориться, що колись дуже-дуже давно на Землі панував золотий вік. Це був період загального щастя і радості. Не було страждань, війн, люди були задоволені і насолоджувалися життям. Потім, з невідомих причин, часи змінилися. До цього прив'язана і місія компанії - повернути людям відчуття щастя і радості, створювати ювелірні вироби, які своєю красою і досконалістю пробуджують в людях найсвітліші і благородні почуття. Також, при обранні імені задіяна асоціативне сприйняття, що сприяє кращій запам'ятовуваності – слово «золотий». Це підкреслює напрямок діяльності компанії та викликає стійкий образ у свідомості споживачів.

Отже, на прикладі ювелірного заводу «Золотий вік» можна побачити, що назва успішного бренду повинна відповідати таким критеріям як: унікальність, легко запам'ятовуватись, асоціюватись з продукцією, яку постачає виробник, існувати як елемент бренду і гармонійно вписуватись в загальну концепцію діяльності компанії. Бренди ювелірних виробів мають нести в собі позитивні асоціації з візуальним образом прикрас.

Література:

1. Аакер Д.А. Создание сильных брендов /Д.А. Аакер. – М. : ИД Гребенникова, 2003.– 440 с.
2. Дэвис С. Бренд-билдинг / С. Дэвис,М. Данн ; пер. с англ. под ред. В. Домнина. – СПб. : Питер, 2005. – 320с.
3. Koch Richard. The Financial Times Guideto Management and Finance. FinancialTimes / Pitman Publishing, London, 1994 /пер. сангл. Издательскийдом “Вильямс”.– М. : Вильямс, 2003. – С. 11–17.

УДК_070.431.6 (477)(043)

Козак Є. О.

ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ ІМІДЖУ МІСТА (НА ПРИКЛАДІ НОВИН ПРО МАРІУПОЛЬ В МІСЦЕВИХ ТА ЦЕНТРАЛЬНИХ ЗМІ)

Актуальність дослідження полягає у тому, що на сьогоднішній день у більшій або меншій мірі ЗМІ формують думку глядачів. Саме тому важливим є дізнатися, як саме це може допомогти у побудові іміджу міста.

Предмет дослідження: побудова іміджу міста (на прикладі новин про Маріуполь в місцевих та центральних ЗМІ).

Об'єктом дослідження є матеріали про Маріуполь в місцевих та центральних ЗМІ.

Для досягнення мети потрібно виконати наступні завдання:

1. проаналізувати теоретичний матеріал про імідж та його роль у формуванні міста;
2. надати характеристику іміджу;
3. проаналізувати місцеві та центральні ЗМІ;
4. виявити особливості побудови іміджу міста, а також кут подачі інформації у новинах місцевих та центральних ЗМІ.

Метою цієї роботи є виявлення особливостей іміджу міста (на прикладі новин про Маріуполь в місцевих та центральних ЗМІ).

Методологічною основою роботи склали такі методи, використані для виявлення особливостей іміджу міста: розрахунок – виявлення кількісного співвідношення згадок про Маріуполь у місцевих та центральних ЗМІ, аналіз – виявлення головних особливостей побудови іміджу міста, метод порівняння – виявлення відмінностей матеріалів у місцевих та центральних новинах, узагальнення опрацьованої інформації у вигляді висновків.

Іміджелогія - наука про вміння справити на людей правильне, потрібне вам, враження. Чим більш успішний імідж, тим ефективніше нам вдається керувати уявленнями людей, а відповідно - їх поведінкою. Але не шляхом маніпуляцій, а здатністю чітко донести до них інформацію.

У наш час, іміджелогія використовується у всіх сферах нашого життя. Адже всі зацікавлені у тому, щоб представити себе, або бажане, у вигідному світлі.

Зараз актуальним стало формувати імідж не лише конкретних людей, а країн, міст і т.д. Як же це зробити? Роздивимося на прикладі формування іміджу міста.

Важливими на тлі формування загального позитивного іміджу є заходи, які розробляють і вживають влади адміністративно-територіальних одиниць щодо створення та підтримання привабливого іміджу міста. Імідж формується через конкретні уявлення, знання, досвід, на основі яких формується образ і відповідні асоціації викликані ним – позитивні або негативні. Погляди людей на конкретний об'єкт і їх дії щодо нього залежать від сформованого образу, який може виникнути внаслідок або прямого контакту, або в результаті одержаної інформації. Зокрема, імідж міста – це те, як воно виглядає в очах населення на основі образу, що виник внаслідок інформації, отриманої із ЗМІ та інших джерел.

Для того, щоб зрозуміти, що саме мається на увазі під «іміджем міста», спробуємо розглянути такі поняття, як «імідж держави».

Джерелознавча база з досліджень категорії “імідж”, “імідж держави” ґрунтується на даних іміджелогії, політології та філософії. Філософський підхід до цієї проблеми простежується у працях таких вчених, як: М. Іщенко, Т. В. Лютий, Л. В. Харченко та інші. Іміджелогія пропонує комплексне висвітлення проблеми іміджу держави у роботах: Г. Г. Почепцова, О. М. Холод, Т. Б. Хомуленко та інші. Найбільше теоретичне визначення проблеми “імідж держави” знаходимо у

політологічних дослідженнях, серед яких потрібно виділити низку робіт сучасних українських вчених: В. М. Бебик, С. Г. Денисюк, Є. Б. Тихомирова та інші. Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі завдання: – проаналізувати головні структурні елементи побудови позитивного іміджу держави; – розкрити культурні та філософські підвалини, що впливають на формування іміджу держави.

Поняття “імідж держави” належить до політологічних категорій і, як і поняття “імідж”, не має однозначного визначення, що пов’язано з етимологією останнього. Якщо опиратися на визначення іміджу як образ, то можна визначити імідж держави як її образ, або “цілісну, багатокомпонентну уяву, що містить як процеси відтворення реально наявних подій та фактів, історичних особливостей, так і сприйняття цих параметрів населенням, що не завжди носить адекватний характер” [11, с. 56].

Є. Б. Тихомирова у своїй статті “Імідж України у контексті міжнародних рейтингів” стверджує, що у сучасному глобальному світі імідж країни формується завдяки певним міжнародним рейтингам. Автор, спираючись на рейтингові показники, що існують, звертається до можливостей побудови позитивного іміджу України. Проведений аналіз економічних, політичних, соціальних показників іміджу країни, вказує на низькі позиції країни, що, своєю чергою, не дозволяють створити позитивний імідж. Але на думку автора, “аналіз найважливіших міжнародних рейтингів дозволяє виділити пріоритети, за якими здійснюється рейтингування країн і які є чинниками формування образу України в очах світової громадськості” [9].

Література

1. Бурстін Д. Імідж. — СПб.: Пітер, 2000. — 216 с.
2. Іміджологія: Навч.-метод. матеріали до курсу / Харківська держ. академія культури. Кафедра книгознавства та фондознавства / Ю.Є. Петрухно (уклад.). — Х. : ХДАК, 2003. — 23с.
3. Катлип С.М. и др. Паблік рилейшнз.— М., 2000.— 624 с.
4. Королька В.Г. Паблік рилейшнз. Наукові основи, методика, практика. — К: Скарби, 2001. — 400 с
5. Маценко В. Технологія іміджу. — К. : Главник, 2005. — 96с.

УДК 659.126:004.738.5(043)

Руденко О. А.

КОНТЕНТ-МАРКЕТИНГ ЯК МЕТОД ПРОСУВАННЯ БРЕНДУ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ (НА ПРИКЛАДІ МАГАЗИНІВ ЕЛЕКТРОНІКИ ROZETKA, АЛЛО ТА ФОКСТРОТ)

Контент-маркетинг – це сукупність маркетингових прийомів, що розглядається в сучасній маркетинговій практиці як технологія залучення потенційних споживачів за допомогою створення та поширення актуальної та корисної інформації, пов’язаної з діяльністю компанії, її продукцією, сферою тощо.

Контент-маркетинг здобув таку популярність із поширенням інтернету. «Всесвітня павутина назавжди змінила світ бізнесу. Ідея просувати товари покупцям у будь-якій точці світу без посередників стала архімедовим важелем» [3, с. 8].

За кордоном про контент-маркетинг почали говорити лише в 2009 році, хоча застосовувати цю технологію стали значно раніше – з початком використання мережі Інтернет для просування бізнесу. На пост-радянському просторі це поняття з’явилося на початку 2011 року.

Актуальність роботи полягає в тому, що нові методи просування в мережі Інтернет стають все більш затребуваними, і якщо за кордоном ведеться робота з їх дослідження і удосконалення, то на пост-радянському просторі вони все ще залишаються поза увагою.

Предметом дослідження є контент, який виробляють і поширюють у мережі магазини електроніки.

Об’єктом дослідження є діяльність обраних компаній з творення і поширення контенту: пости в соціальних мережах, додатки і сервіси, участь у конференціях тощо.

Метою роботи є проаналізувати контент, поширюваний в мережі обраними компаніями,

визначити стратегії контент-маркетингу, їх сильні і слабкі сторони.

Контент-маркетинг набуває популярності з кожним днем. У сучасних умовах життя «Інформація передається швидше, ніж може бути оброблена. На голови ваших клієнтів обрушуються потоки інформації. В результаті люди відступають, закриваються та шукають притулку від інформаційної навали» [1, с. 13].

Все це представляє собою серйозну проблему для будь-якого бізнесу. Якщо клієнти не будуть отримувати і сприймати інформацію про компанію, це призведе до її краху. Тому необхідними стають нові методи просування, що дозволяють привернути увагу споживача саме своєю ненав'язливістю. Так, контент-маркетинг дозволяє залучити аудиторію за допомогою корисної та цікавої для неї інформації. Не реклами чи рекомендацій, а саме унікального і корисного контенту (змісту). Ключовою характеристикою тут має бути корисність контенту «і самого по собі, і у якості матеріалу, який можна використати для просування» [4, с. 34].

«Контент» перекладається як «зміст» і являє собою:

- будь-який корисний текст, пост в соціальній мережі, випуск поштової розсилки, матеріал, книга, відео;
- інтерактивний додаток або сервіс, що дозволяє користувачу безкоштовно зробити щось корисне;
- навчальний курс, семінар, вебінар, майстер-клас;
- виступ на конференції, семінарі з корисною доповіддю.

Всі названі різновиди контенту несуть у собі користь для споживача і в той же час сприяють запам'ятовуванню позитивного досвіду взаємодії з компанією.

На сьогоднішній день найпоширенішими комунікаційними каналами контент-маркетингу є веб-сайти та соціальні мережі. Контент-маркетинг широко використовується не тільки найуспішнішими світовими компаніями, але й підприємствами малого та середнього бізнесу. В Україні чимало компаній, які використовують чи намагаються використовувати контент-маркетинг. Наявність обґрунтованої стратегії контент-маркетингу, розуміння його мети і розробка відповідного контенту – ключові умови успіху компанії. В даній роботі розглянемо, як працюють в цьому напрямку провідні українські магазини електроніки. В цій сфері наявний широкий ґрунт для створення різноманітного і цікавого контенту.

Для дослідження були обрані магазини електроніки та побутової техніки Rozetka, Алло та Фокстрот. Всі вони присутні у найпопулярніших соціальних мережах, але якість і характеристики контенту, який вони подають, суттєво відрізняються. Так, Фокстрот і Rozetka публікують загалом розважальний контент: цікаві новинки техніки, жарти, музичні підборки та опитування. Rozetka в YouTube публікують відеоогляди на різні моделі техніки, проводять конкурси, що підвищує довіру до інтернет-магазину і надає можливість оцінити товар перед замовленням.

Стратегія контент-маркетингу Алло відрізняється: в соціальних мережах поширені аналітичні та корисні матеріали з блогу Алло (огляди техніки, порівняння різних моделей, краш-тести), а також новинки зі світу техніки.

Отже, контент-маркетинг на сьогодні широко використовується компаніями для просування. При правильному використанні, розумінні мети та цільової аудиторії, виборі відповідної стратегії інструменти контент-маркетингу дозволяють ефективно просувати компанію в мережі Інтернет.

Література

1. Ли Одден. Продающий контент. Как связать контент маркетинг, SEO и социальные сети в единую систему / Одден Ли. – М.: Манн, Иванов и Фербер, 2013. – 384 с.
2. Скотт Д. Новые правила маркетинга и PR. Как использовать социальные сети, блоги, подкасты и вирусный маркетинг для непосредственного контакта с покупателем / Д. Скотт – М. : Альпина Паблицер, 2013. – 352 с.
3. Стелзнер М. Контент маркетинг. Новые методы привлечения клиентов в эпоху Интернета / М. Стелзнер. – М. : Манн, Иванов и Фербер, 2012. – 288 с.
4. Янч Джон. По рекомендации. Бизнес, который продвигает себя сам / Джон Янч. – М. : Манн, Иванов и Фербер, 2015. – 272 с

ВИКОРИСТАННЯ В ТЕЛЕВІЗІЙНІЙ РЕКЛАМІ ЕЛЕМЕНТІВ СУЧАСНОЇ МОДИ**ЯК ЗАСІБ ПРИВЕРТАННЯ УВАГИ ГЛЯДАЧА****(НА ПРИКЛАДІ РЕКЛАМИ ШОКОЛАДУ «КОРОНА» ТА «BOUNTY»)**

Сьогодні використання моди в рекламі має велике значення. Існують різноманітні засоби привернення уваги глядача. У рекламі та у повсякденному житті ми всі пов'язані з модою. Реклама набуває статус суспільного інституту, що визначає соціальні, економічні та культурні парадигми суспільства [1]. Вона вже тривалий час перебуває у фокусі уваги ряду гуманітарних та економічних дисциплін [1].

Актуальність даної теми полягає в тому, що в наш час ми на кожному кроці стикаємося з проявами моди: спостерігаємо в рекламних роликах і на підсвідомості піддаємося її впливу.

Мета – визначити ступінь впливу на глядача елементів сучасної моди в телевізійній рекламі.

Мета роботи визначила її основні завдання:

- вивчити теоретичний аспект телевізійної реклами,
- виділити основні засоби привернення уваги глядача,
- проаналізувати грані взаємодії реклами та моди.

Предмет дослідження – елементи сучасної моди як засіб привернення уваги глядача.

Об'єкт дослідження – реклама шоколаду «Корона» та «Bounty».

Що стосується телевізійної реклами, то телебачення – система зв'язку для трансляції та прийому рухомого зображення і звуку на відстані, це наймасовіший рекламний засіб.

Телебачення не може існувати без глядачів. Глядацький контакт – це не тільки спосіб встановити відносини з аудиторією та донести до неї необхідну інформацію, але й спосіб отримати зворотній зв'язок від аудиторії [3].

Існують такі способи залучення уваги глядача:

- доброзичливість, яка виражається в посмішці і в довірливому тоні голосу,
- природність, тобто повний образ від вибору одягу і манери поведінки,
- спецефекти,
- правильна розстановка світла,
- вільні жести і рухи [3].

Розглянемо взаємодії моди та реклами. Реклама – двигун моди. Мода – це форма вияву культури, це відображення дійсного, виявляється в манері поведінки, а головним чином, в одязі. Вона змінюється дуже часто. Мода задає певні правила поведінки і манери одягатися, а людина, що не дотримується цих правил, ризикує стати «немодним» [2].

Стильний одяг створюється талановитими кутюр'є, взуття – майстрами в даній індустрії, аксесуари – креативними дизайнерами. Йти в ногу з часом, слідувати модним тенденціям, носити стильний одяг і по-сучасному відпочивати – все це закликає здійснити реклама тих чи інших товарів і послуг.

Мода є одним з важливих чинником еволюції. Моді властиві такі функції:

- ❖ інноваційна,
- ❖ регулятивна,
- ❖ психологічна,
- ❖ соціальна,
- ❖ престижна,
- ❖ комунікативна,
- ❖ економічна,
- ❖ естетична [1].

В рекламі шоколаду «Корона» та «Bounty» ми бачим красивих персонажів: моделей з приємною зовнішністю із красивим тілом, яскраві кольори та легкість зачісок Вони створюють певну атмосферу, насиченість та гармонію, демонструють витончений смак стилю.

Література:

1. Гініятова Є. В. Реклама в комунікаційному процесі / Є. В. Гініятова. – Томськ : Томський політехнічний університет, 2009. – 503 с.
2. Гофман А. Б. Мода і люди: нова теорія моди і модного поведінки / А. Б. Гофман. – Москва : Наука, 2004. – 208 с.
3. Назайкин А. Н. Ілюстрування реклами / А. Н. Назайкин. – Москва : Ексмо-Прес, 2005. – 286 с.

УДК 659.441.8:328.184(043)

Магас А. А.

ЛОБІЮВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕЗУЛЬТАТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ БІЗНЕСУ ТА ВЛАДИ

Механізм лобіювання несе в собі великі можливості для розвитку бізнесу. Лобіювання корисно не тільки для розвитку, але і для захисту від небезпечних тенденцій на ринку та у владі. Лобіювання не просто може знадобитися бізнесу - воно життєво необхідне [1].

Актуальність цієї теми пов'язана з тим, що лобіювання як інструмент результативної взаємодії бізнесу та влади можна використовувати для наступних цілей: боротьба з конкурентами; регулювання податкових механізмів; комунікація з державними службами на предмет вирішення конкретних питань; пряма реклама бренду; проведення нових законів та указів; боротьба з корупцією; регулювання сприятливих ринкових тенденцій; вплив на тарифи; вибивання інвестицій; відстоювання інтересів галузі і т. д.

Об'єкт дослідження – процес лобіювання інтересів бізнесу на державному рівні.

Предмет дослідження – події та особистості, які вказують на існування процесів лобіювання інтересів бізнесу у владі.

Мета дослідження – визначити механізми лобіювання, які застосовуються в країнах СНД та проаналізувати їх використання.

Для досягнення поставленої мети потрібно виконати наступні завдання: дослідити методи громадського лобіювання державних структур; визначити публічні методи впливу та кабінетні методи лобіювання; з'ясувати застосування технологій віртуальних понять у лобіюванні інтересів бізнесу.

Існує два принципово різних підходи до лобіювання: кабінетне та суспільне. Перший підхід припускає, що всі домовленості тримаються в секреті і є внутрішніми для групи осіб, об'єднаних спільними інтересами, що безумовно вважається незаконним.

Другий підхід передбачає, що процес виноситься на громадське обговорення і в результаті всі сторони приходять до певних рішень.

Схема організації акції громадського лобіювання виглядає наступним чином:

1. Створюється інформація, яку потрібно донести до широкої громадськості.
2. Розробляється ідея, цілком конкретного вирішення питання, яку необхідно домогтися від уряду.
3. Розробляється оптимальна думка, найбільш прийнятна і зрозуміла представникам влади.
4. Потім створюється така громадська подія, яка має донести інформацію до влади. Подія організовується так, щоб влада, по-перше, отримала повідомлення, а по-друге, усвідомила, що це - суспільна вимога або її бажання. Навіть якщо ініціаторами цієї вимоги виступають конкретні зацікавлені особи, вимога та ідея повинні виглядати народними [2].

Беручи за основу дослідження російського метра комерційного та політичного PR

А. Вуйми, щоб підійти до лобіювання професійно, потрібно розробити велику лобістську кампанію. Цю процедуру можна поділити на декілька етапів:

1. Визначити мету лобістської кампанії.
2. Визначити цільових виконавців.
3. Визначити аудиторії, які можуть вплинути на цільових виконавців.
4. Визначити методи впливу на аудиторію і цільових виконавців.

5. Розробити план впливу.

Далі необхідно розібрати власне інформаційну кампанію:

1. Створюється якась подія, сенсаційна для цільової аудиторії.
2. Подія перетворюється на джерело поширення необхідних ідей, оскільки ці ідеї закладені в ньому спочатку.
3. Ідеї потрапляють в розум цільової аудиторії.
4. Цільова аудиторія вживає необхідні дії.

Часто для акцій громадського лобіювання використовують такий інструмент лобіювання як мітинги. Незважаючи на свою тривіальність, він ефективний тим, що показує, що дана вимога є громадською, тобто вимогою народу. Будь-яка влада з найдавніших часів могла розганяти демонстрації, вбивати призвідників, але не могла ігнорувати вимоги народу. Але для цього мітинги повинні бути видовищними.

Мабуть, один з найбільш видовищних мітингів початку століття провів відомий американський лобіст Карл Біоір. Він отримав завдання запобігти підвищенню податків на залізничні перевезення. Звичайно, залізничники могли звернутися з подібною вимогою до сенату самі, але краще, щоб це зробив народ. Таким чином Карл Біоір зібрав біля будівлі сенату приблизно 10 000 людей, які вимагали негайно переглянути нову систему оподаткування. Ця вимога народу мала свій ефект, і закон був змінений. Історія замовчує про те, як Карл Біоір зібрав цей натовп, проте факт на обличчя [3].

Лобіювання - процедура творча. Не завжди можна користуватися типовими комбінаціями, часто доводиться створювати принципово нові схеми і стратегії, враховуючи що, як правило, існують методи протидії типовим стратегіям. Оригінальність схеми лобіювання може збільшити ефективність дій з точки зору співвідношення ціни та якості.

Таким чином, можна зробити висновки, що сьогодні можливості лобіювання розширені настільки, що вони майже безмежні і практично не залежать від бюджету компанії та активно використовуються для взаємодії бізнесу та влади. Цьому і присвячені мої подальші дослідження.

Література

1. Белоусов, А. Б. Лоббизм как политическая коммуникация / А. Б. Белоусов. - Екатеринбург: УрО РАН, 2005. - 457 с.
2. Вуйма. А. Лоббирование. Как добиться от власти нужных решений. - СПб.: Питер, 2008. - 383 с.
3. Сушинский С. Лоббирование от «А» до «Я». - СПб.: Феникс, 2015. - 272 с.
4. Толстых П. А. Профессиональный словарь лоббистской деятельности / П. А. Толстых. - М.: Центр по изучению проблем взаимодействия бизнеса и власти, Москва, 2011. - 378 с.

СЕКЦІЯ МЕТОДОЛОГІЯ СТВОРЕННЯ ЖУРНАЛІСТСЬКОГО ТЕКСТУ

УДК025.323(043)

Дорохова А.С.

ЗАГОЛОВКОВИЙ КОМПЛЕКС ЯК МАЙСТЕРНІСТЬ ПРЕЗЕНТАЦІЇ ВИДАННЯ

Заголовок, лід і закінчення - найважливіші структурні елементи журналістського тексту. Якщо увагу читачів залучити за допомогою заголовка не вдалося, публікація виявиться непрочитаною. З причини написання невдалого заголовку текст може бути знецінений. І тому на вибір заголовка часто йде не менше часу, ніж на написання самої статті.

В. Богуславська виділяє дві функції у заголовка - інформативну і контактну. Він повинен повідомити читачеві, про що стаття, спонукати його цю статтю прочитати. Заголовок привертає увагу та спрямовує на потрібну, певну інформацію. Тому вимоги до заголовку в загальному вигляді такі: бути привабливим, щоб зацікавити читачів, але не дезорієнтувати їх, обіцяючи те, чого насправді в публікації немає. Обман викликає роздратування, і людина перестане читати видання, де заголовки не відповідають інформації у тексті [1].

За формою заголовки поділяють на номінативні і предикативні. Номінативний заголовок являє собою неповну пропозицію, як правило, фразу з двох іменників або іменника і прикметника. Номінативний заголовок містить оцінку новини і супроводжується підзаголовком, який відображає суть публікації [1].

Лаконічне, точне вираження думки – найважливіша вимога до журналістського тексту. Особливо важлива яскравість і точність для заголовка, адже ця складова тексту – перше, з чим зустрічається реципієнт, на що звертає увагу, сприймаючи інформацію. Випереджаючи текст, заголовок несе певну інформацію про зміст твору, і у той же час має емоційне забарвлення, що викликає читацький інтерес, залучає увагу.

Існує декілька класифікацій заголовків залежно від покладеного в їх основу критерію. Ю. Верещинська виділяє заголовки односпрямовані та комплексні (залежно від кількості елементів смислової схеми тексту); повноінформативні та пунктирні (залежно від повноти вираження будь-якого смислового елемента твору); описові, інформативні та сентеційні (залежно від семантичної повноти інформації); інформаційні, спонукально-наказові, проблемні, констатуючо-описові, рекламно-інтригуючі (залежно від характеру змістового подання інформації) [2].

Отже, журналісти окрім створення суто інформаційних заголовків, намагаються також увиразнити медіаназви, у тому числі за допомогою синтаксичних засобів. Усе це привертає увагу аудиторії, робить сприйняття матеріалу більш цікавим та насиченим, а також створює неповторне обличчя інтернет-ресурсів [2].

Література

1. Богуславская В.В. Газетный заголовок как полифункциональный речевой акт / В. В. Богуславская // Языковые единицы: логика и семантика, функции и прагматика. – Таганрог: изд-во ТГПИ, 1999. – С. 178-185.

2. Верещинская Ю.В. Заголовки газетных статей в аспекте медиалингвистики (на материале испанского языка) / Ю.В.Верещинская [Электронный ресурс] // Филологические науки в МГИМО: сборник научных трудов. № 28 (43). - М.: МГИМО (У)МИД России, 2007. - С. 17-25. - Режим доступа: <http://www.mgimo.ru/files/48314/48314.pdf>

УДК 070.41.(0430)

Космінський О.В.

ЕТАПИ СТВОРЕННЯ ЖУРНАЛІСТСЬКОГО ТЕКСТУ: ПЛАНУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ

Журналістський текст є особливим видом інформаційного продукту. Але в той же час він може бути абсолютно різних жанрів і різної структури. А визначення жанру, виду тексту неодмінно відноситься до характеристики «журналістського тексту» [1].

Не менш важливою особливістю є вплив журналістського твору. Він несе в собі особливий вид інформації - журналістську інформацію, яка характеризується комплексом властивостей, що викликають певні типи реакції на публікації[1].

Створення журналістського тексту обумовлено рядом взаємозалежних процесів, до яких можна віднести пошук і народження теми майбутньої публікації, формування та розробку задуму конкретного тексту і визначення його ідейної сторони.

Актуальність дослідження: тема дослідження актуальна, адже важливо, наскільки важливо для журналіста вміння підбирати елементи журналістської майстерності, що викликають у читача найбільше враження.

Об'єкт дослідження - журналістські тексти С. Рахманіна.

Предмет дослідження – етапи створення журналістського тексту, зокрема планування та реалізація.

Мета дослідження полягає у розв'язанні наступних завдань:

- опрацювати літературу за темою дослідження;
- визначити етапи створення та написання журналістського тексту;
- проаналізувати журналістські тексти С. Рахманіна.

Журналістська тема завжди має «яскраво виражену функціональну заданість. Тема публіцистичного твору в газеті в порівнянні з художньою темою нормативно, прямо відповідає на соціальне замовлення. Тема виступу публіциста в пресі народжується як безпосередній відгук на актуальні суспільні потреби» [2].

Пошук цікавих тем – проблема журналістів, бо знайти в буденному житті щось примітне і цікаве, в надокучили явищі чи предметі якісь нові, невідомі новини важко. Задумуючи якусь публікацію, журналіст, перш за все, повинен визначити тему. Цьому процесові передують задум.

Задум твору за своєї структурою повинен бути схожим на креслення майбутнього твору як цілісності в єдності його теми, проблеми. Задум, в глибокому розумінні цього слова, народжується в точці перетину усвідомленої публіцистом соціальної потреби, його громадянської спрямованості, хвилюючих його проблем життя, накопиченого соціального досвіду. «Власний досвід журналіста, його знання, ерудиція, інформованість і, крім того, знайдені ним факти – це і є джерела виникнення задуму» [3].

У ході аналізу текстів журналіста якісної газети «Дзеркало тижня» С. Рахманіна ми визначили, що автор використовує логичний тип викладу текстів. Автори відображає причинно-наслідкові зв'язки у тестах, коментує події, акцентує увагу на певних деталях, використовує пряму мову співбесідників. Він використовує прості джерела інформації на початку текстів, переходить до складних та важливіших - наприкінці матеріалу. Наприклад, у текстах: «Симулякр», «Морельські тези», «Дим над країною».

Література:

1. Пронин Е. И. Социальная практика и журналистский текст / Евгений Иванович Пронин. – Москва: МГУ, 1991. – 154 с.
2. Горохов В. М. Закономерности публицистического творчества / Владимир Маркович Горохов. – Москва: Мысль, 1975. – С.63.
3. Прохоров Е. П. Искусство публицистики / Евгений Павлович Прохоров. – Москва: Советский Писатель, 1984. – С. 243–245.
4. Рахманин С. Колонка автора [Електронний ресурс] / С. Рахманин. – Режим доступу: http://gazeta.zn.ua/authors/sergey_rahmanin

УДК 070.41'276(043)

Логінова А. С.

«МОВА ВОРОЖНЕЧІ» В ТЕКСТАХ ЖУРНАЛІВ

Явище «мови ворожнечі» в ЗМІ існує вже багато років і є суто негативним явищем. Актуальність дослідження полягає в тому, що «мову ворожнечі» (hate speech) тенденційно використовують в ЗМІ, зокрема в текстах українських видань «Фокус», «Кореспондент», «Український тиждень».

Об'єкт дослідження – журналістські тексти, які містять «мову ворожнечі» на прикладі журналів «Фокус», «Кореспондент», «Український тиждень».

Предмет дослідження – особливості використання та специфіка подачі «мови ворожнечі» в текстах журналів «Фокус», «Кореспондент», «Український тиждень».

Мета дослідження – виявити «мову ворожнечі» в журналістських текстах українських

видань («Фокус», «Кореспондент», «Український тиждень»).

Завдання:

- Розкрити поняття «мови ворожнечі», причини її існування та активного функціонування.
- Проаналізувати тексти періодичних видань «Фокус», «Кореспондент», «Український тиждень» з метою виявлення «мови ворожнечі».
- Охарактеризувати специфіку використання «мови ворожнечі».

Незважаючи на часте використання терміна «мова ворожнечі», у нього немає єдиного загальноприйнятого визначення.

Функціонування в ЗМІ текстів з ознаками «мови ворожнечі» відзначається ще в ХІХ столітті і пов'язане з виникненням перших інструментів трансляції інформації для масового слухача чи глядача (радіо, телебачення). Однак спроби визначення досліджуваного явища як терміна і вивчення його специфічних рис з'явилися порівняно недавно. Ця обставина пояснюється особливим характером ситуації в ЗМІ в період з 1990-х рр. по теперішній час, що зумовив її функціонування [1, с. 281].

У Рекомендації Комітету міністрів Ради Європи № 97(20) словосполучення «мови ворожнечі» визначається так: «Під терміном «мова ненависті» слід розуміти всі види висловлювань, котрі поширюють, розпалюють, підтримують або виправдовують расову ненависть, ксенофобію, антисемітизм та інші форми ненависті, викликані нетерпимістю, в тому числі нетерпимістю, що виявляється у формі агресивного націоналізму та етноцентризму, дискримінації меншин і ворожого ставлення до них, а також іммігрантів та осіб, що за своїм походженням належать до іммігрантів». У цьому сенсі поняття «мова ненависті» поширюється на всі висловлювання, які спрямовані проти якоїсь однієї особи або якоїсь визначеної групи осіб [2, с. 74].

Д. Дзялошинський визначає термін «мова ворожнечі» як «всю сукупність текстів (а також заголовків, фотографій та інших елементів) ЗМІ, які прямо або побічно сприяють порушенню національної чи релігійної ворожнечі або хоча б неприязні». Він також вважає, що еквівалентом терміну «мова ворожнечі» є термін «мовна агресія». «Мовна агресія – це специфічна форма мовної поведінки, вмотивована агресивним станом мовця» [3, с. 74].

А. Денисова особливу увагу приділяє гендерному аспекту мови ворожнечі. Сексизм – дискримінація людей за ознакою статі [4].

Одним з факторів, який посилює прояви «мови ворожнечі» є інформаційна війна. Г. Почепцов трактує поняття «інформаційна війна» як всеосяжну, цілісну стратегію, покликану віддати належне значущості й цінності інформації в питаннях командування, управління та виконання наказів збройними силами й реалізації національної політики. Інформаційна війна націлена на всі можливості та фактори вразливості, що неминуче виникають в умовах зростання залежності від інформації, а також на використання інформації в будь-яких конфліктах [5, с. 38].

Є низка міжнародних правових документів, які визначають критерії розпізнавання мови ненависті. До них зокрема можна віднести Рамкову конвенцію про захист національних меншин; Додатковий протокол до Конвенції про кіберзлочинність, який присвячений питанням переслідування расистської та ксенофобної діяльності в мережі; Рекомендація Ради Європи щодо «мови ненависті», Рекомендація щодо ЗМІ і сприяння розвитку культури толерантності. В українському законодавстві відповідальність за «мову ворожнечі» майже не окреслена. Зокрема, це ст. 161 Кримінального кодексу України - вона призначає покарання за «умисні дії, спрямовані на розпалювання національної, расової чи релігійної ворожнечі та ненависті...». У Законі про телебачення та радіомовлення (ст. 6) йдеться про «пропаганду винятковості, зверхності або неповноцінності осіб за ознаками їх релігійних переконань, ідеології, належності до тієї чи іншої нації або раси, фізичного або майнового стану, соціального походження» [6].

За даними аналізу медіакритики найбільше вдаються до «мови ворожнечі» такі ЗМІ: «Кореспондент.net», 24tv.ua та TSN.ua. За результатами контент-аналізу, наданого Національною спілкою журналістів України (НСЖУ) та Незалежним медіа профсоюзом України (НМПУ) встановлено, що рівень використання «мови ворожнечі» в українських ЗМІ не являється високим – 1,7% від кількості повідомлень на тему Донбасу, Криму та Росії. Встановлено, що українські ЗМІ переважно цитують інших спікерів (53%), які використовують «мову ворожнечі».

Втім, 47% – авторські публікації в ТОП-50 ЗМІ, в основному припадають на колонки (блоги) «гостьових» авторів – громадських і політичних діячів [7].

Наприклад, в журналі «Український тиждень» (випуск № 42 (414) від 22 жовтня) в підзаголовку «Непокарані сепаратисти йдуть на вибори без жодних обмежень і сумнівів» слово «сепаратисти» є «мовою ворожнечі». В журналі «Фокус» (випуск № 42 (453) від 23 жовтня) використовують слово «деенери» на позначення депутатів з «Партії регіонів». В цьому ж випуску вживається вислів «вата по-ізраїльські», що також є «мовою ворожнечі».

Отже, «мова ворожнечі» використовується друкованими ЗМІ і є нагальною проблемою, яка потребує конкретного вирішення.

Література

1. Агрессия в языке и речи: сборник статей / сост., отв. ред. И.А. Шаронов. М.: Изд-во РГГУ, 2004. – 281 с.
2. Мова ворожнечі – нові прояви та наслідки [Електронний ресурс] // <http://www.telekritika.ua/> – Режим доступу: http://osvita.mediasapiens.ua/media_law/law/mova_vorozhnechi_novi_proyavi_ta_naslidki/
3. Дзялошинский Д. Кому выгодно тиражирование нетерпимости? / Д. Дзялошинский // Язык мой... Проблема этнической и религиозной нетерпимости в российских СМИ / Сост. А.М. Верховский. – М.: РОО Центр Панорама, 2002. – С.74.
4. Денисова А. Язык вражды в российских СМИ: гендерное измерение [Электронный ресурс] /А. Денисова. – Режим доступу: <http://www.owl.ru/win/womplus/2002/denisova2.htm>
5. Почепцов Г. Информационные войны / Г. Г. Почепцов. – М.: Рефл-бук; К.: Ваклер, 2000. – 38 с.
6. Дорош М. Мова ворожнечі — нові прояви та наслідки / М. Дорош. [Електронний ресурс] // <http://www.telekritika.ua/> – Режим доступу: http://osvita.mediasapiens.ua/media_law/law/mova_vorozhnechi_novi_proyavi_ta_naslidki/
4. 7. Дослідження «Практика використання “мови ворожнечі” (hate speech) українськими ЗМІ» [Електронний ресурс] // <http://www.telekritika.ua/> – Режим доступу: http://osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/research/doslidzhennya_praktika_vikoristannya_movi_vorozhnechi_hate_speech_ukrainskimi_zmi/

УДК 32.019.51:654.19 (477) (043)

Солодун Л.М.

ПРОПАГАНДА ТА КОНТРПРОПАГАНДА НА УКРАЇНСЬКОМУ ТБ (НА ПРИКЛАДІ ПРОГРАМИ «ГРОМАДЯНСЬКА ОБОРОНА НА КАНАЛІ «ICTV»)

Актуальність теми дослідження. Поняття «пропаганда» та «контрпропаганда» пережили в нашій країні складну еволюцію: від повсякчасного вживання в радянські часи до повного заперечення в період перебудови та гласності, і повернення до визначень (хоча номінально і не визнаних) у період посилення політичної боротьби у 90-их рр. ХХ ст.

Поступово для позначення того, що відбувається в ефірі, особливо у передвиборчий період, спеціалісти все частіше почали використовувати терміни «пропаганда» та «контрпропаганда».

За роки демократичних перетворень серйозних змін зазнали і самі явища: збільшилась кількість можливих ініціаторів пропагандистських повідомлень; зросло значення передвиборчої пропаганди, котра стала для багатьох політичних сил необхідним інструментом залучення прихильників; виникла необхідність у використанні менш відвертих, камуфльованих технологій впливу.

Актуальність дослідження телевізійної пропаганди та контрпропаганди в нових історичних умовах зумовлена тим, що розробити раціональний підхід до даних явищ за роки реформ не вдалося. Різні політичні сили та олігархічні групування практично без обмежень використовували телевізійну пропаганду та контрпропаганду для впливу на свідомість аудиторії у своїх інтересах. Крім того, останнім часом, деякі побоювання у журналістського товариства викликало посилення офіційної пропаганди та контрпропаганди через ЗМІ, зокрема, телебачення.

Прагнення пояснити та популяризувати механізми впливу на аудиторію, розробити науково обґрунтований підхід до політичних комунікацій робить актуальним аналіз пропагандистського та контрпропагандистського, переважно маніпулятивного впливу ЗМІ, в першу чергу телебачення.

Необхідність звернення сама до телевізійних форм і методів пропаганди пояснюється зростанням значення телебачення у політичному житті суспільства. Сьогодні телебачення – одне з основних джерел інформації про діяльність президента, уряду, регіональної влади та ін. Розуміючи це, політики різних рівнів намагаються більше уваги приділяти телевізійним виступам та спілкуванню з тележурналістами. Телебачення стає все більш затребуваним ресурсом під час виборчих кампаній[1].

Деякі дослідники вважають, що дякуючи телебаченню електоральні переваги можливо змінити за коротший термін, ніж передбачалося раніше. Під дією цього засобу масової інформації помітно змінюється характер політичної пропаганди, яка стає все більш маніпулятивною[2].

Мета дослідження: вивчення телевізійної пропаганди та контрпропаганди, виявлення особливостей функціонування існуючих моделей, видів, форм та технологій.

Мета роботи визначає наступні **задачі**:

1. Розкрити зміст термінів «пропаганда» та «контрпропаганда» в сучасних умовах стосовно телевізійної практики;
2. Дати комплексний опис моделей телевізійної пропаганди та контрпропаганди, що склалася в Україні;
3. Проаналізувати їх конкретні форми та технології;
4. Виявити особливості технологій політичної пропаганди та контрпропаганди в Україні, на основі аналізу програми «Громадянська оборона» каналу «ICTV».

Таким чином, **об'єкт** дослідження – телевізійна пропаганда та контрпропаганда в Україні.

Предмет – особливості моделей та технологій телевізійної пропаганди та контрпропаганди.

Дослідження присвячене аналізу принципів функціонування пропаганди та контрпропаганди та їх основних джерел. На прикладі програми «Громадянська оборона» каналу «ICTV» досліджується реалізація пропагандистських задач в програмах, класифікуються прийоми, вивчаються технологічні особливості пропаганди та контрпропаганди.

Виявлення характеристики моделей та технологій телевізійної пропаганди та контрпропаганди можна використовувати при формуванні більш гармонійної системи телевізійної політичної комунікації, котра б враховувала інтереси аудиторії, достовірно інформувала б її про всі події у політичному та громадському житті країни.

Література

1. Мицкевич Э., Файерстоун Ч. Телевидение и выборы. - М.: Комиссия по политике телевидения и радиовещания, 1996. - 96 с.
2. Кузнецов Г.В., Цвик В.Л., Юровский А.Я. Телевизионная журналистика. М.: Высшая школа, 2002. - 304 с.
3. Егоров В.В. Телевидениемеждупрошлым и будущим. – М.: Воскресенье, 1999. – 416 с.
4. Егоров В.В. Телевидение и власть. Ч. 1, 2. – М., 1996. – 380 с.

УДК 070:004.738.5(477)(043)

Соколюк О. В.

ТЕМАТИКА ТА ПРОБЛЕМАТИКА МЕДІАКРИТИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ (НА ПРИКЛАДІ САЙТУ «ТЕЛЕКРИТИКА»)

Усі засоби масової комунікації взаємодіють між собою, тому, з розвитком критичного мислення аудиторії, доречно гадати про таке явище як медіакритика у сучасному вимірі мас-медіа.

Медіакритика (медійна критика, критика засобів масової комунікації) – це сегмент журналістики, що аналізує та оцінює медійний продукт. Її предметом може бути і форма, і зміст медійного продукту, а також тенденції та обставини його виробництва, їхнє значення, вплив на суспільство, взаємодія з ним тощо[1].

Актуальність дослідження полягає у тому, що аналіз медійного простору недостатньо спрямований саме на медіа критичні матеріали. Кожну галузь журналістики аналізують окремо, не

пов'язуючих з існуючими функціями, класифікаціями, тенденціями та перспективами розвитку у галузі медіакритики. Слід зазначити, що головною функцією журналістики є формування громадської думки, а без роз'яснення деяких журналістських явищ, текстів, передач тощо неможливо готувати якісний продукт і забезпечувати аудиторію необхідною інформацією. Цілі журналістів можуть бути досягнуті лише через існування критичного аналізу існуючої ситуації на поприщі сучасної журналістики[2].

Мета – визначити основну проблематику та тематику сучасних медіакритичних текстів та окреслити перспективи розвитку медіакритики шляхом моніторингу сайту «Телекритика».

Мета роботи визначила її основні **завдання**:

- проаналізувати основні теоретичні положення медіакритики;
- визначити основну тематику сучасних медіакритичних текстів;
- виявити основну проблематику сучасних медіакритичних текстів;
- здійснити моніторинг сайту «Телекритика» для встановлення ієрархії тем та проблем, до яких звертаються медіа критики.

Предметом дослідження виступає тематика та проблематика сучасних медіакритичних матеріалів на прикладі сайту «Телекритика».

Об'єкт - інтернет-сайт «Телекритика».

Жанрові й тематичні межі медіакритики розмиті: вона межує з критикою різних родів мистецтва, політичною та соціальною публіцистикою, есеїстикою, навіть художньою літературою. Не намагаємось тут класифікувати медію критику за тематикою чи родом медіа, продукт якого вона оцінює (телебачення, радіо, преса, інтернет, реклама тощо), адже в цьому разі ми отримали б величезну множину нестійких, змінних різновидів. Зазначимо лише, що в Україні та загалом на пострадянському просторі традиційно більш розвинена критика телебачення («телекритика»), в тому числі телевізійного кіно та реклами; меншою мірою – друкованих ЗМІ та радіо; критика онлайн-видань, сайтів та new media поширена переважно в інтернеті, зокрема у блогосфері[3].

Щоб оцінити тематичне наповнення та проблематику сучасних медіакритичних матеріалів слід розглянути популярне серед населення інтернет-джерело. У своїй роботі ми будемо спиратися на результати моніторингу українського сайту «Телекритика»[4].

«Телекритика» – українське інтернет-видання медіапубліцистики засноване у вересні 2001 року. Висвітлює події медіапростору та медіаринку України, публікує результати моніторингу та аналіз інформаційного наповнення українського телебачення. Доступні коментарі, також використовує як джерело інформації з соціальних мереж[5].

Таким чином, спираючись на зазначену спрямованість інформаційного наповнення сайту, доречно аналізувати рубрикацію даного інтернет-видання та виявляти проблематику медіакритичних матеріалів.

Література:

1. Вікіпедія. Вільна енциклопедія. // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org>
2. Довженко О. Медіакритика в Україні : недоросла й недооцінена [Електронний ресурс] / О. Довженко. – Режим доступу : <http://www.mediakrytyka.info/mediafilosofiya/mediakrytyka-v-ukrayini-nedorosla-y-nedootsinena.html>
3. Потятиник Б. Медіакритика : кому перепадає найбільше? [Електронний ресурс] / Б. Потятиник. – Режим доступу : <http://www.mediaosvita.com.ua/>
4. Голодовнікова Ю. Парадокс української медіакритики [Електронний ресурс] / Ю. Голодовнікова. – Режим доступу : <http://www.mediakrytyka.info/drukovani/%20paradoksy-ukrayinskoyi-mediakrytyky>
5. Довженко О. Дискурс української медіа критики : від маргіналії до чинника саморегуляції [Електронний ресурс] / О. Довженко. – Режим доступу : <http://www.mediakrytyka.info/>

**ЖАНР ПОРТРЕТНОГО НАРИСУ В СТРУКТУРІ ВИДАННЯ ДЛЯ ЖІНОК
(НА ПРИКЛАДІ ЖУРНАЛУ «КАРАВАН ІСТОРІЙ»)**

Актуальність дослідження полягає в тому, що на сьогоднішній день жанр портретного нарису зазнав численних змін. Помітний занепад нарису – значна проблема сучасних періодичних видань. Автори перестали сприймати жанр в контексті журналістики, бо у класичному розумінні портретний нарис – це опис, з якого читач розуміє соціально-психологічний аспект вчинків героя, подробиці, які формують характер особистості, підносять його над усіма іншими та додають йому драматичності. У сучасних виданнях України портретний нарис значно відрізняється за формою та приймає вид стислої біографії, переліку типізованих рис людини, прирівнюючи текст скоріше до літературного твору. Найчастіше портретний нарис можна зустріти у нечисленних періодичних виданнях для жінок.

Нарис – це художньо-публіцистичний жанр журналістики, що використовує для рішення певних аспектів концепції людини або суспільного життя логіко-раціональний та емоційно-образний способи відображення дійсності[1].

Отже, нарис – це одночасно і науково-документальне, і художнє відображення дійсності. Тому його нерідко порівнюють з художніми творами. Нарисовець за допомогою художніх образів втілює в своєму матеріалі реальних осіб і події, але висловлює про них думку на основі глибокого дослідження об'єкту. Ця думка досягається за допомогою аналізу, і висновок є його логічним завершенням. У нарисі поєднуються два типи методів: науково-образні й аналітичні. Це своєрідний сплав репортажу і аналітики.

На сьогоднішній день нарис вважають найцікавішим художньо-публіцистичним жанром, але, з точки зору підготовки, – він один з найбільш трудомістких. Для того, щоб написати хороший нарис, журналісту потрібно впевнено володіти різними методами відображення дійсності. Сучасному нарисові, частіше за все, властива документальна насиченість, часто – в збиток художності. Це, очевидно, викликано тим, що вихідний матеріал, тобто фактичні події, про які повідомляє нарисовець, часто драматичний, сюжети їх настільки непередбачувані, таємниці, що розкриваються, настільки заманливі, сенсаційні, що самі по собі здатні привертати увагу читача і сприйматися їм на рівні інформації, що черпається з самих цікавих художніх творів [2].

Існує велике розмаїття різновидів нарису. Виділяють проблемний, портретний, подорожній та проблемний нарис [3, с. 52]. Одним з найбільш використовуваних є портретний нарис. В центрі портретного нарису стоїть особистість або група осіб та характер людини.

У публіцистичній творчості поняття портрету стало позначати не тільки зовнішні, але і внутрішні особливості людини – все, що пов'язано з духовним життям особистості. Тому об'єктами відображення в портретному нарисі можуть виступати як соціальні відносини людини з його безпосереднім оточенням, так і внутрішні психологічні процеси, що відбуваються в житті окремого індивіда. Написати такий вид нарису непросто навіть для досвідчених журналістів. Тому що дуже непросто за декілька часів спілкування зрозуміти іншу людину.

Портретний нарис розкриває внутрішній світ людини, соціально-психологічну мотивацію його вчинків, індивідуальне і типове в характері. Нарисовець шукає в реальному житті таку особистість, яка втілювала б в собі основні типові риси своєї соціальної середовища і одночасно своєрідні риси вдачі, оригінальність думок. І вже потім створює не фотографічне зображення, а художньо-публіцистичне відображення індивідуального образу [4, с. 56].

У вдалому портретному нарисі характер персонажа подається в нетиповій для нього ситуації. Тому для журналіста дуже важливо виявити такий період життєвого шляху героя, який містить стресові ситуації, труднощі або драматичний підтекст. Саме тут можна виявити конкретні риси характеру, важливі з точки зору досягнення мети: таланти, завзятість, працьовитість, наполегливість та інші. У тому випадку, коли такі ситуації в житті персонажу виявити важко, автору потрібно витратити набагато більше сил на створення цікавого матеріалу.

Щоб розповісти людям щось нове про відому всім особистість, необхідно ознайомитися з архівними матеріалами, думками сучасників і т.п. Все це дозволить нарисовцю по-новому і нестандартно осмислити долю людини, її справи, вчинки і звершення, а головне – виявити різні грані людської душі. Конкретне людське життя представляє багаторівневу освіту, тому перед

автором стоїть надскладна задача – показати героя не просто як носія певних соціальних ролей або функцій, а в тісному взаємозв'язку з суспільно-політичними, економічними і соціально-психологічними процесами. Враховуються такі поняття, як середовище і обставини, виховання, характер і т.п., вплив яких на життя людини має виняткове значення [5, с. 97].

Багатогранність характеру людини зумовила появу різноманітних видів портретного нарису. Серед них можна виділити біографічний, портретно-проблемний, психологічний і політичний портретні нариси [3, с. 54]. У кожного виду є конкретні задачі, свої форми, специфічні можливості в показі героя твору, способи психологічної і соціальної характеристики, типізації людської натури, прийоми композиційної побудови твору.

«Караван историй» – щомісячне видання для жінок, засноване у 2000 році видавництвом «Семьдней». Журнал розповсюджується на території України та Росії. Постійна аудиторія читачів нараховує більше мільйону людей, тираж – 500 000 примірників щомісячно. Основна спрямованість журналу націлена на розважальну функцію, основною тематикою статей є цікаві історії з життя зірок. Це зумовлює появу портретного нарису на сторінках видання. Обсяг кожного випуску близько 200 сторінок. Особливе місце у виданні займають ексклюзивні фотопроєкти Катерини Рождественської, які визначають фірмовий стиль журналу. Постійні рубрики: «Мистецтво жити», «Настрій», «Lovestory», «Зірковий слід», «Факт», «Імена», «Фантазії», «Гороскоп».

Моніторинг журналу за 2015 рік дозволив встановити, що спостерігається тенденція до використання портретних нарисів у кількості 6-9 матеріалів у кожному випуску (див. Діаграму 1). Особливістю їх є великий обсяг, достатньо повне відображення характеру особистості, наявність розлогих коментарів сучасників та друзів персон. Портретний нарис у виданні «Караван историй» наближається до класичного варіанту в контексті художньо-публіцистичних жанрів журналістики.

Діаграма 1

Література

1. Туманов Д. В. Очерк / Д. В. Туманов [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://jurn.by.ru/jan_15.html
2. Туманов Д. В. Жанровые особенности журналистских материалов / Д. В. Туманов [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ca-oasis.info/analitic/?p=4&id=6>
3. Тертычный А.А. Жанры периодической печати: учеб. пособие / А.А. Тертычный. – М.: Аспект Пресс, 2000. – 140 с.
4. Ким М.Н. Основы теории журналистики / М.Н. Ким. – СПб. : Изд-во Михайлова В.А., 2013. – 46 с.
5. Лазутина Г. В. Жанры журналистского творчества / Г. В. Лазутина, С. С. Распопова. – М.: Аспект Пресс, 2012. – 320 с.

ПОЛЕМІЧНІ ВИСТУПИ СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ПУБЛІЦИСТІВ

Термін полеміка має давньогрецьке коріння «полемікос» і позначає войовничий або ворожий. [2,65] Полеміка – це різновид суперечки, але між нею та суперечкою пролягає велика різниця. Вести полеміку можна на будь-яку тему, головна умова, щоб опоненти мали рівно протилежні точки зору. Пошук істини для учасників полеміки не є важливим. [2,66]

Актуальність даного дослідження полягає у тому, що полеміка – це одна з популярних та використовуваних форм, яку обирають сучасні друковані та інші ЗМІ.

Предметом даного дослідження є полемічні виступи сучасних українських публіцистів.

Об'єктом дослідження виступають полемічні виступи сучасних публіцистів за 2015 р. С. Рахманіна, О. Довженко, С. Грабовського.

Метою даного дослідження є визначення рис полеміки і полемічності у публікаціях С. Рахманіна, О. Довженко, С. Грабовського.

Мета реалізується за допомогою завдань:

- знайти наукову літературу за темою;
- проаналізувати полемічні виступи С. Рахманіна, С. Грабовського, О. Довженко;
- визначити полемічні прийоми в сучасних українських публікаціях;

Суспільно-політичні теми безпосередньо торкаються і впливають на громадське життя. Зокрема, у 2015 р. у друкованому щотижневнику «Дзеркало тижня» і газеті «День» їх можна знайти у рубриках «Внутрішня політика», «Право», «Фінанси».

Найчастіше С. Рахманін полемізує у рубриці «Суспільна політика», С. Грабовський у рубриках «Політика», «Медіа», «Економіка».

Для проведення аналізу будуть використані такі наукові методи дослідження: порівняння – для того, щоб дізнатись про різницю між використанням полемічних прийомів у різних засобах масової інформації, вимір, за допомогою якого буде підрахована кількість використаних полемічних виступів за 2015 рік, методи аналізу та синтезу задля кращого оперування великою кількістю джерел та методи індукції та дедукції, формалізації, аналогії, рефлексії.

Ведення полеміки базується на методах, принципах та прийомах публіцистики. В залежності від вибору того чи іншого прийому у ході полеміки журналіст може або об'єктивно довести свою думку читачеві, або вдаватись до маніпуляцій. Наприклад, у публікації С. Рахманіна «Дим над країною» він висловився: «Прикметно, що, обговорюючи події біля Ради, майже всі розглядали три версії: і сплановану акцію Кремля, і безшабашний радикалізм, і провокацію влади. Так, в останню не всі до кінця вірили, але допускали. Це — симптом рівня довіри до влади. І вона не може цього ігнорувати, коли щезає та прислухатися до народу.» [4]

На цьому коротенькому прикладі можна побачити, що С. Рахманін, по-перше, представляє до уваги читачеві три варіанти. Далі він висловлює своє власне бачення ситуації, але робить це у максимально коректній формі.

Перед тим як спростувати погляди опонента, публіцист повинен чітко сформулювати свою позицію. У жодному разі не можна перекручувати думки опонента. Цим оратор підриває довіру слухачів. Потрібно виявити дійсні й істинні положення опонента і вміти критикувати їх. [1,186]

Новизна роботи є у порівнянні полемічних виступів сучасних українських журналістів, виборці персоналій з різним професійним досвідом. Ніхто з українських вчених не аналізував полеміку під цим кутом зору, у цьому є теоретичне значення роботи.

За допомогою полеміки ми можемо дізнатись різноманітність точок зору нашого суспільства та провідних експертів, а отже мати інформацію про всі можливі підходи до проблеми. Для журналістів обізнаність у сучасних тенденціях має велике значення, з цього можна вивести практичне значення нашої роботи.

Література

1. Кириллов В.И. Логика: Учебник для юридических вузов / И.В. Кириллов, А.А. Старченко. — М.: Юрист, 1999. — 256 с.
2. Осипова Н.П. Ораторське мистецтво: навч. посібник, вид. друге / П.Н. Осипова, В.Д. Воднік, Г.П. Клімова. — М.: вид-во «Одісей», 2008. — 144с.

УДК 050.1/.4(477)(043)

Ралюк Ю.В.

ФУНКЦІОНАЛЬНІСТЬ ЗАГОЛОВКОВОГО КОМПЛЕКСУ В ЖУРНАЛАХ

Заголовки матеріалів у друкованому виданні – це один з найважливіших його складових елементів. Ціль заголовку – заволодіти аудиторією, звернути її увагу на повідомлення. Завдяки заголовку автор може викликати певну реакцію в аудиторії, створити настрій і одночасно коротко розповісти про те, що саме ідеться в тексті. Нерідко завдяки заголовку аудиторія може зрозуміти відношення редакції до певних подій, проблем, процесів чи явищ описуваних у тому чи іншому матеріалі.

Робота із заголовками не виключає і вибір різних їх видів. Загалом у виданнях використовуються декілька видів заголовків, які у своїй сумісності становлять заголовковий комплекс. [1, с. 23-26]

Актуальність дослідження полягає в тому, що споживачі звертають увагу, насамперед, на заголовки перед тим як почати читати текст у його повному форматі, тому дуже важливо чітко розуміти усі функції які заголовковий комплекс може й повинен виконувати у конкретному випадку, або у загальній системі журнальних матеріалів. Особливо вагоме це розуміння для журналістів, тому що їх завдання полягає саме в наданні інформації аудиторії та правильній її подачі. Знання специфіки заголовкового комплексу дуже важливе для задоволення зростаючого попиту аудиторії на різноманітність способів подання інформації.

Об'єкт – заголовковий комплекс у журналах «Український тиждень», «Фокус» та «Кореспондент».

Предмет – функціональність заголовкового комплексу в журналах.

Мета – охарактеризувати функціональність заголовкового комплексу в журналах та виявити загальний вплив заголовків на аудиторію конкретних видань.

Завданнями дослідження є:

- опрацювати літературу за обраною темою;
- визначити специфіку заголовкового комплексу у друкованих виданнях «Фокус», «Кореспондент» та «Український тиждень»;
- проаналізувати заголовки з погляду їх ефективності;
- визначити способи досягнення інформативності та чіткості заголовків;
- визначити, які саме функції в журналах виконують елементи заголовкового комплексу.

Характер заголовків та їх оформлення насамперед важливі саме для визначення того, чи буде прочитано той чи інший матеріал. Добре підібраний заголовок може значно підвищити ефективність сприймання матеріалу. Якщо ж заголовок не є зрозумілим, не достатньо влучно виражає сутність матеріалу чи навіть виступає як штамп, чи стереотип, то з'являється великий ризик, що читач узагалі відмовиться читати текст. [2]

Заголовки виконують такі функції:

- організовують та спрямовують увагу читача, значно полегшуючи читання матеріалів;
- переривають загальний текст та змушують читача зупинитися перед тим, як перейти до читання нового розділу/підрозділу. Завдяки цьому аудиторія осмислює прочитане;
- створюють сприятливі умови для читання вибіркового матеріалу, коли читачеві потрібні конкретні матеріали на одну чи кілька тем. Підсилюють довідкову функцію видання, полегшуючи і спрощуючи пошук потрібних читачеві частин;
- поглиблюють розуміння інформації, розкривають її сутність;
- пояснюють місце матеріалу в загальній структурі матеріалів того чи іншого випуску.

Заголовками виділяється факт який локально не поданий у творі. Читач повинен подумки працювати над текстом, щоб відшукати прояв заголовка. [3]

Виділяють такі різновиди заголовків:

- Основні. Коротко характеризують зміст, та створюють уявлення читача про весь текст. Можуть бути інформаційними (містять основну думку) чи привабливими (привертають увагу

на емоційному рівні). (Заголовок привабливий та стверджувальний. «Голодный приговор». – «Корреспондент», – бер. 2015р. (№12). – С.6). [4, с. 114-117]

- Лід (основне повідомлення). Використовується якщо потрібно більш докладне пояснення тексту. (Використовується інформативний лід задля пояснення подальшого інтерв'ю. «Корреспондент Фокуса провел рабочий день с губернатором Луганщины Г. Тукой и узнал не только об особенностях местного патриотизма и планах по восстановлению области, но и о том, как там борются с прифронтовой контрбандой». – «Фокус», – вер. 2015р. (№39). – С. 23).
- Підзаголовок. Пояснює, уточнює, іноді розвиває думку заголовку та є його продовженням. У статті піднімається тема економічної кризи в Україні та застосовується прийом іронії. («Якщо жителі розвинутих країн переглядають свої споживчі звички свідомо, то в Україні це необхідність, нав'язана кризою. Вчорашні покупці автомобілів та квартир починають економити на їжі». – «Корреспондент», – бер. 2015р. (№12). – С.13). [5]
- Врізка. Стислий пояснючий текст, який ніколи не повторює заголовок (вживається рідше ніж інші види заголовків).
- Внутрішній підзаголовок. Використовується для поділення за фрагментами ідеї значного за розміром тексту, розчленовує його на окремі частини задля кращого сприйняття та зручнішого орієнтування читача у тексті. Зазначена проблема із життям людей в зоні АТО. Наявні заклики, вживаються займенника «ми», «наші» для позначення цілей та спільності. («Эх, дороги», «Мне положено», «Внутренний враг», «Долгая дорога в песках». – «Корреспондент», – бер. 2015р. (№12). – С.26-29).
- Надзаголовок. Деталізує основний заголовок та вміщує у собі загальну думку публікації. («Кишиневский майдан». – «Фокус», – вер. (№36). – С.8). [6]
- Вставка – це загальне редакційне доповнення до матеріалу. Приводиться інтерв'ю із науковцем та ненароком піднімається тема щирості та правдивості політиків країн НАТО, Росії та України. Підібрана компрометуюча цитата. («Добре це чи погано, але сприйняття реальності частіше важливіше реальності». – «Фокус», – вер. 2015р. (№39). – С.14.
- Рубрика. З її допомогою читач розуміє тематику матеріалів, жанр або їх характер. Рубрики прийнято ділити на службові (вказують на жанр публікації, джерело інформації, та ін.) та тематичні (визначають напрям чи тему журнального виступу), а також на постійні, тимчасові та епізодичні (за тривалістю їх розміщення у періодиці). Наприклад рубрика «Країна» є постійною в журналах «Фокус» та «Корреспондент». Вона поєднує в собі новини з усіх регіонів країни.
- Шапка – об'єднує декілька публікацій, кожна з яких має власне найменування. Приводяться факти та аналітика щодо проблеми залучення інвестицій в Україну. Автор привертає увагу привабливою шапкою після якої слідує декілька заголовків для окремих матеріалів. («Порятунок потопаючого». – «Український тиждень». – жов. 2015р. (№42). – С.13). [7]

Отже, функціональність заголовкового комплексу привертає увагу аудиторії, визначає тему матеріалів, характер аудиторії та які види текстів будуть використовуватись у виданні.

Література

1. Ныркова Л.М. Как делается газета / Л.М. Ныркова. – М.: ТОО Гендальф, 1998. – С.23-26.
2. Гуревич С.М. Газета: вчера, сегодня, завтра [Электронный ресурс] / С.М. Гуревич. Режим доступа: <http://evartist.narod.ru/text10/01.htm>
3. Мильчин А. Э. Справочник издателя и автора [Электронный ресурс] / А. Э. Мильчин, Л. К. Чельцова. Режим доступа: <http://diamondsteel.ru/useful/handbook/1.html#1>.
4. Иванов В.Ф. Техника оформления газеты / В.Ф. Иванов. – К.: Знання, 2000. – С.114-117.
5. Санотенко А. Как создать удачный подзаголовок и лид [Электронный ресурс] / А. Санотенко. Режим доступа: <http://mediakritika.by/article/1395/kak-sozdat-udachnyu-podzagolovok-i-lid>
6. Химич С.М. Заголовочный комплекс газеты [Электронный ресурс] / С.М. Химич. Режим доступа: http://www.confcontact.com/2012_03_15/fl4_himich.php
7. Картер М.А. Современный дизайн газет [Электронный ресурс] / М.А. Картер. Режим доступа: http://booksafe.net/read/karter_mishel-sovremennyy_dizayn_gazet-154014.html#p1

**ЖАНР РЕЦЕНЗІЇ НА СТОРІНКАХ СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО ВИДАННЯ
(НА ПРИКЛАДІ ЖУРНАЛУ “КІНО-ТЕАТР”)**

Рецензія є одним із найстаріших жанрів аналітичної журналістики, але й досі залишається до кінця не вивченою. Основною ознакою її є те, що вона не націлена на повідомлення новин, її метою є аналіз, дослідження, тлумачення подій, процесів, ситуацій. Рецензія орієнтує читача у виборі твору мистецтва, економить його час, впливає на його культуру та обізнаність. Рецензування стало актуальним не моментально, воно поступово набирало популярності разом з розвитком книгодрукування, театрального мистецтва. На початку XIX ст. з'явилась необхідність у рецензентах у зв'язку з появою спочатку великої кількості книжок, журналів, газет, потім – театральних вистав, картин, музики. Експерти стали необхідністю, саме вони в той час вирішували, яке саме видання потрібно читати, що дивитися і т.д. Однією із основних особливостей рецензії є те, що вона існує на кордоні таких сфер як публіцистика, аналітика і літературна критика.

Слово «рецензія» латинського походження (*recensio*) і в перекладі означає «перегляд, повідомлення, оцінка, відгук про що-небудь». Рецензія – інформаційно-аналітичний жанр журналістики, в якому за допомогою критики дається оцінка художнього або наукового твору, різних видів літератури, театральних постановок, кінострічок, телевізійних передач, художніх виставок, музичних творів та концертів та ін.[1, с. 224]. «Рецензія (з лат. *recensio* – огляд, обстеження) – жанр публіцистики, за допомогою якого автор професійно аналізує твір літератури, науки, мистецтва, дає оцінку вже відтвореним (іншим автором) фактам, подіям, явищам»[2, с. 73]. Рецензія – аналіз і оцінка художнього (інформаційного) явища, яке може бути представлено літературним твором або іншим творчим явищем в залежності від виду мистецтва. Рецензія поєднує в собі ознаки інформаційних та аналітичних жанрів. Співвідношення аналітичного та інформаційного, об'єктивного і суб'єктивного може бути різним, в залежності від наміру автора. Таким чином, рецензія – жанр синтетичний[3]. Отже, завданням автора є повідомлення читачам про новий твір та його оцінка, тим самим журналіст сприяє правильному сприйняттю матеріалу. Автор завжди співвідносить свій погляд на навколишній світ з тим, як цей світ зображується в якомусь творі.

Головні завдання рецензента: орієнтація аудиторії в тих проблемах, про які говорять творці книги, спектаклю, картини та ін.; формування у читача естетичних уявлень про дійсність; пояснення суті творчого процесу; сприяння аудиторії у виробленні самостійних оцінок подібних творів[4]. Тобто основною метою рецензента є всебічний аналіз твору. Таку мету не ставить перед собою жоден жанр критики. Але рецензія звернена не тільки до масового читача газети. У неї декілька адресатів. Театральну рецензію, крім потенційних глядачів вистави, обов'язково прочитають її режисер та артисти. Їм важливо, які переваги і недоліки вистави виявив рецензент, як він оцінив виконання різних ролей. І одним з самих уважних читачів рецензії буде драматург – автор п'єси, поставленої на сцені театру. Кінорецензія звернена до сценариста, який написав сценарій фільму, до кінорежисера, що поставив цей фільм, і до виконавців різних ролей в ньому. У рецензії завжди декілька адресатів [5].

О. Тертичний поділяє рецензії: 1) за обсягом – великі (гранд-рецензії) та маленькі (міні-рецензії); 2) за кількістю аналізованих матеріалів – монорецензії та полірецензії; 3) за тематикою – яке художнє явище рецензується: літературний твір, кінострічка, музичний витвір, театральна постановка, картина або ж наукова робота [3]. За словами Є. О. Корнилова, «Обов'язковими структурними елементами кожної рецензії, що виражають інформаційно-аналітичну суть жанру, є: 1) повідомлення про твір мистецтва, його авторів, час, і місце створення; 2) аналіз теми та ідеї – змісту твору мистецтва; 3) аналіз засобів вираження теми, ідеї, системи образів, майстерності – художньої форми; 4) визначення місця твору в доробку автора, в сукупності інших творів даної тематики. Відсутність хоча б одного з 4-х елементів руйнує рецензію як жанр»[6].

«Кіно-Театр» – ілюстроване спеціалізоване видання, аналітичний мистецький журнал – посередник між українським глядачем та подіями сучасного світового театального і кінопроцесу. Журнал було засновано у 1995 році студентами НаУКМА, слухачами курсу «Кіномистецтво» на чолі з кінокритиком Ларисою Брюховецькою. До редколегії увійшли відомі режисери, драматурги, культурологи. Засновник – Національний університет «Києво-

Могиллянська Академія”.Періодичність виходу журналу – раз на два місяці, обсяг – 64 сторінки. Сфера розповсюдження – загальнодержавна, з 1997-го року й міжнародна. Тематикою журналу є культурне життя українського народу, кіномистецтво, театр та книги. У журналі присутні рубрики: “Актуально”, “Діалог”, “Зміст”, “Історія”, “Класика”, “Мистецька хроніка”, “На екранах”, “На сценах”, “Нові книги”, “Обличчя”. Жанровий контент видання надзвичайно різноманітний і варіюється залежно від рубрик: замітка, стаття, рецензія, коментар, репортаж, інтерв’ю, нарис. Провідні автори – В. Скуратівський, А. Пашенко, В.Грицюк, Л. Брюховецька, Л.Іванішина, Н. Губрій, Н. Логвинова та ін.Хронологічні межі дослідження – 2013-2014 рік. У Діаграмі 1 показана яка кількість рецензій, що розміщені у кожному випуску. Кількість рецензій у номері не стабільна: кінорецензії є в кожному, театральні майже в кожному, а книжкові рецензії представлені невеликою кількістю.

Дані матеріали можна віднести до рецензії, тому що: 1) вони написані від імені автора, який ділиться своїми враженнями та баченням конкретного твору; 2) автор розглядає один конкретний твір (кінокартина, театральна вистава, книга); 3) у матеріалах наявні обов’язкові структурні елементи рецензії: а)повідомлення про твір – про авторів, час, місце та ін.; б)автор рецензії аналізує тему та ідею твору,засоби вираження теми, ідеї, майстерно-художніх засобів; г) автор згадує про місце даного твору в доробку автора, в сукупності творів такого жанру мистецтва.Загалом рецензія користується популярністю у авторів матеріалів та читачів. У випусках можна побачити рецензії різні за тематикою та обсягом. Найпопулярнішими є кінорецензії, у незначній кількості можна зустріти театральні та книжкові.

Література

1. Здоровега В. Теорія і методика журналістськоїтворчості : підручник / В. Здоровега. – 2-ге вид., перероб. і допов. – Львів : ПАІС, 2004. – 268 с.
2. Бідзілі Ю.М. Словник журналіста:Терміни, мас-медіа, постаті/Ю. М. Бідзілі. – Ужгород: ВАТ «Видавництво «Закарпаття», 2007. – 224 с.
3. Тертичний О. О. Жанри періодичноїпреси[Електронний ресурс]: Навчальний посібник/ О. О.Тертичний. – Москва: Аспект Пресс,– 2000. – Режим доступу до книги : http://evartist.narod.ru/text2/05.htm#з_11
4. Кройчик Л.Є. Система журналістськихжанрів[Електронний ресурс]/Л.Є.Кройчик. – Спб., 2000. – Режим доступу : http://evartist.narod.ru/text5/64.htm#з_05
5. Гуревич С.М. Газета: учора, сьогодні, завтра[Електронний ресурс]/ С.М.Гуревич. – М.: Аспект Пресс, 2004. – Режим доступу до книги : http://evartist.narod.ru/text10/05.htm#з_08
6. Корнилов Є. О. Журналістика на кордоні тисячоліть /Є.О.Корнилов. – Ростов на Дону : 1999. – 222 с.

**ВЕРБАЛЬНІ І НЕВЕРБАЛЬНІ ПРИЙОМИ В РОБОТІ ТЕЛЕВЕДУЧИХ ТОК ШОУ
(НА ПРИКЛАДІ ТОК-ШОУ «ОДИН ЗА ВСІХ», «ГОВОРИТЬ УКРАЇНА», «СТОСУЄТЬСЯ
КОЖНОГО»)**

Телебачення, як яскраве явище культурного і духовного життя сучасного суспільства з моменту своєї появи впливало і продовжує впливати на думку людей, хоча людське сприйняття – складний і не повністю вивчений процес прийому і переробки інформації. Як відомо, спосіб подачі повідомлення, що задається комунікатором, значною мірою обумовлює хід, особливості та успішність процесу його осмислення аудиторією. Тележурналістика – це та область людської діяльності, яка вимагає великої і постійної роботи над собою, своєю майстерністю, постійного розвитку професійних компетенцій.

Актуальність дослідження обумовлена тим, що сприйняття людини на телеекрані носить індивідуальний характер, проте можливо виявити загальні тенденції впливу ефіру на глядачів. Дослідники зауважують, що сприйняття людини на екрані – справа суто індивідуальна, але важливі тенденції впливу на аудиторію [1]. У даній роботі зроблена спроба проаналізувати ступінь ефективності вербальних та невербальних прийомів у професійній діяльності телевізійного журналіста на прикладі роботи Дмитра Карпачова «Один за всіх» («СТБ»), Олексія Суханова «Говорить Україна» (ТРК «Україна»), Сергія Дорофєєва «Стосується кожного» («Інтер»).

Про персоніфікацію інформації в телевізійній взаємодії свідчать дослідження Я. Кошчо [2]. На його думку, при передачі повідомлення носієм інформації передусім є мова, проте вона пов'язана з певною інтерпретацією. При створенні телеповідомлення використовуються будь-які засоби для наближення його за формою до безпосереднього міжособистісного контакту: великі плани елементів руху, жестів, міміки, ракурси камери, що підкреслюють кінестетику. Таким чином, передача соціальної за змістом інформації за формою схожа на міжособистісне спілкування на короткій дистанції. З цієї причини в телевізійній комунікації виникає візуально-психологічний контакт, утворюється взаємозв'язок, з'являється ставлення до мовця, як до когось особливо значущого.

Мета дослідження – визначити критерії ефективності вербальних і невербальних прийомів в роботі телеведучого.

Мета дослідження зумовлює необхідність вирішення наступних завдань:

- класифікувати за ступенем ефективності та частоти використання вербальні та невербальні засоби в ток-шоу;
- виявити і продемонструвати взаємозв'язок і взаємозумовленість вербальних і невербальних прийомів і особистості телеведучого, його особистісних якостей та вплив типу ток-шоу на вибір тих чи інших вербальних та невербальних засобів;
- розробити схему аналізу вербальних та невербальних засобів, що використовуються телеведучими ток-шоу та засоби вимірювання їх впливу на аудиторію;
- розробити анкету та провести опитування щодо вияву ступеня впливу на глядачів вербальних та невербальних засобів, використовуваних телеведучими ток-шоу.

Об'єкт дослідження – робота телеведучих ток-шоу Дмитра Карпачова «Один за всіх» («СТБ»), Олексія Суханова «Говорить Україна» (ТРК «Україна»), Сергія Дорофєєва «Стосується кожного» («Інтер»).

Предмет дослідження – вербальні та невербальні прийоми в роботі телеведучих, що визначають успішність їх роботи, популярність у аудиторії і встановлення з нею успішної комунікації, а також розширюють можливості впливу на аудиторію.

Б. Буда [3] виявив, що в загальній складності, більшість глядачів реагує не на саме зміст промови, а на невербальні елементи (посмішку, міміку, жестикуляцію, манеру спілкування), що дозволяють змінити ставлення мовця до змісту інформації. Більш глибокому сприйняттю інформації в телевізійному дискурсі сприяє створення свого голосового «образу», який залежить від якості, рівня і характеру інформації більше, ніж від особистісних якостей ведучого. Слухач може явно і не вловити ці зміни, але вони вплинуть на нього, підсилюючи сенс інформації, яку він сприймає. Найменша недбалість в подачі матеріалу зробить інформацію недоступною для розуміння, а може спотворити сприйняття. Комунікатор повинен поєднувати майстерність

журналіста і артистизм, прагнучи не тільки донести певне повідомлення до глядача, але і зробити його естетичним.

Велике значення невербальних сигналів підтверджується експериментальними дослідженнями, які свідчать, що слова розкривають лише 7% сенсу, звуки і інтонації – 38% і 55% – пози і жести.

Невербальне спілкування, більш відоме як мова поз і жестів, включає в себе всі форми самовираження людини, які не спираються на слова. Читання невербальних сигналів є найважливішою умовою ефективного спілкування. Важливість невербального спілкування підкріплюється тим що:

- близько 70% інформації людина сприймає саме за допомогою візуального каналу;
- невербальні сигнали дозволяють зрозуміти справжні почуття і думки співрозмовника;
- ставлення до співрозмовника нерідко формується під впливом першого враження, а воно, у свою чергу, є наслідком впливу невербальних чинників: ходи, виразу обличчя, погляду, манери триматися, стилю одягу і т.д.

Невербальні прийоми цінні оскільки вони спонтанні, несвідомі і, на відміну від слів, завжди щирі [4].

Література:

1. Багиров. Э. Г. Основы телевизионной журналистики: [Учеб. пособие для вузов по спец. «Журналистика»] / Э. Г. Багиров, Р. А. Борецкий, А. Я. Юровский; под ред. А. Я. Юровского. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Изд-во МГУ, 1987. – 24 с.
2. Кошчо Я. О. О персонификации социальной информации в телевизионной журналистике / Я. О. Кошчо // Радио и телевидение. – 1980. – №2. – С. 15.
3. Матвеева Л. В. Психология телевизионной коммуникации / Л. В. Матвеева, Т. Я. Аникеева, Ю. В. Мочалова. – М.: РИП-холдинг, 2002. – 116 с.
4. Бороздина Г. В. Психология делового общения / Г. В. Бороздина. - М. : Деловая книга, 1998. – 122 с.

УДК 070.4:654.19(043)

Чурикова В.В.

РАДІО- ТА ТЕЛЕРЕПОРТАЖ: ОСОБЛИВОСТІ, ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

В українському інформаційному просторі жанр репортажу є одним із домінуючих та найбільш розповсюджених. Вивченню теоретичних аспектів функціонування жанру присвячено чимало робіт українських науковців. Про особливості телерепортажу розповідають Тертичний О., Гуревич С., Галлер М., Стенлі П. М.М. Кім. А.А. Тертичний стверджує, що при створенні репортажу «використовується метод наочного зображення дійсності, але як самоціль, а не засіб узагальнення або «оживлення» тексту». С.М. Гуревич виділяє репортаж як один з інформаційних жанрів, хоч і не заперечує його «спорідненість з деякими іншими жанрами (особливо художньо-публіцистичними)». А. Кобяков визначає репортаж так: «Репортаж - виклад актуального фактичного матеріалу, отриманого з " місця події ". Оповідач - безпосередній учасник події або спостерігач. Тут припустимі емоційність, вигуки, суб'єктивні відчуття.».

Витоки репортажу походять від древніх хронік, в яких описані події минулого. Поняття ж «репортаж» має латинське походження і в перекладі означає «повідомляти, передавати». Найважливіша риса репортажу як інформаційного жанру – це його оперативність. Ще більш сутнісна ознака – наочне описання події, створення так званого «ефекту присутності», де на перший план обов'язково виходить особистісне сприйняття, відбір фактів і деталей журналістом. Для репортера важливо не тільки наочно описати якусь подію, а й описати її так, щоб викликати співпереживання аудиторії.

В «Енциклопедичному Лексиконі Майєра» дається визначення, що репортаж є «взятим з безпосередньої ситуації, здебільшого коротким повідомленням очевидця про подію, що передає її атмосферу». Й далі: «Репортаж є відносно новим літературним жанром; він з'явився після кількох попередників наприкінці ХІХ ст. разом із сучасною журналістикою. (...)».[2]

Серед засобів, наявних у робочому багажі радіорепортера: звучання слова, документальні шуми, музика. Він створює звуковий образ того, що відбувається, і цей образ

повинен впливати на уяву слухача. Телевізійний репортаж, в свою чергу, показує глядачеві подію. Описову функцію в цьому випадку виконує так званий відеоряд. Репортаж як повідомлення з місця подій має впевнити слухача чи глядача, що він ніби є очевидцем описуваного. Цей жанр дає наочне уявлення про подію через безпосереднє сприйняття автора.

Актуальність дослідження зумовлюється вивченням історії та традицій жанру репортажу, а також нагальними проблемами розвитку практичної журналістики.

Метою дослідження є виявлення особливостей та порівняльна характеристика теле- та радіорепортажу.

Об'єкт дослідження – репортаж як жанр в теле- та радіожурналістиці.

Особливості та характеристика жанру є **предметом** даного дослідження.

Радіо збуджує фантазію, стимулює почуття і тим самим дає роботу і мисленню, і неусвідомленим емоціям. Інакше кажучи, воно допомагає людині вийти з тієї емоційної «стабільності», в яку приводять його нескінченно повторювані, постійно дублюють один одного службові, робочі та побутові обставини, умови середовища, що регламентують розвиток особистості. Радіо вивільняє уяву і певним чином компенсує той емоційний і розумовий застій, ті навички автоматизму у поведінці і реакціях, які вироблені звичним життєвим досвідом [3].

Для телебачення характерна «розмова» одночасно всіма мовами всіх наук і мистецтв, що знаменує входження людства в еру нового синкретизму. Телевізійне мистецтво ґрунтується на трьох «китах»: пізнання (інформація), задоволення, запам'ятовування (співпереживання), без яких немислиме мистецтво. Мета телебачення – не просто відобразити той або інший об'єкт, подію, а зробити його носієм значення, розширити можливості відображуваних явищ. ЗМІ – засоби масової злагоди, коли: ціль, суб'єкт, засоби, об'єкт – гуманізовані.

Абсолютно ясно, що емоційний вплив радіопередачі на людину значно слабший, ніж передачі телевізійної. Радіо позбавлене зору. Значно більше половини обсягу інформації надходить до людини через зір. Можливо, в разі політичної бесіди головне її зміст все ж надходить через слуховий канал. Але дуже суттєві компоненти губляться.

Коли ви читаєте інтерв'ю, надруковане в газеті чи журналі, ви, звичайно, отримуєте якесь уявлення про особистість людини, у якого взято інтерв'ю. Але, по-перше, уявлення це може бути і неточним, оскільки те, що говорив цей чоловік, ви довідаєтеся не безпосередньо від нього, а через інтерв'юера, котрий розповів його слова на папері. По-друге, навіть і це подання відноситься більше до інтелектуальної складової особистості людини; фізична ж його індивідуальність прихована від читача. У радіопередачі справа йде майже так само. «Майже», а не «точно так само» тому, що голос - це все ж частина фізичної сутності людини. Безпосередньо, чуттєво сприймаючи, слухаючи живий голос, ви отримуєте деяку інформацію про фізичну індивідуальності людини: адже той чи інший тембр голосу, багатство чи бідність інтонацій, манера говорити - все це саме по собі повідомляє слухачеві додаткові відомості про що говорить. Інший раз, незалежно від змісту промови, незалежно від того, що говорить людина, по тому лише, як він каже, можна зрозуміти не тільки, що він молодий або старий, але і дізнатися, інтелігентний чи це людина, веселий він чи нудний, добродушний або похмурий. Можна судити про його ставлення до людей, про ступінь його відкритості, щирості.

Коли ж перед вашим поглядом обличчя цієї людини з усіма відтінками емоцій, враження, яке на вас виробляє він і його розповідь, у багато разів посилюється. Починає працювати психологічний механізм, званий вченими «фільтр довіри і недовіри». Якщо вигляд людини долає цей фільтр, існуючий в нашій свідомості, вплив мови посилюється багаторазово, починає позначатися ефект навіювання, діючий підчас сильніше логічних аргументів.

Отже, головне, вирішальне відміну радіомовлення від телебачення полягає в тому, що радіо впливає тільки на слух людини, тоді як телебачення звернено і до його зору. [5].

Література

1. О. Князев. Основи тележурналістики і телерепортажу. Навчальний посібник / Князев О. – Бішкек, КРСУ, 2001. – С. 33-35
2. Міхаель Галлер. Репортаж: Навчальний посібник / Пер. з нім. В.Климченко, В.Олійник; За загал. ред. В. Ф. Іванова. – К.: Академія Української Преси, Центр Вільної Преси, 2011. – С. 16-18

3. А.А. Шерель Радіожурналістика [Електронний ресурс] / Шерель А.А. – М.: Вид-тво МГУ, 2000. – Режим доступу: <http://dedovkgu.narod.ru/bib/radiozhur.htm>
4. Телевізійна й радіожурналістика. Збірник науково-методичних праць. Випуск 6 / [відп. ред. В.В Лізанчук]. – Л.: Вид-тво ЛНУ ім. Івана Франка, 2005. – 25 с.
5. Місце телебачення в системі засобів масової комунікації [Електронний ресурс] // evartist.narod.ru. – Режим доступу: <http://evartist.narod.ru/text6/25.htm>

УДК 7.097 (477) (043)

Шишкина Д. М.

ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ КРИМІНАЛЬНИХ НОВИН

Один з жанрів журналістики, що змушує задуматися про професійну етику, — кримінальна хроніка або хроніка подій, які стали складовою частиною сучасного телевізійно-масового продукту.

З етичної точки зору проблема насилля й страждання як частини телевізійного репортажу повинна розглядатися у двох ракурсах:

1) Як засіб впливу на поведінку особистості.

2) Як проблема допустимості втручання журналіста в інтимну сферу життя людини, до якого ставляться смерть і страждання. У ході дослідження було встановлено, що на телевізійному екрані український телеглядач сцени агресії в середньому бачить кожні 16 хвилин, а в період з 19.00 по 23.00, коли перед екраном збирається найбільша глядацька аудиторія, цей умовний інтервал скорочується до 12 хвилин.

Кримінальна проблематика користується в населення підвищеним інтересом. Особливе значення надається інформації, що може викликати великий суспільний резонанс, однак ця тема не стільки знижує рівень злочинності, скільки формує у населення негативну соціально-психологічну установку. Відомо — якщо події на телеекрані видаються «реальними», то глядач схильний піддаватися їх впливу, він може ототожнювати себе з агресором, у нього можуть виникати уявні образи, які підштовхують його до агресивної поведінки, коли агресія проникає в думки глядачів, то починає деформувати їх світогляд і змінювати їх цінності. Зрозуміло, що залежність між спогляданням насильства й агресивністю не можна назвати однозначною. Водночас, високий рівень насильства, характерний для сучасної кіно- і телепродукції, негативно впливає на прояв деяких видів агресивної поведінки.

Також, у результаті специфіки показу картини злочинності по телебаченню, зокрема, зображення кримінальних подій у відриві від соціальних і міжособистісних взаємодій, поверхневий стиль викладу сприяють поширенню у свідомості українців почуття страху, агресивності, соціального деструктивізму. А як наслідок, громадяни своєї країни бояться жити в рідній державі, тому що зникає відчуття безпеки і захищеності, а також можливості що-небудь змінити самотужки. І всі ці негативні наслідки перегляду даних телевізійних передач накладають особливу відповідальність на журналістів-хронікерів, що спеціалізуються в жанрі кримінальної хроніки і хроніки подій [1].

Варто відзначити, що ні радянська, ні незалежна Україна не може похвалитися системними дослідженнями теми медіа насильства в ЗМІ. При тому, що вітчизняні спеціалісти в медіа галузі слушно зазначають, що «засилля негативних новин у ЗМІ справді може серйозно впливати на суспільні настрої».

По-перше, змінюється уявлення про світ, він відчувається як усе більш небезпечний та несправедливий; по-друге, змінюється уявлення про частоту тих чи інших подій, які можуть статися, а відповідно – й очікування негативу. Таке уявлення про світ призводить до більшого песимізму, а відтак до навченої безпорадності, спадання активності. Також руйнується громадська думка про ненормальність злих вчинків, а отже, руйнуються механізми суспільної саморегуляції».

Виходячи з виключної актуальності даної проблематики, пропонується звертати особливу увагу студентів інститутів та факультетів, які готують спеціалістів медіагалузі, на дослідження медіавпливів взагалі і медіанасильства, зокрема. Нами пропонується поглиблене вивчення наступної проблематики: напрями в сфері медіавпливу; методи переконання аудиторії; вплив медіанасильства і порнографії на настрої аудиторії, включаючи поведінковий аспект;

переляк (стрес) як реакція на масову інформацію; вплив підбору повідомлень на уявлення аудиторії про їхню важливість; нові медіатехнології; використання ЗМІ для задоволення індивідуальних потреб; формування картини світу під впливом ЗМІ тощо [2].

Вивчення кримінальної журналістики в наш час є дуже актуальним, так як оточує нас у повсякденному житті, та на телебаченні. Об'єктом курсової роботи є матеріали телевізійних ЗМІ, присвячених висвітленню кримінальних новин, предмет дослідницької роботи – особливості створення кримінальних новин. Метою наукової роботи є визначення особливостей та функціонування кримінальних новин на телебаченні.

У теоретичній частині курсової роботи висвітлена сутність кримінальних новин, види кримінально - правових програм, а також технологія їх створення.

У практичній частині дослідницької роботи було проаналізовано особливості створення кримінальних новин на українському та російському телебаченні, таких телеканалів як «НТВ» та «ICTV». Було визначено технологію створення та висвітлення кримінальних програм «Надзвичайні новини» та « Чрезвычайное происшествие».

Література

1. «Журналістська етика та українське телебачення» [Електронний ресурс]// <http://edportal.net>. – Режим доступу : <http://edportal.net/referaty/zhurnalistika/91727>.
2. .Порфімович О. Кримінальна журналістика / О. Порфімович. – К.: ФОП-ПОДОЛІН І.В., 2009.– 192 с.
3. Попова А. Л. Криминальные программы на ТВ: влияние на образ современной Украины / А. Л. Попова //Еженедельник «2000». – № 22. – 2008.

СЕКЦІЯ
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ФУНКЦІОНУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНИХ ЗМІ

УДК- 654.197(477):355(043)

Гаврікова В. В.

ОСОБЛИВОСТІ ВІЙСЬКОВОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ
(НА ПРИКЛАДІ «1+1»)

Актуальність обраної теми: полягає у тому, що обрана нами тема є однією з найбільш актуальних в сучасній теорії і практиці журналістики. В основному це обумовлюється її маловивченістю. Існує не так багато теоретичних і наукових праць на дану тему. Але є величезна безліч публіцистики та особистих історій журналістів. Ми спробуємо відобразити різні точки зору і спостереження журналістів-дослідників і журналістів-практиків.

Також ми живемо у країні, де на даний час військовий конфлікт, тож ми маємо можливість слідкувати, за висвітленням новин, безпосередньо з зони військового конфлікту.

Предмет дослідження: Новинні сюжети, які висвітлюють військові конфлікти на українському медіа просторі, на прикладі «1+1».

Об'єкт дослідження: новинні програми телеканалу «1+1».

Мета: охарактеризувати особливості військової журналістики.

Завдання: застосувати критерії оцінки до професійної діяльності журналістів новинних телепрограм телеканалу «1+1».

Методи дослідження: описовий, порівняльний, аналітичний, моніторинг.

Забезпечення інформаційних інтересів в умовах війни стало однією з найнагальніших вітчизняних проблем.

Із розростанням збройних конфліктів, потреба у повному, оперативному та правдивому висвітленні новин стала ще більшою.[1]

Найперше – Журналісти, які працюють над висвітленням подій війни наражаються на велику небезпеку, тому їх робота вважається однією з найбільш екстремальних. Елементарний захист під час роботи у зоні конфлікту, використання захисних амуніцій. Журналісти 1+1 навчилися таким чином – носити бронезилет, розрізняти види зброї, робити прямі включення на повному ході автомобіля, переїжджаючи з однієї гарячої точки в іншу.[2]

Поряд із питанням спорядження журналістів для роботи у зоні ведення боїв виникло питання про «озброєння» самих журналістів – забезпечення їх технічним обладнанням для можливості роботи. Оператори телеканалу 1+1 освоїли "мистецтво" зйомок на мобільні телефони, а журналісти дають рекомендації колегам "як витримати 6-годинний допит ФСБ і не з'їхати з глузду". [3]

Журналісти новин, звісно, можуть покладатися на інформацію, яку подають офіційні державні вповноважені структури (РНБО, штаб АТО, Міноборони, МВС, СБУ тощо) або їхні конкретні вповноважені представники, але слід мати на увазі, що офіційні структури з різних причин (наприклад, дезінформації з місць) можуть давати хибну інформацію. [4]

Інформацію про загибель чи поранення, зникнення безвісти чи потрапляння в полон конкретних людей слід перевіряти ретельно і виключно в компетентних джерелах.

Про поранення конкретної людини повідомляємо виключно зі згоди самого пораненого.

Показувати й ідентифікувати на ім'я та прізвище людину в військових подіях чи окупації таких можна лише будучи впевненими в тому, що ми не наражаємо їх або їхніх рідних на ще більшу небезпеку.

Порушують етичні норми і тоді, коли показують понівечені тіла та обличчя бійців та трупи на полі бою. Журналісти 1+1 вчимося на ходу – як, дотримуючись етичних норм, розповісти про катування горлівського депутата Рибак. Як розповісти про антитерористичну операцію і не видавати військових таємниць. [5]

В інформуванні глядачів про події, пов'язані з окупацією та бойовими діями, надзвичайної ваги набуває захист журналістами тих джерел інформації, які не можуть бути ідентифіковані з огляду на їхню персональну безпеку. [3]

Шеф-редактор ТСН Тетяна Пушнова зазначає : «Війна, кризовий стан – це рушій прогресу, як би цинічно це не звучало. У журналістській спільноті – це ще й виклик професійності».

Література

1. Пантелеєв Б. Правові підстави доступу до інформацією бойових умовах і пояснюються деякі особливості взаємодії журналістів із силовими відомствами. // Довідник журналістам, що працюють у районах бойових дій. М., "Права людини", 2002. 3. 7.
2. Чулівська І. Межа між свободою слова та захистом інформації на війні / Ірина Чулівська, Романюк Оксана // Інститут Масової Інформації [Електронний ресурс]. – 17.02.2015. – Режим доступу: <http://imi.org.ua/analytics/47754-meja-mij-svobodouy-slova-ta-zahistom-informatsiji-na-viyni.html>. – Загол. з екрану. – Мова укр.
3. Смирнова Є. Журналіст в гарячій точці: складові професіоналізму, 2009 // Бібліотека центру екстремальної журналістики (www.library.cjes.ru)
4. Горевалов С. І. Військова журналістика України в контексті національно-визвольних змагань за утворення самостійної держави [Текст] : автореферат / С.І. Горевалов. - К. : [б. и.], 1999. - 34 с. - Б. ц
5. Шеф-редактор ТСН розповіла про особливості роботи журналістів під час кризи. [Електронний ресурс]. – 25 квітня 2014. – Режим доступу: <http://tsn.ua/ukrayina/shef-redaktor-tsn-tetyana-pushnova-rozpovila-pro-osoblivosti-roboti-zhurnalistiv-pid-chas-krizi-347027.html>. – Загол. з екрану. – Мова укр.

УДК 070(477)-055(043)

Жихарева Т.Ю.

СПЕЦИФІКА ГЕНДЕРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В ПРЕСІ

Соціальний статус людини визначається за допомогою ряду різних факторів, тобто його причетності до етнічних, професійних, економічних та ін. соціальних груп. Одним з аспектів поділу суспільства на групи є гендерна ознака. Зразки чоловічої та жіночої поведінки підносяться суспільству шляхом поширення їх у засобах масової інформації. Крім того, що ЗМІ розглядаються як інститут соціалізації, адже через них гендерні зразки набувають поширення і надалі відтворюються індивідами в повсякденному житті [1].

Гендерна ідентичність – це різновид соціальних ідентифікацій, коли індивід асоціює себе з фемінною або маскулінною групою, тобто відносить себе до жіночої чи чоловічої статі [2]. Гендерна ідентичність специфічно відбивається на положенні людини в суспільстві.

Крім відображення гендерної ситуації в суспільстві, медіа закріплюють гендерні норми, правила, образи, створюючи і поширюючи їх серед чоловічої і жіночої аудиторії [2].

Під впливом ЗМІ відбувається трансформація цінностей індивідів. Гендерна ідентичність в пресі сприяє формуванню гендерних стереотипів у суспільстві, а також дискримінує людей за статевою ознакою. У цьому й полягає актуальність дослідження.

Об'єкт дослідження - матеріали загальноукраїнських видань “Український тиждень”, “Корреспондент”, “Фокус”.

Предметом дослідження є специфіка гендерної ідентичності в пресі.

Мета дослідження - визначення специфіки гендерної ідентичності в пресі. Мета полягає у розв'язанні наступних завдань:

- опрацювати літературу за темою дослідження;
- визначити поняття "гендерної ідентичності";
- проаналізувати журнали “Бизнес”, “Корреспондент”, “Репортер” за гендерною ознакою.

За результатами соціального дослідження Global Report on the Status of Women in the News Media Україна є однією з держав-лідерів гендерної рівності у медіаорганізаціях. Але незважаючи на це, більшість журналістів, які займають керівні посади в країні – чоловіки [3].

Актуальністю дослідження є висвітлення гендерного балансу/дисбалансу в сучасних виданнях.

Академія Української Преси з'ясувала, що в пресі чоловіки фігурують в три рази частіше, ніж жінки (28% жінок и 72% чоловіків). Про це свідчать результати дослідження «Репрезентація гендерних ідентичностей в українських регіональних ЗМІ». Завдяки цим даним, ми бачимо як саме українські видання друкують гендерно-незбалансовані матеріали [4].

За даними дослідження Інституту масової інформації (ІМІ), також близько 75% героями та експертами матеріалів виступають чоловіки [4].

У результаті проведеного контент-аналізу журналів “Український тиждень”, “Корреспондент”, “Фокус” було сформульовано нами рекомендації для подачі гендерно-збалансованих матеріалів у своїх виданнях:

- збалансовувати в матеріалах інформацію про жінок і чоловіків, особливо в тих сферах, де жінки фігурують рідше;
- вживати у мові текстів гендерні лексику (автор/авторка, вчитель/вчителька);
- не слідувати стереотипним уявленням, уникати мови або контексту, який може призвести до дискримінації за статевою ознакою.

Література

1. Шведова Н. А. Просто о сложном: гендерное просвещение [Електронний ресурс] / Н. А. Шведова. — М.: АНТИКВА, 2002. — Режим доступу: <http://www.owl.ru/win/books/easygender/>
2. Берн Ш. М. Гендерная психология / Ш. М. Берн. — СПб.: ПРАЙМ-ЕВРОЗНАК, 2002. — 176 с.
3. Дослідження «Global Report on the Status of Women in the News Media» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/mediaosvita/ukraina_sered_lideriv_gendernoi_rivnosti_v_zhurnalistitsi/
4. Виртосу І. Журналістика крізь гендерні окуляри [Електронний ресурс] / І. Виртосу. — Режим доступу: http://osvita.mediasapiens.ua/ethics/standards/zhurnalistika_kriz_genderni_okulyari/

УДК 070.489(477):316.346.2(043)

Недвігіна К. К.

ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ У СУЧАСНІЙ ПРЕСІ (НА ПРИКЛАДІ ГАЗЕТ «ПРИАЗОВСКИЙ РАБОЧИЙ», «ВЕЧЕРНИЙ ДОНЕЦК» ТА «АРГУМЕНТЫ И ФАКТЫ»)

Гендерний стереотип — це спрощений, стійкий, емоційно забарвлений образ поведінки і рис характеру чоловіків або жінок. Ці стереотипи проявляються у всіх сферах життя людини: самосвідомості, в міжособистісному спілкуванні, міжгруповій взаємодії [1].

Тема використання в засобах масової інформації гендерних стереотипів є досить популярною, автори звертаються до неї з метою виявлення нерівноцінної уваги преси до «чоловічої» і «жіночої» тематики, до проблем жіночої аудиторії [2]. Проте використання гендерних стереотипів сприяє не тільки формуванню певних соціальних образів, але і сприяє закріпленню норм поведінки, моральних цінностей. В основі сучасних жіночих образів лежать стереотипні уявлення про жіночу поведінку і призначення жінки.

Предметом дослідження є виявлення гендерних стереотипів в пресі. Об'єктом є публікації у газетах «Приазовский рабочий», «Вечерний Донецк» та «Аргументы и факты».

Мета дослідження полягає у виявленні гендерних стереотипів у газетах «Приазовский рабочий», «Вечерний Донецк» та «Аргументы и факты», а також у пошуку шляхів використання гендерно паритетної мови в медіях.

У рамках даної мети поставлені наступні завдання:

- опрацювати наукову літературу за темою дослідження;
- сформувати комплексне уявлення про гендерні стереотипи;
- охарактеризувати газети «Приазовский рабочий», «Вечерний Донецк» та «Аргументы и факты» на предмет гендерних стереотипів;
- виявити особливості, специфічні риси гендерних стереотипів у газетах «Приазовский рабочий», «Вечерний Донецк» та «Аргументы и факты».

Гендерні стереотипи можна знайти на сторінках будь-якого видання. Доволі поширеним є явище андроцентризму, коли загальний чоловічий рід застосовується на позначення і жінок, і чоловіків, коли вихідною точкою в мові мислиться чоловік [3].

«Цього року свої роботи надали не лише студенти маріупольських вузів (МДУ, АМІ), але і студенти із Запоріжжя, Харкова, Миколаєва, Краматорська, а також із Башкирії. Ті, хто не зміг приїхати до Маріуполя, працювали зі своїми колегами в режимі он-лайн» («Приазовський

робітник», № 68, від 17. 06. 2015). У наведеному випадку звертаємо увагу на слова *студенти* та *колеги*, вони вжиті для позначення лише чоловічого роду.

Позаяк іменники чоловічого роду мають ширше значення, то й трапляються в текстах значно частіше, ніж їх жіночі відповідники [4].

Натомість гендерні стереотипи, що нівелюють права чоловіків зустрічаються у медійних текстах дуже рідко. Позитивне або нейтральне ставлення виражатимуть радше іменниками чоловічого роду (*критик, депутат, прем'єр-міністр*) [5].

Література

1. Маєрс Д. Соціальна психологія / Д. Маєрс. — СПб.: Пітер, 1999. — 218 с.
2. Клецина І.С. Гендерна соціалізація: Навчальний посібник / І. С. Клецина. — СПб.: РДПУ ім. А.І. Герцена, 1998. — 92 с.
3. Вороніна О. Круглий стіл по гендерній освіті / О. Вороніна // Ви та ми. — 1998. — №2(18). С. 12—17.
4. Висвітлення жінок у ЗМІ і надалі залишається дискримінаційним [Електронний ресурс] / Медіаосвіта, 2010. Режим доступу: http://osvita.mediasapiens.ua/ethics/standards/visvitlennya_zhinok_u_zmi_i_nadali_zalish_aetsya_diskriminatsiynim/.
5. Чулівська І. Жінко, будь красивою і «не умничай» / І. Чулівська [Електронний ресурс] / Медіаосвіта, 2014. Режим доступу: http://osvita.mediasapiens.ua/ethics/standards/zhinko_bud_krasivoyu_i_ne_umnichay/

УДК 070431.6.001.3(477):324(043)

Селітриннікова А. В.

ОСОБЛИВОСТІ ВИСВІТЛЕННЯ ПРОВЕДЕННЯ ВИБОРІВ В ПРЕСІ

Вибори є одним з основних засобів народного волевиявлення. Вони передбачені у законодавствах більшості сучасних країн, у тому числі і нашому. Наприклад, у статті 69 Конституції України визначено: «Народне волевиявлення здійснюється через вибори, референдум та інші форми безпосередньої демократії» [1]. В основу виборів покладено реалізацію громадянами права голосу, права обрати ту людину, яка, за суспільною думкою, краще за всіх спроможна захистити права громадян та вдовольнити їх потреби. За допомогою виборів формуються парламенти, органи місцевого самоврядування та обираються глави держав, мери міст тощо. Органи влади отримують легітимацію – народну підтримку і визнання. Але при цьому необхідно зазначити, що народ, обираючи своїх представників, делегує їм тільки право на здійснення державної влади у встановлених конституцією межах і протягом строку, на який вони обрані, тоді як сама влада належить народу [2].

Важливим для журналістів є дотримання основних професійних принципів під час виборів, а саме: об'єктивність і правдивість, переконаність і принциповість, організованість і дисципліна, вміння швидко орієнтуватися в обставинах і правильно їх оцінювати. До цього списку також можна додати й інші принципи, наприклад, аргументованість, неупередженість, коректність [3].

Засоби масової комунікації відіграють дуже важливу роль під час проведення виборів усіх рівнів влади. Вони висвітлюють весь процес виборів до оголошення результатів. ЗМК є гарантом прав громадян на отримання та поширення інформації про вибори, сприяють формуванню громадської думки та реалізації основних принципів виборчого законодавства України [4]. Саме через це ЗМК приваблюють недобросовісних політиків як дуже зручний інструмент для отримання влади, яким кандидати досить вільно користуються. Причина – той факт, що більшість Українських ЗМК є приватними, тобто так чи інакше залежать від власника. Отже, можна впевнено сказати, що саме ЗМК зумовлює результати виборів.

У місцевій газеті «Ільичевец. Город» та столичному виданні «Вечірній Київ» було нами досліджено рівень об'єктивності висвітлення виборчого процесу журналістами та діяльність політичних суб'єктів. Було проаналізовано 23 публікації «Ільичевец. Город» та 18 - «Вечірній

Київ». Контент-аналіз матеріалів, пов'язаних із виборами за серпень-жовтень 2015 р., довів, що баланс думок, незааганжованість журналістських текстів були не витримані.

Література

1. Стаття 69 Конституції України [Електронний ресурс] / Верховна Рада України, Конституція, Закон від 28.06.1996. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

2. Кириченко В. М. Порівняльне конституційне право / В. М. Кириченко, О. М. Куракін. – К. : «Центр учбової літератури», 2012. – 79 с.

3. Приступенко Т. О. Теорія журналістики: етичні та правові засади діяльності засобів масової інформації : Навч. посіб. / Т. О. Приступенко. – К. : Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. Ін-т журналістики, 2004. – 67 с.

4. Видріна А. С. Засоби масової інформації як учасник виборчого процесу [Електронний ресурс] / А. С. Видріна. – Режим доступу: <http://komi.izbirkom.ru/way/948626.html>

УДК 303. 621. 32 : 654. 197 (043)

Петряєва С. О.

СПЕЦИФІКА ПРОВЕДЕННЯ ТЕЛЕІНТЕРВ'Ю (НА МАТЕРІАЛАХ ТЕЛЕКАНАЛІВ «ІНТЕР» ТА «ПЕРШИЙ КАНАЛ»)

Телеінтерв'ю — публіцистичний жанр, один з варіантів розмовної передачі «в особах», як правило, супроводжується додатковими інформаційними матеріалами. Телеінтерв'ю може проходити як діалог, полілог, інтерактив.

Телеінтерв'ю може бути складовою інших журналістських матеріалів різних жанрів як один із способів трансляції експертної думки. У загальних інформаційних блоках телеінтерв'ю може використовуватися для залучення глядацької уваги. В інтерв'ю можуть вкраплятися додаткові композиційні елементи, такі як біографічна або фактична довідка; проблемний, пояснює сюжети; статистичні дані, контакт з глядачами (запитання з залу, інтерактив).

Чим частіше з'являються інтерв'ю в ефірі, тим краще як для аудиторії, так і для авторів матеріалу. Аудиторія більше дізнається про цікавих людей, які фігурують в інтерв'ю, а автори мають можливість до самовдосконалення своєї майстерності в цьому жанрі. Отже, на «Першому каналі» частота появи інтерв'ю (не в складі будь-якої програми, а в чистому вигляді) в ефірі складає приблизно 7 разів на місяць, а на «Інтері» – близько 6 разів. Інтерв'ю в складі якихось телепрограм з'являється майже кожен випуск. Серед специфіки проведення інтерв'ю варто зазначити, що на телеканалі «Інтер» багато хто з ведучих обирають тактику ведучий-співбесідник, тому дають змогу повно висловитися своїм співрозмовникам. Серед них такі, як Андрій Данилевич, Роман Кадемін, Анастасія Даугуле та ін. А ось на «Першому каналі» є декілька видів ведучих: ведучий-співбесідник, ведучий-лідер та ведучий-скептик. Такий різновид каже про те, що телеканал є залежним від іміджу телеведучих. Кожен із цих видів журналістів веде інтерв'ю в залежності від того, яка людина приходить до них, який тип передачі створюється та яка тема висвітлюється. Ведучий-співбесідник (Катерина Андреева, Ганна Павлова, Лариса Медведська та ін.) проводить інтерв'ю, даючи змогу повно висловитися співрозмовнику, задає питання без натиску чи утиску, спілкується на одному рівні із інтерв'юємою людиною. Специфіка інтерв'ю з ведучим-лідером (Володимир Познер, Володимир Соловйов та ін.) буде значно відмінною від всіх інших, бо в цьому випадку журналіст ніби давить питаннями на свого співрозмовника, може ніби «кидати» зустрічні питання, насідати та створювати якийсь дискомфорт для людини поряд. Цей вид ведучого може дізнатися рідкісну інформацію, але сковує та обмежує співрозмовника, ставить перед ним рамки. Дещо відмінна ситуація із ведучим-скептиком (напр., Іван Ургант, Олександр Цекало та ін.). Сьогодні це найпоширеніший вид ведучих. На «Першому телеканалі» такий тип ведучих проводить інтерв'ю переважно в розважальних телепередачах.

На телеканалі «Інтер» найчастіше транслюють подієве чи портретне інтерв'ю, а на «Першому каналі» – подієве, проблемне, інтерв'ю в ток-шоу та портретне інтерв'ю.

Актуальність дослідження полягає в тому, що сучасний етап розвитку журналістики передбачає модернізацію всієї системи засобів масової інформації. Процеси перебудови, які почалися в Україні в 1990-ті роки, змінили відносини всередині комунікаційної системи. Разом зі старою системою організації ЗМІ помітно змінилася система класифікації жанрів, глобальне розширення комунікаційного простору створило передумови для дифузії жанрів.

На рівні дійсності зникла цензура, автор отримав велику свободу на висловлювання власної думки та прогноз, які, з одного боку, сприяли становленню самостійних жанрів, наприклад, авторської колонки, з іншого – призвели до масової тенденційності при відображенні позиції власника ЗМІ, розвитку замовних та рекламних текстів.

На цьому тлі на перший план в тележурналістиці стали виходити: інтерв'ю, бесіда, "круглий стіл" тощо, в яких представлені різні точки зору на проблему.

Інтерв'ю як жанр займає особливе місце на телеекрані. Фактично немає жодного випуску новин, де б журналісти не задавали питань компетентним людям, ні зверталися до учасників різних подій, ні цікавилися думкою оточуючих про ті чи інші важливі події.

Сучасна журналістська практика, орієнтуючись на західні моделі, переймає особливості підготовки та формоутворення телевізійного інтерв'ю, відбувається його еволюція. У зв'язку з цим наростає потреба в комплексних дослідженнях жанру, що враховують сучасні наукові підходи і відкриття, при цьому відповідають сучасним потребам практичної діяльності.

Предмет дослідження – технології та особливості проведення телеінтерв'ю.

Об'єкт дослідження – інтерв'ю на телеканалах «Інтер» (2015 р.) та «Перший канал» (2015 р.).

Метою роботи є визначення основних етапів проведення телеінтерв'ю на досліджуваних телеканалах та їх вплив на якість його проведення.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити ряд **завдань**, а саме:

1. розкрити поняття «телеінтерв'ю»;
2. визначити етапи проведення телеінтерв'ю;
3. проаналізувати етапи проведення телеінтерв'ю на телеканалах «Інтер» та «Перший канал».

Для того, щоб виконати поставлені перед нами завдання, ми повинні використати такі **методи**, як спостереження, моніторинг, аналіз, порівняльний аналіз

Новизна даного дослідження полягає в аналізі та порівнянні етапів проведення телеінтерв'ю на російському та українському телеканалах, що дасть змогу зробити висновки про якість телеінтерв'ю на них.

Теоретичну основу курсової роботи складають праці теоретиків і практиків телебачення з питань тележурналістики, масової комунікації, жанрових особливостей журналістських матеріалів та творчої діяльності журналіста, а саме В. В. Ворошилова [2], В. Л. Цвіка [4], Н. В. Вакурової [1] та Г. В. Кузнецова [3].

Дане дослідження є рекомендацією, аналізом етапів проведення інтерв'ю на телевізійних каналах, чим обумовлюється його **практичне** значення.

Література

1. Вакурова Н. В., Московин Л. И. Типология жанров современной экранной продукции. – М., 1997. – 62 с.
2. Ворошилов В. В. Журналистика. – Учебник. – СПб.: Изд-во Михайлова В. А., 1999. – 304 с.
3. Кузнецов Г. В. Телевизионная журналистика // Г. В. Кузнецова – М. : Изд-во МГУ, 1994. – 304 с.
4. Цвик В. Л. Телевизионная журналистика: Учебник. 4-е издание, переработанное и дополненное // Г. В. Кузнецов, В. Л. Цвик, А. Я. Юровский. – М.: Изд-во МГУ, 2001. – 288 с.

КОНВЕРГЕНТНІ ТЕНДЕНЦІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ ПРЕСИ В УМОВАХ ФУНКЦІОНУВАННЯ НОВІТНІХ МЕДІА

Сучасні засоби масової інформації намагаються охопити якомога більшу аудиторію.

Підмолодіжними ЗМІ розуміється типологічна група ЗМІ, адресована певній аудиторній групі, позиційованої за віковим критерієм [1].

Молодіжна преса в більшій мірі, ніж інша, є вираженням самодіяльних дисциплін. Її властиве більш активне залучення різних груп аудиторії до виробництва масової інформації. Молодіжні видання та їх аудиторія поступово йшли назустріч один одному [2].

Та серед молодіжних ЗМІ можна виділити ще окрему категорію – студентську пресу. До студентської преси можна віднести газети і журнали, які видаються студентами, і цільовою аудиторією яких також є студенти. Відповідаючи сучасним тенденціям розвитку засобів масової комунікації, студентська преса також пристосовується до реалій медіапростору.

Студенти як молодий і прогресивний прошарок суспільства швидко орієнтуються у змінах і легко приймають інновації. Враховуючи той факт, що студентські засоби масової комунікації розраховані саме на молодіжну аудиторію, то видавці розуміють актуальність переходу інформації до мережі інтернет.

Через це можна спостерігати тенденцію представництва студентських видань в інтернеті у різному вигляді. Існують спільноти у соціальних мережах, присвячені окремим виданням. Друковані версії студентських видань можна знайти і на спеціалізованих сайтах у PDF-форматі. Також деякі видання мають свої інтернет-сайти, які дублюють наповнення друкованої версії, або мають свій оригінальний контент, виробництвом якого займається одна редакція.

Перехід студентських видань до мережі інтернет обумовлює і використання різноманітного контенту. Окрім текстів та ілюстрацій, які доступні у друкованих версіях, тепер видавці пропонують споживачам інформації також аудіо- та відеоматеріали, розлогі фоторепортажі, анімації тощо. У цьому випадку можемо говорити про наявність такого явища, як конвергенція.

В Україні вивченням проблем інтернет-ЗМІ займаються М. Чабаненко, О. Мелещенко, В. Іванов, Т. Шевченко; в Росії – Є. Варганова, Л. Компанцева, А. Калмиков, Л. Коханова, С. Машкова тощо. Серед дослідників США слід виділити таких науковців, як Річард Крейг (Richard Craig), Деніс Карузо (Denise Caruso), Моріс Мерріл (Morris Merrill), Крістін Оген (Christine Ogan) та ін.

Питання конвергенції в медіа у своїх наукових розробках висвітлюють Б. Потятинник, Л. Городенко, Л. Мудрак, О. Гофайзен, О. Самуляк, Д. Проценко, Д. Тупчієнко, М. Чабаненко, О. Радченко, Ю. Нестеряк, О. Бухтатий, О. Кайда, К. Мьоллер,

Актуальність теми дослідження полягає у тому, що молодіжні та студентські засоби масової інформації – це окремих сегмент мас-медіа, що недостатньо вивчений. Це обумовлено, вперше чергу, відносно недавнім становленням журналістики як науки. Молодіжні ЗМІ мають великий вплив на студентську аудиторію, виконуючи виховальну, розважальну, інформаційну функції. Також актуальність роботи полягає в тому, що у сучасному інформаційному світі значущість електронних видань не впинно зростає. Сучасний інформаційно-насичений світ вимагає від суспільства швидкої передачі інформації за допомогою новітніх технологій. [3].

Інтернет-ЗМІ стають все більш популярними, а значить охоплюють все більшу і більшу аудиторію. Виходячи з того, що більшість людей зараз користується засобами масової інформації саме в мережі інтернет, то дослідження цього сегменту мас-медіа є актуальною проблемою журналістичного знання. Студенти, як представники молоді, є великим прошарком аудиторії інтернет-медіа. Тому дослідження видань, орієнтованих на студентську аудиторію, є важливим для виявлення основних тенденцій розвитку молодіжних інтернет-ЗМК.

Наразі друкованим виданням доводиться співіснувати з електронними, створювати свої електронні версії або взагалі переходити до роботи у мережі.

Необхідність створення електронної версії найбільш чітко усвідомлюють молодіжні видання. Частково це пов'язано з тим, що повноцінний розвиток українським молодіжним виданням почали разом з незалежністю України. За часів СРСР юнацькі та молодіжні видання не мали власної позиції та зазвичай залишались партійним інструментом, комсомольськими листками і так далі.

На думку Ю. Яриша, останнім часом молодіжна преса помітно активізувалася [4]. Молодіжні видання перебувають у постійній динаміці та розвитку, вони постійно змінюються на потребу сучасної молодіжної аудиторії, їхнім інтересам та вподобанням [5]. А сучасна молодь є найбільшим прихильником електронних засобів комунікації.

У контексті інтернет-ЗМК та представництв друкованих видань у веб-мережі слід говорити про таке явище як конвергенція. Під конвергенцією розуміють об'єднання різного типу матеріалів у одній редакції. Коли видавці одночасно виготовляють і друковану пресу, і аудіо- та відеоматеріали, і займаються модерацією інтернет-сайтів та спільнот у соціальних мережах, можемо говорити про особливості роботи таких редакцій.

Література

1. Потятиник Б. В. Медіа: ключі до розуміння / Б. В. Потятиник // Л. : ПАІС, 2004. – 312 с.
2. Дзялошинская М. И. Журнальная периодика / М. И. Дзялошинская // – М., 1999. – 123 с.
3. Видання електронні. Основні види та вихідні відомості : ДСТУ 7157:2010. – [Чинний від 1996-01-01]. – К.: Держспоживстандарт України, 2010. – 18 с. – (Національні стандарти України).
4. Володимиров В. М. Історія української журналістики (1917-1997). — Луганськ: СУДУ, 1998.
5. Григораш Д. С. Журналістика у термінах і виразах. – Львів: Вища школа, 1974

УДК 0.70 – 051:654.197(477)(043)

Лукашова А. О.

СПЕЦИФІКА ПОВЕДІНКИ ЖУРНАЛІСТА ПІД ЧАС ПРЯМОГО ЕФІРУ

Прямий ефір – це завчасно сплановане і реалізоване поширення для відомості аудиторії соціально значущої інформації у вигляді зображення, а також звукового супроводу (оригінального або комбінованого - шуми, музика, синхронне або закадрове звучання), здійснення одночасно (безпосередньо) з реальною подією або дією, включаючи спеціально організовану документальну та художньо-публіцистичну структуру (передача програма) та комунікативну діяльність ведучого [1].

Актуальність. Телебачення, яке з'явилося у середині минулого століття, стало необхідною частиною сучасного суспільства. Сьогодні телебачення виконує розважальну та інформаційну функції. Але для цього працює десятки фахівців: операторів, журналістів, режисерів, телеведучих, редакторів та ін.

Останнім часом все частіше серед інших напрямів телевізійного розвитку виходить на перше місце ще один ключовий критерій: оперативність у доставці інформації. Нові технології систем передачі зображень на велику відстань є показателем прогресу телебачення, а прямий ефір – найбільш затребуваний формат глядачами і професійною практикою. [1]

Для складних форм репортажного телебачення мало тільки спец підготовки, потрібен зовсім інший проф рівень, ніж навички роботи у монтажі. Уникнути провалу у прямому ефірі журналісту допоможуть особистісні інтелектуальні ресурси, знання матеріалу і відповідна підготовка. Таким чином, вивчення специфіки роботи журналіста в прямому ефірі видається актуальним [2].

Предметом дослідження є прямий ефір – особлива форма телевізійної журналістики. Об'єкт дослідження - програми, що виходять у прямому ефірі в українських телевізійних ЗМІ, зокрема програми «Свобода слова» на каналі «ICTV» та «Шустер Live» на каналі «3STV». «Свобода слова» – це суспільно-політичне ток-шоу на каналі ICTV, яке транслюється у прямому ефірі.

У "Свободі слова" обговорюється найактуальніша, найгарячіша тема тижня, події, про які галасують газети і на яких будуються новини телеканалів. Беруть участь у ток-шоу ті, кого безпосередньо стосуються події тижня: відомі політики, чиновники, діячі культури, і, також прості громадяни у «вільного мікрофона». Ведучий – Андрій Куліков.

«Шустер live» - це суспільно-політичне ток-шоу на каналі «3STV», яке транслюється у прямому ефірі. Участь у ток-шоу беруть відомі журналісти, політики, політологи, культурні діячі, громадянські активісти та ін. Тут торкаються головних подій тижня та підводяться їх

підсумки. Ведучий - Савік Шустер, співведучий - Петро Мага. Девіз програми - «Прямий ефір - це свобода» [3].

Метою дослідження є аналіз поведінки журналіста під час проведення прямого ефіру. Досягти мети допоможе виконання таких завдань:

1. З'ясування значення прямого ефіру;
2. Вивчити наукову літературу щодо теми;
3. Систематизувати наукові джерела;
4. Проаналізувати контент передач у прямому ефірі;
5. Дослідити поведінку журналіста, який говорить у прямому ефірі;
6. Зробити висновки щодо роботи журналіста під час прямої трансляції.

Новизнадослідження полягає в тому, що ми аналізуємо та описуємо роботу тележурналіста в конкретних програмах українського телебачення у прямому ефірі, акцентуючи увагу на його особливості поведінки. Також, ґрунтуючись на дослідженнях фахівців в області телевізійної журналістики, ми аналізуємо рівень професійності тележурналіста.

Теоретична частина дослідження може бути корисна в студентам-журналістам в пошуку інформації для навчальних завдань, а, також, викладачам з даної спеціальності, для складання лекцій і семінарів.

Практичне значення дослідження може бути корисним практикуючим журналістам, використовуватися для підготовки елективних курсів з проведення прямих ефірів. Методами дослідження послужили вивчення та аналіз навчальної та спеціальної літератури з журналістики; вивчення і узагальнення розробленості даної теми; спостереження; порівняльний аналіз роботи тележурналіста в прямому ефірі в програмі «Свобода слова» (ICTV) та «Шустер Live» (3S).

При роботі над матеріалом були використані праці російських авторів - дослідників тележурналістики: А.Я. Юровського про природу телебачення і прямого ефіру, Звереві Н.Є. про особливості роботи регіонального тележурналіста, Летуновський, Цвік і труди ін. авторів.

Робота на телебаченні вимагає від журналіста дотримання професійних і етичних принципів. Тележурналісту необхідно бути високоморальною людиною, щоб бути у своїх виступах коректним, поважає глядача, об'єктивним і чесним. Етично вихований журналіст не може дозволити собі забути, що аудиторія складається не тільки з людей, які поділяють його погляди і моральні принципи, а телебачення висловлює світогляд не одного якогось прошарку суспільства, однієї партії чи руху (навіть якщо ця партія є правлячою). Екранна дійсність відображає всю сукупність запитів та інтересів глядачів, чий права на електронні засоби комунікації не менш ґрунтовні, ніж права журналістів.[4]

Велике значення для явища персоніфікації мають його індивідуально-особисті характеристики (зовнішність, фізичні дані, оформлення зовнішнього вигляду); комунікативні якості (тембр голосу, дикція); внутрішні характеристики (знання, інтелект, емоційність, моральні цінності) [5].

Література:

1. Зверева Н.В Школа регіонального тележурналіста: учеб. пособие / Н.В. Зверева – М.: 2004.
2. Кузнецов Г.В. Телевизионная журналистика: учебное пособие / Г.В. Кузнецов, А.Я. Юровский, В.Л. Цвик – М.: изд. Московского университета «Высшая школа», 2002.
3. Цвик В.Л. Телевизионная служба новостей. / В.Л. Цвик: учебное пособие для студентов вузов. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2008.
4. Гаймакова Б.Д. Мастерство эфирного выступления: учеб. пособие. / Б. Д. Гаймакова, С. К. Макарова, В. И. Новикова, М. П. Оссовская – М.: Аспект Пресс, 2004.
5. Муратов С.А. Телевизионное общение в кадре и за кадром: учебное пособие для студентов вузов, обучающихся по направлению и специальности «Журналистика» / С.А. Муратов – М.: Аспект Пресс, 2003.

ЖУРНАЛІСТСЬКЕ РОЗСЛІДУВАННЯ НА ПРИКЛАДІ ТЕЛЕПРОГРАМИ «ГРОШІ»

Розслідування – це найскладніший журналістський жанр, який грає на всіх реєстрах сприйняття: на аналітичному і на емоційному. Він об'єднує в собі елементи інтерв'ю, портрета, репортажу, хроніки, аналізу, синтезу. Завдання розслідування – захопити читача унікальною заплутаною ситуацією, а потім пояснити, що ж насправді криється за нею.

Жанр журналістського розслідування припускає всебічне і докладне дослідження якоїсь мало вивченої, закритої або ретельно приховуваної теми, в процесі роботи над якою доводиться долати небажання певних структур надати інформацію, що цікавить журналіста [1].

Актуальністю вивчення особливостей журналістського розслідування на українському телебаченні пов'язане з тим, що зміни в житті нашого суспільства, які відбуваються в останні роки пробудили у громадян інтерес до суспільного і політичного життя, викликали потребу бути її повноправним учасником. У сучасній українській журналістиці розслідування зайняло помітне місце, тому що саме в ньому відображається панорама поточного життя суспільства (події, процеси, явища, проблеми, вчинки, характери і т. д.). Ми розуміємо, що в соціальній дійсності досить часто суперечності загострюються настільки, що невирішеність проблем веде до предконфліктної напруги, а потім, безпосередньо, і до конфлікту. У цьому випадку журналіст найчастіше веде розслідування. Відомо, що темами журналістського розслідування зазвичай стають надзвичайні події і події, що мають негативний характер: трагедії, кримінальні злочини, факти корупції, фінансові махінації, порушення свободи слова, недбалість і безвідповідальність влади, насильство, екологія і т. д. Журналістське розслідування справ, пов'язаних з цими проблемами сучасного українського суспільства, є необхідним і важливим процесом [2].

Метою дослідження є виявлення особливостей проведення журналістського розслідування, визначення етичних порушень та аналіз методів на практичних прикладах.

Для досягнення мети поставлене завдання проаналізувати приклади журналістського розслідування на предмет порушення етичних норм та визначення методів, якими користуються журналісти під час його проведення.

Об'єктом дослідження є журналістське розслідування як жанр української журналістики. Предметом дослідження є етика та методи журналістського розслідування, що характерні для телевізійної програми «Гроші». Новизна дослідження полягає у проведенні аналізу телевізійної програми «Гроші» на предмет виявлення порушень етичних норм та дослідженні методів отримання інформації [3].

Тема журналістського розслідування розглянула в дослідженнях А. Д. Константинова, А. В. Станько, Ю. А. Шума, М. І. Шостака, А. А. Тертичного, В. О. Ворошилова, які розкривають різні аспекти розслідування: як оцінити тему з точки зору її перспективності, до яких джерел слід звертатися, які юридичні норми необхідно дотримуватися в процесі розслідування. Більш розгорнуто розглянуто розслідувальна журналістика в роботі А. А. Тертичного. В ній розслідування представлено як вид професійної діяльності, намічені деякі підходи до вивчення даного феномену. Автор окреслює важливі напрями, в яких має вестися вивчення цього жанру журналістської діяльності: описані провідні розслідувальні ЗМІ, коротко позначені пізнавальні етапи пошукового процесу; в загальному вигляді сформульовано мету і предмет розслідування; показані приклади розслідувань у різних предметно-тематичних сферах та підходи до викладення результатів розслідувань

Методологія. Проведення аналізу відеоматеріалів на предмет порушення етики та визначення методів розслідувань. Теоретичне значення в науковому осмисленні категорії «журналістське розслідування», яке дозволить визначити місце жанру в ряду інших жанрів журналістської діяльності, що суттєво уточнює уявлення про структуру журналістських методів та етики в цілому. Практичне значення дослідження призначене для вирішення проблем етики в роботі, для покращення етичних стандартів розслідування [4].

Телепрограма «Гроші» є спецпроектom телеканалу "1+1", в якій проводиться розслідування найбільш актуальних і наболілих проблем в економічних і фінансових сферах життєдіяльності нашого суспільства. Журналістські розслідування спеціального відділу з кожним роком набирають все більших обертів. Автори "Грошей" знову і знову домагаються досягти справедливості, а також висуюють незручні питання, про які не завжди прийнято говорити, але

вони однозначно вимагають гласності. Проект "Гроші" з її харизматичним телеведучим Жаном Новосельцевим є для глядачів вікном у світ гласності та справедливості.

Протягом останнього десятиліття склалося досить чітко окреслене коло проблем, які в першу чергу приковують увагу журналістів-розслідувачів. Це, перш за все економічні злочини, корупція, шахрайство, кримінальні події, вбивства. Виявляючи причини і наслідки подібних явищ, журналісти-розслідувачі тим самим сприяють правильному соціальному орієнтуванню аудиторії, допомагають їй приймати адекватні практичні рішення. У матеріалах журналістики простежується тенденція тяжіння до художньої публіцистики та активному використанню детективних ознак жанру при розслідуванні «кричущих» фактів. Характерна новаторська постановка і ретельне дослідження гострої соціальної проблеми є орієнтацією репортера на аналіз системи фактів, добутих за допомогою комплексного використання різних методів [5].

Література

1. Іванов В.Ф. Журналістська етика [текст]: підр. / В.Ф. Іванов, В.Є. Сердюк. – К.:Вишашк., 2006. – 255 с.
2. Станько А.И. Журналистскиерасследования [текст]: учеб. пос. / А.И. Станько. – Ростов н/Д., 1997. – 365 с.
3. Тертичний А. О. Розслідувальна журналістика: учеб. Посібник/ А. О. Тертичний. - М: Аспект Прес, 2006.
4. Шум Ю. Журналістське розслідування/ Ю. Шум. – М.: Методичні рекомендації, 2001. – 288с .
5. Тертичний А. О. Журналістське розслідування/ А. О. Тертичний // Аналітична журналістика. - М., 1998. – 450 с.

УДК070.41(477-2)(043)

Панасенко Д. Г.

ОБРАЗ В ГАЗЕТНИХ ЗАГОЛОВКАХ (НА ПРИКЛАДІ ВСЕУКРАЇНСЬКИХ ТА МІСЦЕВИХ ГАЗЕТ)

Найважливіша функція газетного заголовка — керувати увагою читача. Заголовки допомагають читачеві ознайомитися з номером, швидко отримати уявлення про зміст його матеріалів, вибрати головне й цікаве. Характер заголовків та їх оформлення значною мірою визначають, чи буде прочитано той чи інший матеріал. Газетна практика дає численні приклади того, як унаслідок невдалого оформлення заголовка різко знижується вплив важливих виступів на читачів: змістовну статтю з невиразним заголовком не помічають і, отже, не читають. І навпаки, яскравий та правильно оформлений заголовок підвищує ефективність сприймання статті. Не можна зловживати ні гучним закличним словом, ні ясністю метафор, ні повторами дієслівних заголовків [1].

Незважаючи на різницю між газетами, при виборі заголовків журналісти припускаються однакових, типових помилок. Одна з них — повтори в заголовках. Нерідко навіть в одному й тому самому номері, не кажучи про різні номери однієї газети, трапляються заголовки, що повторюються ледве не повністю [2]. Ще частіше на полосах з'являються заголовки з повтором одного чи декількох слів. Це свідчить або про обмеженість словникового запасу редакційних працівників або про їхню неухважність. Досить переглянути зверстані полоси газетного номера, щоб помітити й вилучити всі повтори в заголовках. Друга помилка пов'язана з неправильним розміщенням газетного заголовка, особливо багаторядкового. Розбивши його на рядки, нерідко встановлюють їх над різними частинами тієї самої статті. У результаті вона ніби розпадається зовнішньо на самостійні статті, кожна з власним заголовком. Іноді такий заголовок доводиться читати немов по діагоналі — зліва вгору направо [3].

Об'єкт дослідження – заголовки у газетах «2000» та «Ильичевец. Город».

Предметом дослідження є образ в газетних заголовках.

Мета дослідження – визначити особливості образних заголовків, їх прийомів привертання уваги.

Мета полягає у розв'язанні наступних завдань:

- опрацювати літературу за темою дослідження;

- провести моніторинг заголовків у газетах «2000» та «Ильичевец. Город» за 2015 рік;
- визначити типи та прийоми образних заголовків.

У газеті "2000" зустрічаються привабливі заголовки як «Сочувствие без границ», «Победа как мина», «Глобально по-украински» та ін. За останній рік газета друкувала багато статей з інтригуючими заголовками на різні суспільно-політичні теми. Головним редактором газета «2000» є С. Кічігін.

Місцева газета «Ильичевец. Город» висвітлює події Маріуполя. У виданні використовують метафоричні заголовки як «На чужих плечах», «Террористы расстреляли хрущевку» та ін. Головний редактор - О. Калайтан.

Отже, образ у газетних заголовках презентується за допомогою зображально-виражальних засобів, стилістичних прийомів, які привертають увагу, інтригують, "шокують", тобто викликають емоції у читача.

Література

1. Лазарева Э. Заголовок в газете / Э. А. Лазарева. – Свердловск: Изд-во Урал. ун-та, 1989. – 94 с.
2. Иванов В. Ф. Техніка оформлення газети: Курс лекцій / В. Ф. Иванов. – К.: Знання, КОО, 2000. – 222 с.
3. Кулаков А. Заголовок и его оформление в газете: Учеб. пособие / А. Кулаков. – Л., Изд-во Ленинградского университета, 1982. – 85 с.

УДК 050 – 7(043)

Прокопчук Е. І.

ІСТОРІЯ САТИРИЧНИХ ЖАНРІВ ЖУРНАЛІСТИКИ

Сатирична публіцистика – важлива й вагомаскладовакожноїнаціональноїкультури, представлена як у літературі, так і в пресі та ефірних ЗМІ. Протягом тривалого періоду її побутування сформувалася низка функцій, особливий підхід до відображення дійсності та арсенал виражальних засобів. Сатиричні жанри неодноразово були предметом наукового інтересу українських та зарубіжних учених. Достатньо повно висвітлено найзагальніші теоретичні, зокрема історико-літературні, проблеми сатири, опубліковано низку досліджень про окремі аспекти радянської сатиричної журналістики.

Активізувалося вивчення еволюції сатиричних жанрів у журналістських практиках на пострадянському просторі. Низка цікавих журналісткознавчих праць, присвячених сатирично-гумористичній періодиці окремих територіально-хронологічних шарів збагатили українську науку про сатиричну публіцистику.

Найважливіше місце в журналістській публіцистиці належить матеріалам критичним, серед яких особливо виділяються сатиричні – найбільш гостра і яскрава форма викриття й осуду суспільних недоліків і вад. Однак сатирик, як і автор будь-якого критичного матеріалу, не порушуючи фактологічної точності за умови звернення до конкретного об'єкта критики, відрізняється від першого можливістю використання різних форм загострення й перебільшення, у тому числі окарікатурювання, фарсу та фантазії. Ще однією особливістю сатиричної публіцистики М. Гончарук називає виявлення комічної сторони об'єкта, подання його в смішному вигляді, що не обов'язково для критичних матеріалів загалом. [3, с. 3]. В. Алексєєв підкреслював, що твори публіцистичної сатири створюються з конкретного приводу, по гарячих слідах подій. Публіцист завжди оперує реальними, документальними фактами, соціальна значущість яких зумовлена політичною злободенністю, що, однак, не заважає йому за одиничними явищами бачити типові, простежувати їхню внутрішню логіку. До того ж публіцистична сатира, або сатирична публіцистика, попри злободенність, також може справляти тривалий і стійкий вплив на суспільство [1, с. 15].

Розвиток сатири відбувався на основі історичної наступності, на фундаментівського світового історичного досвіду. Сатирична публіцистика як самобутнє явище, що протягом тривалого часу відіграє помітну роль у суспільному житті, сформувалась у відповідь на потреби суспільства. [2, с. 418]. "Прагнення суспільства до самосвідомості" виявилось в

літературі в тому, що в неї “почав проникати елемент історичний і сатиричний” - наголошував Белінський.

Вивчення сатиричних жанрів журналістики є надзвичайно актуальним, так як лінгвістичні процеси в цій сфері відображають як соціально-політичні процеси в розвитку суспільства, так і процеси в розвитку мови. Об'єктом вивчення курсової роботи є історія сатиричної журналістики, предмет дослідження - сатиричні жанри в журналістиці. Метою роботи є дослідження специфіки утворення та функціонування сатиричних жанрів.

У теоретичній частині курсової роботи висвітлена характеристика сатиричної журналістики, її місце та роль у системі жанрів періодики, розглянуті етапи розвитку та трансформації сатиричних жанрів у історії журналістики, проаналізовані існуючі дослідження науковців на окреслену тему.

У практичній частині роботи було проаналізовано приклади сатиричної періодики – радянські журнали «Крокодил» та «Сатирикон», викладено історію їх виникнення та існування, концепцію та ідею журналів, тематику проблем, порушуваних виданнями, звернено увагу на найбільш цікавих особистостей, що працювали над журналами, проаналізовано вплив видань на розвиток журналістики та на тогочасні суспільно-політичні процеси.

Література

1. Алексеев В.А. Оружием политической сатиры / В.А. Алексеев. – М. : Мысль, 1979. – 224 с.
2. Белинский В.Г. Собрание сочинений : в 3 т. / В.Г. Белинский. – М. : Гослитиздат, 1948. – Т.
3. Бережной А.Ф. Сатирическая журналистика : учеб.-метод. пособ. / А.Ф. Бережной. – СПб., 2004. – 39 с.

УДК 070:004.738.5(043)

Сурков А. О.

ІНТЕРНЕТ ЗМК: ВИЗНАЧЕННЯ ТА ТИПОЛОГІЗАЦІЯ

Інтернет - засіб глобальної комунікації, яка не має національних кордонів і об'єднуюча світові інформаційні ресурси в єдину систему. Інтернет перевершує можливості інших засобів масової комунікації за рахунок інтерактивності, ефекту присутності, інформаційної насиченості, використання мережевої навігації. Традиційні Засоби Масової Комунікації (далі ЗМК) використовують певну комунікативну модель. Залежно від обраного засобу інформація постає або в статичному вигляді - текст, графіка, малюнок, або динамічному - аудіо-, відеоряд або поєднання цих видів. Головною відмінністю комунікації зі споживачем за допомогою традиційних ЗМК є відсутність інтерактивної взаємодії.

Актуальність дослідження обумовлена тим, що Інтернет, з'явившись відносно недавно, став одним з найбільш динамічно розвиваються явищ сучасного суспільства. З ростом його аудиторії, яка на сьогоднішній день становить уже близько 600 млн. Чол. по всьому світу, Інтернет стає засобом не просто масовою, але глобальної комунікації, переступати через національні кордони і об'єднуючою світові інформаційні ресурси в єдину систему.

Також, актуальність обраної теми полягає, по перше у потребах розвитку теорії соціології засобів масової комунікації та соціології Інтернету, а по друге, швидкий розвиток Інтернету та його впровадження в різні сторони життя людей, в першу чергу, в якості засобу масової комунікації вимагають детальнішого розбору у цій галузі. Таким чином, обрана тема актуальна як з точки зору практики, так і з точки зору розвитку теорії засобів масової комунікації та соціології Інтернету.

Мета дослідження - виявлення соціальних структур, які виникають в результаті функціонування і розвитку Інтернету як ЗМК. Визначити та розібрати типологізацію на складові частини.

Мета та предмет дослідження визначають вирішення наступних завдань:

- Класифікувати та розібрати типологізацію Інтернет ЗМК за її особливостями.
- Дати чітке визначення «Інтернет ЗМК», його вплив на аудиторію та формування цієї галузі, як науки.

- Розробити чітке уявлення, яке формує загальну думку щодо Інтернет ЗМК. Представити це у вигляді аналізу.
- виявити формальні й неформальні організаційні структури Інтернету , існуючі статуси і ролі.

Об'єкт дослідження—Інтернет як засіб масової комунікації, його нормативно- ціннісна , організаційна структури та аудиторія.

Предмет дослідження—функціонування і розвиток Інтернету як СМК , реалізація його соціально-культурних функцій , існуючі цінності , норми, механізми регулювання діяльності людей в Інтернеті, формальні і неформальні організації , структура і динаміка аудиторії Інтернету. Поняття масова комунікація поєднує в собі смисли понять «комунікація» і «маса», що є предметом досліджень в психології та соціології. *М. Маклюєном* комунікація розуміється через тезу « сам засіб комунікації і є повідомлення ». Згідно з цим, з одного боку, комунікація впливає як на людину і суспільство, так і на інші засоби комунікації самим фактом свого існування, а з іншого - сама відчуває при цьому різноманітні відповідні впливи. Основні розділи дослідження засобу масової комунікації:

- 1) аналізу управління процесами масової комунікації ;
- 2) аналіз змісту переданих масмедіа повідомлень (контент-аналіз);
- 3) аналіз роботи самих масмедіа ;
- 4) аналіз їх аудиторій;
- 5) аналіз результатів (ефекту) маскомунікаційного впливу, для зручності часто об'єднують з попереднім.

Предметом дослідження Інтернет ЗМК також може виступати закономірності масових інформаційних процесів і діяльності соціальних інститутів , що виробляють та поширюють масову інформацію. Дослідження засобів масових комунікацій традиційно розділяються (виходячи зі структури процесу масової комунікації) на дослідження проблем комунікатора , аудиторії, змісту і проблем сприйняття масової інформації, проблем вивчення функціонування окремих засобів масової комунікації (преса, радіо, телебачення, кіно, реклами), всієї системи масової інформації в цілому. Важливе значення має аудиторія. Важливість вивчення аудиторії Інтернету зростає через збільшення кількості комерційної інформації і тих, хто її постачає в Інтернет .

В одних випадках важлива інформація про активних користувачів, в інших корисно знати про малоактивних або потенційних учасниках Інтернет-спільноти. За даними компанії VeriSign Inc, адміністратора доменів com і net, у 2003 р налічувалося серед жителів планети налічувалося 580 млн . користувачів Інтернету. За результатами дослідження компанії Ipsos - Reid, число користувачів Інтернету в 2005 р у світі зросла на 7 %.

Література:

1. Калмиков А.А., Коханова Л.А. —« ІНТЕРНЕТ-ЖУРНАЛІСТИКА»
2. «Гуманітарні дослідження в Інтернеті» / Під ред. А.Е. Войскунського. – М., 2000.
3. Биккулов Александр Сергеевич. «Інтернет, як засіб масової комунікації»
4. Фомичева И.Д. Сутнісні властивості масової комунікації (до питання про визначення статусу нових інформаційних технологій) // Журналістика в 2000 г.: Реалії та прогнози розвитку.

УДК 070(477):004(043)

Толок П.О.

ФУНКЦІОНУВАННЯ КОНВЕРГЕНТНИХ ЗМІ В УКРАЇНІ

Конвергентна журналістика - це результат злиття, інтеграції інформаційних і комунікаційних технологій в єдиний інформаційний ресурс. Сьогодні сучасні медіа-компанії розширюють свій спектр інформаційних та розважальних продуктів і використовують при цьому «нові» форми подачі медіапродукту: он-лайн газета, радіо в інтернеті, веб-телебачення [1].

Павликова М. дає наступне визначення, посилаючись при цьому на канадського дослідника ЗМІ та комунікацій Деніса Маккуейла: «Це розповсюдження одного і того ж змістовного продукту по різних каналах, різними засобами». У широкому сенсі конвергенція може розумітися не тільки як взаємний вплив явищ, а й взаємопроникнення технологій, стирання кордонів між ними, злиття [2].

Таким чином, конвергенція може розумітися як передача єдиного контенту різними засобами (за допомогою тексту, звуку або відео) і по різних каналах комунікації (преса, телебачення, радіо, Інтернет) [3].

Вперше новий підхід до діяльності ЗМІ та визначення поняття «система засобів масової інформації» були введені Хелемендік В. С. в 1977 році. У підсумку змінюється традиційна система ЗМІ. Але лише в 1990-і роки швидке впровадження Інтернету в повсякденне життя мільйонів людей додало розмовам про конвергенції широкий практичний сенс [1]. Саме останні 20 років почали всерйоз говорити про мультимедіа. Це сталося у зв'язку з прогресом і розвитком комп'ютерної техніки, комп'ютерних носіїв і комп'ютерних мереж як способу трансляції. Адже саме ці технології дозволили об'єднати всередині одного носія - компакт-диска, різні раніше необ'єднані засоби комунікації - візуальну, текстову і звукову, мовну [3]. Сучасні газети, радіо, телебачення та Інтернет функціонують в мультимедійній середовищі, де утворюється зближення.

На сьогоднішній день робота з відеомонтажем, з кольором, комп'ютерна обробка фотографій, анімація, інфографіка, робота зі звуком, досягли надзвичайних висот. Всі ці художньо-зображальні засоби вільно інтегруються в медіа. Сьогодні рівень технологій створення продукту ЗМІ дозволяє реалізувати будь-яку творчу ідею. Сьогодні однією з найбільш успішних концепцій розвитку медіаіндустрії і відносин між ЗМІ і аудиторією стало мультимедіа. Фахівці визначають його як «інтеграцію двох або більше комунікаційних засобів і каналів з комп'ютером». Тепер під словом «мультимедіа» розуміється передача інформації одночасно декількома комунікаційними каналами: аудіо-, відео-, віртуальних комунікацій. Тому мультимедіа можна легко уявити як єдину інформаційну систему, в основі якої оперує будь-які типи ЗМІ, чії інформаційні продукти частково «зливаються» один з одним.

Завдяки впливу інтернет-технологій багато традиційні жанри стали мультимедійними. В результаті з'явилися нові «гібридні жанри» в інтернет-журналістиці. Процес впливу інтернету на традиційний журналістський текст, в першу чергу, привів до виникнення саме такого гібридного жанру як мультимедійна історія. Інформаційний атом - це найменша одиниця інформації. Вона може бути виражена у вигляді тексту, фотографії або малюнка, аудіо- або відеоматеріал. При поєднанні атомів утворюється інфомолекула. [3]. Мультимедійна історія або стаття - це інформаційний жанр онлайн-журналістики, що поєднує в собі елементи медіаконвергенції, що володіє властивістю інтерактивності, що складається з інформаційних одиниць різних жанрів. Феномен мультимедійної історії припускає, що новинна інформація складається з елементів різних мов: візуальних, текстових, графічних, аудіовізуальних. Якщо радіо дозволяє дізнатися що сталося, телебачення дозволяє побачити як це відбувалось, а газета наступного дня дозволяє дізнатися чому це сталося, то завдяки впливу інтернету відповіді на всі ці запитання містяться в одному журналістському тексті. У результаті ми отримуємо абсолютно новий продукт, що володіє унікальними властивостями, технологією виробництва, особливостями сприйняття.

Мультимедійний історію можна класифікувати на первинні та вторинні компоненти. До первинних можна віднести текст з посиланнями на інші ресурси, фото, відео або аудіо. Без цього не обходиться не один матеріал. Всі інші є другорядними. Якщо в традиційному жанрі замітки текст виконує першорядну роль, то в мультимедійній замітці це не обов'язково так. Основну інформацію може нести картинка, фоторяд. Текст же виконує роль коментаря, уточнення, заголовка і т. Д. Становлення інформаційного суспільства та стрімкий розвиток технологій кардинально змінили Інфокомунікаційний процес. Поява і поширення інтернету створило унікальну інформаційну середу, в якій можуть синтезуватися різні види вербальних, візуальних і аудіальних відомостей. У свою чергу, психологічний портрет аудиторії з пасивних споживачів трансформувалася в активних учасників, які за допомогою сучасних технічних засобів активно впливають на інформаційне поле. Крім цього, в умовах прискореного ритму життя характер споживання масової інформації значно змінився. Користувач прагне до індивідуалізованого отримання відомостей в інтернеті за допомогою комп'ютера і мобільних пристроїв, при цьому краще самостійно вибирати формат і обсяг необхідної йому інформації [5]. Для утримання зміненої аудиторії сучасні мас-медіа переглядають традиційні моделі функціонування, відбувається процес конвергенції, створюються високотехнологічні ньюсрум для виробництва абсолютно нового журналістського продукту. Таким чином, процес конвергенції поширюється абсолютно на всі галузі журналістики, починаючи від злиття медіапідприємство, закінчуючи

об'єднанням вербальних, візуальних і аудіальних форматів в одному творі. Трансформація медіатексту в інтернет-простір значно змінює його структуру. Це призводить до появи зовсім нових форматів пред'явлення відомостей, пріоритетне місце серед яких займає жанр «мультимедійна стаття». Цей молодий і дуже об'ємний жанр містить в собі всі існуючі виражальні можливості журналістики, об'єднує зусилля цілої команди універсальних журналістів, створюється за допомогою найсучасніших інформаційних технологій, підвищуючи цінність і дієвість інформації для сучасної активної аудиторії. Ефективність і необхідність реалізації мультимедійної статті для будь-якої конв'єгентної редакції очевидна. У цьому і полягає актуальність мультимедійної журналістики.

Література

1. Вартанова, Е. Л. К чему ведет конвергенция СМИ? / Е. Л.Вартанова // Информационное общество. – 1999. – Выпуск № 5
2. Павликова М. Сетевые технологии и журналистика: Эволюция финских СМИ/ М. Павликова, М.: РИП — холдинг, 2001. С. 11
3. Качкаева А. Г. Журналистика и конвергенция. Почему и как традиционные СМИ превращаются в мультимедийные/ А. Г. Качкаева — М., 2010. С. 47 — 63
4. Хелемендик В. С. Союз пера, микрофона и телекамеры/ В. С. Хелемендик — М. : Мысль, 1977. С. 96.
5. Баранова, Е. А. Процесс конвергенции СМИ и журналистское образование / Е. А.Баранова // Медиаскоп. – 2010. – №1.

УДК 070.422-051(043)

Хрістенко Ю.М

АВТОРСЬКА ЖУРНАЛІСТИКА У ПРЕСІ

Преса виступає вагомим елементом впливу на ціннісні орієнтації, ідеали, переконання, знання широкого загалу. Авторський текст виступає своєрідним інструментом формування громадської думки, а також засобом кореляції інформаційної та ціннісної складових світогляду людини у розвинутих країнах світу та в Україні зокрема. Головним завданням мас-медійного тексту за визначенням В.В Різуна є інформування. Інформувати — є інтенцією, виробничим завданням працівників інформаційної індустрії [1].

Для того, щоб тексти виконували своє завдання, яке полягає в інформуванні людства, а також були ціннісним орієнтиром в питаннях культури, ідеалів, знань, їм потрібен автор, який відіграє дуже велику роль, бо тема та суть того чи іншого матеріалу залежить саме від особистих характеристик автора.

Панівною в журналістській теорії і практиці стає концепція "фактуалізму" — настанови на поділ фактів і думок (звідси широковідомі "преса новин" і "преса думок", "бульварна преса" і "якісна преса" тощо) [2 Із фактом пов'язують достовірність і об'єктивність знання, яке випливає із природної очевидності безпосередніх фіксацій реальності (визначальна ознака репортерства як ремесла), з думками — вільність трактувань, яка закладає елемент суб'єктивності в журналістську інформацію. Для багатьох, як зазначають американські дослідники Е. Денніс і Д. Мерріл, об'єктивність означає "точне висвітлення фактів і подій у формі безстороннього опису" [3].

Історія розвитку ЗМІ засвідчує, що на ранніх етапах становлення журналістики її феномен характеризувався як "персональний журналізм". Категорія персональності закріпилася за уявленням про особистість автора журналістського твору.

«Творча індивідуальність журналіста є особливою якістю особистості, що набирає та виявляє у конкретному вигляді даної діяльності. Здібності та інші властивості особистості виступають як задані умови формування творчої індивідуальності, умови, що визначають форми та динаміку цього процесу. Формуючи у собі творчу індивідуальність, особистість «використовує» свої природні характеристики з метою успішного виконання діяльності» [4].

У системі знань журналіста повинні гармонійно поєднуватися загальнокультурні та професійні, теоретичні і емпіричні знання. Наступна підсистема творчої індивідуальності – вміння. «Сукупність усіх слідів минулих взаємодій, що використовуються для оптимального здійснення

журналістської діяльності, і можна буде назвати досвідом. Досвід журналіста складається з образів реальної буденної дійсності (змістовний досвід) і з усталених, збережених у пам'яті способів реалізації дій зі її перетворенню»[5].

Фактор соціальної відповідальності журналіста повсякчас зростає. Автори журналістських текстів не можуть, прагнучи до релевантності творчості, відокремлювати свої авторські задуми від завдань, які незалежно від тематики простежуються у розв'язанні кожного практичного завдання.

Активна авторська позиція не може слугувати виправданням для надмірної категоричності висловлювань, які суперечать нормам професійної етики. Однією з умов ефективності авторської журналістики — культура полеміки, діалогу, визнання і практичне втілення принципів толерантності. Без цих умов продуктивний діалог журналіста з суспільством неможливий [3].

Питання авторської журналістики в Україні є досить актуальним, адже ця ніша у системі ЗМІ є ще неповністю заповненою. Хоча є привабливою в очах українських споживачів інформації, тому що в авторських медіа-текстах можна простежити образ автора. Психологічні, розумові та ціннісні складники автора мають вплив на характер та манеру викладу матеріалу. Наприклад, образ українського журналіста Мустафи Найєма. Його образ культурно та політично освіченої людини. У своїх статтях автор торкається політичних проблем суспільства, а також історичних подій України. Аналізуючи публікації Мустафи Найєма, ми віділили такі риси автора як неупередженість, принциповість, освіченість.

Література

1. В. В. Різун. Теорія масової комунікації: підруч. для студ. галузі 0303. “журналістика та інформація” / В.В. Різун. [Електронний ресурс] — К.: Видавничий центр “Просвіта” — 2008. — Режим доступу : http://journalib.univ.kiev.ua/Teoriya_mas_com.pdf
2. Деннис Э. Беседы о мас-медиа / Э. Деннис, Д. Мэррил. [Електронний ресурс]. — М., 1997. — С. 177—178. — Режим доступу: http://pdf.usaid.gov/pdf_docs/pnack515.pdf
3. Шкляр В. Журналістика: умови і фактори системної трансформації / В. Шкляр. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=2388>
4. Богуславська В. В. Особливості моделювання тексту засобів масової комунікації та інформації / В. Богуславська [Електронний ресурс]: стаття. — Режим доступу: bibliofond/view.aspx?id=62505
5. Васильєва Ю. Сашко Цекало пропонує теми, а йде мова. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: peoples/art/theatre/producer/grishkovets/interview4.html.

СЕКЦІЯ ІСТОРІЯ І РОЗВИТОК РЕГІОНАЛЬНОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ

УДК_070.48(2):355(043)

Геворкян П. А.

ОСОБЛИВОСТІ ВІЙСЬКОВИХ ПЕРІОДИЧНИХ ДРУКОВАНИХ ВИДАНЬ (НА ПРИКЛАДІ ЧАСОПISУ «ЧОРНЕ СОНЦЕ»)

Актуальність роботи. В історії людства воєнні періоди завжди переважали над мирними. Війна приваблює увагу різноманітних груп людей, саме тому існує військова журналістика і військові друковані видання. Завдяки ним можна слідкувати за подіями на лінії фронту. Вони дають можливість поглянути на бойові дії, умови існування військових та причини й наслідки озброєних конфліктів очима кореспондентів, що постійно знаходяться на передовій.

Предмет дослідження: особливості матеріалів у військових друкованих виданнях та їх висвітлення.

Об'єкт дослідження: матеріали фронтового часопису "Чорне Сонце", який є друкованим органом полку «Азов» Національної гвардії України.

Метою цієї роботи є визначення особливостей написання матеріалів для військових періодичних друкованих видань.

Для досягнення цієї мети потрібно виконати наступні **завдання**:

1. Проаналізувати теоретичний матеріал про військову журналістику;
2. Виявити особливості друкованих видань військової тематики;
3. Проаналізувати газету "Чорне Сонце";
4. Виявити особливості написання матеріалів для друкованих періодичних видань військової тематики.

Методи дослідження: аналіз та порівняння.

Військова журналістика — це жанр журналістики, націлений на висвітлення бойових дій (війн, контртерористичних операцій, етнічних і релігійних конфліктів), а також включає політику держави щодо преси в період бойових дій.

Українська військова преса сформувалась за всіма типологічними ознаками і набула поширення на початку ХХ століття. Цей масив періодики був тісно інтегрований у загальну мережу видань і посідав чільне місце в інформаційному просторі країни.

Форми подачі матеріалів — жанрова палітра військової періодики — були доволі різноманітними і представляли публікації інформаційних, аналітичних та художньо-публіцистичних жанрів журналістики. Найбільш поширеними серед них були: замітка, звіт, кореспонденція, стаття, фейлетон, памфлет, гумореска. У стадії формування перебували жанри репортажу й інтерв'ю. З'явилися портретні нариси-некрологи, а також такий різновид нарису, як політичний портрет [1].

Ще двадцять років тому в Україні була потужна база для підготовки військових журналістів, однак із різних причин, як і у випадку з іншими військовими спеціальностями, цей напрям було практично втрачено. Але сьогодні, коли є потреба у інформаційному забезпеченні збройного конфлікту в Україні, ця професія відроджується та виникають друковані видання військової тематики [2].

«Чорне Сонце» — газета, фронтовий часопис, перший номер якого вийшов 14 жовтня 2014 року; друкований орган полку «Азов» Національної гвардії України. Тематика видання — інтерв'ю з військовими та медиками, волонтерами, які працюють в зоні бойових дій на сході України, місцевими мешканцями; статтєосвітнього, історичного та контрпропагандистського спрямування. Новий номер виходить приблизно раз на два тижні. Видається українською та англійською мовами (англ. «TheBlackSun») [3].

Література

1. Позняков О. Жанрова специфіка військових видань періоду української революції (1917-1921рр.) // Вісник (Літературознавчі студії). – К., 2000. - Вип. 2– С. 167-170
2. Гривинський Р. Каквозродитьвоеннуюжурналистику?// День. - 2014/[Електронний ресурс] - режим доступу: <http://m.day.kiev.ua/ru/article/media/kak-vozdorit-voennuyu-zhurnalistiku>
3. У батальйоні «Азов» випускають газету «Чорне сонце»// Телекритика/ [Електронний ресурс] - режим доступу: <http://www.telekritika.ua/kontekst/2014-12-25/101996>

ПРОБЛЕМА КРИМУ НА СТОРІНКАХ УКРАЇНСЬКИХ МЕДІА

Відразу після анексії Крим опинився в інформаційній ізоляції. Майже всі загальнодержавні українські телеканали на початку березня 2014 року були вимкнені або замінені російськими. Відповідно, про подальші події на півострові та в Україні більшість жителів Криму дізнавалася з російських та місцевих проросійських ЗМІ. Відсутність альтернативного джерела інформації поглибила політичну кризу та призвела до одностороннього сприйняття простими кримчанами поточної ситуації. На сьогодні українське телебачення в Криму доступне лише або через інтернет, або через супутникову антену. Кабельні мережі майже не пропонують своїм абонентам підключити українські телеканали. Доступ до інших традиційних ЗМІ з материкової України не менш ускладнений. Купити українську пресу на півострові неможливо, проте на середніх хвилях можна зловити низку українських радіостанцій [2]. Часто українським ЗМІ в Криму також бракує надійних джерел. Журналісти з провідних вітчизняних ЗМІ практично не представлені на півострові. З-поміж загальнонаціональних телеканалів власного кореспондента на півострові має тільки «Інтер». Решта редакцій з тих чи інших міркувань вирішили не відправляти до Криму журналістів. Наразі доводиться ставити питання про рівень довіри кримчан до українських ЗМІ загалом.

Актуальність обраної теми зумовлена тим, що українські медіа недостатньо ретельно підходять до висвітлення проблем кримчан як тих, що опинилися в окупації, так і тих, що вимушені були переїхати на материкову Україну. Матеріали про економічну та політичну ситуацію в Криму переважно поверхневі. Не вистачає систематичності та регулярності публікацій. До ефіру, на шпальти газет і сторінки електронних видань здебільшого потрапляють повідомлення лише про резонансні події. Висвітлення подій в Криму найчастіше відбувається в негативному контексті, що збільшує недовіру в аудиторії. Так само кримчан відвертає від українських медіа матеріали з перекрученими фактами і прихованою зловтіхою.

Мета роботи дослідити, як в українському медійному просторі (на прикладі ресурсів «Крим. Реалії» та «Громадське радіо») висвітлюються проблеми Криму.

Об'єктом дослідження виступають публікації про політичні, економічні, суспільно-культурні, релігійні події в Криму, а також матеріали про проблеми переселенців.

Предметом дослідження є контент сайту «Крим. Реалії» та «Громадського радіо. Крим».

З початку окупації журналісти Криму, які критикували самопроголошену владу та вторгнення російських військ, опинилися в скрутному становищі. Частина їх залишила півострів. Так, на материкову Україну перебралися «Чорноморська ТРК», сайт «BlackSeaNews», «Центр журналістських розслідувань», інформаційна агенція «Голос Криму», згодом до них приєдналося «Агентство «Кримські новини». Крім того, відразу після анексії запрацював медіаресурс «Крим. Реалії» від «Радіо Свободи» та «Громадське радіо. Крим». Посилення цензури в Криму вплинуло на зміну редакційної політики багатьох місцевих ЗМІ. Відбулося зниження професійних стандартів [3]. Значний тиск відчули на собі журналісти кримськотатарського телеканалу «АТР». З квітня 2015 року «АТР» припинив мовлення в ефірі, оскільки не зміг отримати дозвільних документів у Роскомнадзорі. Зараз телеканал здійснює мовлення з материкової України. Також припинили мовлення дитячий телеканал «Лале», радіостанції «Майдан-ФМ» і «Лідер». Замість них окупаційна влада ініціювала створення прокремлівського кримськотатарського телеканалу «Міллет» та радіостанції «ВатанСедасен».

За даними дослідження, здійсненого в січні 2015 року компанією GfK Ukraine, 42% кримчан хвилює конфлікт в Україні, 40% – інфляція і нестабільність курсу, далі кримчани називають проблеми із сполученням, транспортну ізоляцію, санкції [1]. Неможливість отримати інформацію з альтернативних джерел у самому Криму могла би спонукати кримчан частіше звертатися до українських медіа.

Можна виділити наступні теми в українських медіа, які так чи інакше пов'язані з Кримом.

По-перше, політичні. У матеріалах на політичну тематику наголошується на переслідуванні в Криму інакомислячих та порушенні прав людини. Регулярно висвітлюється проблема перетину кордону між Кримом та Україною. Наприкінці вересня і в жовтні головна політична тема, пов'язана з півостровом, стосувалася блокади. Її виразним ініціатором та

рушійною силою стали кримські татари. Блокада викликала бурхливе обговорення в українському суспільстві та світових і вітчизняних медіа.

По-друге, етнографічні. Зазвичай у публікаціях про Крим автори небезпідставно зосереджуються на утисках кримськотатарського населення. Проте ігнорування проблем інших народів Криму негативно відображається на довірі. Крим – багатонаціональний регіон. Поряд з росіянами, українцями, кримськими татарами в Криму мешкають білоруси, вірмени, євреї, греки, поляки, молдовани, роми та представники багатьох інших народів. Корінними народами в Криму історики вважають кримських татар, караїмів і кримчаків. На півострові утворилися широкі культурні ландшафти.

По-третє, економічні. Блокада Криму восени 2015 року широко висвітлювалася в українських медіа. Руйнування стійких торговельних зв'язків з Україною стало однією з причин виникнення труднощів в економічній та антимонопольній ситуації на території Криму. Негативний вплив на економіку республіки здійснює також відсутність налагоджених торговельних зв'язків з Російською Федерацією, ускладнення з транспортуванням вантажів, зокрема через Керченську протоку, і відсутність на території півострова власної виробничої потужності.

Кримською проблемою в провідних українських медіа цікавляться поки що мало. В інформаційному просторі про проблеми Криму та кримчан воліють тимчасово забути чи принаймні згадувати нечасто. Ймовірно, якби не особисті ініціативи кримських журналістів, громадяни навряд чи би мали змогу отримувати оперативну та збалансовану інформацію з півострова.

Література

1. Исследование «Социально-политическое настроение жителей Крыма» [Электронный ресурс] / GfK Ukraine. – Режим доступа: <http://www.gfk.com/ua/news-and-events/news/pages/gfk-survey-free-crimea.aspx>
2. Мешканці Криму дивляться «Інтер» та «Россию 24» і не довіряють новинам українських ЗМІ – дослідження GfK Ukraine [Електронний ресурс] / Телекритика. – Режим доступа: <http://www.telekritika.ua/rinok/2015-02-05/103338>
3. Телепроект «Крим.Реаліі»: Що кримчанам не говорять про Крим? [Електронний ресурс] / Крим.Реаліі. – Режим доступа: <http://ua.krymr.com/archive/news-uk/20150801/16928/16928.html?id=27215321>
4. Шевчук О. Г. Етнічна складова соціокультурної рубіжності Криму / О. Г. Шевчук, О. Б. Швець // Стратегічні пріоритети: Науково-аналітичний щоквартальний збірник. – 04/2007. – N2. – С. 165-170.
5. Каповська Н. Інформаційний простір АР Крим як складова загальноукраїнського інформаційного простору: проблема співвідношення / Н. Каповська // Аналітична записка Регіонального філіалу НІСД у Сімферополі. – С. 2008р. – Режим доступа: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/Jul08/02.htm>
6. Тищенко Ю. Конфліктні аспекти політичної комунікації в АР Крим: міжетнічний контекст / Юлія Тищенко // Національна безпека та оборона України. – 2009 – N5. – С. 77-79.

УДК 351.86:316.776(043)

Непомняща К. А.

ІНФОРМАЦІЙНА ПОЛІТИКА ТА ЗАХИСТ ІНФОРМАЦІЇ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО КОНФЛІКТУ

Під час розпалу військового конфлікту на теренах України загострюється питання розвитку інформаційної політики. Окрім порушень самої концепції законодавства цієї сфери стає конкретне питання щодо отримання та розповсюдження точної інформації.

У Законі України «Про інформацію» державна інформаційна політика визначається як сукупність основних напрямів і способів діяльності держави з одержання, використання, поширення та зберігання інформації [2].

У «Концепції національної інформаційної політики України» під національною інформаційною політикою розглядається стратегія, напрями і завдання держави у сфері збирання, зберігання, використання та поширення інформації та інформаційних ресурсів у суспільств [3].

Головними напрямками і способами здійснення державної інформаційної політики згідно із Законом України "Про інформацію" є:

- забезпечення доступу громадянам до інформації;
- створення національних систем і мереж інформації;
- зміцнення матеріально-технічних, фінансових, організаційних, правових і наукових основ інформаційної діяльності;
- забезпечення ефективного використання інформації;
- сприяння постійному оновленню, збагаченню та зберігання національних інформаційних ресурсів;
- створення загальної системи охорони інформації;
- сприяння міжнародному співробітництву в галузі інформації і гарантування інформаційного суверенітету України.

Отримати точну та перевірену інформацію щодо стану антитерористичної операції на території України можна на офіційному сайті прес-центру АТО <http://ww12.vostokonline.info/>. На сайті Восток Онлайн зліва розміщено рубрикатор і контактні телефони Штабу АТЦ, в основній частині розміщуються оперативні новини і відео.

За словами спікера АТО Владислава Селезньова, мета створення сайту - оперативне інформування мешканців регіонів, де проходить антитерористична операція, про дії українських силовиків, а також об'єктивне висвітлення ходу АТО.

Прес-центр АТО несвоєчасно і не завжди достовірно інформує щодо подій на теренах України, чим викликає проблеми в роботі журналістів, які інформують саме про події на Сході. Існують багато випадків, коли дані прес-центру про події у зоні військового конфлікту не співпадають з інформацією журналістів, які працюють саме у «гарячих точках» країни. Це обумовлюється несвоєчасним інформуванням прес-центру або ж проблемою журналістів у доступі до інформації. Крім того, порушення свободи слова та дотримання цензури конкретних ЗМІ несе за собою низку порушень законодавства України.

Захист інформації – сукупність методів і засобів, що забезпечують цілісність, конфіденційність і доступність інформації за умов впливу на неї загроз природного або штучного характеру, реалізація яких може призвести до завдання шкоди власникам і користувачам інформації [1]. Термін вживається в Україні для опису комплексу заходів по забезпеченню інформаційної безпеки.

До суттєвих позицій з безпеки властивості інформації відносять:

- Цілісність – неможливість модифікації інформації неавторизованим користувачем.
- Конфіденційність – інформація не може бути отримана неавторизованим користувачем.
- Доступність – полягає в тому, що авторизований користувач може використовувати інформацію відповідно до правил, встановлених політикою безпеки не очікуючи довше заданого (прийняттого) інтервалу часу.

Під час висвітлення військового конфлікту загострилась проблема порушення інформаційної політики. Розповсюдження інформації у соціальних мережах з порушенням інформаційного захисту набирає більше оборотів. Це обумовлено відсутністю певного органу влади, який повинен слідкувати за донесенням до аудиторії інформації.

Слід зазначити, що на сьогодні в державній інформаційній політиці ще залишаються невіршеними такі питання:

1. Неузгодженість окремих норм законодавства, що регулює інформаційну сферу.
2. Застаріле технологічне обладнання державних телерадіокомпаній, незадовільний матеріально-технічний рівень видавничо-поліграфічного комплексу.
3. Запровадження суспільного теле- і радіомовлення.
4. Розробка концепції у розповсюдженні інформації Інтернеті, супутникове мовлення тощо.

5. Забезпечення подальшого розвитку кабельного мовлення, зокрема, подолання монополізму, властивого галузі.
6. Розробка і реалізація державних програм, які стосуються формування інформаційного суспільства в Україні.

Література

1. Закон України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України «Про інформацію» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
3. Проект Закону України «Концепції національної інформаційної політики України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JF5LF00A.html

УДК 070.433(2)(043)

Добраш Ю. В.

ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИЧНОЇ «ДЖИНСИ» В МІСЦЕВІЙ ПРЕСІ (НА ПРИКЛАДІ МАРІУПОЛЬСЬКИХ ГАЗЕТ «ПРИАЗОВСКИЙ РАБОЧИЙ» ТА «ИЛЬИЧЕВЕЦ, ГОРОД»)

«Джинсою» називають замовні матеріали, розміщені в ЗМІ під виглядом новин або інформації. При цьому їх не маркують як рекламу, хоча вони за змістом саме так і виглядають. Політична «джинса» зростає у виборчі періоди, коли активно йде боротьба за голоси. Починається все з характерних діяльних матеріалів народного обранця. Але для міста Маріуполя замовні матеріали нерідкість. Все тому, що деякі місцеві видання знаходяться під впливом різних владних структур. І саме джинса може свідчити не тільки про так званий корпоративний зв'язок, але й залежність від керівника, редактора, власника тощо.

Прес-служби політиків та посадовців маскують замовні матеріали під суспільно-важливі новини та статті. При чому, згадки можуть мати як позитивне, так і негативне забарвлення [4].

Часто політичну «джинсу» тлумачать як приховану рекламу. Ст. 1 Закону України «Про рекламу» чітко дає визначення терміну «прихована реклама»: інформація про особу чи товар у програмі, передачі, публікації, якщо така інформація слугує рекламним цілям і може вводити в оману осіб щодо дійсної мети таких програм, передач, публікацій [6].

Експерти Інституту масової інформації, що розробили методологію для моніторингу «джинси», виділили п'ять головних ознак, які притаманні «джинсовим» статтям:

1. Просування у матеріалі інтересів однієї сторони і недотримання балансу думок;
2. Розміщення цілком або майже ідентичного матеріалу в інших ЗМІ, особливо, якщо в цих ЗМІ такий матеріал маркований як реклама;
3. Матеріал містить елементи, які сприяють реалізації послуг певного суб'єкта (вказування в матеріалі контактної адреси чи телефону);
4. Фігурування в матеріалі в якості експерта особи, яка некомпетентна коментувати подію або процес, котрим присвячений матеріал, зважаючи на рід занять та сферу інтересів такої особи;
5. Безпідставне акцентування уваги лише на позитивних або негативних характеристиках певного суб'єкта [2].

Слово «джинса», за однією версією, народилося в Росії на початку 2000-х років, коли одна фірма з виробництва джинсів розплатилася зі знімальною групою на «Першому каналі» телебачення Росії за піар-сюжет не грішми, а джинсами. За іншою, появу терміна спричинив український мобільний оператор «Jeans», який надто активно просував недозволеного формату рекламні матеріали [1].

Актуальність дослідження полягає в тому, що політична «джинса» впливає на соціальні комунікації та порушує журналістську етику. Тому існує потреба у навчанні відрізняти замовний матеріал від суспільно-важливої інформації.

Об'єкт дослідження – політична «джинса» у маріупольських газетах «Приазовский рабочий» та «Ильичевец Город».

Предметом дослідження є особливості політичної «джинси» в місцевій пресі.

Мета дослідження – визначити ознаки політичної «джинси» в місцевій пресі.

Проаналізував маріупольські видання за допомогою контент-аналізу за 2015 р., можна визначити такі основні особливості політичної «джинси»:

1. Інформація подається однобоко, немає балансу думок, відсутня повнота повідомлення. Це можна побачити, коли лише одній людині присвячено один проблемний матеріал: вся увага приділена її діяльності, гарним справам, допомоги нужденним та ін. («Геннадий Корбан: «Мы приняли решение о выдвижении наших команд в местные советы и по всей Украине». – «ПР» вересень 2015 р. №117. – С.19)

2. Присутня партійна символіка. На фотографіях кандидати знаходяться на фоні партії, підприємств, котрі підконтрольні різним політичним силам. («Скажем «Да!» развитию Мариуполя». – «ПР» вересень 2015 р. №109. – С.4)

3. Звинувачення влади та обіцянки щодо розвитку підприємств, міста, країни та ін. («Дмитрий Забавин: «Время действовать!». – «ПР» серпень 2015 р. №97. – С.5)

4. Нав'язування певної позиції. Відстоювання і просування певної політичної сили, людини. («Вадим Бойченко: «Совместными усилиями сделаем наш город краше». – «ПР» вересень 2015 р. №116. – С.3)

5. Матеріал не містить інформаційного приводу. («Вадим Бойченко – активистам: «Вместе всегда можно сделать больше». – «ПР» вересень 2015 р. №117. – С.4)

6. Акцент лише на позитивних характеристиках народного обранця, політичної партії. (Горожане сказали «Да» развитию Мариуполя». – «ПР» вересень 2015 р. №121. – С.1, 4)

7. У матеріалі порушуються проблеми, а їх вирішення пов'язане з певною політичною силою. (Дмитрий Забавин: «Время действовать!». – «ПР» серпень 2015 р. №97. – С.5)

8. Використання узагальнень «на нашу думку», «за найскромнішими підрахунками» і т.п. та наявність закликів і вживання займенника «ми», «наші» як об'єднання спільних цілей. («Мариупольские металлурги выдвинули кандидатуру Вадима Бойченко на пост городского головы». – «ПР» вересень 2015 р. №122. – С.3)

9. Часте вживання словосполучень «кандидат на посаду міського голови, президента, народного обранця, депутата і т.п. (Кандидат в меры Василий Журавлев: «Для всех пенсионеров коммунальные платежи – 399 гривен». – «ПР» жовтень 2015 р. №125. – С.6)

10. У матеріалі немає думки опонентів. Також відсутні серйозні посилання на якісні і різноманітні джерела інформації Акцент лише на позитивних характеристиках народного обранця, політичної партії. («На мариупольском направлении нужно запустить новые пассажирские вагоны» – Вадим Бойченко». – «ПР» жовтень 2015 р. №125. – С.1-2)

Отже, щоб відрізнити політичну «джинсу» від журналістських матеріалів потрібно проаналізувати інформацію щодо її актуальності та необхідності для громадян, з'ясувати чи є вона збалансованою і т.д. Практично люди не мають належного доступу до інформації, коли друкуються комерційні матеріали, але щоб громадяни дістали змогу стати медіаграмотними, потрібна прозорість медавласності, редакційної політики і усталені права журналіста.

Література

1. «Джинса» як дорогий гаджет – мусиш мати, але навіщо – невідомо [Електронний ресурс] / Кабачій Р. – Режим доступу: <http://tyzhden.ua/Society/94363>

2. Конкурс на виявлення «джинси» в місцевих виданнях «Лови «джинсу!» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://imi.org.ua/news/38738-konkurs-na-viyavlennya-djinsi-v-mistsevih-vidannyah-lovi-djinsu-.html>

3. Що таке «джинса» і як її вилікувати [Електронний ресурс] / Голуб О. – Режим доступу: http://osvita.mediasapiens.ua/ethics/standards/scho_take_dzhinsa_i_yak_ii_vilikovati/

4. Як розпізнати джинсу в газеті [Електронний ресурс] / Колодницька С. – Режим доступу: http://osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/mediaosvita/yak_rozpiznati_dzhinsu_v_gazeti

5. Як розрізнити політичну джинсу: на прикладі Сумської області [Електронний ресурс] / Стегній І. – Режим доступу: <http://www.oporaua.org/articles/1805-jak-rozriznyty-politychnu-dzhynsu-na-prykladi-sumskoj-oblasti>

УДК 654.198(043)

Ростова В.В.

ОСНОВИ ПІДГОТОВКИ, СТВОРЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРЯМОГО РАДІОЕФІРУ ПРИКЛАДІ ПРОГРАМ РАДІОСТАНЦІ «АВТОРАДІО»

Регулярне отримання інформації різного характеру стало для людини необхідною умовою його повноцінної участі в сучасному житті. Сформована система ЗМІ дозволяє оперативно отримувати інформацію зручним для кожної людини способом.

Серед усіх методів передачі інформації найоперативнішим залишається прямий ефір. Аудиторія отримує найсвіжішу інформацію «з перших вуст», що також підтверджує її достовірність. Сьогодні метод передачі інформації у вигляді прямого ефіру використовується повсюдно у всіх видах електронних ЗМІ. Більшість радіопрограм також виходять у прямому ефірі. Це різні розважальні передачі, інтерв'ю, вікторини, в яких може взяти участь будь-який слухач.

Журналістикознавець І.Л. Пенчук визначає прямий радіоефір як «вид радіомовлення, відмітна риса якого – одночасність події, трансляції її в ефір і прийому слухачами, тобто безпосередній вихід у ефір з місця події і протягом неї», а також як «синонім поняття «трансляція події», що може бути студійним (вестися з радіостудії) і позастудійним, його специфічна ознака полягає в тому, що він дає змогу слухачу, глядачу відчувати себе очевидцем події, створює ефект присутності» [1].

Особливістю прямого ефіру є неможливість редагування одержуваних інформаційних даних, що не виключає певної ймовірності транслювання непередбаченої події.

Актуальність роботи полягає в тому, що передача інформації за допомогою прямого ефіру все більше набирає популярність серед слухачів, як один із найоперативніших методів у журналістиці. В цілому прямий ефір - як можливість природної живої мови - розширює творчу палітру журналіста.

У зрівнянні з ефіром у запису прямий ефірний радіоматеріал (наживо) звучить одночасно з подією, яка відбувається. Від цього він має більшу силу емоційного впливу, оскільки завжди наповнений ефектом самої події.

Прямий ефір наблизив мовлення до звичайного мовного спілкування, завжди спрямованого на прямий вплив. Це було повернення до початкового етапу мовлення, коли передачі йшли в ефір без запису, але на інших рівнях: функціональному, жанровому, структурному. Якщо раніше ми говорили про ілюзії спілкування з аудиторією, про псевдоінтерактивності, то тепер інтерактивне радіомовлення стало реальністю, різко змінивши процес взаємодії з аудиторією [2].

Прямий ефір в програмі має свої особливості, оскільки передбачає живе спілкування журналіста програми зі слухачами, специфічні особливості в роботі ведучого прямого ефіру, і, як правило, наявність зворотного зв'язку. Від цього безпосередньо буде залежить ефективність сприйняття слухачами і успіх самої програми.

Під час прямого ефірного репортажу складається ситуація, коли слухач ніби опиняється з репортером в однакових умовах: ні той, ні той не знає, що буде наступної хвилини. Уся різниця лише в тому, що один з них розповідає, а другий слухає. Це теж надає прямому ефірному репортажу особливої цінності, неповторної чарівності [3].

Основною метою наукової роботи є виявлення особливостей підготовки та функціонування прямого ефіру у радіожурналістиці. Для досягнення мети потрібно виконати наступні завдання:

1. Проаналізувати теоретичний матеріал про основи прямого ефіру у радіожурналістиці.
2. Дати загальне поняття прямого ефіру та структурувати інформацію про його специфіку, дати характеристику основам роботи журналіста в прямому ефірі.
3. Проаналізувати стан радіомовлення в Україні, зокрема діяльність радіостанції «Авторадіо».

4. Зробити аналіз архівних матеріалів прямого ефіру з радіостанції «Авторадіо», виявити їх особливості, специфіку прямого ефіру як організацію радіопрограми.

Предмет дослідження: особливості підготовки прямоефірної програми на українських радіостанціях та умови її функціонування.

Об'єктом дослідження є архівні матеріали з програм прямого ефіру з мариупольської радіостанції «Авторадіо».

Досліджені прямоефірні матеріали радіостанції «Авторадіо» характеризуються оперативністю, інформативністю, проявом "ефекту присутності" і актуальністю наданої інформації.

Література:

1. Пенчук І.Л. Основи радіожурналістики / Пенчук І.Л. – Запоріжжя : Аскет, 2004 – 250 с. – Режим доступу: <http://www.twirpx.com/file/721430/>
2. Лебедева Т.В. Жанры радиожурналистики [Электронный ресурс] / Т.В. Лебедева. – М.: Аспект Пресс, 2012. — 224 с. – Режим доступа: <http://www.twirpx.com/file/1460874/>
3. Лизанчук В.В. Основи радіожурналістики / В.В. Лизанчук. – К. : Знання, 2006. – 628 с. – Режим доступу: <http://www.twirpx.com/file/1417158/>

070.431.6(477-2)(043)

Рицик Ю. А.

ВИСВІТЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В ЗМІ МАРІУПОЛЯ (ЗА ПЕРІОД 3 РОКИ)

Одним із головних конституційних прав громадян у демократичній державі є право на об'єднання, тобто право вільно створювати різні об'єднання, входити до них і виходити з них. Майже у всіх країнах йдеться про свободу об'єднання в політичні партії, культурні, спортивні та інші громадські організації.

Саме через громадські об'єднання, громадсько-політичні рухи, політичні партії до активної державотворчої діяльності залучаються широкі верстви населення, реалізуються й захищаються політичні та економічні інтереси тієї чи іншої частини суспільства. Вони – це форма підтримки зв'язків між громадським суспільством і державою. Громадські об'єднання не залежать від держави, вони здатні впливати на державні інститути і водночас захищати суспільство від необґрунтованого втручання влади в громадське життя.

Згідно з Законом України «Про громадські об'єднання»:

Громадське об'єднання – це добровільне об'єднання фізичних осіб та/або юридичних осіб приватного права для здійснення та захисту прав і свобод, задоволення суспільних, зокрема економічних, соціальних, культурних, екологічних, та інших інтересів. Громадське об'єднання за організаційно-правовою формою утворюється як громадська організація або громадська спілка[1].

Громадська організація – це громадське об'єднання, засновниками та членами (учасниками) якого є фізичні особи. Громадську спілку від громадської організації відрізняє те, що її засновниками виступають юридичні особи приватного права, а членами (учасниками) можуть бути юридичні особи приватного права та фізичні особи.

Як правило, громадські організації створюються для вирішення проблем, пов'язаних з підтримкою соціально вразливих верств населення, захистом прав та інтересів різних груп населення, просвітою, організацією дозвілля, поліпшенням екології регіону і т.п. Дане коло проблем громадські об'єднання намагаються вирішувати у співпраці з державою і комерційними організаціями.

Діяльність громадських організацій регулюється законодавством України. Основним законодавчим актом щодо громадських організацій є Закон України «Про громадські об'єднання». Окрім нього, діяльність громадських об'єднань залежно від їх типу регулюють наступні закони:

- Закон України «Про молодіжні та дитячі громадські організації»;
- Закон України «Про професійних творчих працівників і творчі спілки»;
- Закон України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності»;
- Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні»;

- Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації»;
- Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації».

Класифікації громадських організацій також бувають різними. Основні громадські об'єднання розрізняють за наступними критеріями:

1. по суб'єктах діяльності – молодіжні, дитячі, жіночі організації, об'єднання ветеранів, спілки роботодавців, підприємців та ін.;
2. за видами організаційно-правової форми – громадський рух, союз, суспільство, громадський / благодійний фонд, асоціація, конгрес, громадська / благодійна установа, благодійна організація (фондація, місія, ліга тощо);
3. по сфері суспільного життя – культурні, просвітницькі, спортивні, екологічні, творчі та ін.;
4. за типом і спрямованістю діяльності організації щодо суб'єкта, який її утворив – професійні спілки, благодійні організації, правозахисні організації, організації національних меншин, суспільно-політичні рухи та ін. [2].

Окремої уваги заслуговують роботи Е. Гідденса в області соціальної структуризації громадських організацій. Зокрема ним запропонована так звана «структурально-двомірна» типологія громадських об'єднань [3].

До найпопулярніших видів громадських організацій можна віднести:

- молодіжні та дитячі громадські організації;
- волонтерські організації;
- жіночі організації;
- релігійні організації;
- ветеранські організації;
- організації споживачів;
- благодійні організації;
- творчі спілки;
- та інші.

Маріупольські друковані видання («Приазовскийрабочий» і «Ильичевец») не обходять увагою міські громадські організації. Так за період три роки на сторінках газет можна було зустріти назви п'ятдесяти однієї громадської організації. Найчастіше у газетах публікувалися матеріали про наступні громадські об'єднання:

- Рада громадських організацій Маріуполя;
- Оборона Маріуполя;
- З нами добрі серця;
- Щирість;
- Захист дітей війни;
- Громадський союз «Зелений центр Метінвест»;
- Ініціативна група «Дайте кисню»;
- Молоді регіони.

Окрім цих громадських об'єднань у газеті «Приазовскийрабочий» зустрічаються й інші громадські організації: «Совість», «Разом», «Громадська рада молоді Маріуполя», «Новий Маріуполь», «Правий сектор Маріуполь», «Модос», «Маріупольська дружина», «Рада громадських організацій підприємців Маріуполя», «Вектор-Схід» та «Громадська рада екобезпеки Маріуполя». У свою чергу «Ильичевец» висвітлює діяльність таких громадських організацій, як «Грім Приазов'я», «Комітет сімей загиблих моряків», «Союз ветеранів війни», ООВІ «Борг», «Росіч», «АвтоСпортМаріуполь», «Діти-війни», ООВІ «Товариш», Приазовська асоціація ветеранів Афганістану та інші.

Окрім друкованих періодичних видань діяльність громадських організацій висвітлюється на власних інформаційних ресурсах, тобто сайтах, та на сторінках у соціальних мережах. Так власний сайт мають наступні громадські організації: «Благодійний фонд «Наш дім – Маріуполь», МГОО Громадське об'єднання «Совість», «Новий Маріуполь», «Повір у себе», «Молодіжний рух «Модос», «Щирість», «Маріупольський союз молоді», «Маріупольська дружина», «АвтоСпортМаріуполь». А ось «Громадська рада молоді Маріуполя», «Оборона Маріуполя», волонтерський клуб «Перспектива», ініціативна група «Дайте кисню», «Маріупольський

люстраційний відділ «Молот», та «Комітет сімей загиблих моряків» мають власну сторінку у соціальній мережі «VK» або «Facebook».

В кінці всього вищесказаного, можна зробити висновок, що висвітлення діяльності громадських організацій Маріуполя робиться на недостатньому рівні: громадських організацій в місті велика кількість, а їх діяльності приділяється дуже мало уваги.

Література

1. Закон України «Про громадські об'єднання» (03.06.2015) – [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>

2. Громадські об'єднання в Україні: навчальний посібник / За ред. В. М. Бесчастного. – К. : Знання, 2007. – 415 с.

3. Гідденс Е. Соціологія / Е. Гідденс. – К. : Основи, 1999

**СЕКЦІЯ
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ**

УДК 372.32(043)

Бичкова Т.С.

**СУЧАСНИЙ АНАЛІЗ ДЕФІНІЦІЇ «СОЦІАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ»
ОСОБИСТОСТІ**

Сучасна ситуація в Україні характеризується трансформацією соціальних та культурних умов, що визначає необхідність виховання молоді, здатної до активного включення в соціальне життя країни. Особливої ваги набуває проблема пошуків шляхів оптимізації соціального становлення підростаючого покоління, формування його життєвої компетентності як передумови на шляху особистості до успішного самоствердження та взаємодії із соціальним середовищем.

Проблема компетентності особистості є комплексною, її вивчають філософські, психологічні, педагогічні науки. Зокрема, розумінню сутності компетентнісного підходу сприяли, в першу чергу, ідеї зарубіжних дослідників (І. Зимня, М. Матуш, У. Пфінгстен, Дж. Равен, В. Слот, Р. Хінтч, А. Хуторської), а також низка положень ЮНЕСКО, Ради Європи, Міжнародного департаменту стандартів та інші.

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні суті соціальної компетентності особистості. Розуміння **актуальності** й важливості окресленої проблеми спонукало нас до вирішення на теоретичному рівні такого **завдання**: виявити сутнісні характеристики понять «компетенція», «компетентність» і теоретично обґрунтувати зміст дефініції «соціальна компетентність» особистості.

Міжнародна комісія Ради Європи має ґрунтовний науковий підхід до розгляду поняття «компетентність» і сформулювала перелік ключових компетенцій з використанням логічно визначеного ряду: вивчати – шукати – думати – співпрацювати – діяти – адаптуватися.

Українські вчені Н. Бібік, Л. Ващенко, О. Локшина, О. Овчарук, О. Пометун, О. Савченко пропонують такий перелік ключових компетентностей, які деталізуються в комплекс знань, умінь, навичок та цінностей: навчальна (уміння вчитися), громадянська, загальнокультурна, інформаційна, соціальна, здоров'язберігаюча [2].

Розкриваючи зміст поняття соціальної компетентності, насамперед зупинимося на тлумаченні самого поняття «компетентність». В енциклопедичній літературі компетентність визначено як сукупність знань і вмінь, необхідних фахівцю для здійснення ефективної професійної діяльності, а професійну компетентність – як інтегральну характеристику ділових і особистісних якостей фахівця, що відображає рівень знань, умінь, досвіду, достатніх для досягнення мети з певного виду діяльності; та як відповідність знань, умінь і досвіду осіб певного соціально-професійного статусу реальному рівню складності виконаних ними завдань і вирішення проблем. Отже, бачимо, що в словниках ключовими ознаками поняття «компетентність» є сукупність знань і вмінь, досвіду діяльності [5].

Як свідчить аналіз наукової літератури, поряд з поняттям «компетентність» у педагогічній науці досить поширеним є термін «компетенція». У ході дослідження нами встановлено, що помилковим є ототожнення понять компетентності та компетенції. Учені Т. Браже та М. Розов вважають, що компетентність ґрунтується на міжгалузевих знаннях, уміннях і здібностях, які сукупно є необхідними для успішної адаптації особистості та досягнення нею очікуваних результатів у продуктивних видах діяльності в різних галузевих сферах. С. Бондар наголошує, що «компетентність – це здатність особистості діяти. Але жодна людина не діятиме, якщо вона особисто не зацікавлена в цьому. Природа компетентності така, що вона може проявлятися лише в органічній єдності з цінностями людини, тобто в умовах глибокої особистісної зацікавленості в даному виді діяльності... Отже, цінності є основою будь-яких компетенцій»[1].

Таким чином, на основі дефініційного аналізу понять «компетенція» та «компетентність» нами з'ясовано, що поняття «компетенція» означає сферу застосування знань, умінь і навичок людини; вона є наперед заданою вимогою до освітньої підготовки того, хто навчається. «Компетентність» – семантично первинна категорія, що відображає засвоєну як особистісний досвід сукупність знань, умінь, навичок людини і є поняттям функціональним. Це – інтегрована характеристика якостей особистості, результат підготовки майбутнього фахівця для виконання

діяльності в певних професійних та соціально-особистісних предметних галузях (компетенціях), що визначається необхідним обсягом, рівнем знань та досвіду в певному виді діяльності.

Досліджуючи сутність поняття соціальної компетентності, ми виходимо з того, що воно є інтегральним від термінів «соціальний» та «компетентність». Так, дефініція «соціальний» (лат. socialis) у перекладі означає товариський, суспільний, той, що належить суспільству, пов'язаний з життям та стосунками людей у суспільстві [4]. В основі терміну «компетентність» («compete») лежать поняття «знати», «досягати», «вміти», «відповідати».

З огляду на це, ми поділяємо думку С. Бахтєєвої, яка наголошує, що ці визначення найбільш повно виражають сутність соціальної компетентності: «знати» – знання, необхідні для здійснення соціальних технологій; цінності, які скеровують використання знань та вмінь; «вміти» – вміння особистості здійснювати вільне та свідоме самовизначення як у внутрішньому духовному досвіді, так і в зовнішній соціальній дійсності; «досягати» – вміння реалізовувати поставлені цілі в межах моралі, закону, культури; «відповідати» – вміння особистості реалізувати свої обов'язки, права та повноваження на відповідному соціальному, культурному рівнях .

Вивчення питання соціальної компетентності в історичному контексті розпочато зарубіжними науковцями (Дж. Гілфорд, Е. Торндайк та ін.) з розробки концепції соціального інтелекту. У сучасних дослідженнях вказано, що, на відміну від соціального інтелекту, соціальна компетентність виявляється не в знаннях і розумових навичках, а в способі оперування знаннями, правилами інтерпретації, ефективності та адекватності в різних проблемних ситуаціях.

Продовжуючи аналіз сутності досліджуваного поняття, зауважимо, що російські вчені С. Нікітіна та С. Рачева соціальну компетентність розглядають як універсальну здатність особистості, що інтегрує в собі розуміння соціальної дійсності, наявність соціальних знань та вмінь, необхідних для результативного розв'язання практичних соціальних задач, а саме: робити власний вибір та ризикувати, адаптивно сприймати себе у часі, жити, не порушуючи норми суспільства, будувати свій життєвий проект та проектувати його у майбутнє [3].

Таким чином, соціальна компетентність насамперед пов'язана з соціальним середовищем, суспільним життям і передбачає інтеграцію людини в соціумі, взаємодію з ним, здатність діяти у ньому (співпрацювати з іншими людьми, розв'язувати проблеми в різних ситуаціях, володіти соціальними, громадянськими, комунікативними вміннями й навичками, виконувати соціальні ролі, бути мобільною), тобто є показником якісного рівня соціалізації (багатогранний процес олюднення людини включає і біологічні передумови, і самовходження індивіда в соціальну сферу, що передбачає «соціальне пізнання, соціальне спілкування, оволодіння навичками практичної діяльності, включаючи як світ речей, так і всю сукупність соціальних функцій, ролей, норм, прав і обов'язків»).

Література

1. Кононко О.Л. Виховуємо соціально компетентного дошкільника: Наук.-метод. посіб . – К.: Світич, 2009. – С. 100–119.
2. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: бібліотека з освітньої політики : монографія / Н. М. Бібік, Л. С. Ващенко, О. І. Локшина та ін. ; за заг. ред. О. В. Овчарук. – К. : К.І.С., 2004. – 112 с.
3. Бондар С. Компетентність особистості – інтегрований компонент навчальних досягнень учнів / С. Бондар // Біологія і хімія в школі. – 2003. – № 2. – С. 8–9
4. Борбич Н. В. Проблема соціальної компетентності в науковій літературі / Н. В. Борбич // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Серія: Педагогічні науки / гол. ред. І. О. Смолюк. – Луцьк : ВНУ імені Лесі Українки, 2011. – Вип. 17. – С. 115–120.
5. Енциклопедія освіти / гол. ред. В. Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.

УДК 159.923.2(043)

Довбня І.В.

САМООТНОШЕНИЕ В СТРУКТУРЕ «Я-КОНЦЕПЦИИ» ЛИЧНОСТИ

Понятие «личность» является основополагающим для многих наук, в том числе и для психологии, и употребляется с целью характеристики человека как общественного, социального

существа. Личность – это человек, обладающий определённым набором психологических свойств, на которых основываются его поступки, имеющие значение для общества. В процессе жизни человека на основе взаимодействий со своим психологическим окружением формируется Я-концепция личности. Анализ литературных источников показывает, что самоотношение изучается в контексте исследований «Я-концепции» – устойчивой системы представлений личности о себе и самоотношения, на основе которых строится ее взаимодействие с другими людьми. Оно отражает актуальное смысловое состояние самосознания, глубинный вектор личностной самореализации [1].

Актуальность нашей статьи определена недостаточной теоретической и эмпирической разработанностью вопросов, касающихся такого психологического феномена как «самоотношение», являющегося сложным личностным образованием, влияющим на многие аспекты жизнедеятельности человека, на адекватное восприятие себя и других людей.

В исследованиях ряда авторов доказано, что самоотношение играет определяющую роль в развитии межличностных отношений, в процессах мотивации и целеобразования, в способах формирования и разрешения кризисных ситуаций (Столин В.В., Пантелеев С.Р., Сапожникова Р.Б. и др.)

Проблема самоотношения – одна из активно изучаемых в зарубежной и отечественной психологии, ей посвящен ряд теоретических и экспериментальных исследований (Л.С.Выготский, У.Джеймс, Г.Марвелл, С.Р.Пантелеев, С.Л.Рубинштейн, В.В.Столин, Д.Ходж и др.). Психологические исследования данного феномена личности связаны с раскрытием механизмов его формирования, особенностей функционирования и строения (А.М.Колышко, И.С.Кон, Н.И.Сарджвеладзе, В.В.Столин, Е.Т.Соколова и др.) [2].

В психологических исследованиях под самоотношением понимают самооценку (М. Розенберг), самоуважение (Х. Каплан), самопринятие (К. Роджерс), эмоционально-ценностное отношение (С.Р. Пантелеев, И.И. Чеснокова), систему установок, направленных на себя (В.В. Столин)

Термин «самоотношение» как самостоятельная психологическая категория впервые использован Н.И. Сарджвеладзе в 1974 г. и описан через категорию установки как общего и единого механизма формирования всей системы отношений человека. Ему принадлежит описание трехкомпонентного строения самоотношения, включающего в себя когнитивный, эмоциональный и конативный компоненты. Когнитивный компонент реализует гностическое отношение субъекта к самому себе посредством познавательных психических функций. В качестве источника информации о самом себе выступают ощущение, восприятие, представление, мышление, воображение. Конативная составляющая базируется на действиях (или готовность к ним) личности по отношению к самому себе. Самоотношение, понимаемое как установка относительно себя, включает в себя также эмоциональный компонент. Человек не только знает что-то о себе, но может любить или презирать себя по поводу известного [3].

Система самоотношений полифункциональна, поэтому можно выделить ряд основных функций: отображения себя, саморегуляции и самоконтроля, самовыражения и самореализации, психологической защиты, интракоммуникации,

Одной из наиболее известных концепций, посвященных самоотношению личности, является теория С.Р. Пантелева. Отношение личности к себе рассматривается как двухуровневое образование, включающее в себя эмоционально-ценностное самоотношение и самооценку, при этом доминантное положение в структуре самоотношения, по мнению исследователя, приходится на первое образование. В психологической практике также широко применяется его методика исследования самоотношения. Она предназначена для углубленного изучения сферы самосознания личности, включающее различные (когнитивные, динамические, интегральные) аспекты [4].

Также распространенной точкой зрения является представление о том, что различные сферы и особенности личности, которые могут выступать в качестве объектов самооенок, неравнозначны, и самооенки играют тем большую роль, чем более значимым является оцениваемый аспект. Истоки данных представлений исторически лежат во взглядах У. Джемса, который считал, что существует уровень частных самооенок, отражающих оценку человеком различных аспектов своей жизни. Каждая из них обладает различной субъективной

значимостью для человека, и от этого зависит вклад определенной частной самооценки в глобальную, которая, по мнению У. Джеймса, и составляет самоотношение в современном понимании. Таким образом, при низком уровне притязаний практически любой успех будет способствовать повышению самоуважения, а при значительных успехах исходный уровень притязаний почти не будет влиять на уровень самоуважения. Таким образом, в соответствии с этим представлением структура самоотношения, фактически, сводится к структуре входящих в Я-концепцию аспектов «Я».

Мы можем отметить, что, несмотря на множественность терминологии, на сегодняшний день не существует единого подхода к обозначению понятия самоотношения. Это связано с многозначностью и присущей ему устойчивостью, и вместе с тем, подверженностью изменениям под влиянием ряда факторов. Поэтому, в статье мы попытаемся структурировать подходы к изучению проблемы самоотношения в психологии.

Среди подходов к пониманию проблемы структуры самоотношения можно выделить одномерный, структурный и функциональный. Авторы, придерживающиеся первого подхода, предполагают, что самоотношение отражает переживание человеком своей ценности и является целостным образованием, неразложимым далее. Отношение личности к себе рассматривается как единое, целостное образование - обобщенная самооценка. В структурном подходе предполагается, что самоотношение может быть представлено как система более частных компонентов, отражающих сферы проявления личности. Наконец, представители функционального подхода предполагают, что можно выделить компоненты самоотношения, обладающие различными функциями и имеющие различное происхождение. Согласно их точке зрения, компоненты данного психического феномена формируют различные источники мотивации и по-разному влияют на Я-концепцию. Чаще всего авторами выделяется два функциональных компонента самоотношения (ощущение силы и ощущение ценности, внешняя и внутренняя самооценка, оценка и чувство, самооценка и эмоционально-ценностное отношение) [5].

Таким образом, как показывает анализ, феномен самоотношения является важным структурным компонентом Я-концепции личности, который создает предпосылки для формирования саморегуляции, самоактуализации и саморазвития. Однако, на наш взгляд, недостаточно изученным остается влияние самоотношения на выбор жизненной стратегии личности (стратегия выживания – стратегия успеха), на способ организации жизни личности, а также на формирование внутренней картины болезни – внутренней картины здоровья личности.

Литература

1. Асмолов А.Г. Психология личности: Учебник / А.Г. Асмолов.– М.: Изд-во МГУ, 2004. – 367с.
2. Столин В.В. Самосознание личности. / В.В. Столин – М.: Из-во МГУ, 1983 – 284 с.
3. Сарджвеладзе Н.И. Личность и ее взаимодействие с социальной средой / Н.И. Сарджвеладзе — Тбилиси: Мецниереба, 1989. – 204 с.
4. Пантелеев С.Р. Самоотношение как эмоционально-оценочная система / С.Р. Пантелеев. – М.: МГУ, 1991.– 110 с.
5. Колышко А.М. Психология самоотношения: Уч. пособие. / А.М. Колышко – Гродно: ГрГУ, 2004. – 102 с.

УДК 316.628(043)

Иванова В.Р

ФАКТОРЫ ФОРМИРОВАНИЯ ИНДИВИДУАЛЬНОГО СТИЛЯ ПИЩЕВОГО ПОВЕДЕНИЯ ЛИЧНОСТИ

На сегодняшний день проблема индивидуального стиля пищевого поведения здоровой личности в психологии является малоизученной. В современной психологической науке больше внимания уделяется нарушениям пищевого поведения и способам его коррекции. Тогда как понимание механизмов формирования нормального пищевого поведения позволяет не только расширить научно-теоретическую базу психологического знания, но и глубже понять причины расстройств и усовершенствовать способы работы с ними.

Цель нашего исследования рассмотреть основные факторы формирования индивидуального стиля пищевого поведения личности.

Под пищевым поведением понимается ценностное отношение к пище и её приёму, стереотип питания в обыденных условиях и в ситуации стресса, поведение, ориентированное на образ собственного тела, и деятельность по формированию этого образа [3]. Пищевое поведение включает в себя установки, формы поведения, привычки и эмоции, связанные с едой.

Индивидуальный стиль представляет собой способ, манеру реализации какой-либо деятельности или процесса. Чтобы говорить о стиле, стилевых различия мы должны анализировать такие особенности поведения, которые являются очень устойчивыми, повторяющимися из ситуации к ситуации у одного и того же человека [4].

Рассматривать проблему формирования индивидуального стиля пищевого поведения, одновременно можно в различных плоскостях:

1. Социальные: культурно-исторические традиции; социокультурные тенденции; семейные традиции и воспитание; привычная организация ситуации приема пищи (в какой обстановке человек ест, сам или с кем-то, он организывает ситуацию приема пищи или ему организуют и т.п.).

2. Физиологические: особенности обмена веществ; состояние здоровья; уровень физических нагрузок; индивидуальные потребности организма.

3. Психологические: уровень самооценки и ее адекватность; стрессоустойчивость; способность самоконтроля; особенности работы чувственно-эмоциональной сферы; привычки и стереотипы, прошлый опыт; саморефлексия телесного потенциала; гедонистическая способность; особенности компенсаторных механизмов психики.

Рассмотрим подробнее психологическое преломление проблемы пищевого поведения и его влияние на формирование индивидуального стиля.

Одним из таких факторов выступает уровень и адекватность самооценки, так как многие исследования нарушений пищевого поведения подтверждают что низкий и неадекватно низкий уровни самооценки являются наиболее частым спутником проблем в этой сфере.

Следующим фактором выступает стрессоустойчивость, как совокупность личностных качеств, позволяющих человеку переносить значительные интеллектуальные, волевые и эмоциональные нагрузки без особых вредных последствий для психики, окружающих и своего здоровья, позволяет сохранить нормальное ценностное отношение к еде как к источнику энергии и удовольствия, а не способу успокоиться и побороть стресс, по типу эмоциогенного нарушения пищевого поведения - «заедания» проблем.

Также значимым фактором является способность контролировать свое поведение - самоконтроль. Позволяет отслеживать свое пищевое поведение, адекватно оценивать его по отношению к ситуации и при помощи волевых усилий регулировать норму приема пищи. Так как самоконтроль и непостоянно его нарушения могут привести к отсутствию контроля процесса приема пищи, и как следствие к ограничительному типу нарушения пищевого поведения.

Чувственно-эмоциональная сфера человека влияет на ценностное отношение к еде, как способу получения удовольствия. Граница нормы и нарушения пищевого поведения упирается чаще всего в то, какими еще способами человек получает удовольствие. Если, например способ один - еда, то это ведет к нарушениям [2].

На формирование индивидуального стиля пищевого поведения в значительной степени влияют имеющиеся у человека привычки, стереотипы и прошлый опыт, связанные с процессом приема пищи. К ним относятся особенности того как человек обычно ест, в какой обстановке, сам или с кем-то, что именно он предпочитает есть, как он относится к еде т.д.

Саморефлексия телесного потенциала является показателем того, насколько человек чувствует и осознает свое тело, насколько он прислушивается к нему. В контексте пищевого поведения это влияет на своевременное отслеживание сигналов собственно организма о насыщении и удовлетворении пищей, а также на способность адекватно дифференцировать что он испытывает физиологически обусловленный голод или потребность «заесть» стресс, поесть за компанию и т.д.

В контексте формирования индивидуального стиля пищевого поведения гедонистическая способность рассматривается нами как способность или неспособность получить удовольствие от процесса приема пищи и удовлетвориться им.

Люди с нарушением пищевого поведения часто используют еду как попытку компенсировать чувства и эмоции или контроль над едой как попытку компенсировать отсутствие контроля жизни. В результате такое поведение будет вредить эмоциональному и физическому здоровью человека, самоуважению, настоящим чувствам и контролю [1].

Стоит заметить, что список выделенных нами основных психологических факторов не является исчерпывающим.

Подробнее рассмотрев влияние каждого из выделенных нами психологических факторов, обуславливающих пищевое поведение можно сделать вывод о том, что все они являются взаимодополняющими в формировании индивидуального стиля. Также при анализе индивидуального стиля пищевого поведения следует учитывать тот факт, что на его формирование влияют социальные и физиологические факторы. Беря их в рассмотрение в комплексе с психологическими, мы можем создать наиболее адекватную и целостную картину индивидуального стиля конкретного человека.

Литература

1. Ирина Малкина-Пых Терапия пищевого поведения. – М., 2007. – 350 с.
2. Моросанова В.А. Стиль саморегулирования и его функции в произвольной деятельности человека // Стиль человека: психологический анализ. – М., 1998, – С.142-162.
3. Менделевич В.Д. Психология девиантного поведения. Учебное пособие. – СПб.: Речь, 2005. – 445с.
4. Либин А.В. Единая концепция стиля человека // Стиль человека: психологический анализ. – М., 1998. – 280 с.

УДК 159.9.019(043)

Коваленко О.Ф.

ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ТЕЛЕСНООРИЕНТИРОВАННЫХ ПРАКТИК

Телесно-ориентированные практики, становятся все более популярными в среде современной практической психологии. Это синтетические методы «исцеления души через работу с телом», с запечатленными в теле переживаниями и проблемами человека. Исследование телесных ощущений и состояний, работа с ними существенно расширяет психотерапевтическое пространство и возможности психолога, облегчает процесс раскрытия переживаний человека. В любой момент жизни тело воплощает особенности личности, характер психологических проблем и конфликтов человека.

Условно телесно-ориентированные практики можно разделить по таким категориям:

- двигательные – устраняют излишнюю скованность в теле, улучшают координацию;
- дыхательные – наполняют тело энергией, проявляют и устраняют подавленные чувства;
- медитативные – направлены на растворение внутренних проблем, расширение сознания.

В наши дни существует большое количество авторских техник, практик и методов, направленных на работу с телом и психикой человека. Одним из первых о роли тела в работе психолога говорил В.Райх, его вегетативная терапия включает в себя дыхательные, контактные и физические упражнения (массирование, прикосновение, надавливание), использующиеся для устранения мышечного напряжения в теле. Коррекцию характера В. Райх представляет как восстановление свободного протекания энергии посредством освобождения блоков мускульного панциря. Он утверждает, что мышечные зажимы искажают естественное чувствование и приводят, в частности, к подавлению сексуальных чувств. В. Райх предлагает пациенту усилить определенный зажим, чтобы лучше осознать его, прочувствовать и выявить эмоцию, которая связана с этой частью тела.

Наравне с методами вегетативной терапии стоит биоэнергетический психоанализ А. Лоуэна, в котором применяются специальные позы позволяющие накапливать энергию в теле, а затем использовать её для ликвидации эмоциональных и мышечных «зажимов». Основным методом воздействия на физическую и психологическую зажатость человека в биоэнергетике

являются упражнения, состоящие в: 1) давлении и прикосновении к напряженным мышцам; 2) массаже; 3) регуляции дыхания; 4) использовании специальных поз и повышение уровня вибраций тела; 5) увеличение методов самовыражения.

Техника чувственного осознания Ш. Селвер обучает человека способности возвращаться к своим прошлым воспоминаниям, к чувствам, пережитым в детстве, к тем способностям, которыми располагал человек в раннем возрасте, но которые он утратил под воздействием академического обучения. Это метод способствует обучению человека дифференцированному восприятию чувств и ощущений собственного тела, развитию фантазии, ускорению процесса мышления, восприятия образов и эмоций.

И. Рольф в своей технике структурной интеграции (рольфинг) утверждает, что эмоциональные стрессы «оседают» в соединительной оболочке мышц (фасции). Массаж фасций расслабляет все тело, устраняет эмоциональные проблемы. Рольф рассматривала тело как архитектурное единство, состоящее из нескольких сегментов: голова, плечи, грудная клетка, таз и ноги. Движения становятся невыразительными, скованными и неэффективными, когда эти сегменты разбалансированы. Скованность и недостаток движения в одной части тела влечёт за собой дополнительную нагрузку другой части тела, что приводит к большим или чрезмерным усилиям в борьбе с силой гравитации и как следствие к большим энергетическим затратам.

Работает с напряженными мышцами при помощи массажа и М.Розен, которая предполагает в своей практике также вербальный контакт с пациентом. Как известно, те или иные движения тела вызывают напряжение – и последующее расслабление определенных групп мышц: но когда эти действия "выполняются" только мысленно – мышцы тела слегка напрягаются, но не расслабляются. Со временем, повторяясь в условиях хронического стресса и/или социально-психологической проблематики, это напряжение в мышцах накапливается вследствие "нереализованности", и возникают устойчивые зажимы.

Таким образом очевидно, что тело — это изначальная данность в бытии родившегося младенца. Развиваясь, ребенок прежде всего вычленяет из реальности именно свое тело. Позже тело становится основой личности и сознания и воспринимается как «Я». Именно телесно-чувственный опыт становится фундаментом психического развития и самопознания.

Эмоционально значимые переживания «врастают в память тела» и фиксируются в нем. Тело, запечатлевая маски и роли, избранные как способ защиты от тяжелых переживаний, обретает «мышечный панцирь», узлы и зоны хронических напряжений и зажимов. Они блокируют жизненную энергию, эмоции, силы, способности; ограничивают подвижность и ресурсы жизнестойкости тела; снижают качество жизни и полноценность самой личности; ведут к заболеваниям и старению.

подавляя опасные либо негативные чувства и переживания тела, человек приходит к внутренним конфликтам, когда эмоции «отсекаются» от движения и восприятия, действия — от мышления и чувств, понимание — от поведения. Таким образом, травмы и разочарования, накапливаясь, влекут за собой разлад между чувствами, разумом и телом, потерю контакта с частями души и тела, с чувственной реальностью мира. Человек утрачивает ощущение внутренней целостности, мир в душе, свежесть восприятия и уже не может по-детски любоваться цветком и ценить простые радости жизни. В итоге с возрастом человек все сильнее чувствует трагичность существования, погружается в страдания либо в «оценочное переживание жизни», что подменяет ему радость подлинно чувственного восприятия и переживания реальности. Человек начинает ощущать, что он не целостен, что он потерял контакт с собой или его не удовлетворяет качество этого контакта. Психологически потеря контакта с собой тождественна потере контакта с телом.

Можно сказать, что телесно-ориентированная психотерапия бывает двух видов: первый – где тело используется как объект терапии, и второй – где тело используется как инструмент диагностики. На данном этапе становления телесно-ориентированных практик, мы можем выделить тенденцию интеграции работы с «духовным и телесным» в проработке проблематики клиента. Благодаря современным исследованиям в области физики и квантовой механики, появляется возможность обсуждать феномен «духовной энергии» не только с точки зрения медитативных практик, а уже и как полноценную составляющую объективной реальности. Мы

можем констатировать появление современных телесно-ориентированных практик, таких как кинезиология, которая будет более подробно раскрыта в дальнейших исследованиях.

Литература

1. Райх Вильгельм. Анализ характера. – Эксмо-Пресс, Апрель-Пресс, 2000. – 555с.
2. Лоуэн Александр. Психология тела: биоэнергетический анализ тела. / Институт общегуманитарных исследований. – Москва, 2004. – 318 с.
3. <https://psyinst.ru/library.php?part=article&id=2559> / Краткий обзор систем телесно-ориентированной психотерапии и педагогики.

УДК 316.64 (043)

Котляр В.В.

САМОПРИНЯТИЕ КАК МЕХАНИЗМ ЛИЧНОСТНОГО РАЗВИТИЯ

Проблема принятия себя является предметом осмысления с точки зрения философии, психологии, а также обыденного сознания. Естественнопсихологическое стремление человека к самопониманию, сопровождается возникновением отношения к себе, на фоне возникшего самоотношения. В свою очередь возникает интенция самопринятия-непринятия себя.

В психологической науке феномен самопринятия исследуется представителями различных концептуальных направлений.

Самопринятие в теории З. Фрейда прослеживается с следующей стороны. Всю психику З. Фрейд делит на три системы, различные по законам их функционирования. Сюда входит Ид, Эго, Суперэго. Суперэго выступает как носитель «Я-идеала», с которым Эго соизмеряет себя, к которому оно стремится, чье требование постоянного самосовершенствования оно старается выполнить. Структура Эго обеспечивает уравновешенность Ид и Суперэго [1].

Когда Эго испытывает угрозу наказания со стороны Суперэго, результирующий эмоциональный ответ называется моральной тревогой.

Таким образом в данной теории уровень самопринятия личности зависит от степени соответствия реального «Я» человека к его «Я» идеальному, сформированному Суперэго под влиянием родителей и общества.

Одна из последователей З. Фрейда - К. Хорни центральным моментом самопринятия считала условные иллюзорные представления о себе. Такое «идеальное Я» позволяет чувствовать себя в псевдобезопасности. Таким образом, К. Хорни рассматривает самосознание человека через взаимодействие «реального Я» и «идеального Я». При этом, отношения к себе формируются под влиянием родителей, в значительной степени определяя «знак» отношения [1].

Таким образом, самопринятие личности, как и ее самосознание, формируется на основе отношений с другими людьми и, в первую очередь, с родителями. Для того, чтобы у ребенка сформировалось самопринятие, ему необходимы любовь и принятие родителей. Причем он должен получать их несмотря на то, соответствует ли он ожиданиям и желаниям родителей или нет.

Основное понятие, разработанное Э. Эриксоном, которое раскрывает нам феномен самопринятия - это понятие идентичности. Оно обозначает твердо усвоенный и личностно принимаемый образ себя во всем богатстве отношений личности к окружающему миру. Идентичность - это прежде всего показатель зрелой (взрослой) личности, истоки которой скрыты на предшествующих стадиях онтогенеза. Согласно Э. Эриксону, человек на протяжении жизни переживает ряд психосоциальных кризисов. Ученый выделяет восемь стадий развития идентичности, на каждой из которых человек делает выбор между двумя альтернативными фазами решения возрастных и ситуативных задач развития. Характер выбора сказывается на всей последующей жизни в смысле ее успешности и неуспешности [2].

Таким образом, понятие идентичности является очень близким к понятию самопринятия, так как, согласно определению Э. Эриксона, идентичность - это твердо усвоенный и личностно принимаемый образ себя во всем богатстве отношений личности к окружающему миру. По Э. Эриксону, самопринятие может быть достигнуто личностью в результате благополучного разрешения кризиса идентичности. Наиболее важным в этом отношении является кризис подросткового возраста.

Проблема самопринятия в теории А. Бандуры выглядит следующим образом. С социально-когнитивной точки зрения, люди склонны тревожиться и осуждать себя, когда нарушают свои внутренние нормы поведения. Они неоднократно переживают в ходе социализации такую последовательность событий: проступок - внутренний дискомфорт - наказание - облегчение. В этом случае действия, не соответствующие внутренним нормам поведения, вызывают тревожные предчувствия и самоосуждение, не проходящие до тех пор, пока не наступит наказание [1].

Таким образом если у человека слишком высокие требования к себе и между его Я-идеальным и Я-реальным наблюдается значительный разрыв, он не может принять себя и вынужден постоянно прибегать к самонаказанию, чтобы уменьшить внутренний дискомфорт.

Также, мы не можем не рассмотреть взгляд на проблему самопринятия К. Роджерса. Он утверждал, что самопринятие начинает формироваться у человека с раннего детства. Оно основывается на безусловной любви и принятии родителей. Но так как очень немногие родители способны принимать своих детей безусловно, включая и те черты, которые их не устраивают, у большинства детей с раннего детства формируется убеждение в том, что их будут любить и принимать только тогда, когда они научатся соответствовать ожиданиям других. А для этого им необходимо постоянно подавлять некоторые свои чувства, желания, импульсы и мысли, что в результате приводит к неспособности личности к самопринятию [3].

К. Роджерсом была детально изучена проблема самопринятия. Он описал процесс формирования самопринятия у ребенка под влиянием родителей, выявил взаимосвязь между самопринятием личности и принятием других, определил роль самопринятия для успешного, развивающего общения и психотерапевтической практики.

В теории А. Маслоу развитая способность к самопринятию является одной из обязательных характеристик здоровой личности: «Более развитая способность принимать себя, других и мир в целом такими, какими они есть на самом деле» [4].

Ученый придавал самопринятию большое значение, так как считал развитую способность к самопринятию одним из основных критериев психического здоровья, а также указывал на влияние отдельных аспектов самопринятия на функционирование личности в целом и взаимоотношения ее с окружающим миром.

Из всех вышеописанных теорий, мы можем подвести небольшой итог. Все перечисленные подходы имеют много общего в понимании проблемы самопринятия.

В теориях З. Фрейда, К. Хорни, А. Бандуры и К. Роджерса степень самопринятия личности зависит от соотношения между ее Я-реальным и Я-идеальным, которое создается Суперэго под влиянием родителей. Чем больше разрыв между ними, тем сложнее личности принимать себя. Схожими являются представления о достижении самопринятия в гуманистической психологии К. Роджерса. В перечисленных подходах говорится о необходимости отказаться от стремления соответствовать ожиданиям других людей и стремиться быть самим собой, познать и принять свою истинную сущность.

Таким образом, анализ подходов показывает, что процесс самопринятия является необходимым условием психического здоровья личности, ее полноценного функционирования и развития.

Однако, на наш взгляд, остаются недостаточно изученными частные параметры принятия себя, что является базовыми условиями формирования позитивного самоотношения, которое вписывается (на более глобальном личностном уровне) в структуру я-концепции.

Литература

1. Хьелл, Л. Теории личности / под ред. Л. Хьелл, Д. Зиглер. – СПб.: Питер, 2007. – 606 с.
2. Роджерс, К. Клиент-центрированная психотерапия: теория, современная практика и применение / К. Роджерс. – Москва: Психотерапия, 2007. – 560 с.
3. Роджерс К. Взгляд на психотерапию: Становление человека / К. Роджерс – М.: Психотерапия, 1994. – 233 с.
4. Маслоу, А.Г. Мотивация и личности / А.Г. Маслоу. – СПб.: Питер, 2008. – 352 с.

СПЕЦИФИКА КАРТИНИ СВІТУ ОСОБИСТОСТІ ЯК ЧИННИК ВИБОРУ СТРАТЕГІЇ ЖИТТЯ

Актуальність. Категорія «картина світу» водночас розглядається з психологічної, філософської та лінгвістичної точки зору. Традиційно, картина світу – це суб'єктивний образ об'єктивної реальності, суб'єктивна інтерпретація дійсності (Ф. Василюк, Н. Корольова). Це інтегративне утворення, яке виражає специфічні особливості світосприйняття та самосвідомості особистості. Картина світу формується в дитинстві, під впливом сім'ї. Вплив родини не зникає після того, як особистість йде з сім'ї: картина світу зберігає придбані характеристики і впливає на вчинки, на все поведіння в цілому. Картина світу має внутрішню структуру. В якості найбільш загальних смислових класів картини світу виділяють «метакатегорії»: події, відносини, емоційні стани, стратегії дії.

З категорією картина світу безпосередньо пов'язані категорії оптимістичного та песимістичного сприйняття світу та відношення до нього. Оптимізм досить добре вивчений психологами: він бере свій початок ще з першого року життя людини, де формується базова довіра або недовіра до світу (за Е. Еріксоном). Оптимізм підвищує внутрішню стійкість особистості, знижує ризик виникнення депресійних станів, збільшує продуктивність роботи, особливо на відповідальній посаді, зміцнює здоров'я. Оптимістичний настрій задає особливий спосіб мислення: нашоухує на конструктивний творчий підхід вирішення проблем, акцентуючи увагу не на недоліках, а на чеснотах. Не виключено, що оптимістичні думки взагалі виникають в іншому відділі мозку як результат особливих нейрохімічних процесів.

На наш погляд, на сьогодні недостатньо вивченим є питання детермінації вибору особистістю стратегії власного життя тією або іншою модальністю відношення до світу. Це обумовлює вибір теми нашого дослідження специфіки картини світу особистості як чинника вибору стратегії життя.

Введення поняття «картина світу» в психологічну науку пов'язано, головним чином, з розробкою загально психологічної теорії діяльності (Леонтьєв О.М., 1979). Ключовою ідеєю О.М. Леонтьєва було твердження того, що в процесі побудови образу предмета чи ситуації найбільше значення мають не окремі чуттєві враження, а образ світу в цілому. Індивід будує, за думкою автора, не Світ, а Образ, черпаючи її з об'єктивної реальності. В результаті процесу сприйняття утворюється образ багатовимірною світу, образ об'єктивної реальності. Крім того, О.М. Леонтьєв стверджує, що світ в його віддаленості від суб'єкта амодальний. Модальності виникають лише при появі суб'єктно-об'єктних зв'язків, взаємодій. В образ світу входять невидимі властивості предметів: амодальні – ті, що відкриваються експериментом, мисленням та надчуттєві – функціональні властивості, якості, які в «субстраті об'єкта не зберігаються». Надчуттєві властивості предмета і представлені в значеннях. В картину світу входить не зображення, а зображене. Образ світу не є наочною картинкою чи копією, яка оформлена «мовою» тієї чи іншої чуттєвої модальності.

Ф.Є. Василюк досліджував образ світу з точки зору типології життєвих світів та розвивав принципову властивість образу – суб'єктивність, й таким чином вивів на перший план емоційний компонент образу світу.

Картина світу знаходиться в своєрідних відносинах з образом світу. Картина світу є сукупністю відносин з актуальними для сприйняття об'єктами, тісно пов'язана з сприйняттям. Вона більш рухлива, на відміну від образу світу, та управляється ним. Цікавий підхід до розуміння картини світу представлений в праці Н.М. Корольової. Вона здійснила спробу розробити поняття «картина світу» в плані особистісного підходу до світосприйняття людини. З точки зору даного підходу картина світу особистості являє собою складну суб'єктивну багаторівневу модель життєвого світу як сукупність значимих для особистості об'єктів та явищ. Були визначені базові складові картини світу: смислові утворення як стійкі системи особистісних смислів, зміст яких обумовлений особливостями індивідуального досвіду людини. Смислові утворення в картині світу виконують репрезентативну (представлення життєвого світу суб'єкта), інтерпретативну (структурування, інтерпретація життєвих явищ та подій), регулятивну (регуляція поведінки людини в життєвих ситуаціях) та інтегративну (забезпечення цільності

картини світу) функції. Без вагань можна сказати, що всі ці функції пронизані специфічним відношенням людини до світу: оптимістичним чи песимістичним.

В більшості словників оптимізм і песимізм визначаються як особистісні диспозиції, що відображають позитивні чи негативні очікування щодо конкретних подій або майбутнього в цілому. В якості психологічної емоційної характеристики людини – це його загальний тон і настрої на сприйняття і оцінку дійсності. У оптиміста світлий, радісний тон сприйняття життя і очікування майбутнього, у песиміста – настрої безвиході. Деякі психологи виділяють поняття диспозиційний оптимізм, визначаючи його як особистісний чинник, який відображає глобальні установки щодо майбутніх можливостей і сенсу дій в майбутніх життєвих подіях.

Стратегія життя в широкому розумінні (на відміну від численних життєвих тактик) – це принципова, реалізована в різних життєвих умовах, обставинах здатність особистості до з'єднання своєї індивідуальності з умовами життя, до її відтворення та розвитку. Тобто, стратегія життя виступає своєрідним універсальним законом, способом існування людини у різноманітних сферах її життя. Для кожної особистості (відповідно до її індивідуальності) характерний свій, неповторний (унікальний) спосіб життя, спосіб її структурування, організації, з одного боку, і оцінювання, осмислення - з іншого. Показниками ефективності стратегії життя людини виступають її задоволеність життям та психічне здоров'я.

У загальному розумінні стратегія може бути або активною, або пасивною. Це активність чи пасивність в організації часу, діяльності, пізнання, спілкування і т.д. Активність виділяється в провідний параметр при побудові життєвих стратегій, бо вона пронизує собою всі сфери життя людини, служить своєрідним «лакмусом» на всі види людської життєдіяльності. Активність особистості в здійсненні її життєвої стратегії проявляється як здатність до оптимального балансу між бажаним і необхідним, особистим і соціальним. Побудова життєвих стратегій ґрунтується, перш за все, на відмінностях сприйняття світу. Активність знаходиться в прямій залежності від оптимістичного настрою, так само як і пасивність від песимізму.

За визначенням Є.П. Варламової та С.Ю. Степанова, рефлексивна психологія виокремлює дві протилежні життєві стратегії: життєвичерпання та життєпородження. Стратегія життєвичерпання характеризується споживанням зовнішніх ресурсів і можливостей та відсутністю внутрішніх джерел розвитку і нових можливостей. Дана стратегія спрямована на задоволення біологічних та соціальних потреб індивіда, виснажує життєві ресурси, не має потенціалу породження та розвитку, мінімізує усвідомленість життя. Стратегія життєпородження (життєтворчість) – це стратегія життєвого самовизначення особистості, здатної до культивування в собі ресурсів та можливостей, необхідних для творчого буття, реалізації планів та творіння. Життєтворчість як стратегія реалізується у різних формах, в залежності від сфери її прояву: саморозвиток та культивування власної неповторності шляхом розширення власних можливостей; співтворчість та взаємодія з іншими як умова взаємного розвитку унікальності; творче творіння матеріальних та духовних цінностей людиною як суб'єктом культури. Можна провести паралелі: песимізм – життєвичерпання та оптимізм – життєпородження.

Як показує теоретичний аналіз, модальність картини світу особистості дійсно виступає чинником вибору стратегії життя (стратегія активності – стратегія пасивності), але залишаються невизначеними чинники формування різноспрямованих життєвих стратегій: стратегія виживання – стратегія життєреалізації; стратегія благополуччя – стратегія успіху; стратегія самореалізації – стратегія життєстійкості.

Література

1. Абульханова-Славская К.А. Стратегия жизни. – М.: Мысль, 1991, – 340 с.
2. Сычев О.А. Психология оптимизма. Учебно-методическое пособие. – Бийск: БПГУ им. В.М. Шукшина, 2008, – 269 с.
3. Леонтьев А.Н. Образ мира: Избр. психолог. произведения. – М.: Педагогика, 1983, 318 с.

СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ

Особливої актуальності проблема соціальної адаптації дитини набула в умовах глобалізації та інформатизації суспільства, коли поряд з еволюційними процесами з'явилась проблема ціннісних орієнтирів. Реалії сучасності ставлять перед нинішніми дітьми та їх батьками нові й складні вимоги щодо соціалізації нового покоління. Соціальна адаптація, як частина процесу соціалізації, є складним процесом пристосування маленької особистості до нових, ще зовсім не знайомих їй умов навколишньої дійсності. Дослідження періоду соціальної адаптації у ранньому віці є дуже важливим адже дає можливість здійснити перевірку соціально-психологічної підготовки дитини до подальшого її становлення і розвитку у світі, що постійно змінюється.

Проблема соціальної адаптації широко і багатогранно представлена у дослідженнях багатьох учених, зокрема: Г.Балла, Б.Вульфова, Д.Кона, М.Лещенко, А.Мудрик, В.Мушинського, О.Чоботько та ін.

Дослідженню особливостей періоду раннього віку дітей у педагогічній науці приділено значну увагу науковців, серед яких праці: Аксаріної Н., Бачинського П., Беленької Г., Бретт Д., Гордона Д., Гураш Л., Гурковської Г., Денисюк Д., Доман Г., Козлова С., Лісіної М., Лупан С., Павлова Л., Пентлі Е., Спока Б., Томас Е., Шафер Е., Щелованова М. та ін.

Вагомий внесок у вивчення проблем адаптації особистості у вітчизняній (М.Р.Битянова, Я.Л.Коломинский, А.А.Налчаджян, А.В.Петровский, А.А.Реан та інших.) й зарубіжній психології (А.Маслоу, Г.Сельє, К.Роджерс, А.Фрейд, З.Фрейд, Т.Шибутани, Х.Хартманн та інших.).

Адаптація дитини до нових суспільних відносин, удосконалення й розвиток її різнобічних комунікативних взаємодій з іншими людьми та формування вміння спілкуватися – все це досить важливі передумови міцного фізичного і психічного здоров'я та нормального розвитку особистості.

Розвиток особистості молодшого дошкільника – процес, який відбувається за активної участі самої дитини. Здатність встановлювати й закріплювати міжособистісні контакти передбачає і здатність адаптуватися до соціального середовища.

Висока здатність до адаптування в соціумі є не вродженою, а набувається й постійно розвивається як наслідок повсякчасного розширення й поглиблення зв'язків людини з навколишнім середовищем. Уже в період раннього дитинства відбуваються функціональні зрушення в системі вищої нервової діяльності дитини як результат її активної взаємодії із зовнішнім світом. Нагромаджуючи й переробляючи інформацію, дитина засвоює суспільний досвід соціального середовища і відповідно змінює свою поведінку, змінюється і її внутрішній світ. [1]

Ранній дитячий вік – це період посиленого дозрівання вищих відділів нервової системи. Дослідження Л.С. Виготського показують, що найсприятливіший час для впливу на формування психіки та для виховання настає саме тоді, коли відповідні функції перебувають у процесі дозрівання. Коли ж функція оформилася, вона не піддається відчутнім змінам.

Соціальна адаптація - це процес, що виникає на ґрунті емоцій, якими дитина зв'язана з навколишніми. П.К. Анохін показав, яку важливу роль відіграють первинні емоції в пристосуванні організму до навколишнього середовища. Вирішальна та основна риса емоційного стану – його інтегративність: як тільки виникає одна емоція, вона охоплює організм і зв'язує в єдине ціле всі функції. Соціальна адаптація передбачає обов'язкове виникнення стану напруження в психічній сфері дитини. Першими показниками цього є зміни в емоціях і поведінці. Адаптація прямо залежить від тренування нервової системи. Взагалі, розвиток дитини як соціальної істоти залежить від кількості та якості її соціальних зв'язків, завдяки чому вона може адекватно змінювати поведінку відповідно до ситуації на основі попереднього досвіду й залежно від умов попереднього розвитку, індивідуально-типологічних особливостей її вищої нервової діяльності, від її віку.

Здатність до соціальної адаптації формується в постнатальному онтогенезі, особливо активно – в перші три роки життя. Основним інститутом соціалізації у період раннього віку є сім'я. Нажаль, шалений ритм сучасного життя часто не залишає достатньо часу дорослим на спілкування з дітьми. Важливими з погляду соціальної адаптації у колективі є спілкування і набуття першого соціального досвіду. Знаходячись між однолітками, дитина вчиться

спілкуватися з іншими дітьми, обстоювати свою власну думку і прислухатися до чужої. У неї формується не тільки система уявлень про навколишній світ, але й про самого себе: про свої дійсні здібності і можливості, які можуть оцінити не тільки мама і тато, але і інші люди і, перш за все, однолітки.[2]

Тож, увага до питань раннього віку - це не просто дань сьогоденню, насамперед, це нова філософія, нове бачення, нова потреба. Не розгубити потенціал раннього віку - державна задача на сучасному етапі, бо діти раннього віку мають свої, специфічні, притаманні лише цьому періоду, етапи психологічного та емоційного розвитку.

Література

1. Вікова психологія/ За ред. Г.С. Костюка. – К.:Рад.школа. – 1976. – 269 с.
2. Ясінська Х. Адаптація дітей раннього віку до перебування в ДНЗ// Психолог дошкілля. – №4(21).

УДК 316.613.42(043)

Павлюк Е.С.

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРЕДСТАВЛЕНІЙ О ФЕНОМЕНЕ ДРУЖБИ

Социальное пространство в наше время меняется стремительнее, чем когда бы то ни было. Ускоряется жизнь, возникают новые технологии, происходит переориентация ценностей. В свете указанных изменений преобразуются и общественные взаимоотношения. Особый интерес вызывают социальные отношения, которые представлены в общественном сознании как чувственно-эмоциональные: любовь, дружба и т.д. Анализ научной литературы позволяет зафиксировать трансформацию представлений о данных феноменах в культурно-историческом пространстве. Мы предполагаем, что изменение представлений может быть связано с развитием социальных сетей и интернет-технологий. Наш интерес заключается в анализе особенностей трансформации представлений о феномене дружбы.

На данный момент современная психологическая литература под феноменом дружбы подразумевает:

– отношения между людьми, основанные на взаимной привязанности, духовной близости, общности интересов, симпатии и т.д. Дружбе присущи личностный характер, добровольность и индивидуальная избирательность, внутренняя близость, интимность, устойчивость [1];

– личностные отношения между людьми, обусловленные духовной близостью, общностью интересов. В силу того, что в дружбе очень большую роль играют эмоциональные переживания, ее формирование и развитие зависит от частоты контактов, принадлежности к одной группе, совместной деятельности [2].

Рассмотрим, как менялись представления о дружбе на протяжении культурно-исторического развития общества. Согласно анализу И. Кона, можно выделить основные этапы трансформации представлений о дружбе.

Древнейшие формы дружбы – разновидность ритуализированных личных отношений, с помощью которых архаическое общество может интегрировать индивидов, не связанных друг с другом кровным родством, и осуществлять над ними социальный контроль.

Античное время – характеризуется следующими аспектами. Во-первых, дружба подразумевала духовный союз. Во-вторых, дружба возможна только при равенстве, следовательно, большое значение приобретает социальный статус. В-третьих, дружба нередко ставится выше остальных человеческих привязанностей.

Аристотель (384–322 до н.э.) определил три вида дружбы: 1) утилитарную, основанную на соображениях взаимной выгоды; 2) гедонистическую, основанную на эмоциональной привязанности к человеку; 3) нравственную, когда друга любят бескорыстно, ради него самого.

В раннем средневековье человек снова оказывается неотъемлемой частью общины. Вся его жизнь, от рождения до смерти, регламентирована. Его жизненный мир ограничен рамками сословной принадлежности. Средневековый канон дружбы и ориентированные на него реальные отношения предельно сословны. При этом прослеживается отличие от античности, т.к. для средневекового человека иерархичность дружеских отношений вполне естественна.

В новое время (XVII–XX вв.) положение стремительно изменяется. Быт постепенно индивидуализируется, люди отгораживаются друг от друга, а потребность в коммуникации и

самовыражении, напротив, усиливается. Например, гуманисты эпохи Возрождения, прославляют дружбу как самое естественное и высокое человеческое чувство. В гуманистической концепции дружбы на первый план выступает интеллектуальное общение.

В XVIII–XIX веках в привилегированных слоях общества формируется романтический канон дружбы, который актуализирует значимость чувственной составляющей. Всё большее значение на представления о дружбе оказывают социальные институты (школы, университеты), а сам феномен во многом формируется вследствие совместной деятельности.

Начиная с XX века, феномен дружбы обращает на себя внимание психологов. Психодинамическая теория усматривает истоки дружбы в неосознаваемых эмоциональных потребностях личности. Необихевиористы считают важнейшим условием всякого парного взаимодействия обмен вознаграждениями и издержками. Когнитивная психология подчеркивает значение процессов атрибуции (приписывания), т.е., в дружбе важно не столько совпадение или несовпадение индивидуальных черт, сколько их восприятие, то, какие качества друзья приписывают один другому и какова тенденция такой атрибуции [3].

Наиболее значительный вклад в изучение феномена дружбы внесли социальные психологи. Они считали, что в основе дружеских отношений лежит аттракция.

Г.М. Андреева указывала, что психология дружбы связана с межличностной аттракцией, которая определяется как когнитивный компонент эмоционального отношения к другому человеку, или как некоторая социальная установка, или как эмоциональный компонент межличностного восприятия [4]. Д. Майерс выделял следующие факторы, обуславливающие возникновение аттракции: а) территориальная близость, и, как следствие, частота межличностного взаимодействия; б) физическая привлекательность – нам нравятся привлекательные люди, потому что мы видим в них носителей и других желательных качеств; в) совпадение установок – когда точки зрения других совпадают с нашими собственными, мы чувствуем себя вознагражденными, ибо полагаем, что нам тоже симпатизируют; г) нам нравятся те, кому нравимся мы – предположение о наличии симпатий вызывает у человека ответные симпатии [5].

В исследовании В.Е. Юрковой была рассмотрена структура и содержание социальных представлений о дружбе, и их проявление в дружеских отношениях, а также определены типы социальных представлений о дружбе. Теоретической и методологической основой исследования являлась концепция социальных представлений С. Московиси, который определяет их как форму познания социально-психологических явлений, с их помощью человек осмысляет окружающую действительность, классифицирует и интерпретирует социальные явления.

В результате исследования были выявлены два типа социальных представлений о дружбе. Первый тип «Дружба как функциональные отношения». Дружба понимается, как отношения необходимые в жизни для поддержки в трудных ситуациях, в решении конкретных проблем, что отражает ценность дружбы. Основой дружбы представляется взаимопонимание, доверие и поддержка. Второй тип «Дружба как эмоциональные отношения» отличается пониманием дружбы как духовной близости, эмоциональной потребности в другом человеке. Дружба представляется как защита от одиночества. В основе дружбы видится обязательно взаимная симпатия, эмоциональная близость двух людей [6].

Таким образом, проанализировав научную литературу, исследовавшую трансформацию представлений о дружбе от родовой общины до XXI века, можно сделать вывод, что на современном этапе, в результате изменений общественной формации, развития интернет-технологий и социальных сетей, феномен дружбы продолжает трансформироваться. И это позволяет определять дальнейшие перспективы в изучении феномена дружбы.

Литература

1. Мещеряков Б., Зинченко В. Большой психологический словарь / Сост. И общ. Ред. Б. Мещеряков, В. Зинченко. – СПб.: прайм-ЕВРОЗНАК, 2004. – 672 с.
2. Кондаков И.М. Психология. Иллюстрированный словарь / И.М. Кондаков. – СПб.: Прайм-Евроснак, 2003. – 512 с.
3. Кон И.С. Дружба. Этико-психологический очерк / И.С. Кон. – М.: Политиздат, 1980. – 220 с.
4. Андреева Г.М. Социальная психология / Г.М. Андреева. – М.: Аспект Пресс, 2007. – 363 с.
5. Майерс Д. Социальная психология / Д. Майерс. – СПб.: Питер, 1997. – 688 с.

УДК 159.9:316(043)

Ревякіна О.І.

СТАТУСНЕ ПОЛОЖЕННЯ ІНДИВІДІВ З РІЗНИМ РІВНЕМ ЛОКУС-КОНТРОЛЮ

Проблема міжособистісних відносин є однією з ключових з точки зору формування людської психіки та її розвитку. Дослідження цієї проблеми має важливе значення, як для теорії психологічного розвитку людини, так і для суспільної практики, будь то дослідження психології людських взаємин у суспільстві або вивчення міжособистісних відносин у малій групі й колективі. Відносини між людьми завжди виявляються в контактних групах. Вони проявляються у сприйнятті й пізнанні людей один одного, з виникнення першого враження, де суттєве значення має зовнішня експресія і т.д.[1].

Саме вони формують людину як особистість, створюють можливості надбання визначених рис характеру, інтересів, звичок, схильностей. В умовах міжособистісних відносин відбувається засвоєння норм і форм моральної поведінки в колективі, розвиток й удосконалення комунікативних можливостей людини. Внаслідок чого вона стає більш здатною до міжособистісних контактів і відкриває для себе більш широкі можливості для розвитку.

У структурі людських взаємовідносин важливе місце посідають особисті якості індивідів. У структурі особистості визначним компонентом є спрямованість, що показує інтенцію дій, куди індивід спрямовує відповідальність за свої дії та результати цих дій. Саме локус контролю є одним із компонентів спрямованості, що й визначає цю схильність[1;2;3].

Локус контроль [лат. locus - місце, місце розташування і франц. contrfle - перевірка] - якість, що характеризує схильність людини приписувати відповідальність за результати своєї діяльності зовнішнім силам, або власним здібностям та зусиллям. Уявлення людини про те, від кого залежать значущі для нього події виявляються спеціальними тестами-опитувальниками за визначенням локусу контролю. Це поняття запропоновано американським психологом Дж. Роттером. Починаючи з робіт Дж. Роттера, багато дослідників (С.Р. Пантілеєв, В.В. Столін, Є.Ф. Бажин, Е.А. Голинкіна, Еткінд) виявляли інтерес до особистісної парадигми, пов'язаної з оцінкою того, внутрішній або зовнішній локус контролю має індивід[1;2].

З точки зору Дж.Роттера, поведінка формується завдяки здатності людей бачити причинний зв'язок між своїми діями і появою підкріплень. Люди намагаються досягти своїх цілей, тому що мають узагальнене очікування, що такі старання будуть мати успіх. Люди, яким властиво вірити в те, що вони можуть керувати своєю долею (що мають інтернальний локус контролю), у багатьох ситуаціях поведуться інакше, ніж люди з екстернальним локусом, зазвичай вважають, що їх доля залежить від удачі, випадку або можновладців.

Локус контролю, характерний для індивіда, є універсальним по відношенню до будь-яких типів подій та ситуацій, з якими йому доводиться стикатися. Один і той же тип контролю характеризує поведінку даної особи і в разі невдач, і в сфері досягнень, причому це різною мірою стосується різних галузей соціального життя.

Інтерналі більш впевнені в собі, більш спокійні і доброзичливі. Інтерналі вважає, що може впливати на події свого життя, керувати ними і, отже, нести відповідальність за них і за своє життя в цілому. У екстерналів підвищена тривожність, менша терпимість до інших, більш високий рівень агресивності, і одночасно порівняно велика конформність.

Оскільки екстерналі не відчуває себе здатним як-небудь впливати на своє життя, контролювати розвиток подій, він знімає з себе всяку відповідальність за все, що відбувається з ним.

Більшості людей властива більш-менш широка варіабельність особливостей залежно від конкретних соціальних ситуацій. Особливості суб'єктивного контролю можуть змінюватися у людини в залежності від того, представляється йому ситуація складною чи простий, приємною чи неприємною.

У вітчизняній психології вимірювання рівня суб'єктивного контролю широко застосовується в психології мотивації (методика когнітивної орієнтації), в дослідженнях характеру та його зв'язку з поведінкою, у психологічному відборі, в психології управління.

Проаналізувавши теоретичні підходи, ми прийшли до необхідності експериментальним шляхом визначити статусне положення студентів в академічній групі та їх приналежність до екстернального або інтернального типу особистості. Мета дослідження - визначити наявність / відсутність зв'язку між положенням студентів в академічній групі та певним рівнем їх суб'єктивної локалізації контролю. В якості гіпотези ми припустили, що характер взаємовідносин та соціальний статус індивіда в групі пов'язаний з певним рівнем розвитку локус-контролю особистості студента.

Виходячи з мети та гіпотези дослідження у якості методичного інструментарію нами було обрано соціометричне опитування та тест-опитувальник суб'єктивної локалізації контролю С.Р.Пантелєєва і В.В.Століна.

Дослідження проводилося у травні 2015 року. Групу досліджуваних склали студенти 2 та 3 курсу спеціальності «Історія» денної та заочної форм навчання Маріупольського державного університету. Вибірка - 30 осіб (15 - студенти денної форми навчання, 15 - заочної).

Гіпотеза підтвердилась частково. Серед «зірок» та серед «знехтуваних» є представники інтернального, екстернального та змішаного типу локалізації рівня суб'єктивного контролю.

Це означає, що жодне психологічне явище не може існувати відокремлено від інших. Отже, характер взаємовідносин в групі визначається не тільки приналежністю індивіда до екстернального або інтернального особистісного типу, але й цілою низкою інших особистісних властивостей (мотивацією, екстра-інтровертивністю, рисами характеру, установками), від яких певним чином залежить відношення інших людей до члена групи, та відповідно – його положення, або соціальний статус в групі.

Література

1. Андриенко Е.В. Социальная психология: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / Под ред. В.А.Сластенина. – М.: Издательский центр «Академия», 2002. – 264 с.
2. Андреева Г.М. Социальная психология: Учебник. – 2-е изд., доп. и перераб. / Г.М.Андреева. – М.: МГУ, 2001. – 388 с.
3. Донцов А.И. Социальная психология групп. О понятии «группа» в социальной психологии / А.И.Донцов // Вестник Моск. ун-та. – Сер. 14. – Психология. – 1997. – № 4. – С. 17-25.

УДК 372.32(043)

Стамбулжи Н.С.

ВИКОРИСТАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ В РОБОТІ З ДІТЬМИ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Сучасна система освіти має на меті виховання здорової особистості, яка дбає про своє здоров'я та здоров'я оточуючих, прагне вести здоровий спосіб життя і формувати його в молодшого покоління. Поряд з навчанням та вихованням головним завданням педагога є забезпечення оптимального рівня здоров'я дітей, який останнім часом значно погіршився. Основними причинами такого стану є погіршення екологічної проблеми в країні, падіння рівня життя населення, зниження рівня медичного обслуговування, прискорення темпу життя, збільшення навантаження на дітей тощо.

Аналіз психолого – педагогічної літератури свідчить про те, що проблемами впровадження здоров'язберігаючих технологій, та виховання здорового способу життя цікавились багато науковців. У роботах І. Брехман, М. Гончаренко, В. Горашук висвітленні питання формування культури здорового способу життя. Проблеми створення здоров'язберігаючого освітнього середовища та особливості реалізації здоров'язберігаючих технологій розглянуто в працях М. Безруких, С. Лупаренко. Проблемами формування ціннісного ставлення до власного здоров'я присвячено праці Т. Андрющенко, О. Іванашко, Н. Левінець.

У дослідженнях багатьох вчених, серед яких Н. Денисенко, О. Богініч, О. Кононко, В. Котирло, О. Іванашко тощо, зазначається, що найбільш сприятливим для розвитку особистості,

набуття нею необхідних знань щодо збереження здоров'я та формування навичок ведення здорового способу життя є дошкільний вік.

Мета тез – полягає в теоретичному обґрунтуванні, та експериментальній перевірці визначення впливу здоров'язберігаючих технологій на зміцнення здоров'я дітей молодшого дошкільного віку та ефективність їх застосування.

Аналіз літературних джерел свідчить про відмінності у підходах щодо визначення поняття «фізичного здоров'я». Так, Н. Денисенко визначала поняття «фізичне здоров'я» як стан організму, коли показники основних фізіологічних систем перебувають у межах фізіологічної норми й адекватно змінюються під час взаємодії людини з навколишнім середовищем [1].

На основі досліджень А. Петровського, М. Сократової визначається, що психічне здоров'я – це стан загального душевного комфорту, позитивний емоційно – інтелектуальний розвиток, гармонійне функціонування в соціумі.

На думку вчених від психічного здоров'я залежить соціальне оскільки воно створює оптимальні умови, які перешкоджають виникненню соціальній дезадаптації й визначають гармонійний розвиток особистості в соціальній структурі суспільства.

За визначенням І. Бичук, усвідомлення особистістю свого «Я» як частки природи та суспільства, прояв морально – вольових рис характеру в справах, спрямованих на творення, віра у вищі духовні цінності, відповідальність перед іншими людьми, є ознаками духовного здоров'я [2].

Таким чином, аналіз досліджень підкреслюється той факт, що визначення видів здоров'я є важливим при доборі різних оздоровчих технологій, спрямованих на збереження та зміцнення здоров'я дітей дошкільного віку.

Єдиного визначення поняття «здоров'язберігаючі технології» не існує, але останнім часом дане поняття широко використовується. Так, Л. Тіхомірова розглядає дане поняття, не як самостійну педагогічну технологію, а як якісну характеристику освітніх технологій, яку можна віднести до будь – якої педагогічної технології, що у процесі реалізації створює умови для збереження здоров'я основних суб'єктів освітнього процесу – педагогів і дітей.

Таким чином, зазначене вище дозволяє зробити узагальнення, що використання здоров'язберігаючих освітніх та оздоровчих технологій у навчально - виховній та оздоровчій діяльності дітей сприяє не тільки їх розвитку, покращенню настрою, але й головне – зміцненню здоров'я дітей.

Аналіз праць багатьох вчених (О. Аксьонова, Є. Аркін, Е. Вільчковський та інш.) і практичної діяльності педагогів дозволив виокремити низку типів здоров'язберігаючих технологій.

Мета цих технологій у дошкільній освіті передбачає забезпечення високого рівня здоров'я дошкільників і виховання культури здоров'я як сукупності усвідомленого ставлення дитини до здоров'я і життя людини, знань про здоров'я і вмінь оберігати, підтримувати і зміцнювати його.

До першої групи відносяться здоров'язберігаючі - ті, що створюють безпечні умови для перебування дітей у дошкільному навчальному закладі, що вирішують завдання раціональної організації навчально - виховного процесу, відповідність навчального та фізичного навантажень можливостям дитини. До конкретних методів цих технологій О. Ващенко відносить: диспансеризація дітей; профілактичні щеплення; забезпечення рухової активності; вітамінізація, організація здорового харчування (включаючи дієтичне); заходи санітарно - гігієнічного характеру, пов'язані з респіраторно - вірусними інфекціями, зокрема грипом [3].

Другу групу складають оздоровчі технології, що спрямовані на розв'язання завдань зміцнення фізичного здоров'я дітей, підвищення потенціалу здоров'я: фізична підготовка, фізіотерапія, ароматерапія, загартування, гімнастика, масаж, фітотерапія, музична терапія.

Деякі вчені (Н. Денисенко, М. Єфименко) радять використовувати у роботі з дітьми фітотерапію, ароматерапію з метою впливу на фізичний розвиток дітей та покращення їх здоров'я. Інші (О. Байер, К. Крутій) рекомендують в роботі з дітьми поєднувати читання казки з фітбол – гімнастикою.

Технології навчання здоров'я, що відносяться до третьої групи передбачають гігієнічне навчання (раціональне харчування, догляд за тілом тощо); вироблення життєвих навичок

(керування емоціями, вирішення конфліктів тощо); профілактика травматизму, статеве виховання.

Виховання культури здоров'я належить до четвертої групи виховання в дітей особистісних якостей, що сприяють збереженню та зміцненню здоров'я, формуванню уявлень про здоров'я як цінність, посиленню мотивації на ведення здорового способу життя, підвищенню відповідальності за особисте здоров'я, здоров'я родини.

Аналіз існуючих здоров'язберігаючих технологій дозволяє зазначити, щодо використання в роботі з дітьми дошкільного віку, цих технологій дає змогу стверджувати, що тільки в комплексі, поєднуючи їх між собою, можна позитивно впливати на розвиток дітей дошкільного віку, а також на зміцнення їх здоров'я.

Таким чином, зазначене вище дозволяє зробити **узагальнення**, що використання здоров'язберігаючих освітніх та оздоровчих технологій у навчально - виховній та оздоровчій діяльності дітей сприяє не тільки їх розвитку, покращенню настрою, але й головне – зміцненню здоров'я (фізичного, психічного, соціального та духовного) дітей.

Література

1. Денисенко Н. Ф. Витоки здоров'я дитини: Навчально – методичний посібник / Н. Ф. Денисенко, Л. В. Лиходід, С. В. Лупінович, А. Ф. Михайличенко. – Тернопіль: Мандрівець, 2010. – С. 9 – 10.

2. Бичук І. Сучасні оздоровчі технології в практиці фізичного виховання дошкільнят / І. Бичук // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2010. - № 3. С. 17 – 21.

3. Дубогай О. Д. Фізичне виховання і здоров'я [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / [О. Д. Дубогай та ін.] – К. : УБС НБУ, 2012. – 275 с.

УДК 373.21.075 (043)

Татаренко В.В.

ЗНАЧЕННЯ СПІЛЬНОЇ ПРОДУКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ДОШКІЛЬНОМУ ВІЦІ

Головне завдання виховання — це вироблення характеру. Людину ми найбільш цінуємо не за її знання, а за її характер, - він найбільше важить в зносинах людей між собою, він дає змогу людині досягнути найвищі моральні блага. Проблема формування в дитини з перших років його життя таких взаємовідносин з оточуючими людьми, які походили б з моральних принципів гуманізму – актуальна сьогодні як в теорії, так і на практиці виховання підростаючого покоління. У нашому суспільстві ці відносини характеризуються дружним співробітництвом, взаємоповагою, піклуванням людей один про одного, взаємодопомогою.

Навчання може дуже добре причинитися до вироблення характеру, розвиваючи увагу, розум, викликаючи постійно власну ініціативу, даючи дитині справи, цікаві для неї, які, однак, вимагають від дитини самостійної активності. Треба привчити дитину обмірковувати свої вчинки і чужі, використовувати кожний випадок боротьби між злом і добром, давати дитині змогу в різних обставинах життя виявити свою мудрість, добре серце і правдиве поведіння, і підтримувати у дитини віру в саму себе [1]. Ніколи не вживати кари або погрози, а головне, любити дитину і заслужити її любов, - от головний ґрунт, на якому виховання може досягнути своїх змагань. Дуже добре допомагає моральному розвитку дітей утворення спеціальних гуртків для самовиховання учнів, самодисципліни в напрямку до добра і опанування своїх емоцій.

Актуальність даної теми обумовлена тим, що здійснення завдань морального виховання дітей-дошкільників, зокрема формування в них доброзичливих взаємин з ровесниками, передбачає пошуки і розробки ефективних методів і прийомів цілеспрямованого впливу.

З тієї миті, як дитина потрапляє в групу ровесників, її індивідуальний розвиток уже не можна розглядати і вивчати поза взаєминами з іншими членами групи. Саме на основі досвіду спілкування з ровесниками формуються моральні якості підростаючої особистості, насамперед ті, які визначають її ставлення до людей, а найкраще це спілкування організовується через спільну продуктивну діяльність [2].

Аналіз роботи дошкільних закладів свідчить про те, що не всі вихователі приділяють достатню увагу формуванню позитивних взаємин дітей у процесі їх повсякденного спілкування, часто пускають їх на самоплив. Тоді в групі виникають стосунки, які не лише гальмують розвиток у дошкільників доброзичливого ставлення до своїх товаришів, а навіть породжують відверто неприязні прояви щодо однолітків — черствість, байдужість, приниження гідності іншого тощо

У педагогічній науці та практиці суспільного дошкільного виховання великого значення надається організації спільної діяльності дітей як важливому засобу формування в них початків колективістських взаємин, які є метою і водночас умовою комуністичного виховання підростаючого покоління.

Педагоги і психологи стверджують, що взаємодопомога формується вже у дошкільні роки, тоді, коли дитина починає впорядковувати свою поведінку під безпосереднім впливом дорослих і соціального оточення (З.Борисова, Р.Буре, Я.Неверович, В.Шур, С.Якобсон та ін.).

Педагогічні дослідження в Україні останніх років (Г.Беленька, З.Борисова, Н.Кривошея, Н.Кот, В.Павленчик, М.Машовець,) розглядають нові аспекти виховного впливу спільної продуктивної діяльності дітей на формування позитивних взаємин дітей в спільній діяльності, виховання елементів культури праці у старших дошкільників, початкових економічних знань, умінь і навичок, екологічне виховання дітей [3]. При цьому розкриваються педагогічні умови створення технології педагогічного процесу в дитячому садку на основі тісного взаємозв'язку, взаємодопомоги і встановлення наступності у виховній роботі дитячого садка і сім'ї, дитячого садка і школи.

Спостереження показують, що залучення дитини до роботи разом з ровесниками допомагає їй відчутти й зрозуміти необхідність виконувати загальноприйняті норми та правила взаємодії, формує вміння підпорядковувати свої особисті цілі й наміри груповим заради успіху загальної справи. Правильно організована спільна діяльність дітей сприяє тому, що вони поступово навчаються поважати товаришів, розуміти їхні бажання, інтереси, вболівати не лише за свою частку праці, а й за роботу своїх товаришів та її кінцевий результат. Під час виконання колективних або групових завдань у дитини часто виникає потреба поділитися з товаришем власним задумом, досвідом, вмінням. Спільні переживання радощів успіху або смутку з приводу тимчасових невдач зближують дітей, згуртовують їх навколо єдиної мети. Емоційне піднесення сприяє розвитку дружніх взаємин не лише в колективній діяльності, а й у повсякденному спілкуванні, вихованню дружніх відносин [4].

Отож ми бачимо, що особисті взаємовідносини істотно впливають на формування дошкільника. При правильному педагогічному керівництві цими взаємовідносинами шляхом організації сумісного життя та діяльності дітей в дошкільному закладі вони стають важливим засобом формування колективу та вихованню взаємодопомоги між дітьми. Особисті взаємовідносини найбільш яскраво виявляються в невеликих дитячих об'єднаннях, що будуються в основному на почутті взаємної симпатії, емоційної прив'язаності. В таких об'єднаннях дошкільники вчаться проявляти чутливість, чуйність, піклуванні про іншого, допомозі один одному.

Література

1. Истоки: Базисная программа развития ребенка дошкольника. - М.: Концепция. - М., 1995.
2. Ельконін Д.Б. Психологія гри. М., 2008.
3. Карпова С.Н. «Игра и нравственное развитие дошкольников» , Изд-во Московського университета, 2006
4. Смольникова Г. Комунікативна діяльність як засіб морального виховання старших дошкільників. / Смольникова Г. // Управління школою. - 2005.- № 22 - 24. - С.12-16.

УДК 316.62(043)

Халафова С.М.

СИНДРОМ ОТЛОЖЕННОЙ ЖИЗНИ КАК ПСИХОЛОГИЧЕСКИЙ ФЕНОМЕН

Естественно психологическая ориентация человека в будущее обуславливает следующую закономерность – настоящее становится для него всего лишь генеральной репетицией. Возникает самоустановка «Настоящая жизнь начнется тогда, когда я (разбогатею, сделаю карьеру, выйду замуж, поеду в отпуск, когда дети вырастут, поменяю работу, перееду, кончится кризис)». При

этом настоящее с его возможностями, ресурсами, конкретными действиями и результатами, переживаниями успешности и неуспешности превращается только лишь в момент ожидания будущего. А это означает, что жизнь проходит мимо. В психологии такое поведение известно как «синдром отложенной жизни».

Синдром отложенной жизни - болезнь современной цивилизации. Умы многих людей живут далеко в будущем. Термин, не так давно, был предложен доктором психологических наук Владимиром Серкиным в его диссертации, посвященной теории «временщичества» у северян - людей, годами живущих идеей переезда, и ожидающих наступления настоящей жизни когда-нибудь «потом». В. Серкин исследовал психологию магаданцев и обнаружил, что из северян около 90 процентов, по глубоким опросам, хотели бы, если бы могли, уехать с Севера, и считают, что жизнь начнется, когда они заработают достаточное количество денег и переедут в регион с лучшим климатом и более развитой инфраструктурой. При этом жизнь, которой они живут в настоящем, их не устраивает, они живут как бы «на черновик», в ожидании неких призрачных событий, какого-то чуда, после чего собираются начать жить заново – в комфорте, по-настоящему. Но проходит десять, двадцать лет, а то самое «чудо» так и не происходит, жизнь так и остается написанной «начерно». Эти люди, по мнению В. Серкина, живут сценарием отложенной жизни [1]. Хотя сам синдром, еще в XIX веке был описан известным писателем Редьярдом Кипплингом (а «имел место быть» наверняка гораздо раньше), который описывал жизнь английских колонизаторов. Когда-то в колонии уезжали жить англичане среднего и ниже среднего достатка, те, кто не мог заработать на родине на достойную жизнь. Уезжая на заработки, каждый из них был уверен, что как только заработает достаточно денег, вернется домой и богато заживет. Однако англичане могли жить в колониях 30-40 лет и все эти годы считать, что все еще не живут настоящей жизнью, копить деньги, жить в бараке и ждать, что еще немного - и начнется настоящая жизнь. Но только через лет 30-40 лет им самим уже было 50-60, и они решали, что в принципе жизнь то уже заканчивается и чего ради что-то менять [2]...

При синдроме отложенной жизни человек откладывает самое главное на будущее и в итоге наполняет свое существование либо полной концентрацией на одной единственной цели, отвергая другие стороны жизни, либо второстепенными событиями, чужими целями, надеясь на то, что чудо произойдет само собой.

Следует отметить, что в ожиданиях событий, которые должны запустить «настоящую жизнь» как правило, отсутствует роль самого субъекта – он ждет, когда кто-то или что-то вырастет, бросит, появится, подвернется. То есть человек изначально не берет на себя ответственность за свою жизнь. Да, он растит детей, зарабатывает деньги и по большому счету может жить так, как ему хочется, но постоянно откладывает желаемую жизнь. Владимир Серкин полагает, что таким образом формируется невроз отложенной жизни у здоровых людей. По мнению автора, здоровый человек свои проблемы стремится решать, а невротик стремится решение проблем отложить [1]. И вполне аргументировано объяснить себе и окружающим, почему эти проблемы сейчас решать не надо, а они будут решаться (причем сами) потом. Получается, что здоровый человек, который откладывает жизнь на потом, живет как невротик, откладывая решение проблем.

Конечно, можно возразить, мол не все дается сразу, и есть рациональное зерно в том, чтобы определенные решения, приобретения откладывать на будущее, планировать, мечтать о них, надеяться, иначе скучно будет жить. Однако стоит помнить, что стремление к достижению и откладывание решений – совершенно разные вещи.

Действительно, жить без мечты, откровенно говоря, скучно. Но мечта в норме должна все же реализоваться, а иначе это не мечта, а бесплодное фантазирование. Тот, кто откладывает свою жизнь на потом, лелеет свою мечту, как некую драгоценность - по сути живет в своей фантазии, которую не хочет терять, то есть реализовывать. Потому что мечтать – это вкусно и приятно, а что-то реально делать, работать – это нудно, скучно и тяжело.

Люди, откладывающие жизнь на потом делятся на три категории.

К первой относятся те, кто точно знает, какого будущего хочет, и фанатично идет к своей цели, не замечая того, что происходит вокруг.

Второй тип людей, полностью сконцентрирован на чужих целях, а достижение своих все время откладывает. Намного проще жить чужими целями и мечтами.

Третий тип людей все время находится в ожидании чуда. Они работают на работе, которую считают перевалочным пунктом, для более достойной их деятельности. Вот когда будет «та» работа, тогда-то они и заживут по-настоящему!

Все эти люди не живут, а ждут момента, когда же можно зажить по-настоящему.

Также существуют симптомы, по которым можно определить наличие синдрома отложенной жизни:

- Ориентация на будущее как на основную часть жизни, деление жизни на «период ожидания» и «период вознаграждения».

- Восприятие происходящих в настоящем событий как второстепенных, «подготовительных».

- Избегание философских мыслей (о предназначении в жизни, о самореализации и т.п.), или наоборот, слишком сильное погружение в размышления, не совершая ни каких действий.

- Чувство тревоги, дискомфорта, неловкости в ситуации проявления собственных склонностей, таланта.

- Серьезные затруднения в постановке целей, связанных с собственными достижениями.

- Излишний интерес к чужой жизни.

- Стремление к принятию ответственности за события, созданные другими людьми.

- Стремление к контролю жизни эмоционально значимых людей.

- Насыщенность эмоциональной жизни переживаниями вины и стыда.

Почему же так много людей откладывают жизнь на потом? Причиной тому психологические выгоды, которые получает человек, подверженный этому синдрому:

- Избегание решения реальных проблем и конфликтов, замена их на «преодоление трудностей на пути к будущему».

- Возможность избежать ответственности за собственную жизнь, огорчения и трудности, связанные с достижением собственных целей, - жизнь «в безответственности».

- Возможность избежать полной мобилизации сил и способностей, необходимой для достижения настоящих целей, - жизнь «вполсилы».

- Возможность избежать эмоциональной близости – жизнь без эмоциональных переживаний.

- Возможность не видеть реальности – жизнь в иллюзии [3].

Тем самым, выделенные вопросы "синдрома отложенной жизни" – должны стать перспективным вектором дальнейших исследований.

Литература

1. Серкин В.П. Невроз отложенной жизни (НОЖ) и северный невроз // Учен. зап. кафедры психологии СМУ // В.П. Серкин. – Магадан: Кордис, 2001. – 218 с.

2. Киплинг Д.Р. Лиспет // Д.Р.Киплинг. – СПб: Лениздат, 1961. – 182 с.

3. Петровский В.А. Личность в психологи // В.А. Петровский – Ростов н/Д: Феникс, 1996. – 509 с.

УДК 316.61(043)

Шахова Г.А.

ЖИТТЕРЕАЛІЗАЦІЯ – ЯК РЕЗУЛЬТАТ УСВІДОМЛЕННЯ ОСОБИСТІСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ.

Наше суспільство проходить дуже нелегкий етап в історичному контексті. В умовах соціально-економічних змін та тривалої політичної нестабільності формується майбутнє покоління. Виникає багато питань, як реалізувати себе у постійно мінливих обставинах, як проживши тривалий відрізок часу сказати себе, що я зробив все що зумів і бути задоволеним підсумком свого життя.

Щоб відповісти на ці питання треба проаналізувати, що є складовими особистісного потенціалу, та що можна вважати успішною життєреалізацією. До складових можна віднести систему знань, умінь, навичок, пізнавальні здібності, світогляд, що будують гносеологічний потенціал, який вивчали Ю.О. Власенко, Г.С. Костюк, С.Д. Максименко та інші. Вивченням особистісного потенціалу займалися багато вчених, розглядаючи його під різними кутами. Перші спроби по вивченню особистісного потенціалу було закладено у роботах гуманістичних

психологів (А.Маслоу, К.Роджерс, В.Франкл). Термін «особистісний потенціал» не був загально вживаним, більш відомою була концепція гуманістичної психології «людський потенціал». Потенційні можливості особистості та їх реалізацію в діяльності розглядали Б.Г. Ананьєв, Г.С. Костюк, Л.С. Виготський, Д.В. Ельконін, Б.М. Теплов, С.Д. Максименко. В їхніх працях потенціал не існує сам по собі як якась відособлена від діяльності сутність, а матеріалізується в різних видах людської діяльності[1,2]. У сучасному психологічному просторі за Д.О. Леонтьєвим, особистісний потенціал розуміється як системна організація особливостей, тобто «стрижень особистості». Автор підкреслює, що психологія зверталася до цієї теми протягом усієї своєї історії, однак за різними назвами: сила Его, локус контролю, орієнтація на дію, воля та ін. Спільним в цих характеристиках є те, що всі вони виступають як стійкі особистісні формування достатньо високого рівня, розвиваються протягом життя, пов'язані з психологічним здоров'ям, зрілістю, успішністю життєдіяльності. Ці характеристики виступають не тільки базовими особистісними рисами, вони є особливостями системної організації особистості, схемою саморегуляції, дають можливість знайти та зберегти стабільність смислових орієнтацій (знаходження та зберігання власного «Я», свого внутрішнього центру), ефективність діяльності на тлі зовнішніх обставин, що змінюються [3,4]. В українській психологічній літературі існує власне підґрунтя для дослідження особистісного потенціалу та вчинку крізь призму суб'єктності (В.О.Роменець, В.О.Татенко та ін.), індивідуального досвіду особистості (О.М.Лактіонов та ін.), життєтворчості (Т.М.Титаренко та ін.), потенційності індивідуального буття (І.П.Манюха та ін.). Найважливіша детермінуюча функція сфери потенційного розвитку особистості, що служить джерелом смислоутворення, часової перспективи відзначалася О.М. Леонтьєвим, Л.І. Божовіч[5].

На сьогодні розробка загальних закономірностей формування потенційної сфери або функціонального запасу особи в процесі діяльності здійснюється за умов вивчення соціально-адаптивного потенціалу (К.А. Абульханова-Славська, Ю.М. Швалб, Л.В. Тищенко)[6,7]. Структурним виміром життєвого шляху є часова перспектива, вона визначає спрямованість життя людини та наділяє ознаками тривалості життєву перспективу. Ж.Ньюттен розглядає часову перспективу як «ієрархію цілей особистості». На його думку, часова перспектива, у відмінності від просторової, не існує в просторі сприйняття, а може бути репрезентована лише «ментально», в свідомості людини. Свідомість є особливим інструментом який породжує той світ, в якому я живу, не відображає а породжує. Психіка – така форма життя, яка світ подвоює. Життя засноване на основі психіки виводить з жорсткого детермінізму [7 с. 31]. Поняття потенцій стосовно психіки в цілому знаходимо також у працях Г.С. Костюка, С.Д. Максименко, С.Л. Рубінштейна, які ставили питання про можливості невикористаних психічних резервів, здатних актуалізуватися під впливом певних умов.

Аналіз досліджень показує, що життєвий простір завжди структурується і створюється самою людиною. В залежності від того яку позицію вона займає, активну чи пасивну, визначається її роль у суспільстві. Або людина сама організовує своє буття, або залучається у життєвий простір іншого як виконавець. Самовизначення до ситуації можна вважати суб'єктивним виміром, тому кожен вирішує сам, яку позицію йому займати. Успішна людина нашого часу - це людина яка усвідомлює свої внутрішні ресурси та має чітку установку на реалізацію їх в сучасних умовах. Важливим є ясне розуміння того, що вона вже має, як стійкий фундамент для потенційного розкриття при усвідомленні образу власного бажаного майбутнього.

Література

1. Максименко С.Д. Генеза здійснення особистості. – К.: Видавництво ТОВ «КММ», 2006, – 240 с.
2. Максименко С.Д. Загальна психологія. Видання 3-є, перероблене та доповнене. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 272 с..
3. Леонтьев Д.А. Личностный потенциал как объект психодиагностики // Психологическая диагностика. – 2007. – № 1. – С.4-7.
4. Леонтьев Д.А. Личностное в личности. Личностный потенциал как основа самодетерминации – Режим доступа к статье.: <http://www.psychology-online.net>

5. Гуткина Н.И. Л.И. Божович: вехи биографии и основные понятия концепции формирования личности // Вопросы психологии. – 2008. – № 5. – С. 130-134.
6. Абульханова –Славская К.А. Стратегия жизни / К.А. Абульханова – Славская . – М:Мысль,1991. – 299 с.
7. Швалб Ю.М., Тищенко Л.В. Майбутнє і сьогодення студентів з обмеженими функціональними можливостями: психологічні аспекти. Монографія. – К.: Основа, 2015. – 240 с.

СЕКЦІЯ
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ, СПОРТУ ТА ЗДОРОВ'Я
ЛЮДИНИ

УДК 378.037(043)

Амирасланова Л.А.

МОТИВАЦІЯ СТУДЕНТОВ ВУЗОВ К ФІЗИЧЕСКОМУ
САМОСОВЕРШЕНСТВОВАНИЮ

Физкультура, спорт и здоровье находятся в тесной взаимосвязи. Спорт укрепляет здоровье, развивает физические данные. Спорт – составная часть физической культуры, а также средство и метод физического воспитания, система организации и проведения соревнований по различным комплексам физических упражнений и подготовительных учебно-тренировочных занятий. Физическая культура - неотъемлемая часть жизни человека, одна из сфер социальной деятельности, направленная на укрепление здоровья, которая занимает достаточно важное место в учебе, работе людей. Физическая культура воздействует на жизненно важные стороны индивида. Важную роль в дело воспитания и обучения физической культуре вкладывают высшие учебные заведения, где в основу преподавания должны быть положены четкие методы, способы, которые в совокупности выстраиваются в хорошо организованную и налаженную методику обучения и воспитания студентов. Физическое самосовершенствование - работа над своим телом с целью приблизиться к идеалу. Это очень важный процесс, который ведет к достижению успехов в любой сфере деятельности. Этот процесс долгий, он требует постоянной отдачи. Самосовершенствование студента - это синтез его стремлений и способностей к максимальному проявлению своих физических и личностных качеств. Чтобы встать на путь самосовершенствования необходимо постоянство. Необходимо развивать свое тело. Сегодня существуют различные фитнес - центры, йога, спортивные секции. Нужно заниматься не реже одного раза в неделю. Начинать скорее всего лучше с простой зарядки, затем как тело привыкнет к нагрузке, можно будет двигаться дальше [1, с. 186]. Есть несколько правил, которым нужно следовать на пути саморазвития, они помогут если возникают какие-либо проблемы:

- 1) тренировать силу воли;
- 2) ставить перед собой определенные цели;
- 3) никогда не останавливаться на достигнутом.

Ступени самосовершенствования. Самосовершенствование человека носит комплексный характер. В него входит пять направлений:

Первая ступень самосовершенствования. Сосредоточение сознания- способность управлять своим вниманием.

Вторая ступень самосовершенствования. Создание комфортного состояния души посредством рациональной организации работы ума и воли, общения с другими людьми.

Третья ступень самосовершенствования. Укрепление психики и физического тела посредством постоянного применения упражнений в совокупности с режимами питания, очищения и образа жизни. Применение различных техник медитаций.

Четвертая ступень самосовершенствования. Расширение сознания посредством постоянного применения упражнений в совокупности с усвоением определенных философских концепций (системные методы духовного совершенствования).

Пятая ступень самосовершенствования. Участие в коллективных медитациях с целью воздействия на национальный эгрегор [2, с. 125-139].

Стимулы, влияющие на физическое самосовершенствование, при недостаточности условий для их позитивного проявления становятся препятствующими барьерами, сдерживающими физическое самосовершенствование студента. Наибольшее сдерживающее влияние на стимулирование мотивации физического самосовершенствования студента оказывают следующие барьеры:

- отсутствие заинтересованности студентов в занятиях физическими упражнениями;
- отсутствие умений студента распределять свободное время;
- неудовлетворительные условия для занятий физическими упражнениями;
- низкий научно-методический уровень проведения тренировок;

- завышенный уровень требований к студенту во время тренировок;
- низкий уровень организации тренировок;
- перегрузка организма студента физическими упражнениями ;
- ограниченность выбора студентом физических упражнений;
- частая сменяемость тренера и преподавателя.

Даже если студент и имеет хорошие физические данные, способности, желание заниматься физической культурой, материальное благополучие, развитие его физических качеств может плодотворно происходить лишь тогда, когда он способен преодолевать препятствия, затруднения, возникающие на пути его физического самосовершенствования [3, с.72].

Литература:

- 1.Зайнетдинов М.А. Индивидуализация самостоятельной работы как фактор совершенствования процесса физического воспитания студентов: дис.. канд. пед. наук / М.А.Зайнетдинов. - М., 2008. - 186 с.
2. Внуков А.П. О факторах физического самосовершенствования студентов педагогического института / А.П. Внуков, М.Я. Виленский // Физическая культура в научной организации учебного труда студентов педагогического института. -М.: МГПИ, 2006 Г.-С. 125-139.
3. Ломейко В.Ф. Студенту о физическом воспитании / В.Ф. Ломейко, А.С.Ищенко. - М.: Выс. шк., 2007.-72 с.

УДК 796.015-057.87(477)(043)

Белик Е.А.

ВСЕСТОРОННЯЯ ФИЗИЧЕСКАЯ ПОДГОТОВКА СТУДЕНТОВ

Воспитание физических качеств основывается на постоянном стремлении сделать сверх возможное для себя, удивить окружающих своими возможностями . Но для этого со времени рождения нужно постоянно и регулярно выполнять правила правильного физического воспитания . Основным этапом в воспитании этих качеств является образовательный период в жизни человека (7-25 лет) , в течение которого происходит закрепление нужного учебного материала для его дальнейшего применения в жизни (высокопроизводительному труду).

Целью физического воспитания в вузах является содействие подготовке гармонично развитых, высококвалифицированных специалистов.

В процессе обучения в вузе по курсу физического воспитания предусматривается решение следующих задач:

- воспитание у студентов высоких моральных, волевых и физических качеств, готовности к высокопроизводительному труду;
- сохранение и укрепление здоровья студентов, содействие правильному формированию и всестороннему развитию организма, поддержание высокой работоспособности на протяжении всего периода обучения;
- всесторонняя физическая подготовка студентов;
- профессионально - прикладная физическая подготовка студентов с учётом особенностей их будущей трудовой деятельности;
- приобретение студентами необходимых знаний по основам теории, методики и организации физического воспитания и спортивной тренировки, подготовка к работе в качестве общественных инструкторов, тренеров и судей;
- совершенствования спортивного мастерства студентов - спортсменов;
- воспитание у студентов убеждённости в необходимости регулярно заниматься физической культурой и спортом.

Процесс обучения организуется в зависимости от состояния здоровья, уровня физического развития и подготовленности студентов, их спортивной квалификации, а также с учётом условий и характера труда их предстоящей профессиональной деятельности.

Одной из главных задач высших учебных заведений является физическая подготовка студентов.

В высшем учебном заведении общее руководство физическим воспитанием и спортивно-массовой работой среди студентов, а также организация наблюдений за состоянием их здоровья

возложены на ректора, а конкретное их проведение осуществляется административными подразделениями и общественными организациями вуза.

Непосредственная ответственность за постановку и проведение учебно-воспитательного процесса по физическому воспитанию студентов в соответствии с учебным планом и государственной программы возложена на кафедру физического воспитания вуза. Массовая оздоровительная, физкультурная и спортивная работа проводится спортивным клубом совместно с кафедрой и общественными организациями.

Физическая культура входит в число обязательных дисциплин цикла «Общие гуманитарные и социально-экономические дисциплины».

Период студенчества - время бурного расцвета его физических способностей, формирования телесной красоты и двигательного совершенства, достижения близкого к максимально возможному уровню развития физических качеств. Главное, не опоздать с формированием физического потенциала молодого человека, ведь это теперь уже на всю жизнь.

Главная задача преподавателя по физической культуре - воспитать у студентов любовь к физической культуре, а проще говоря, - к движению во всем его многообразии, физической активности, такую любовь, которая обратится в потребность заниматься физическими упражнениями всегда, на протяжении всей жизни.

Литература:

1. Видякин, М.В. Начинаящему учителю физкультуры/ М.В. Видякин -Волгоград: Учитель, 2004.- С.154.
2. Дергач, А. А. Творчество тренера / А. А. Дергач, А. А. Исаев // Физкультура и спорт, - М.1982. - С. 3-5.
3. Захаров Е.Н. Энциклопедия физической подготовки: Методические основы развития физических качеств/ Е.Н. Захаров, А.В., Карасев А.А. Сафонов. - М : Лептос, 1994.- 368с.
4. Ильинич, В.И. Физическая культура студента и жизнь. учебник для ВУЗов/ В.И. Ильинич - М: Гардарики,2010-368с.
5. Минаев Б. Н Основы методики физического воспитания школьников: учеб. пособ. для студентов пед. спец. высш. учеб. заведений/ Б.Н. Минаев, Б.М. Шиян - М.: Просвещение, - 1989. - 222с.

УДК 796.034(043)

Высоцкая Е.А.

РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ СОВРЕМЕННОГО СПОРТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТА

В настоящее время актуальными являются проблемы управления и организации деятельности в области физической культуры Украины. Государство и различные коммерческие организации вкладывают большие средства в развитие индустрии спорта. Анализ литературных источников в этой сфере показывает, что необходимо решение следующих задач: исследовать факторы, влияющие на процессы развития физической культуры и спорта Украины, изучить теоретико-методические основы спортивного менеджмента в сфере физической культуры и спорта, обобщить опыт организации работы по развитию системы физической культуры и спорта, организовать систему подготовки и переподготовки управленческих кадров в отрасли физической культуры и спорта, развивать материально-техническую базу объектов спорта, совершенствовать информационное обеспечение физической культуры и спорта, создать систему эффективной подготовки спортсменов высокой квалификации. Самая значимая и перспективная профессия в сфере физической культуры и спорта сегодня-спортивный менеджер. Доходы спортивных менеджеров растут и часто превышают гонорары спортсменов. Успешные спортивные менеджеры в украинском спорте-дефицит [1, с. 192]. Зарубежный опыт свидетельствует о том, что физическая культура и спорт есть особая сфера, где должны работать люди, обладающие профессиональными знаниями. Ежедневно спортивному менеджеру физкультурно-спортивных организаций приходится решать множество вопросов: как организовать физкультурно-спортивное мероприятие, совершить трансферную сделку, найти спонсоров, привлечь зрителей. В этой ситуации самым важным будет, где взять таких

специалистов, которые бы профессиональным образом решили вопросы. Сегодня множество учебных заведений стали открывать факультеты для подготовки менеджеров по спорту [2, с. 432]. Основопологающей задачей спортивного менеджера в стране является создание условий для сохранения и улучшения физического и духовного здоровья граждан. Опыт многих развитых стран показывает, что такая задача может быть решена при комплексном подходе к вопросам развития физической культуры и спорта. В области физической культуры и спорта серьезной остается проблема оттока за рубеж специалистов, тренеров и спортсменов. Государству необходимо создать эффективную модель менеджмента в области физической культуры и спорта, в которой четко будут освещены и распределены полномочия и компетенции, весь функционал и ответственность за деятельность всех субъектов физкультурно-спортивных организаций на региональном уровне субъектов. В спортивном менеджменте понятие «организация» является ключевым и важным. Организация означает социальную систему, сознательно координирующую деятельность двух или более людей для достижения поставленной цели. Менеджмент, как правило, связан со сложными организациями, имеющими определенный набор взаимосвязанных задач и многофункциональную деятельность [3, с. 162].

Менеджеров, как правило, принято подразделять на три основные группы:

- высший уровень (top manager) - это директора спортивных школ, генеральные директора спорткомплексов, президенты спортивных клубов и федераций и т.п.;
- среднее звено (middle manager) - руководители управлений, самостоятельных отделов и т.п.;
- низшее звено (entry manager) - руководители отделов, секторов, рабочих групп, отделений и т.д.

Спортивных менеджеров подразделяют и по видам профессиональной деятельности, выделяя, например, следующие их виды: менеджер по персоналу организации, менеджер по рекламе, менеджер по маркетингу, менеджер по финансам, менеджер-представитель спортсмена и т.д. В фитнес-клубах выделяют менеджеров по направлениям деятельности и по соответствующим программам. Например, финансовый менеджер, менеджер по продажам, менеджер по аквааэробике, менеджер персональных программ, менеджер по тренажерам и др. Как видно, на современном этапе развития украинского физкультурно-спортивного движения в физкультурно-спортивных организациях существует масса разнообразных должностей, занимаемых менеджерами. Таким образом, сферой деятельности спортивного менеджера является отрасль физической культуры и спорта как совокупность организаций физкультурно-спортивной направленности, функционирующих в рыночных условиях. **Функции и роли спортивного менеджера.** Спортивные менеджеры, являясь субъектом осуществления управленческой деятельности, выполняют в организации ряд разнообразных функций. Среди них специалисты выделяют три ключевые функции.

1. Функция принятия решения, выражающаяся в том, что менеджер определяет направление деятельности организации, решает вопросы распределения ресурсов, осуществляет текущие корректировки. Право принятия управленческих решений имеет только менеджер, но он же и несет ответственность за последствия принятых решений.
2. Информационная функция состоит в том, что менеджер собирает информацию о внутренней и внешней среде физкультурно-спортивной организации, в которой он работает, распространяет эту информацию в виде фактов и нормативных установок и, наконец, разъясняет персоналу политику, ближайшие и перспективные цели организации.
3. Менеджер выступает в качестве руководителя физкультурно-спортивной организации, формирующего отношения внутри и вне организации, мотивирующего членов физкультурно-спортивной организации на достижение целей, координирующего их усилия и, наконец, выступающего в качестве представителя организации во взаимодействии с другими организациями. [4, с. 336].

Обобщение опыта показывает, что существуют реальные резервы улучшения подготовки качества молодых спортивных менеджеров. Это: освоение управленческих компьютерных технологий и информационного обеспечения в отрасли, углубленное изучение иностранного языка, расширение перечня изучаемых прикладных управленческих дисциплин, как : организация работы офиса физкультурно-спортивной организации; аудит и бухгалтерский учет в физкультурно-спортивных организациях с выдачей соответствующего сертификата; культура

речи и др. Перспективы дальнейших исследований в данном направлении касаются изучения потребности и спроса на рынке труда спортивных менеджеров в Украине.

Литература:

1. Гавриленко В.М. Менеджмент: пособ. для подготовки к экзаменам / В.М. Гавриленко. – М.: ПРИОР, 2002. – 192 с.
2. Золотов М.И. Менеджмент и экономика ФКиС: учеб. пособ. для студентов высш. пед. учеб. завед. / М.И. Золотов, В.В. Кузин, М.Е. Кутепов, С.Г. Сейранов. – М.: Издательский центр «Академия», 2001. – 432.
3. Зубарев Ю.А. Менеджмент и маркетинг в сфере ФКиС: учеб. пособ. / Ю.А. Зубарев, А.А. Сучилин. – Волгоград: Перемена, 1998. – 162.
4. Кабушкин Н.И. Основы менеджмента: учеб. пособ. / Н.И. Кабушкин. – Минск: «Новое знание», 2002. – 336 с.

УДК 371.124:796(043)

Гуляев А.С.

СТАНОВЛЕНИЕ УЧИТЕЛЯ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ

Одна из важнейших задач в системе высшего образования - создание необходимых условий для гармоничного, всестороннего развития личности с учетом ее мотивов, интересов, потребностей и способностей. Однако полностью реализовать свои возможности можно лишь в том случае, если кроме полученного образования человек выбирает специальность, соответствующую его врожденным и социально обусловленным данным. В силу множества обстоятельств молодые люди иногда затрудняются выбрать единственно правильный путь в сложном мире современных профессий. Это касается и профессии учителя физической культуры, которая играет огромную социальную роль в любом обществе [1; 2].

В сфере физической культуры и ее средствами решается множество задач, связанных с проблемами воспитания, формирования духовно богатой, моральной и физически совершенной личности. Решаются задачи умственного, нравственного, эстетического и трудового воспитания, оздоровительные и образовательные.

Профессия учителя физической культуры необходима в обществе. Ведь это прежде всего педагог-воспитатель. Особенностью профессионального труда учителя физической культуры, так же, как и педагога вообще, является то, что его деятельность связана с воспитанием молодежи. В области физической культуры решаются общепедагогические задачи формирования гармонически развитой личности, здоровой и жизнедеятельной. Как и всякая педагогическая деятельность, этот труд носит творческий характер. Между тем проведение занятий по физическому воспитанию в силу их динамичности, эмоциональности и высокой степени подвижности учащихся, труднее с точки зрения управления, организации, воспитания. Учителю физической культуры в сотрудничестве с учащимися приходится преодолевать не только общепедагогические трудности по пути от простого к сложному, от известного к неизвестному, но и решать специфические проблемы.

Учитель физической культуры закладывает материальные основы личности, своим трудом способствует интеллектуальному развитию и нравственному воспитанию учащихся [3]. Чтобы добиться успеха, важно не только помочь своему ученику показать хороший результат, установить рекорд, необходимо привить любовь к спортивной деятельности, к систематическому труду, развить и укрепить нравственные и волевые качества ученика. Уже в самом начале занятий с воспитанниками, учитель по физической культуре должен создавать предпосылки для укрепления физического и психического здоровья своих учеников. Молодые специалисты, приступая к реальной работе, испытывают различного рода трудности в ходе адаптации к новым условиям социальной среды, поэтому на педагогическом поприще остаются лишь наиболее устойчивые в своих профессиональных намерениях. Главными причинами такого положения являются несоответствие реальной потребности в кадрах и деятельности по их подготовке, низкий уровень организации профориентационной работы, несовершенство теории и практики профессионального отбора.

В требованиях государственного образовательного стандарта высшего профессионального образования, предъявляемых к знаниям и умениям будущего специалиста по физической культуре указано, что он должен:

- понимать роль физической культуры в развитии человека;
- знать основы физической культуры и здорового образа жизни;
- владеть системой практических умений и навыков, обеспечивающих сохранение и укрепление здоровья, развитие и совершенствование психофизических способностей и качеств, самоопределение в физической культуре;
- приобрести опыт использования физкультурно-спортивной деятельности для достижения жизненных и профессиональных целей.

В соответствии с требованиями государственного образовательного стандарта утверждена примерная учебная программа для высших учебных заведений по физической культуре. Теоретический раздел этой программы предусматривает освоение системы научно-технических и специальных знаний, необходимых для понимания природных и социальных процессов функционирования физической культуры, умение их адаптивно, творчески использовать в личностном и профессиональном развитии, самосовершенствовании, организации здорового стиля жизни.

Существует также ряд требований к учителю по физической культуре: а) способствовать укреплению здоровья, развитию личности, физических качеств учеников школы, ответственность за их жизнь и здоровье; б) изучать возрастные и психологические особенности детей, интересы, потребности; в) организация и проведение занятий в школе, школьных секциях и группах оздоровительной направленности, организация и проведение спортивно-массовых и физкультурно-оздоровительных мероприятий, спартакиад, спортивных праздников, соревнований, дней здоровья, походов; г) подготовка заявок и выставление команды школы на районные, городские спортивные мероприятия; д) работа в методическом объединении учителей физической культуры района, подготовка ежемесячной информации о работе в школе; е) работа в контакте с администрацией школы; ж) ведение агитационно-пропагандистской и разъяснительной работы среди школьников о значении физической культуры, решение вопросов эффективного использования спортивных сооружений школы, спортивного инвентаря и оборудования; з) ведение документации по проведению спортивно-оздоровительной работы в школе: календарный план, журнал учета работы спортивных секций, проведение мероприятий, протоколы соревнований, списки физкультурно-спортивного актива, заявки на участие в соревнованиях.

Специфика работы выпускника института физической культуры заключается в том, что в подавляющем большинстве случаев он должен сам практически владеть тем материалом, которому учит своих учеников. Будущий учитель физической культуры должен обладать хорошими личностными качествами, спокойным, ровным характером, доброжелательно относиться ко всем ученикам. А.С.Макаренко в своих работах писал: «что легко любить хорошего ученика, но необходимо любить и плохих учеников, ведь задача педагога как раз в том и заключается, чтобы из плохого ученика сделать хорошего». Профессиональная подготовленность требует от будущего педагога постоянного совершенствования своих знаний и навыков. В процессе профессионального роста учителя физической культуры происходит творческое приобщение к профессии, устанавливаются осознанные связи, строятся жизненные планы в деятельности, которую он избрал [1; 2]. В практической работе учитель физической культуры постоянно сталкивается с необходимостью абсолютные физические возможности конкретного человека на данный момент рассматривать как относительные, за которыми скрываются большие резервы. Известно, что в состоянии аффекта (ужас, гнев) у человека обнаруживается необычайная сила или скорость в движении [1; 2]. Одним из неперемennых условий, которые помогают педагогу раскрывать внутренние запасы человеческого организма, является постоянное повышение требований к учащимся. Для этого, в физической культуре широко используются состязания как способ определения превосходства победителя в силе, ловкости, быстроте, как форма проверки степени подготовленности человека к выполнению трудовых и военных обязанностей.

Только совместная деятельность педагога и учащихся на основе современной науки и техники помогает открыть задатки, сформировать способности, воспитать талант [1; 2; 3].

Литература:

1. В.М.Выдрин. Введение в специальность: учеб.пособ. /В.М.Выдрин. – М.: Просвещение, 1997. – 120 с.
2. А.Ц.Деминский. Основы теории и методики физического воспитания: учебник. /А.Ц.Деминский. – Донецк: Донеччина, 1995. – 519 с.
3. Т.Ю.Круцевич. Теорія і методика фізичного виховання: навч.посіб. /Т.Ю.Круцевич. – К.: Олімпійська література, в 2-х т, Т.2. - 2012. – 348 с.

УДК 796.011.1(043)

Дыкресинская Ю.А.

ФИЗИЧЕСКАЯ КУЛЬТУРА И СПОРТ В СИСТЕМЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

Физическая культура и спорт — неотъемлемая часть общей культуры. Это область социальной деятельности, представляющая собой совокупность духовных и материальных ценностей, создаваемых и используемых обществом в целях физического развития человека, укрепления его здоровья, способствующая гармоничному развитию личности. Физическая культура — самое широкое, собирательное понятие, она включает все достижения, накопленные в процессе общественно-исторической практики: уровень здоровья, спортивного мастерства, науки, произведений искусства, связанных с физическим воспитанием, а также материальные (технические) ценности (спортивные сооружения, инвентарь). Под физической культурой понимают совокупность всех присущих данному обществу целей, задач, средств, форм мероприятий, способствующих физическому развитию и совершенствованию людей. Сюда входят физическое воспитание и спорт [2].

Актуальность темы заключается в том, что физическая культура, являясь одной из граней общей культуры человека, его здорового образа жизни, во многом определяет поведение личности во всех сферах социальной жизни, способствует решению социально-экономических, воспитательных и оздоровительных задач. Забота о развитии спорта и физической культуры — важнейшая составляющая социальной политики государства, направленная на выявление и усовершенствование способностей людей, удовлетворения их интересов и потребностей, активизации человеческого фактора.

Целью исследования является рассмотрение спорта и физической культуры, как важнейшего элемента в учебно-воспитательном процессе вуза.

В настоящее время на всех уровнях государственного управления растет осознание необходимости решения проблем обеспечения массового спорта, организации пропаганды физической культуры, в целях укрепления здоровья, предупреждения заболеваний, повышения и пропаганды здорового образа жизни. Возникает вопрос о необходимости более широкого взгляда на среду вузовского образования в малых городах, основанный на принципах интегративности, целостности, открытости среды к культуре и социуму с применением новых технологий физического воспитания. Еще в 1891г. П. Ф. Лесгафт писал: «Вводя физическое образование в профессиональную школу, мы имеем в виду, достичь искусства в ремесле». [2, стр. 154].

Профессионально-прикладная физическая подготовка представляет собой одно из основных направлений системы физической культуры, призванная подготовить человека к конкретной трудовой деятельности. Основное назначение ППФП — направленное развитие и поддержание на оптимальном уровне физических и психических качеств человека необходимых для обеспечения его готовности к выполнению определенной деятельности, обеспечение функциональной устойчивости к условиям этой деятельности и формирование прикладных двигательных умений и навыков. Профессионально важные качества человека в процессе трудовой деятельности в определенной степени совершенствуются сами собой. Однако эффективность этого процесса существенно повышается, если необходимые качества развивать целенаправленно, используя для этого средства физической культуры в период, предшествующий профессиональному обучению или совпадающий с ним по времени.

Массовая физическая культура и спорт, прежде всего социальное явление, так как несет в себе основы здорового образа жизни. Отвлечение учащихся, студенческой молодежи от негативных явлений, к которым относится курение, алкоголизм, наркомания и токсикомания, хулиганство и другие пагубные стороны социальной среды, формирует этику человеческих отношений, создает условия демографического развития за счет формирования благополучных семей. Развитие массовой физической культуры и спорта — это критерий оценки эффективности работы не только органов исполнительной власти, выполняющих функции управления сферой, но и показатель социально-экономического развития всего общества.

Снижение двигательной активности в первую очередь сказывается на проявлении нарушений со стороны нервной, сердечно-сосудистой систем, систем пищеварения и органов дыхания. Поэтому, именно такой учебный предмет как физическая культура, может сформировать у будущих специалистов навык сохранения высокой физической и творческой активности на долгие годы, так как приобретение знаний и реализация их на практике приобретают особую значимость в становлении гармонически развитой личности. Таким образом, физическое образование решает следующие задачи:

1. Развивает физические качества (способности), двигательные навыки, обеспечивает физическую подготовку молодежи к жизни, к профессиональной и общественно-политической деятельности.
2. Учит студентов пользоваться приобретенными знаниями.
3. Воспитывает у молодежи потребность в здоровье (физическом, психическом, социальном) как жизненно важной ценности. [1, стр.277].
4. Воспитывает у студентов сознательность, высокие моральные, волевые и физические качества, готовит их к высокопроизводительному труду с учетом особенностей будущей трудовой деятельности.
5. Способствует более эффективному решению функций образования, а также его видов — умственного, профессионального, политического. [1, стр.290].

В завершении, хотелось бы сделать вывод, что современный спорт имеет огромные потенциальные возможности для формирования личности. Модернизация физического воспитания на основе организации занятий спортивной направленности позволяет в короткий период времени повысить уровень физической подготовленности, а спортивная культура расширяет возможности социализации, приобретения нового жизненного опыта, формирует спортивный стиль жизни молодежи, располагая значительными возможностями для формирования целостной, гармонически развитой, творчески активной личности в учебно-воспитательном процессе вуза.

Литература:

1. Строева Е. А. Физическая культура и спорт — важный элемент в учебно-воспитательном процессе вуза / Е. А. Строева, В. И. Космынина // Педагогическое мастерство: материалы IV междунар. науч. конф. (г. Москва, февраль 2014 г.). — М.: Буки-Веди, 2014. — С. 255-257.
2. Эрдонов О. Л. Физическая культура и спорт в системе высшего образования / О. Л. Эрдонов // Молодой ученый. — 2015. — №2. — С. 113-117.

УДК 796.011.1(477)(043)

Згара А.С.

СПОРТ В ЖИЗНИ УКРАИНСКОЙ МОЛОДЕЖИ

Физическая культура и спорт, начиная с древнейших времен и до сегодняшних дней, играют важную роль в жизни человека. Главное богатство страны — человек духовно, интеллектуально и физически развитый, от которого напрямую зависит могущество государства. Существует целый ряд приоритетных направлений, которые нуждаются в развитии, но физическая культура и спорт — первичная задача, от выполнения которой зависит будущее Украины.

Спорт является важной частью жизни каждого человека. Спорт - организованная по определенным правилам деятельность людей, состоящая в сопоставлении их физических или

интеллектуальных способностей, а также подготовка к этой деятельности и межличностные отношения, возникающие в ее процессе. Спорт - наиболее доступное и эффективное средство, которое повышает созидательные и творческие возможности человека. Физическая культура — это единство как минимум трех граней личности человека: правильная ценностная ориентация в образе жизни; наличие определенного уровня физической подготовленности и образованности (т. е. обладание в этой области человеческой культуры конкретными знаниями и навыками); потребность в повседневных занятиях физическими упражнениями с целью активного самосовершенствования.

Время обучения в высшем учебном заведении - значительная психофизиологическая нагрузка на организм молодого человека, которая показывает, что учебный труд является весьма напряженным. При этом, молодые люди часто надеются на достаточно быстрое естественное восстановление молодого организма. Эта особенность и на самом деле действует, но бесконечно эксплуатировать молодой организм, нарушая элементарные правила режима труда и отдыха, невозможно [1, с. 45].

Например, до 60% студентов занимается самоподготовкой к следующему учебному дню в поздние часы, причем до 25% из них приступают к занятиям лишь в 22 – 24ч. Как следствие, у многих – нарушение режима сна. У 87% студентов, проживающих в общежитиях, отход ко сну затягивается до 1 – 3ч. ночи. Отсюда – крайне недостаточная продолжительность ночного сна. Сон в норме от 7 до 8ч. отмечается лишь у 15% студентов. В результате – плохое самочувствие, неуравновешенность, низкие оценки и многое другое.

Всесторонняя физическая подготовка, регулярные занятия спортом укрепляют здоровье, помогают легче переносить напряжение в физической и умственной работе. На каждом предприятии, в каждом учебном заведении и учреждении, физкультура и спорт стали важной частью общественной жизни.

Регулярные физические тренировки резко снижают заболеваемость населения, благотворно влияют на психику человека — на его внимание, память, мышление, способствуют эффективному воспитанию ценных личностных качеств — настойчивости, воли, трудолюбия, целенаправленности, коллективизма, коммуникабельности, вырабатывают активную жизненную позицию. Кроме того, занятия физкультурой помогают людям всех возрастов более эффективно использовать своё свободное время, а также способствуют отвыканию от таких социально и биологически вредных привычек, как употребление спиртных напитков и курение [2, с. 607].

С давних времен хорошо известно универсальное и абсолютно надежное средство укрепления здоровья и увеличения долголетия - спорт, способ, не нуждающийся в дорогостоящих лекарственных препаратах и технических приспособлениях, а требующий только воли и некоторых усилий над собой.

Со временем занятия спортом приносят абсолютно необычайное чувство свежести, бодрости и энергичности. Это чувство становится просто необходимым, ведь победа над собственной ленью, над спортивной бездеятельностью воспринимается как успех, оно вызывает положительные чувства и эмоции, закаляет волю и обогащает жизнь. Возможно, занятия спортом и лежат в основе возникновения той жизненной активности, которая появляется у людей, занимающихся спортом.

Спорт должен быть спутником каждого человека на протяжении всей его жизни — только тогда спорт может принести ощутимую пользу. Многие физические недостатки и недуги поддаются лечению спортом. Ведь основную часть дневного времени человек проводит на работе и, как правило, в помещении, где возможности для разнообразных движений крайне ограничены. Это вызывает различные застойные явления в организме, приводит к замедлению кровообращения, может стать причиной некоторых недугов.

В современных условиях все более возрастающее значение приобретает массовая физическая культура. Более того, есть все основания полагать, что социально обусловленная необходимость целенаправленного совершенствования здоровья человека должна трансформироваться в культурную потребность, в стремление к физическому совершенствованию. Поэтому проблема формирования, а в дальнейшем поддержания уровня физической активности, ведения здорового образа жизни, пропаганда спортивно-оздоровительной деятельности является весьма актуальной, ведь здоровье - это совокупность

физических и духовных качеств человека, которые являются необходимым условием успешной трудовой деятельности, осуществление творческих планов, создание прочной дружной семьи, рождения и воспитания детей, овладение достижениями культуры.

Украинская молодежь способна достигать самых высоких результатов, ведь желание побеждать заложено в крови и самых глубоких и неискоренимых генах. Однако, для этого необходим крепкий фундамент: спортплощадки, стадионы, тренера, заинтересованность потенциальных спортсменов. И, конечно же, самое главное – заинтересованность самой страны в собственной гордости – своих спортсменах [3, с.240].

Чтобы заниматься спортом, совсем не обязательно ставить перед собой большие спортивные цели, можно заниматься спортом просто для себя, для своего здоровья. Можно поставить перед собой цель: стать более сильным и ловким, стройным и привлекательным. И абсолютно не имеет значения пол, ведь это все необходимо как мужчине, так и женщине. Спорт может заменить множество лекарств, спорт даст здоровье и энергию и будет поддерживать организм в тонусе в течение всего дня – всей жизни. Кроме этого занятия спортом являются лучшим отдыхом в первую очередь для людей с умственной работой, поэтому включив в ежедневный график занятия спортом, можно не только улучшить свое здоровье и продлить жизнь, но и улучшить свои показатели в работе и учебе.

Сегодня спорт занял в жизни общества место, которому нет аналогий в истории. Его проблемы стали предметом пристального изучения медиков и педагогов, философов и историков, экономистов и социологов. Его влияние учитывают политики. Государственные деятели открывают крупные спортивные состязания, улицы многомиллионных городов пустеют в часы, когда проходят игры чемпионатов мира по футболу и хоккею. Воздействие спорта на настроения и стиль жизни людей все возрастает. В связи с этим особенно важно, чтобы современный спорт служил гуманистическим идеалам и общечеловеческим ценностям.

Спорт может и должен стать средством воспитания гуманной и гармонично развитой личности, средством ориентации молодежи на активное участие в укреплении мира и дружбы между народами, в ускорении прогресса общества. Для этого сегодня есть все условия, но здесь прежде всего важна целостность воспитательного процесса, исключение односторонней направленности его только на телесное совершенствование. Особое значение спорту придавали и мыслители древности. Так, более 2000 лет назад древнегреческий философ Платон писал, что человек, овладевший богатствами культуры, будет заниматься физическими упражнениями во имя «отваги и пылкости духа, ради их пробуждения, а не ради приобретения силы — не то, что другие атлеты, которые и питаются, и переносят тяготы только для того, чтобы стать покрепче».

Для этого необходима соответствующая гуманная ориентация общества и собственно спорта как одного из его социальных институтов.

Литература:

1. Абаскалова Н.П. Теория и практика формирования здорового образа жизни учащихся и студентов в системе «школа-вуз»: автореф. дис. докт. пед. наук / Н.П. Абаскалова. - Барнаул, 2000. - 45 с.
2. Психология здоровья: учебник для вузов / под ред. Г.С. Никифорова. – СПб.: Питер, 2003. – 607 с.
3. Лубышева Л.И. Социология физической культуры и спорта: учеб. пособ. / Л.И.Лубышева. – 2-е изд., стереотип. –М.: Издательский центр «Академия», 2004. – 240 с.

УДК 614:796(045)

Зензерова В.І.

ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ В СІМ'Ї

Здоров'я нації - суттєвий показник суспільного та економічного розвитку держави. Здоров'я дітей - її майбутнє. Адже близько 75% хвороб у дорослому віці є наслідком умов та способу життя в дитинстві та юності. За словами І. П. Павлова, здоров'я у зрілому віці треба заслужити. Людина могла б жити значно довше, якби не її недбале поводження з власним організмом. Потрібні ґрунтовні знання, велике бажання та сила волі, щоб бути і залишатися здоровим [1, с. 149].

На сьогодні, в умовах розбудови українського суспільства, проблема стану фізичного, психічного здоров'я підростаючого покоління набуває особливої гостроти, оскільки сучасна ситуація обтяжується високими показниками захворюваності молоді, зниженням якості медичного обслуговування, погіршенням екологічної ситуації, морально-духовною кризою.

Свідченням того, що батьки є надзвичайно важливим і впливовим джерелом формування здорового способу життя, є також те, що 36% 10-16-річних цілком довіряють батькам і відверто обговорюють із ними будь-які питання, а ще 52% довіряють батькам, хоча деякі питання не наважуються з ними обговорювати. Тому сім'я є і залишається природним середовищем для фізичного, психічного, соціального і духовного розвитку дитини, її матеріального забезпечення і несе відповідальність за створення належних умов для цього.

Вона має виступати основним джерелом виховання дитини, матеріальної та емоційної підтримки, психологічного захисту, засобом збереження і передачі національно-культурних цінностей прийдешнім поколінням. Саме сім'я передусім має залучати дітей до освіти, культури і прищеплювання здорового способу життя, загальнолюдські духовні цінності, норми суспільного життя від більш чи менш свідомого вибору людини. Виховати дитину здоровою означає від самого малечку навчити її вести здоровий спосіб життя, основними складовими якого є раціональний розпорядок дня, систематичні заняття фізкультурою, загартування, правильне харчування, сприятлива психологічна атмосфера в сім'ї [2, с. 221-225].

Як показують наукові дослідження, ведення здорового способу життя прямо впливає на збереження, зміцнення і відновлення здоров'я і опосередковано – на успіх у навчанні, сприяє інтелектуальному й духовному розвитку особистості. Він впливає на фізичний стан організму, сприяє гармонійному розвитку тіла людини та високому рівню функціонування систем організму [3, с. 440-442].

Раціональне харчування, особливо це стосується студентства, забезпечує правильний ріст і формування організму, сприяє збереженню здоров'я, високій працездатності і продовженню життя. Раціональне харчування зберігає здоров'я.

Особиста гігієна містить у собі раціональний добовий режим, догляд за тілом, гігієну одягу і взуття, режим дня, дотримання яких виробляє чіткий ритм функціонування організму і створює найкращі умови для роботи та відновлення сил.

Основне завдання загартування – вдосконалення системи терморегуляції, що досягається при дотриманні певних принципів:

регулярність загартовування, а не час від часу (за відсутності підкріплення вже вироблений умовний рефлекс зникає);

поступове збільшення тривалості й інтенсивності загартовуючих процедур;

виконання загартовуючих процедур на різному рівні теплопродукції організму для підвищення його стійкості у спокої та в умовах рухової активності людини;

загартовування не тільки найуразливіших до дії фізичного агента частин тіла (стоп, шиї, області попереку), а й всього організму [4, с. 13-15].

Оптимальний руховий режим зміцнює і розвиває кісткову мускулатуру, серцевий м'яз, судини, дихальну систему і багато інших органів, що значно полегшує роботу апарату кровообігу та благотворно впливає на нервову систему. Правильне фізичне виховання великою мірою сприяє повноцінному психічному розвитку дитини та вдосконаленню її рухових функцій.

Функції батьків в організації фізичного виховання дітей можна згрупувати таким чином:

1) створення необхідних матеріально-технічних умов для занять удома;

2) контроль і сприяння виконанню ранкової гімнастики і домашніх завдань;

3) особиста участь у змаганнях сімейних команд, днях здоров'я, спортивно-художніх вечорах, фізкультурно-художніх святах, іграх, розвагах, прогулянках;

4) організація змагань та ігор на дитячих майданчиках за місцем проживання і в школі

Викорінювання шкідливих звичок (тютюнопаління, вживання алкоголю, наркотиків), які є причиною багатьох захворювань, різко скорочують тривалість життя, знижують працездатність, згубно позначаються на здоров'ї молодого покоління і на здоров'ї майбутніх дітей – це також один з елементів формування здорового способу життя [5, с. 228].

Отже, особливості способу та стилю життя сімей, існуючі в сім'ях традиції щодо дотримання принципів здорового способу життя, погляди батьків щодо виховання дітей, практика їх виховних технологій та ставлення до здоров'я дітей належить до дієвих чинників мікросоціуму сім'ї, що значною мірою впливають на формування дитячого здоров'я. Та багато в чому формування здорового способу життя залежить від стилю життя сім'ї, способу організації життя, характеру взаємин між батьками, участі їх у вихованні, правильної організації вільного часу сім'ї, ставлення самих батьків до вживання алкоголю, паління, наркотичних речовин. Спосіб життя сім'ї здебільшого зумовлює і спосіб життя дітей [6, с.256].

Література:

1. Бондар А.Д. Навчально-виховна робота в школах-інтернатах і групах подовженого дня / А.Д. Бондар, Б.С. Кобзар. – 2-е вид., допов. й перероб. – К. Вища школа, 1985. – С. 149.
2. Васічкина О.В. Здоровий спосіб життя як складова життєвої компетентності учнів / О. В. Васічкина, В. О. Смоляр // Педагогіка , психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту . - Харків : ХДАДМ (ХХІІІ), 2007. - № 11. - С. 221-225.
3. Герасимчук А.Ю. Формування у студентів потреб до занять фізичною культурою / А. Ю. Герасимчук, О. М. Ужеліна // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка . - Чернігів : ЧДПУ , 2006. – Вип . 35. – С. 440-442.
4. Волошин О. Р. Здоровий спосіб життя – через школу нового типу / О.Р. Волошин // Слобожанський науково-спортивний вісник. – Х.: ХДАФК , 2007. – Вип . 11. – С. 13-15.
5. Гендин А.М. Условия и факторы формирования здорового образа жизни учащейся молодежи в современных условиях / А.М. Гендин, М.И. Сергеев, В.И. Усаков, В.В.Шабулин. - Красноярск: РИО КГПУ, 2004. - 228 с.
6. Попов С.В. Валеология в школе и дома (о физическом благополучии школьников) / С.В. Попов. - СПб.: Союз, 1997. - 256 с.
7. Белова Н.И. Здоровье как ценность образа жизни молодежи / Н.И. Белова // Ценности общества и ценности интеллигенции. - М.: РГГУ, 2006. - С. 221 - 227.

УДК 372.879.6(043)

Злобова М.Г.

ВЛИЯНИЕ ДВИГАТЕЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ НА УМСТВЕННУЮ РАБОТОСПОСОБНОСТЬ

Здоровье - это первая и важнейшая потребность человека, определяющая его способность к труду и обеспечивающая гармоническое развитие личности. Поэтому значение двигательной активности в жизнедеятельности людей играет значимую роль. Уровень здоровья соответствует определенному уровню физического состояния. Поэтому очевидно, что конечной целью занятий физической культурой является достижение высокого уровня физического состояния, гарантирующего стабильное здоровье. Физическое воспитание - это педагогический процесс, который направлен на совершенствование форм и функций организма человека, формирование двигательных навыков, умений связанных с ними знаний, а также на воспитание физических качеств. Физическое воспитание связано с другими сторонами воспитания - нравственной, эстетической, производственной, трудовой [1, с .56].

Двигательная активность. Ее роль в жизнедеятельности человека. Потребность в движении - одна из общебиологических потребностей организма, играющая важную роль в его жизнедеятельности и формировании человека на всех этапах его эволюционного развития. Развитие происходит в неразрывной связи с активной мышечной деятельностью. Двигательная активность принадлежит к числу основных факторов, определяющих уровень обменных процессов организма и состояние его костной, мышечной и сердечно-сосудистой системы. Она связана тесно с тремя аспектами здоровья: физическим, психическим и социальным и в течение жизни человека играет разную роль. Уровень потребности в двигательной активности в значительной мере обуславливается наследственными и генетическими признаками. Для нормального развития и функционирования организма сохранения здоровья необходим определенный уровень физ. активности. У людей, ведущих малоподвижной образ жизни, наблюдается прерывистое дыхание, отдышка, снижение работоспособности, боли в области сердца, головокружение, боли в спине и т.п. Недостаток нервных импульсов способствует

развитию тормозных процессов в головном мозге, из-за чего ухудшается его деятельность, контролирующая работу внутренних органов [2, с. 96].

Взаимосвязь мышечной активности и умственной деятельности. Для нормальной деятельности мозга нужно, чтобы к нему поступали импульсы от различных систем организма, массу которого почти наполовину составляют мышцы. При выполнении человеком умственной работы усиливается электрическая активность мышц. Чем выше умственная нагрузка и чем сильнее умственное утомление, тем более выражено генерализованное мышечное напряжение. Связь движений с умственной деятельностью характеризуется следующими закономерностями: во время напряженной умственной работы у людей наблюдается сосредоточенное выражение лица, сжатые губы и это тем заметнее, чем сильнее эмоции и сложнее задача, которую приходится решать. При попытках усвоить какой-либо заданный материал у человека бессознательно сокращаются и напрягаются мышцы, сгибающие и выпрямляющие коленный сустав. Если человек быстро и долго пишет, напряжение постепенно перемещается от пальцев к мышцам плеча и плечевого пояса. Этим нервная система стремится активизировать кору головного мозга и поддержать работоспособность. Продолжительная работа вызывает привыкание к этим раздражениям, начинается процесс торможения, работоспособность снижается, поскольку кора головного мозга больше не в состоянии справиться с нервным возбуждением, и оно распространяется по всей мускулатуре. Погасить его, освободить мышцы от излишнего напряжения можно с помощью активных движений, физических упражнений. Для успешной умственной работы нужен не только тренированный мозг, но и тренированное тело, мышцы, помогающие нервной системе справляться с интеллектуальными нагрузками. Устойчивость и активность памяти, внимания, восприятия, переработки информации прямо пропорциональны уровню физической подготовленности [3, с. 86-88].

Физическая культура в вузе. Физическая культура и спорт - средства созидания гармонично развитой личности. Они помогают сосредоточить все внутренние ресурсы организма на достижении поставленной цели, повышают работоспособность, позволяют втиснуть в рамки короткого рабочего дня выполнение всех намеченных дел, вырабатывают потребность в здоровом образе жизни. Исследования показывают, что суммарная двигательная активность студентов в период учебных занятий составляет 56-65%, а во время экзаменов и того меньше - 39-46% от уровня, когда студенты на каникулах. В ряде исследований установлено, что у студентов, включенных в систематические занятия физической культурой и спортом и проявляющих в них достаточно высокую активность, вырабатывается определенный стереотип режима дня, повышается уверенность поведения, наблюдается высокий жизненный тонус. Они в большей мере коммуникабельны, выражают готовность к сотрудничеству, радуются социальному признанию, меньше боятся критики [4, с. 34].

Физическое воспитание в вузе проводится на протяжении всего периода обучения студентов и осуществляется в многообразных формах, которые взаимосвязаны, дополняют друг друга и представляют собой единый процесс физического воспитания студентов. В процессе прохождения курса физического воспитания каждый студент обязан:

- систематически посещать занятия по физическому воспитанию;
- выполнять контрольные упражнения и нормативы, сдавать зачёты по физическому воспитанию в установленные сроки;
- соблюдать рациональный режим учёбы, отдыха и питания;
- активно участвовать в массовых оздоровительных, физкультурных и спортивных мероприятиях в учебной группе, на курсе, факультете, в вузе;
- проходить медицинское обследование в установленные сроки, осуществлять самоконтроль за состоянием здоровья, физического развития, за физической и спортивной подготовкой;
- иметь аккуратно подогнанный спортивный костюм и спортивную обувь, соответствующий виду занятий.

Литература:

1. Виленский В.И. Физическая культура студента / В.И. Виленский. - М: Гардарики, 2001. - 274 с.
2. Кабачков В.А. Профессиональная направленность физического воспитания в вузах / В.А.Кабачков, С.А.Полиевский. - М: Высшая школа, 2001. - 112 с.

3. Каган В.Е. Внутренняя картина здоровья – термин или концепция? / В.Е. Каган // Вопросы психологии. 1993. - № 1. - С. 86-88.
4. Психология здоровья: учебник для ВУЗов / под редакцией Г.С. Никифорова. – СПб.: Питер, 2003. - 112 с.
5. Разумов А. Здоровье здорового человека. Основы восстановительной медицины / А.Разумов, В. Пономаренко, В. Пискунов. - М.: Медицина. 1996. – 102 с.
6. Романенко В.А. Двигательные способности человека / В.А. Романенко. - Донецк: УК Центр, 1999. - 74 с.

УДК 796.011.3 (043)

Каракай І.В.

ВПЛИВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ НА ЗДОРОВ'Я ТА ПРАЦЕЗДАТНІСТЬ ЛЮДИНИ

Фізична культура – це єдність реальної (практичної) і ідеальної (психічної) діяльності, в процесі якої людина вступає в зв'язки і стосунки з суспільним і природним середовищем. Чим різноманітнішими будуть ці зв'язки, тим різнобічнішим буде розвиток людини, вищим буде її культурний рівень, і навпаки, чим різнобічніше буде розвинена людина, універсальнішими будуть її зв'язки з середовищем.

Фізичне виховання є головним напрямом впровадження фізичної культури і становить органічну частину загального виховання, покликану забезпечувати розвиток фізичних, морально-вольових, розумових здібностей та професійно-прикладних навичок людини.

Фізичне виховання шляхом проведення обов'язкових занять здійснюється в дошкільних виховних, середніх загальноосвітніх, професійних навчально-виховних та вищих навчальних закладах відповідно до навчальних програм, затверджених у встановленому порядку.

Фізична культура є важливим засобом підвищення соціальної і трудової активності людей, задоволення їх моральних, естетичних та творчих запитів, життєво важливої потреби взаємного спілкування, розвитку дружніх стосунків між народами і зміцнення миру".

Сама мета гармонійного (всєбічного) розвитку особистості є продуктом історії розвитку людства. Але умови для її реалізації особистість одержує лише на певному етапі історичного розвитку. Всєбічний розвиток людині необхідний для того, щоб мати можливість брати участь у всіх напрямках діяльності (професійній, громадській, спортивній, художній та ін.). Але для цього потрібно розвинути структуру особистості, зробити її комунікативною, здатною до перетворюючої художньої діяльності, сформувати ціннісні орієнтації. Це можливо за умови різноманітності змісту, форм і способів діяльності людини та їх оптимального поєднання у процесі її культурного розвитку.

У процесі культурного розвитку людина послідовно діє у трьох напрямках. Перш за все, вона засвоює культуру, виступаючи об'єктом її впливу. Іншими словами, під впливом культури формується людська особистість, розвиваються її здібності.

По-друге, у процесі творчої діяльності особа створює нові культурні цінності, виступаючи в даному випадку як суб'єкт культурної творчості (пошук нових шляхів, засобів, раціональних методів фізичного виховання тощо).

Нарешті, третій аспект культурного розвитку полягає в тому, що культура інтегрується в суті самої особи, яка функціонує в культурному середовищі як конкретний носій культурних цінностей, поєднуючи в собі загальне, властиве культурі в цілому, і особисте, привнесене в культуру на основі індивідуального життєвого досвіду, рівня знань, світогляду тощо.

Специфічною основою змісту фізичної культури як особливої і самостійної галузі культури є раціональна рухова активність людини як фактор її підготовки до життєдіяльності через оптимізацію фізичного стану. Вона виникла і розвинулась одночасно з загальною культурою людства. Майже одночасно (ще в первісному суспільстві) виник і один з її основних компонентів — фізичне виховання; пізніше виникають спорт і фізична рекреація.

В особистісному аспекті фізична культура є тією частиною загальної культури людини, яка виражається ступенем розвитку її фізичних сил і рухових навичок та здоров'я. Вона дозволяє з допомогою своїх специфічних засобів і методів розкривати потенційні фізичні можливості людини.

Діяльність у галузі фізичної культури має і матеріальні, і духовні форми вираження. Впливаючи на біологічну сферу людини комплексом засобів і методів, фізична культура неминує впливає на інтелектуальну, емоційну, духовну сфери особистості в силу єдності та взаємообумовленості функціонування матеріального і духовного в людині.

З матеріальною формою вираження фізична культура пов'язана процесом рухової діяльності, яка є її головним змістом, що матеріалізується у фізичних якостях людини. Крім того, вона спирається на матеріальну базу (спортивні снаряди, інвентар, майданчики, зали, палаци та ін.).

З духовною формою вираження фізична культура пов'язана наукою, спортивною етикою, естетикою, тощо.

Таким чином, характеризуючи фізичну культуру, необхідно розглядати щонайменше три аспекти.

1. Діяльнісний аспект, який включає доцільну рухову активність у вигляді різних форм фізичних вправ, спрямованих на формування необхідних в житті рухових умінь і навичок; розвиток життєво важливих фізичних здібностей; оптимізацію здоров'я і працездатності.

2. Предметно-ціннісний аспект представлений матеріальними (матеріально-технічні засоби) і духовними (наукові знання, методи) цінностями, створеними суспільством для забезпечення ефективності фізкультурної діяльності.

3. Результативний аспект характеризується сукупністю корисних результатів використання фізичної культури, які виражаються у володінні людиною її цінностями, надбанні нею високого рівня фізичної дієздатності. Найсуттєвішим результатом повноцінного використання фізичної культури є виховання готовності людини взяти на себе відповідальність за свій фізичний стан і здоров'я після закінчення шкільного курсу «фізична культура».

Таким чином, фізичну культуру можна визначити як сукупність досягнень суспільства у створенні і раціональному використанні спеціальних засобів, методів і умов цілеспрямованого фізичного та духовного удосконалення людини.

Термін «фізична культура» використовується і в інших, вужчих значеннях., наприклад, кажуть про "фізичну культуру особистості", розуміючи під цим втілені в самій людині результати використання матеріальних і духовних цінностей фізичної культури в широкому розумінні цього поняття.

Отже, фізичну культуру особистості можна визначити як сукупність властивостей людини, які набуваються у процесі фізичного виховання і виражаються в її активній діяльності, спрямованій на всебічне удосконалення своєї фізичної природи та ведення здорового способу життя.

«Фізичною культурою» називають навчальну дисципліну в школі, профілактичні і лікувальні заняття в лікарнях та інших аналогічних закладах, вона широко використовується у виробничій сфері. У цих випадках, щоб уникнути плутанини, необхідно користуватись терміном, додаючи відповідні прикметники, «особиста фізична культура», «шкільна фізична культура», «лікувальна фізична культура», «виробнича фізична культура» тощо.

У змісті фізичної культури і пов'язаних з нею явищах умовно можна виділити дві основні частини (сторони):

- функціонально-забезпечуючу, представлену всім тим цінним, що створюється і використовується суспільством як спеціальні засоби, методи й умови їх застосування, що дозволяють оптимізувати фізичний розвиток та забезпечити певний рівень фізичної підготовленості людей,
- результативну, представлену позитивними результатами у фізичному розвитку і підготовленості, що стали наслідком використання цих засобів, методів і умов.

Названі сторони фізичної культури єдині. Перша сторона ніби переходить у другу завдяки практичній діяльності у процесі фізичного виховання, фізкультурно-оздоровчій діяльності та масовому фізкультурно-спортивному русі. Проте між сторонами фізичної культури на певних етапах її розвитку можуть виникати несуттєві і навіть суттєві невідповідності їх причиною є неузгодженість окремих елементів змісту. Наприклад, при високому рівні матеріального забезпечення і низькому рівні кваліфікації фахівців неможливо досягти належного рівня фізичної підготовленості.

Фізична культура є результатом багатогранної творчої діяльності суспільства. Вона успадковує культурні цінності, створені суспільством на попередніх етапах, і розвиває їх залежно від політичних, економічних, матеріальних можливостей певної Історичної епохи.

Основні сфери та напрямки впровадження фізичної культури передбачені Главою II Закону України «Про фізичну культуру і спорт». Показниками стану розвитку фізичної культури є:

- рівень здоров'я, фізичного розвитку та підготовленості різних верств населення,
- ступінь використання фізичної культури в різних сферах діяльності,
- рівень розвитку системи фізичного виховання,
- рівень розвитку самодіяльного масового спорту,
- рівень забезпеченості кваліфікованими фахівцями,
- рівень впровадження у фізичну культуру досягнень науково-технічного прогресу,
- відображення явищ фізичної культури у творах мистецтва і літератури,
- матеріальна база,
- рівень спортивних досягнень.

Література:

1. Павлів З.М. Оздоровчі навчальнотренувальні заняття для студентів: метод. реком. / З.М. Павлів. — К.: Видавничий центр НАУ, 2003. — 17 с.
2. Присяжнюк С.І. Фізичне виховання. навч. посіб. / С.І. Присяжнюк, В.П. Краснов, М.О. Третяков. — К.: Центр учбової літератури, 2007. — 192 с.
3. Краснов В.П. Фізичне виховання: психофізичні вимоги до фахівців агропрому: навч. посіб. / В.П. Краснов. — К.: Аграрна освіта, 2000. — 133 с.
4. Киселевська С.М. Ритмічна гімнастика: навч. посіб. / С.М. Киселевська. — К.: Принт-Експрес, 2004. — 152 с.
5. Кійко В.Й. Самоконтроль у процесі фізичного вдосконалення студентської молоді: метод. реком. / В.Й. Кійко. — К.: Видавничий центр НАУ, 2006. — 43 с.
6. Раєвський Р.Т. Основи оздоровчого тренування: метод. реком. для проведення практичних занять з фізичного виховання студентів спеціального навчального відділення / Р.Т. Раєвський. — К.: Аграрна освіта, 2005. — 56 с.
7. Решетніков Н.В. Фізична культура / Н.В. Решетніков. - М: Академія, 2004.
8. Стовпів В.В., Фіночентова Л.А., Мельникова Н.Ю. Історія фізичної культури і спорту / В.В. Стовпів, Л.А. Фіночентова, Н.Ю. Мельникова. - М: ФиС, 2001р.

УДК 615.83(045)

Клеба Н.В.

ВЫВИХ КОЛЕННОГО СУСТАВА. ЛЕЧЕНИЕ ВЫВИХА КОЛЕННОГО СУСТАВА

Вывих коленного сустава — имеет медицинское определение, как смещение суставной поверхности одной кости по отношению к суставной поверхности другой кости. Вывих сопровождается повреждением связочного аппарата и капсулы сустава, что выражается наличием припухлости, нарушениями функции и деформацией конечности.

Коленный сустав, по сути, объединяет в себе два сустава, первый находится между коленной чашечкой и бедром, а второй между костями бедра и голени. И та, и другая часть сустава могут подвергаться травмированию и повреждению.

Коленная чашечка выполняет функцию переноса мышечной силы бедра на голень. На нее приходится основная нагрузка при выполнении тормозящих движений, а также при каждом разгибании колена. Нормальное функционирование коленной чашечки обеспечивается за счет ее центрации с помощью внутренних и наружных связок в скользящем желобке.

При нарушении этой функции наблюдается перегрузка сустава, в ряде случаев возникает нестабильность коленной чашечки сопряженная с вывихом.

Вывих коленного сустава достаточно редкое явление, для того чтобы он возник необходимо сильное механическое воздействие. Вывих колена подразделяется на вывих надколенника (коленной чашечки), привычный вывих надколенника и, подвывих надколенника.

Вывих коленного сустава. Причиной вывиха надколенника может стать прямой удар, нанесенный в область его края или резкое сокращение четырехглавой мышцы бедра при

совершении движений. Такого рода травма чаще всего возникает в результате дорожно-транспортных происшествий, при падениях с высоты на коленный сустав. Факторами, предрасполагающими к этой патологии, являются врожденные и приобретенные аномалии, приводящие к деформации опорно-двигательной системы.

При разрыве крестообразной связки, во время травмы может быть слышен характерный щелчок. Подтверждением, что она действительно травмирована, служит наличие переднезадней патологической подвижности сустава.

Вывих в коленном суставе во многих случаях сопровождается повреждениями суставной капсулы, мениска, малоберцового нерва, подколенных сосудов. Часто встречается вывих колена без всякого травматического воздействия. Такое может происходить при наличии склонности к нестабильности, чаще всего врожденной.

Существуют такие врожденные пороки, как врожденный вывих голени в коленном суставе, который чаще встречается у девочек, и врожденный вывих надколенника, который в большинстве случаев бывает у мальчиков [1,с.56].

Лечение. При подтверждении диагноза вывих коленного сустава, лечение включает в себя несколько необходимых этапов.

Этапы лечения:

Квалифицированное вправление поврежденного сустава врачом-травматологом.

Обязательная фиксация поврежденного сустава с помощью гипса или специального устройства для обеспечения неподвижности травмированной конечности.

Ряд лечебных мероприятий, направленных на скорейшее восстановление целостности связок, для чего, в некоторых случаях, требуется оперативное вмешательство.

Чтобы лечение вывиха коленного сустава прошло успешно, следует обеспечить неподвижность поврежденного места. Рекомендуется передвижение с помощью костылей, отсутствие нагрузки на больную конечность и фиксация ноги в приподнятом состоянии во время отдыха. На этапе реабилитации отличные результаты дает посещение водолечебницы и другие процедуры физиотерапевтической направленности, а также занятия ЛФК.

По статистике, люди с сильными тренированными мышцами ног редко становятся жертвами вывиха коленного сустава. Поэтому основным правилом профилактики травмы является активная физическая подготовка, призванная укрепить мышечный тонус нижних конечностей. Бег трусцой, длительные прогулки на велосипеде, занятия фитнесом обеспечат вашим ногам достаточную физическую нагрузку, а значит, создадут условия для укрепления мышечного корсета.

После восстановления больному следует регулярно проходить профилактические осмотры врача-ортопеда [2,с.134].

Восстановление после травмы колена. Реабилитационный период должен проходить под наблюдением врача-ортопеда. Больную ногу разрабатывают, возвращая ей мышечный тонус. Полному и скорейшему восстановлению после вывиха колена способствуют: физиотерапия; массаж; лечебная физкультура; витаминотерапия; правильное питание. Быстрее восстановиться после травмы помогут и народные средства: молочный компресс – смоченная в горячем молоке марлевая повязка прикладывается на место вывиха; кашица из репчатого лука – натертый на терке или измельченный в блендере лук с добавлением сахара (1:10) прикладывается на колено в виде компресса на 6 часов; лечебная повязка из измельченных листьев полыни; кашица из 2-3 головок чеснока с добавлением яблочного уксуса, настоянная 5-6 дней – прекрасное средство для втирания, помогающее при вывихах и ушибах. В заключение необходимо отметить, что вывих колена является достаточно серьезной травмой, которая при неправильной терапии может привести к ограничению подвижности коленного сустава и хроническим болям. Поэтому нужно очень ответственно подходить к лечению и выполнять все назначения и рекомендации врача [2,с.46].

Литература:

1. Режим доступа: <http://bolsustav.ru/vyviv-kolennogo-sustava.html>
2. Режим доступа: <http://sustavy-svyazki.ru/sustavy-drugoe/164-vyvih-kolennogo-sustava-lechenie-simptimy>
3. Режим доступа: <http://vcmed.ru/vyviv-kolena-lechenie-i-simptom/>

АНАЛИЗ ДВИГАТЕЛЬНОЙ СИСТЕМЫ СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ

На сегодняшний день проблема дефицита двигательной активности населения является одной из наиболее актуальных во всем мире. Причиной такого обострения является то, что научная сторона нашей жизни преуспела в своем развитии. Это стало причиной не удовлетворения естественной потребности в двигательной активности.

Особую обеспокоенность вызывают негативные последствия недостаточной двигательной активности студенческой молодежи, которые приводят к увеличению заболеваемости, нарушению процессов роста и развития, снижению адаптационных возможностей организма, что доказывают исследования И.В. Журовлевой в «Здоровье студентов: социологический анализ»(2012)

По данным А.Н. Приходько (2011) большая часть студентов (около 75%) страдает соматическими и функциональными болезнями.

За годы обучения в вузе число здоровых студентов уменьшилось на 25%, а больных увеличилось на 20%. Авторы утверждают, что неблагоприятное развитие болезней вызвано малым количеством сна, низким уровнем двигательной активности и нарушением питания.

Стоит отметить, что снижение двигательной активности занимает самую высокую ступень в позиции причинно-следственной цепочки факторов, приводящих к росту заболеваемости и значительному снижению показателей здоровья у молодежи.

В наше время преобладает необходимость в умственном труде, что напротив приводит к недостаточной двигательной активности во время обучения.

Отмечается, что в большинстве учебную нагрузку, в основном, не превышает физические возможности (юноши – 65,38%, девушки – 49,43%), при этом занятость в учебном заведении и выполнение домашних заданий, самостоятельная подготовка к занятиям у большинства студентов составляет более 8 часов в день. Это часто свидетельствует о ненормированном рабочем дне и значительном времени пребывания в статическом положении, что не является правильным.

В выходные дни, предоставляемые студентам для отдыха и восстановления сил после учебной деятельности, двигательная активность студентов снижается за счет больших затрат времени на сон (10-11 часов), самообслуживание, выполнение учебных занятий (2,5-4 часа), проведение свободного времени в условиях малой подвижности (кино, театр, концерты, телевизор и т.д.) и крайне ограниченного использования оздоровительных и спортивных мероприятий.

По мнению экспертов, наблюдается обесценивание социального престижа физической культуры, спорта, здорового образа жизни; недооценивается их оздоровительная и воспитательная ценность. Результатом такого состояния системы физической культуры является низкий уровень мотивации к занятиям физическими упражнениями, к здоровому образу жизни студентов высших учебных заведений.

Решение проблемы дефицита двигательной активности студентов нужно осуществлять путем включения в образовательную и повседневную деятельность студентов разнообразных форм физкультурных занятий различной направленности, обеспечивающих возможность ежедневного педагогического регулирования их двигательной активности.

Литература:

1. Аникеев Д.М. Двигательная активность в способе жизни студенческой молодежи.
2. Гавришова Е.В. Регулирование двигательной активности студентов в зависимости от мотивации достижения успеха или избегания неудач.
3. Иванова В.В. Интеграция умственной работоспособности и двигательной активности студентов технического вуза в процессе профессиональной подготовки в вузе.
4. Козлов Д.В. Повышение двигательной активности студентов на основе интеграции форм физического воспитания в вузе.

КАРДИОПАТИЯ. СИМПТОМЫ И ЛЕЧЕНИЕ

В медицинской практике выделяют несколько форм, объединенных одним понятием - "кардиопатия". У каждого типа патологии имеются свои причины возникновения. Кардиопатия относится к ряду невоспалительных болезней, при которых в мышцах сердца происходят обратимые и необратимые воспалительные процессы. Это заболевания обычно не связаны с ревматизмом и пороками сердца.

Виды болезни. На сегодняшний день медицине известно несколько видов кардиопатии. Большинство из них может возникнуть в детском возрасте. Самые распространенные:

- ✓ врожденная;
- ✓ вторичная;
- ✓ функциональная;
- ✓ диспластическая.

Болезнь может развиваться у школьников, которым неправильно преподают физкультуру.

Функциональная кардиопатия является ответом детского организма на возросшую физическую нагрузку. Так, например, она развивается у школьников, которым неправильно преподают физкультуру. В данном случае необходимо учитывать как возраст каждого из учеников, так и их уровень подготовки к определенным видам нагрузок. Чтобы предотвратить заболевание в столь юном возрасте, следует правильно рассчитывать нагрузку, которую сможет выдержать ребенок во время занятий.

Дети, страдающие ревматизмом, могут заболеть еще и **диспластической кардиопатией**. В целом эта болезнь не связана с функциональными особенностями детского организма. Она характеризуется повреждением тканей сердца, которые затем замещаются новыми, неэластичными волокнами. Поскольку пораженная ткань не успевает справляться со своими функциональными обязанностями, это может привести к распространенному явлению – сердечной недостаточности.

Еще один вид болезни – **вторичная кардиопатия**. Она является следствием продолжительного простудного заболевания. Может стремительно развиваться в том случае, если в теле присутствует хроническое воспаление. В итоге заболевание любого органа приводит к вторичной кардиопатии.

Преимущественно данный синдром – главное проявление таких заболеваний, как:

- астма;
- миокардит (в том числе и ревматоидный);
- эндокардит;
- воспаление легких.

Как правило, **вторичная кардиопатия** определяется намного легче, чем в других случаях, поскольку за ребенком непрерывно наблюдают по причине первичного заболевания.

Наиболее распространенные проявления. Чаще всего выявляются следующие нарушения физиологического развития мышечной сердечной ткани:

- Неправильное развитие желудочков.
- Анастомоз артерий.
- Утолщение перегородки между желудочками.
- Стенозы и сужение клапанов сердца.
- Нарушения в проводимости импульсов.
- Смещение электрической сердечной оси.

Все эти проявления могут привести к нарушениям сердечного ритма, уменьшению количества перекачиваемой крови, сердечной и дыхательной (легочной) недостаточности, отечности.

Патологии. Существует несколько видов заболевания. Они проявляются в разном возрасте. Наиболее распространенными считаются:

❖ **Вторичная кардиопатия**. Эта форма выступает в качестве следствия простудных заболеваний. Вторичная форма кардиопатии диагностируется в случае наличия в организме воспалительного очага. Любая патология внутренних органов также может

спровоцировать этот тип заболевания. Однако чаще всего данная форма появляется вследствие проявления таких болезней, как:

- миокардит;
- воспаление легких;
- инфекционный эндокардит;
- пороки развития клапанов и мышц сердца;
- бронхиальная астма.

Постановка диагноза в данном случае облегчается тем, что ребенок находится под постоянным врачебным контролем по первичному синдрому.

❖ **Врожденная кардиопатия.** Она проявляется в виде пороков внутриутробного созревания сердечной мышцы.

❖ **Диспластическая кардиопатия.** Развивается под влиянием ревматизма. Патология не связана с функциональными особенностями организма ребенка. Под диспластической кардиопатией следует понимать нарушение целостности тканей с последующим замещением пораженных волокон соединительными неэластичными структурами. Поврежденные участки не в состоянии в достаточной мере справиться со своими функциональными обязанностями. Это является причиной развития сердечной недостаточности.

Лечение. При подозрении на кардиопатию необходимо, обратившись за консультацией к врачу, произвести всестороннее обследование сердечной мышцы. Основными методами диагностики всех видов заболевания является УЗИ сердца и ЭКГ. При дилатационной кардиопатии расширение границ сердца и наличие застойных явлений в легких можно определить рентгенологически. Детям, у которых диагностирована кардиопатия, нужно обеспечить чадающий режим дня с достаточным пребыванием на свежем воздухе, чередованием времени на учебу, активный и спокойный отдых. Больным кардиопатией следует избегать физических и психических нагрузок. Детям со значительными ЭКГ-отклонениями противопоказаны активные спортивные занятия. Также рекомендуется диета с ограничением животных жиров и соли. Для уменьшения венозного застоя специалист назначает диуретики, при изменении сердечных сокращений – гликозиды. В особо тяжелых случаях при сердечных патологиях рекомендуется хирургическая операция.

Литература:

1. Режим доступа: my-sunshine.ru, cardio-life.ru
2. Режим доступа:
http://travnik.myl.ru/publ/sovety_specialista/kardiopatija_u_detej_lechenie_narodnymi_sredstvami/17-1-0-1056
3. Варшавский В. Функциональная кардиопатия /В.Варшавский.

УДК 796(477)(043)

Кудлай В.В.

ФИЗИЧЕСКАЯ КУЛЬТУРА В СТРАНЕ И ОБЩЕСТВЕ

На современном этапе развития страны в условиях качественного преобразования всех сторон жизни общества возрастают требования к физической подготовленности наших сограждан, необходимой для успешной их трудовой деятельности.

Образование в стране поставила перед высшей школой задачу коренного и всестороннего улучшения профессиональной подготовки и физического воспитания будущих специалистов.

Цель данного исследования в определении значимости физической культуры для общества.

Термин «физическая культура» появился в Англии, но не нашел широкого употребления на Западе и в настоящее время практически исчез из обихода. В нашей стране, напротив, получил свое признание во всех высоких инстанциях и прочно вошел в научный и практический лексикон.

Первоначально слово «культура» в переводе с латинского означало «возделывание», «обработка». По мере развития общества понятие «культура» наполнялось новым содержанием.

Сейчас это слово в общечеловеческом понимании - это и определенные черты личности (образованность, аккуратность и т.п.) и формы поведения человека (вежливость, самообладание и т.п.), либо формы общественной, профессионально-производственной деятельности (культура производства, быта, досуга и т.п.).

В научном смысле слово “культура” это все формы общественной жизни, способы деятельности людей. С одной стороны это процесс материальной и духовной деятельности людей, а с другой стороны - это результаты (продукты) этой деятельности.

В содержание “культура” в широком смысле слова входят, например, и философия и наука, и идеология, право, всестороннее развитие личности, уровень и характер мышления человека, его речь, способности и т.д.

Таким образом “культура” - это творческая созидательная деятельность человека.

Основу и содержание культурно-психологического процесса развития “культуры” составляет, прежде всего, развитие физических и интеллектуальных способностей человека, его нравственных и эстетических качеств.

Физическая культура это деятельность человека, направленная на укрепление здоровья и развитие физических способностей. Она развивает организм гармонично и сохраняет отличное физическое состояние на долгие годы. Физкультура является частью общей культуры человека, а также частью культуры общества и представляет собой совокупность - ценностей, знаний и норм, которые используются обществом для развития физических и интеллектуальных способностей человека.

Физическая культура формировалась на ранних этапах развития человеческого общества, однако ее совершенствование продолжается и в настоящее время. Особенно возросла роль физкультуры в связи с урбанизацией, ухудшением экологической ситуации и автоматизацией труда, способствующей гипокинезии.

Физическая культура является важным средством «воспитания нового человека, гармонически сочетающего в себе духовное богатство, моральную чистоту и физическое совершенство». Она способствует повышению социальной и трудовой активности людей, экономической эффективности производства. Физкультура удовлетворяет социальные потребности в общении, игре, развлечении, в некоторых формах самовыражения личности через социально активную полезную деятельность.

Основные показатели состояния физической культуры в обществе это уровень здоровья и физического развития людей, степень использования физической культуры в сфере воспитания и образования, в производстве, быту, в организации свободного времени. Результатом ее деятельности является физическая подготовленность и степень совершенства двигательных умений и навыков, высокий уровень развития жизненных сил, спортивные достижения, нравственное, эстетическое, интеллектуальное развитие.

В новых условиях повышается социальная значимость физического воспитания в формировании всесторонне и гармонично развитой личности выпускника вуза с высокой степенью готовности к социально-профессиональной деятельности.

Литература:

1. Белорусова В.В. Физическое образование/ В.В. Белорусова – М.: Логос, 2003. – с. 128.
2. Раевский Р.Т. Профессионально-прикладная физическая подготовка студентов ВУЗов/Р.Т. Раевский. - М., 1985. -
3. Кун Л. Всеобщая история физической культуры и спорта: пер. с венг./ под общей ред. В.В.Столбова.- М.: Радуга, 1982. – 274 с.
4. Толовин В.А. Физическое воспитание / В.А. Толовин – М.,1988. -

УДК 796.012.61(043)

Куца Я.А.

ПРИЧИНЫ ВОЗНИКНОВЕНИЯ СКОЛИОЗА И ЛЕЧЕБНАЯ ФИЗКУЛЬТУРА ПРИ ЕГО ЛЕЧЕНИИ

Осанка — это привычная поза в покое и при движении, т.е. привычное для человека вертикальное положение тела. «Привычное положение тела» — это то положение тела, которое регулируется бессознательно, на уровне безусловных рефлексов, так называемым двигательным

стереотипом. Человек имеет только одну, присущую только ему привычную осанку. Осанка обычно ассоциируется с выправкой, привычной позой, манерой держать себя. Она обусловлена воздействием силы тяжести. Человек подвергается воздействию силы тяжести всегда - сидит ли он, лежит или стоит. Именно поэтому важно то, как он реагирует на эти действующие извне силы.

Осанка портится по нескольким причинам. Это и неправильное расположение тела в ходе различной, часто повторяющейся, деятельности: сидения за столом, сгорбившись; передвижения, ссутулившись, либо когда одна рука находится в кармане (налицо искусственный перекося плечевого пояса и нарушенная осанка). Это и различные врождённые заболевания, как внутренних органов, так и опорно-двигательного аппарата, при наличии которых осанка оказывается далека от идеальной. К тому же, осанка зависит и от времени выявления её нарушения.

Чаще всего дефекты осанки и заболевания позвоночника (сколиоз, кифоз и кифосколиоз) возникают в период полового созревания (у девочек в 13—15 лет, у мальчиков в 14—16 лет), а также во время скачкообразного роста (когда, например, за лето ребенок вырастает на 6—8 см). В эти периоды на осанку особенно сильно влияют сон на мягкой постели и различные дурные привычки (например, привычка стоять на одной ноге, согнув вторую в коленном суставе), неправильное положение туловища во время сидения и неравномерная нагрузка на позвоночник (скажем, ношение портфеля в одной и той же руке).

В классификации патологии нарушения осанки также нет единства. Большинство авторов разделяют нарушение осанки в сагитальной и фронтальной плоскости. В сагитальной плоскости чаще всего выделяют три типа нарушения осанки: "круглую спину", "плоскую спину", "сутулую спину", однако часть авторов выделяют четыре вида нарушения патологической осанки: выпрямленная (или плоская), сутуловатая, лордотическая, кифотическая или круглая спина [3, с. 203]

Статистика многочисленных исследований по выявлению сколиоза у детей свидетельствует, что эта деформация – одно из наиболее частых заболеваний опорно-двигательного аппарата, которое имеет тенденцию к прогрессированию и достигает высшей степени к окончанию роста детского организма. Тяжёлые искривления позвоночника и грудной клетки значительно влияют на функции внутренних органов: уменьшают объём плевральных полостей; нарушают механику дыхания, что в свою очередь ухудшает функцию внешнего дыхания, снижает насыщение артериальной крови кислородом, изменяет характер тканевого дыхания, вызывает гипертензию в малом круге кровообращения, гипертрофию миокарда правой половины сердца – развитие симптомо-комплекса легочно-сердечной недостаточности, объединённого названием «кифосколиотическое сердце».

Распознавание сколиоза чрезвычайно важно в самом начале его развития, так как только раннее систематическое его лечение может предупредить прогрессирование искривления. Постоянное изучение и наблюдение за физическим развитием ребенка со стороны врача-педиатра, школьного врача и врача по лечебной гимнастике, а также своевременное направление ребенка к специалисту-ортопеду является обязательным. Обследование при сколиозе проводится в положении больного сидя, стоя, лежа, в наклоне и другими способами [4, с. 45].

Бескровное (консервативное) эффективное лечение сколиозов в настоящее время представляет собой специализированную антисколиозную гимнастику и корсетотерапию. Лечение сколиоза складывается из трех взаимосвязанных звеньев: мобилизация искривленного отдела позвоночника, коррекция деформации и стабилизация позвоночника в положении достигнутой коррекции. Физические упражнения оказывают стабилизирующее влияние на позвоночник, укрепляя мышцы туловища, позволяют добиться корригирующего воздействия на деформацию, улучшить осанку, функцию внешнего дыхания, дают общеукрепляющий эффект. ЛФК показана на всех этапах развития сколиоза.

При лечении сколиоза с помощью ЛФК важно выполнять упражнения в комплексе, будь то занятия в группе или индивидуально. Поэтому любой комплекс упражнений делится на три основных этапа: вводный, основной и заключительный.

Упражнения желательно делать в просторном, проветренном помещении с большим стеновым зеркалом и подстилкой для упражнений, выполняемых лежа. Сам комплекс состоит из

нескольких частей: разминки, упражнений лежа на спине, лежа на животе, и стоя. Отдых между упражнениями производится в исходном положении, т.е. если упражнение выполняется лежа на спине, отдыхаем мы также в этом положении, вставать или садиться не надо. Многие упражнения (такие, как например, показаны ниже) можно выполнять дома, самостоятельно, но при сколиозах с большой деформацией позвоночника необходимо заниматься со специалистом

Все упражнения ЛФК традиционно начинаются с упражнений по разгрузке позвоночника. Классическое упражнение - ходьба на четвереньках. Длительность выполнения 2-3 минуты [1, с.154].

Итак, правильная осанка – это не только красота, но и здоровье внутренних органов. Поэтому самое лучшее, что можно сделать для своего здоровья, - это не допускать развития сколиоза и других изменений позвоночника. За осанкой необходимо следить постоянно, правильно организовывать свое рабочее место регулярно заниматься спортом, вести здоровый образ жизни. Сохранение или приобретение хорошей осанки требует времени и терпения, как и любая работа над собой. Важно следить за положением своего тела в пространстве, особенно при долгом сидении, время от времени давать себе отдых.

Основные правила хорошей осанки просты. Хорошая осанка немыслима без равномерно развитой мускулатуры. «Мышечный корсет» спасет даже того, кому не повезло с наследственностью, кому от родителей достались слабые соединительные ткани – предвестники плоскостопия, близорукости, сутулости. Нужно постоянно следить за тем, как мы сидим, стоим, пока держаться ровно не войдет в привычку.

Обращать внимание на позу при письме. Ноги, спина, руки должны иметь опору. Высота стола должна быть на 2-3 см выше локтя опущенной руки, когда стоишь. Высота стула не должна превышать высоту голени. Спина должна вплотную касаться спинки стула, сохраняя поясничный изгиб. Чтобы расстояние от книжки до глаз не превышало 40 см, книгу лучше поставить на пюпитр, тогда голову не придется наклонять. Не допускать развития плоскостопия. Плоская стопа нарушает правильную опору, ноги быстро устают, ось таза наклоняется и осанка нарушается. Вовремя обнаруженное плоскостопие можно исправить. Не спать на мягкой постели. Матрас должен быть ровным, жестким, подушка – маленькой, низкой, кровать – такой длины, чтобы ноги можно было свободно вытянуть. При соблюдении этих простых правил ежедневно правильная осанка, а вместе с ней грация и здоровье гарантированы [2, с. 302].

Литература:

1. Волков М.В. Детская ортопедия / М. В. Волков. – М: Медицина, 1972. – 320 с.
2. Зацепин Т.С. Ортопедия детского и подросткового возраста / Т. С. Зацепин – М: Медгиз, 1956. – 320 с.
3. Маркс В.О. Ортопедическая диагностика / В. О. Маркс. – М: «Наука и техника», 1978. – 240 с.
4. Мовшович И. А., Сколиоз. Хирургическая анатомия и патогенез / И. А.Мовшович. – М.: Медицина 1964. – 225 с.

УДК 616.1(045)

Ливинец А.А.

ВЕГЕТО-СОСУДИСТАЯ ДИСТОНΙΑ: ПРИЧИНЫ И МЕТОДЫ ЛЕЧЕНИЯ

Вегето-сосудистая дистония – это нарушения вегетативной нервной системы, которая выполняет в организме две основные функции:

- сохраняет и поддерживает постоянство внутренней среды организма (температура тела, артериальное давление, частота сердечных сокращений, частота дыхания, потоотделение, скорость обмена веществ и т.д.);
- мобилизует функциональные системы организма для приспособления (адаптации) к меняющимся условиям внешней среды (физической и умственной работе, к стрессу, к перемене погоды, климату и т.п.).

Вегето-сосудистая дистония развивается под действием различных факторов:

- под влиянием эмоционального стресса;

- в период гормональных перестроек организма (период полового созревания, беременность, климакс);
- при смене климатических зон;
- при физических, умственных и эмоциональных перегрузках;
- при обострении неврологических и соматических или эндокринных заболеваний;
- при невротических расстройствах.

Следует отметить, что имеется наследственная предрасположенность к развитию вегето-сосудистой дистонии [1].

Причины вегето-сосудистой дистонии. Вегетативная нервная система расположена в головном и спинном мозге, имеет нервы и ганглии, нейромедиаторы (ацетилхолин, норадреналин)... Вегетативная нервная система обеспечивает регуляцию деятельности всех внутренних органов, желез внешней и внутренней секреции, лимфатических и кровеносных сосудов, обеспечивает постоянство (гомеостаз) внутренней среды и приспособление работы внутренних органов к изменяющимся условиям внешней среды.

Симпатическая и парасимпатическая вегетативная нервная система оказывают противоположное влияние на работу органов. И как только нарушается равновесие между этим влиянием, возникает дисбаланс в работе – вегето-сосудистая дистония.

На возникновение вегето-сосудистой дистонии оказывает влияние конституциональная предрасположенность, окружающая среда обитания человека – семья, религия, климат, образование, культура и частые или длительные стрессы в этой среде. Болеют вегето-сосудистой дистонией люди в любом возрасте [2].

Лечение. Традиционное. Настоятельно рекомендуется для успешного лечения вегето-сосудистой дистонии модифицировать образ жизни:

- режим труда и отдыха;
- приветствуются занятия спортом в игровом режиме, но не в профессиональном;
- плавание, бег, аэробика, фитнес;
- контрастный душ;
- здоровое питания;
- сон восемь часов в сутки;
- посещение психотерапевта;

санаторно-курортное лечение в санаториях неврологического профиля с использованием всех видов бальнеотерапии (водолечения), рефлексотерапии, ароматерапии, физиотерапевтических процедур, массажа.

Нетрадиционное:

- антидепрессивным эффектом обладает оранжевый цвет – используйте его. Апельсин, апельсиновый сок, яркий зонтик...;
- улыбка, целенаправленное растягивание губ в улыбку способствует активации участков мозга, связанных с формированием положительных эмоций. Улыбайтесь чаще – это повышает жизненный тонус;
- глицин нужно рассасывать по 2 таблетки трижды в день 1-2 месяца;
- мелисса – седативное средство со спазмолитическим и антидепрессивным эффектом. «Усладой сердца» назвал мелиссу Авиценна, делающей средство счастливым, укрепляющим дух и прогоняющей темные мысли. Используют в виде лекарственных чаев, отваров, настоев;
- зверобой – антидепрессивное действие – снижает тревожность, беспокойство, нормализует сон;
- хмель – седативное действие, болеутоляющее действие;
- боярышник – нормализует сердцебиение, снижает артериальное давление, обладает успокаивающим действием;
- при ВСД по гипертоническому типу применять можно седативные травы и боярышник, сушеницу болотную, раунатин, шиповник. Можно принимать настой боярышника по ¼ стакана 4 раза в день до еды (1 столовая ложка цветков боярышника на 1 стакан горячей воды, настаивать 2 часа);
- нужно снизить количество употребляемой соли, кофеина, алкоголя, жиров. Диету нужно разнообразить витаминами – овощами и фруктами, гранат, яблоки, грейпфрут, чеснок, шоколад;

- полезные легкие физические упражнения и прогулки на свежем воздухе, морские процедуры, рефлексотерапия;
- при ВСД по гипотоническому типу можно использовать жень-шень, элеутерококк, китайский лимонник, которые повышают работоспособность и артериальное давление – обладают тонизирующими и адаптогенными свойствами. При повышенной возбудимости, бессоннице их применять нельзя. Настойку жень-шеня принимают утром натощак по 1 чайной ложке в течение месяца;
- рекомендуются кислородные, жемчужные, ароматические ванны, циркулярный, веерный тонизирующий душ, лечебная физкультура, спортивные занятия, рефлексотерапия [3].

Литература:

1. Режим доступа: http://otherreferats.allbest.ru/medecine/00047338_0.html
2. Режим доступа: http://otherreferats.allbest.ru/medecine/00047358_0.html

УДК 796.012.61(043)

Литовченко Т.В.

УТРЕННЯЯ ГИМНАСТИКА И ЕЕ РОЛЬ В ЖИЗНИ ЧЕЛОВЕКА

Физическая культура играет значительную роль в жизни студентов, так как их работа, как правило, связана со значительным напряжением внимания, зрения, интенсивной интеллектуальной деятельностью и малой подвижностью. Занятия физической культурой снимают утомление нервной системы и всего организма, повышают работоспособность, способствуют укреплению здоровья.

Многие студенты посещают различные спортивные секции, тренажерные залы, фитнес центры, но не у всех есть возможность это делать. Для таких случаев существует много способов занятий физической культурой в домашних условиях, например: различные виды гимнастических упражнений и разминок, а так же бег.

Утренняя гигиеническая гимнастика или, как ее принято называть, зарядка – одна из наиболее распространенных форм физкультуры. Зарядка состоит из комплекса физических упражнений умеренной нагрузки. Утренняя гимнастика обычно проводится после сна, она тонизирует организм, повышает основные процессы жизнедеятельности (кровообращение, дыхание, обмен веществ и др.). Зарядка обеспечивает постепенный переход организма от состояния покоя во время сна к его повседневному рабочему состоянию. Утренняя гимнастика особенно полезна студентам и людям с сидячим образом жизни, потому что она мобилизует внимание, повышает работоспособность и поддерживает физическую форму [1].

У людей, систематически занимающихся зарядкой, улучшается сон, аппетит, общее самочувствие, повышается работоспособность. Систематически проводимая зарядка служит хорошим средством укрепления здоровья. Зарядка полезна для всех людей, начиная с детей и заканчивая пожилыми людьми.

Физические упражнения зарядки – простые и доступные для людей различной физической подготовленности и разного состояния здоровья. Упражнения подбираются по определенному плану с учетом возраста, пола, состояния здоровья и характера трудовой деятельности. Кроме гимнастических упражнений, в зарядку могут включаться умеренный бег (пробежка) или не утомительный кросс.

Для большинства студентов утренняя гимнастика зачастую является единственным специально организованным или доступным, в силу различных причин, занятием физическими упражнениями.

Как и большинство воздействий на организм, утренняя гимнастика полезна только при условии ее грамотного применения, которое учитывает специфику функционирования организма после сна, а также индивидуальные особенности конкретного человека.

Поскольку организм после сна еще не полностью перешел к состоянию активного бодрствования, применение интенсивных нагрузок в утренней гимнастике не показано, по крайней мере, в начале занятия. Также не целесообразно упражнениями утренней гимнастики

доводить организм до состояния выраженного утомления, так как это отрицательно скажется на умственной и физической работоспособности в течение дня [2].

Основные задачи, решаемые с помощью физических упражнений утренней зарядки:

–Устранить некоторые последствия сна (отечности, вялость, сонливость и др.)

–Увеличить тонус нервной системы

–Усилить работу основных систем организма (сердечно-сосудистой, дыхательной, системы желез внутренней секреции и др.)

Решение этих задач позволяет плавно и одновременно быстро повысить умственную и физическую работоспособность организма и подготовить его к восприятию значительных физических и психических напряжений, часто встречающихся в жизни современного человека [3].

Наиболее подходящими упражнениями для утренней гимнастики являются: упражнения на потягивание, различные виды ходьбы, общеразвивающие упражнения, упражнения на растягивание (на развитие гибкости), бег трусцой и легкие прыжки, дыхательные упражнения.

Упражнения на потягивание, являясь мало интенсивными, обеспечивают подготовку организма к выполнению более тяжелых нагрузок. Они стимулируют кровообращение в растягиваемых мышцах и увеличивают приток импульсов от этих мышц в нервную систему. Потягивания можно выполнять из различных исходных положений: стоя, сидя и даже лежа в постели.

В обеспечении ходьбы участвуют более двух третей мышц организма, потому этот вид двигательной деятельности существенно стимулирует работу других органов, обеспечивающих мышечное сокращение.

Особое внимание студентам необходимо уделить упражнениям на мышцы плечевого пояса и вращениям головой. Эти движения способствуют увеличению мозгового кровообращения, что, в свою очередь, повышает тонус нервной системы, а также умственную и физическую работоспособность организма.

Наклоны к прямым ногам из положения седа ноги вместе улучшают кровоснабжение позвоночника, повышают эластичность суставных элементов и мышц спины. Улучшение кровоснабжения сопровождается повышенным поступлением питательных веществ и кислорода, что в целом благоприятно сказывается на функциональном состоянии позвоночника и расположенных рядом нервных центров.

Медленный бег развивает общую выносливость – способность длительно и эффективно выполнять работу умеренной интенсивности. Следует иметь в виду, что не все люди хорошо переносят бег по утрам, так как эта нагрузка довольно тяжела для организма. В таком случае бег или прыжковые упражнения можно заменить интенсивными танцевальными движениями.

Дыхательные упражнения влияют на изменение газового состава крови (чаще всего, повышая содержание в ней кислорода), что интенсифицирует работу мозга. Они способствуют устранению застойных явлений в органах дыхания, помогают отхождению мокроты, предупреждая развитие респираторных и легочных инфекций, при регулярном применении увеличивают силу дыхательных мышц [4].

Лицам, которые страдают теми или иными видами заболеваний, должны в комплекс утренней гимнастики включать специальные упражнения лечебной физической культуры. Эти упражнения следует выполнять после общей части занятия. Характер таких упражнений зависит от характера заболевания и должен определяться врачом лечебной физкультуры. Здоровому человеку начать комплекс гимнастики можно с упражнений на потягивание, затем выполнить различные виды ходьбы (простая ходьба, ходьба с различными движениями руками, ходьба в полуприседе, танцевальные шаги, элементы степ-аэробики и др.), потом следуют общеразвивающие упражнения на основные мышечные группы, закончить которые можно легким бегом или прыжками [5].

Завершить комплекс гимнастики полезно дыхательными упражнениями, которые в основном служат для восстановления ритма дыхания после нагрузки.

Литература:

1. Физиология человека: учебник для институтов физической культуры / под ред. Н.В. Зимкина. – М.: Физкультура и спорт, 1975. – 496 с.
2. Полиевский С.А. Физическое воспитание учащейся молодёжи. Гигиенические аспекты / С. А. Полиевский. – М.: Медицина, 1989. – 214 с.
3. Физическая культура: учеб. пособ. / под ред. проф. Е. В. Конеевой. – Ростов н/Д.: «Феникс», 2006. – 558 с.
4. Петров Н. Я. Физическое воспитание студентов и учащихся: учеб. пособ. / Н.Я.Петров, В. А. Соколов, В. М. Колос и др. / под ред. Н.Я. Петрова, В.А. Соколова. – Минск: Польша, 1988. – 256 с.
5. Микулич П. В. Гимнастика / П. В. Микулич, Л. П. Орлов.– М.: Физкультура и спорт, 1959. –195 с.

УДК 796.03(043)

Мирошниченко Е.М.

ВЛИЯНИЕ МЕЖДУНАРОДНОГО СТУДЕНЧЕСКОГО СПОРТИВНОГО ДВИЖЕНИЯ НА РАЗВИТИЕ МИРОВОГО СПОРТА

Студенческое спортивное движение имеет почти вековую историю, и сегодня невозможно переоценить его значение и авторитет в международном спортивном сообществе. Возникновение международного студенческого спортивного движения, имеющего постоянный характер, связано с именем французского университетского деятеля Жана Петижана. Благодаря его усилиям в рамках международной конфедерации студентов (МКС), созданной в 1919 году, был образован спортивный отдел. Только после вступления в МКС студенческих организаций США, Англии и Италии в мае 1923 года в Париже прошел Международный спортивный конгресс университетов, на котором было принято решение о проведении в следующем году первого чемпионата мира среди студентов. В программу чемпионата мира 1924 года в Варшаве были включены только легкоатлетические дисциплины. Второй чемпионат мира среди студентов прошел в Риме (1927). Там уже участвовали не только студенты Европы, но США и Гаити. С 1935 года деятельность спортивного отдела Международной конфедерации студентов взял под свое покровительство МОК, официально признавая деятельность студенческой спортивной организации.

В 1939 году в Международном студенческом движении произошел раскол из-за Второй мировой войны. 17 ноября 1945 г. прошла учредительная конференция *Международного союза студентов (МСС)*, куда вошли и студенческие организации СССР и других социалистических стран. В следующем году на Пражском конгрессе в рамках МСС был создан отдел физкультуры и спорта, взявший на себя обязанности по возрождению довоенных студенческих игр. Вскоре, в 1947 г., в Давосе (Швейцария) были проведены VII зимние, в Париже (Франция) - IX летние, а в 1949 г. в Спындлерув-Млыне (Чехословакия) - VIII зимние студенческие игры. Однако деятельность МСС не устраивала некоторых реакционных лидеров студенческого спортивного движения. В то время как МСС активно и успешно проводил в рамках фестивалей молодежи и студентов международные соревнования, ряд студенческих спортивных организаций, отказался от участия в них. В 1949 г. в Международном спортивном студенческом движении появляется еще одна новая структура – Международная федерация университетского спорта (ФИСУ). Странами-учредителями ее стали Австрия, Бельгия, Люксембург, Монако, Нидерланды и Швейцария. Они отказались от участия в соревнованиях, проводимых МСС, и, таким образом, в международном студенческом спортивном движении наступил второй раскол, продолжавшийся целое десятилетие. МСС продолжал организацию зимних и летних студенческих игр в рамках Всемирных фестивалей молодежи и студентов. В них принимали участие в основном представители социалистических стран, а иногда и спортсмены независимых студенческих организаций из западных стран.

ФИСУ начала проводить студенческие Недели спорта, в которых социалистические страны не принимали участия, за исключением отдельных спортивных диссидентов. Недели спорта под эгидой ФИСУ получили мощную поддержку в странах Запада. Первые из них состоялись в 1949 г. в Мерано, затем через два года в Люксембурге (летние) и в Бад-Гаштайне (зимние), в

Дортмунде и Сен-Морице, в Испании и в Якорине, в Обераммергау. Было проведено три летних и пять зимних Недель спорта.

Наметившаяся оттепель в отношениях между СССР и Западом в середине 50-х годов благоприятно сказалась и на студенческом спортивном движении. Важную роль в объединении студенческих организаций сыграли Студенческий спортивный союз Франции и его генеральный секретарь Жан Флуре.

Определенное влияние оказал также авторитет Жана Птижана, основателя МСС. По их инициативе 6 октября 1956 г. в Париже состоялась совместная студенческая международная спортивная конференция, на которой наметились условия для дальнейшего объединения. Ряд представителей западных стран, прежде всего Швейцарии и Голландии, настаивали на вступлении социалистических стран в ФИСУ как необходимом условии для организации совместных соревнований.

Большая работа, проведенная молодежными организациями во время фестивалей, сильное стремление молодежи к единству студенческого спорта, работа по демократизации ФИСУ в конце концов привели к тому, что в 1957 г. в Париже были проведены международные студенческие спортивные игры, посвященные 50-летию французского студенческого союза. В них приняли участие 29 стран, в том числе и социалистические. Большое количество медалей, завоеванных спортсменами СССР, Венгрии, Польши и других соцстран, явилось самым убедительным аргументом в пользу проведения совместных соревнований. После длительных дипломатических усилий студенческие спортивные организации Болгарии, Венгрии, Польши, Румынии, СССР, Чехословакии в 1959 г. вступили в ФИСУ. Основная цель ФИСУ - содействовать развитию студенческого спорта, физическому и нравственному воспитанию студентов и их сотрудничеству в интересах единства международного студенческого спорта. ФИСУ занимается пропагандой студенческого спорта, организацией международных студенческих соревнований, защитой идеалов любительского спорта.

Таким образом, было преодолено последнее препятствие для организации совместных соревнований. По предложению итальянской делегации было принято решение назвать их «Универсиадами». Ассамблея ФИСУ определяла место проведения Универсиад с периодичностью один раз в два года по нечетным годам.

Первая Универсиада с большим успехом прошла в 1959 г. в Турине (Италия). В ней приняли участие 985 студентов-спортсменов из 45 стран, соревновавшихся по семи видам спорта. Начиная с этого времени, игры приобретали все большую популярность и стали важным событием международной спортивной жизни [2, с. 74].

Первоначально *программа* студенческих состязаний состояла из 7 видов спорта, популярных в вузовской среде: легкой атлетики, баскетбола, фехтования, плавания, тенниса, волейбола и водного поло. С 1961 г. добавились соревнования по прыжкам в воду и спортивной гимнастике, а с 1979-го - по футболу. Кроме этих постоянных видов спорта, оргкомитет страны-организатора имел право включить еще три дополнительных вида спорта. В разные годы ими были гребля на байдарках, велоспорт, хоккей на траве, дзюдо, художественная гимнастика, академическая гребля, борьба и бейсбол. На последней Универсиаде в Бангкоке (Таиланд, 2007) соревнования проходили по 17 видам спорта. Впервые в программу был включен такой вид спорта, как гольф.

Кроме Универсиад, ФИСУ проводит также по четным годам чемпионаты мира среди студентов по популярным видам спорта, не вошедшим в программу Универсиад. Это такие виды, как борьба вольная, греко-римская, гандбол и др.

Право участвовать в Универсиадах имеют студенты, а также выпускники, которые окончили учебное заведение в предшествующем спортивным соревнованиям году, в возрасте от 17 до 28 лет [3, с. 86-88].

Результаты последних Универсиад показывают возрастающее значение этих комплексных международных соревнований. Вместе с тем стоит отметить неурегулированность взаимоотношений между ФИСУ и некоторыми международными федерациями. Вследствие этого нередко случаи накладок по срокам проведения Универсиады и чемпионатов или кубков по отдельным видам спорта, в результате не все сильнейшие студенты-спортсмены могут принимать участие в Универсиадах.

Литература:

1. Голощапов Б.Р. История физической культуры и спорта / Б.Р. Голощапов. – М: Академия, 2010. – 112 с.
2. Кун Л. Всеобщая история физической культуры и спорта / Л. Кун. – М: Радуга, 2008. – 274 с.
3. Столбов В.В. История физической культуры и спорта: учебник / В.В. Столбов. – М.: ФиС, 2005. – С. 86-88.

УДК 615.8.:611.61 (045)

Позднякова А.А.

ФИЗИЧЕСКИЕ УПРАЖНЕНИЯ ПРИ КИСТЕ ПОЧКИ

Не следует слишком усердно заниматься спортом при любых заболеваниях почек. К разрешенным занятиям относятся бег в умеренном темпе, лыжный спорт и велосипедные прогулки, ходьба.

Нарушения в почечной энергии негативно влияют на все системы в организме человека. Ухудшается память и концентрация внимания, быстрая утомляемость, появляются боли в пояснице.

Упражнения для йоги можно выполнять при различных болезнях почек. Для этого разработан комплекс специальных упражнений. Принцип действия йоги при болезнях почек заключается в том, что чередуются положения выгнутого и вогнутого тела. При вонутом положении тела – кровь всасывается из тканей, а при выгнутом – выжимается. После прогибов и наклонов нужно также выполнять боковые вытяжения, которые улучшают кровоснабжение почек.

Выполняя асаны – усиливается кровообращение в органах, улучшается доставка кислорода и питательных веществ. Уменьшаются боли и спазмы.

Йога для почек должна проводиться исключительно после основного лечения и вне периода обострения. Перед началом выполнения курса упражнений можно сделать процедуры по очищению почек. Это поможет им очиститься от песка и камней.

Почки любят тепло, поэтому для их согревания следует делать следующее упражнение. Утром и вечером делать глубокий вдох струей теплого воздуха и мысленно направлять его по позвоночнику до поясницы, а затем – в обе почки. При выдохе также мысленно уносить из почек холодный грязный воздух. Перед упражнением делать растирания области поясницы и крестца до согревания, предварительно хорошо разогреть руки. Затем положить руки (ладони) на область почек и согреть своей энергией [2].

Поза связанного узла. Для этой асаны используется валик для йоги (болстер). Кладем его на пол и садимся так, чтобы крестец в него упирался. После сгибаем колени и соединяем стопы. При этом стопы должны быть близко к тазу. Затем очень медленно и плавно опускайте голову и позвоночник на валик. Таз должен быть на коврике, а мышцы – расслабленными. В этой позе нужно находиться до 5 минут. Если начинаете испытывать дискомфорт, боль в шее или в паху, под эти места можно подложить одеяло.

Эта асана не выполняется при травмах спины и астме.

Поза посоха. Сидя на коврике, вытягиваете ноги и соединяете стопы. Сделав глубокий вдох - делаем наклон вперед от таза. По возможности наклоняться нужно глубоко, стараться вытягивать весь корпус. Если никакого дискомфорта не ощущаете, тогда можно захватить руками стопы. Делая глубокий вдох – поднимайте и максимально вытягивайте корпус, а на выдохе – еще больше углубляйте наклон.

Эта асана не выполняется при травмах спины и астме.

Перевернутый посох. Лежа на спине, ладони размещаем на уровне ушей. При выдохе нужно оттолкнуться одновременно от пола ногами и руками, поднимая вверх все туловище. Макушка головы должна коснуться пола. Находиться в таком положении – до 1 минуты. На вдохе – медленно опуститься на коврик и полностью расслабить все мышцы. Такую асану необходимо выполнить 2-3 раза.

Скручивание в положении сидя. Сидя в позе посоха, сгибаем ноги в коленях, а правую ногу располагаем под левой ягодицей, правую – нужно поставить возле правого колена, с правой стороны. При выдохе – корпус разворачиваем налево, правую руку поднимаем вверх и заводим

ее за левое колено. При этом между коленом и рукой нужно создать противодействие, надавливая друг на друга. Левую руку необходимо завести назад и поставить ладонью на правое бедро. Смотреть необходимо назад, макушка должна тянуться к потолку. Выполняется упражнение по 1 минуте в каждую сторону.

Поза вытянутого треугольника. Исходное положение – прямо, ноги параллельно друг другу. Левую стопу поворачиваем внутрь, правую наоборот наружу. Руки вытягиваем в стороны, ладони смотрят вниз. После правую руку опускаем кверху живот и грудь, а голову повернуть и посмотреть на пальцы левой руки. В этой позе нужно находиться до 3 минут. Дыхание должно быть ровное и спокойное. Повторяем асану, наклонившись влево. Асана не выполняется при низком давлении и головной боли [1].

Наклон головы к колену. Для такого упражнения понадобится одеяло. Его нужно сложить и на него сесть. Ноги выпрямляем ровно перед собой. Правую ногу нужно согнуть в колене, чтобы пятка находилась возле паха. Колено этой ноги опустить на пол. Если возникает дискомфорт – нужно под бедро положить одеяло. Спина должна быть прямая. На вдохе вытягиваете позвоночник, на выдохе нужно медленно наклониться вперед и постараться захватить ступню руками. Плечи и шея должны быть абсолютно расслаблены. В этой асане нужно находиться до 1 минуты. После повторить упражнение с другой ногой.

Асана не выполняется при травме колена и астме.

Наклон корпуса. Исходное положение – прямо, ноги параллельно друг другу. На вдохе вытягиваемся вверх, а на выдохе наклоняемся вперед. Голова смотрит вверх. После выдыхая, наклониться еще как можно ниже, находясь в таком положении до 1 минуты. Асана не выполняется при серьезных травмах спины.

Поза моста. Исходное положение – на спине, ноги сгибаем в коленях, на вдохе приподнять ягодицы от пола, а руки около ступней. Находиться в этом положении 1 минуту. Выходить из этой позы нужно осторожно и медленно, опуская позвонок за позвонком.

Асана не выполняется при серьезных травмах шеи.

Поза согнутой свечи. Валик для йоги необходимо положить возле стены на расстоянии 15-17 см. Нужно лечь на него, а ноги закинуть на стену, при этом ягодицы должны быть плотно прижаты к стене. Руки, согнутые в локтях – на уровне плеч. В этой позе необходимо пробыть не более 15 минут.

Асана не выполняется при серьезных болезнях спины и глаз [1].

Литература:

1. Режим доступа: http://otherreferats.allbest.ru/medecine/00047338_0.html
2. Режим доступа: http://psiholog.ua/publ/tradicionnoe_i_netradicionnoe_lechenie_vsd_vegeto_sosudistoj_distonii_v_kieve/1-1-0-89

УДК 796.011.3

Попкова Е.А.

ФИЗИЧЕСКАЯ КУЛЬТУРА И ФИЗИЧЕСКОЕ ВОСПИТАНИЯ СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ

В статье рассмотрены вопросы значимости занятий физической культурой в жизни студентов. На современном этапе развития человечества возрастают требования к физической подготовленности людей, необходимой для успешной их трудовой деятельности. Перед высшей школой стоит задача коренного и всестороннего улучшения профессиональной подготовки и физического воспитания будущих специалистов.

Проблему режима физической работы и отдыха студента нельзя рассматривать отдельно, так как физический труд неотделим от отдыха. Вопросами физической подготовки студентов разных профессий и специальностей занимались многие отечественные и зарубежные специалисты: Л. П. Матвеев, А. Д. Новиков, В. А. Головин и другие. В своих работах авторы рассматривают взаимосвязь физической культуры и спорта в режиме учебного труда, быта и отдыха студентов. Физическое развитие человека – социально управляемый процесс. Также физическая культура предполагает соблюдение правил общественной и личной гигиены, гигиены труда и быта, режимов труда и отдыха, другими словами – это процесс окультуривания

человека. Можно сделать выводы, что физическая культура посредством физических упражнений готовит молодых людей к жизни и труду.

Цель физического воспитания состоит в оздоровлении, воспитании и образовании занимающейся молодёжи. Физическое воспитание является составной частью общеобразовательной системы воспитания молодёжи и приобщает молодых людей к культуре через двигательную активность во всех формах, играет решающую роль в формировании индивидуальности молодых людей. Физическая культура и спорт в учебно-воспитательном процессе вуза – средство социального становления будущих специалистов и активного развития их индивидуальных и профессионально значимых качеств, а также – средство воспитания их в духе коллективизма и взаимопомощи, достижения физического совершенства. Физическое воспитание как учебная дисциплина в вузе определяется такими направлениями: – поддержание социально-обоснованного уровня физической подготовленности студентов; – противодействие средствами физической культуры и спорта негативным факторам, влияющим на здоровье и учебу; – умение самостоятельно использовать средства физической культуры в труде и отдыхе; – формирование общей и профессиональной культуры, здорового образа жизни и т.д. Физическое воспитание в высших учебных заведениях осуществляется в следующих формах:

- учебные занятия;
- самостоятельные занятия студентов физическими упражнениями и спортом;
- профессионально-прикладная физическая культура;
- физические упражнения в режиме дня;
- массовые оздоровительные, физкультурные и спортивные мероприятия.

Эти формы взаимосвязаны, дополняют друг друга и представляют собой единый процесс физического совершенствования.

Учебные занятия (обязательные и факультативные) – основная форма физического воспитания в высших учебных заведениях. Самостоятельные занятия позволяют увеличить общее время занятий физическими упражнениями и в совокупности с учебными занятиями обеспечивают оптимальную непрерывность и эффективность физического воспитания. Самостоятельная работа студентов – способ активного, целенаправленного приобретения ими новых знаний и умений без непосредственного участия в этом процессе преподавателей.

Профессионально-прикладная физическая культура в учреждениях высшего профессионального образования является составной частью программы физического воспитания студентов и является обязательной для проведения на всех специальностях, по которым проводится обучение в вузе на протяжении всего периода учебной деятельности [1, с. 10].

Массовые физкультурные и спортивные мероприятия организуются в свободное от учебных занятий время, в выходные и праздничные дни. Эти мероприятия проводятся спортивным клубом на основе широкой инициативы и самостоятельности студентов. Физическая культура и спорт в вузе – неотъемлемая часть образа жизни студентов. Высокий потенциал человека, его здоровый образ жизни – не самоцель, а естественная необходимость, на базе которой формируется духовно и интеллектуально развитая личность, способная на высшие проявления человеческих качеств [2, с. 174]. Целью физического воспитания является не только повышение двигательной активности, но и создание стойкой потребности к оздоровительным занятиям (мотивации) физической культурой, чрезвычайно важно повышение интереса к физической культуре и спорту, потребности в физическом самосовершенствовании и регулярных занятиях физическими упражнениями. Мотив – это внутренняя движущая сила, которая побуждает человека к действию [2, с. 175]. В работах последнего десятилетия преобладает мнение, что формирование морально-ценностного отношения к своему здоровью, здоровых навыков и здорового образа жизни в целом – одно из приоритетных направлений в воспитании молодёжи [1, с. 11]. Мотивы занятий физической культурой условно можно разделить на общие и конкретные. К первым следует отнести желание учащихся заниматься физической культурой вообще; ко вторым – желание учащихся заниматься любимым видом спорта, определенными упражнениями. В первом случае занимающийся удовлетворяет потребность в двигательной активности, во втором – он стремится к получению следующих

результатов: 1) самосовершенствование (улучшение телосложения, укрепления здоровья); 2) самовыражение и самоутверждение; 3) удовлетворение духовных потребностей.

Так же было проведено анкетирование, в котором были сделаны выводы, что физическая культура не всегда занимает главную позицию в жизни студента. Поэтому такое положение ставит перед университетами задачу по формированию мотивации студентов к занятиям по физической культуре.

Литература:

1. Бубка С. Н. Влияние мотивов на эффективность занятий физической культурой / С.Н. Бубка // Фізичне виховання і спорт в сучасних умовах: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Черкаси, 29 вересня – 1 жовтня 2004 р.). – Черкаси: ЧНУ, 2004. – С. 8-11.
2. Кашуба Е. В. Исследование интересов и мотивов студентов к занятиям по физическому воспитанию в Донецком ГАУ / Е. В. Кашуба, В. В. Небесная, В.В.Гридина // Актуальні проблеми фізичного виховання у ВНЗ : респуб. зб. наук.праць III Всеукр. наук.-практ. конф. – Донецьк: Донецький ДМУ ім. М. Горького, 2001. – С. 173-175.

УДК 615.825(043)

Сорокина И.А.

ОЗДОРОВИТЕЛЬНО-РЕКРЕАЦИОННАЯ ДВИГАТЕЛЬНАЯ АКТИВНОСТЬ ЧЕЛОВЕКА С НАРУШЕНИЕМ ФУНКЦИЙ ЗРЕНИЯ

Адаптивная двигательная рекреация - компонент адаптивной физической культуры, позволяющий удовлетворить потребности человека с отклонениями в состоянии здоровья. Содержание двигательной рекреации направлено на активизацию, поддержание или восстановление физических сил, потраченных инвалидом во время любого вида деятельности (труд, учеба, спорт), на профилактику утомления, гиподинамии, развлечение, интересное проведение досуга и вообще на оздоровление, улучшение кондиции, повышение уровня жизнестойкости с удовольствием [1].

Основная идея адаптивной двигательной рекреации заключается в обеспечении психологического комфорта и заинтересованности занимающегося.

Характерными чертами является свобода выбора средств и партнеров, переключение на другие виды деятельности (игровая), удовольствие от движения. Для инвалидов оздоровительно-рекреационная двигательная активность - не только биологически оправдана, саморегулируемая двигательная активность, которая поддерживает эмоциональное состояние, здоровье и работоспособность, но и способ преодоления замкнутого пространства, психическая защита, возможность общения, удовлетворения личных интересов, вкусов, желаний в выборе видов и форм занятий.

Рекреация - добровольные занятия, связанные с удовольствием, отдыхом, восстановлением физических и духовных сил после тяжелого труда и снятие эмоционального напряжения. Она напрямую связана со смежными социальными явлениями [2, С.169 - 173].

По способу времяпрепровождения выделяют: пассивную рекреацию (направленную на восстановление энергетического ресурса организма), активную (требуемую энергетических затрат), а также виды рекреации с физической и психической доминантами. Разделение рекреации является условным, поскольку одна форма включает в себя элементы другой (например, туризм и экологическое образование).

Рекреационную деятельность можно рассматривать как навыки организации и проведения подвижных игр и развлечений, самостоятельных занятий спортивными играми (футбол, волейбол, бадминтон) и другими видами спорта; проведение лыжных прогулок и туристских путешествий (Ю.Рыжкин).

Цель физического воспитания - дать возможность инвалиду самому корректировать и компенсировать свои недостатки [3, с. 402].

Польза для инвалидов от рекреационных занятий:

- Выявление оптимального количества всех возбудителей, которые стимулируют чувства (особенно чувство осязания, равновесия);
- Приобретение новых чувственно-двигательных навыков;

- Удовлетворение потребности контакта с другим лицом, с ровесниками в группе;
- Чувство быть исполнителем;
- Пробуждение потребности спонтанного и целевого движения;
- Радость.

Физкультурная деятельность в досуге должна создавать оптимальные условия для творческого самовыражения, самореализации внутренних резервов занимающихся. Она дает независимость и уверенность в своих силах, расширяет круг знаний и общения, меняет ценностные ориентации, обогащает духовный мир, улучшает двигательные возможности, повышает жизненный тонус, физическое и психическое здоровье, следовательно, открывает возможности позитивного изменения биологического и социального статуса. Из этого следует ряд важных специфических функций двигательной рекреации:

Гедонистическая функция (удовольствие, развлечение, удовольствие);	1.
Оздоровительно-восстановительная (профилактика, оздоровление, восстановление физических сил, переключение на другой вид деятельности);	2.
Развивающая функция (поддержание физических кондиций);	3.
Воспитательная функция (самовоспитание духовных сил, жизнестойкости).	4.

В ходе физического воспитания происходит компенсация основного дефекта и коррекция вторичных нарушений, возникших в связи с основным заболеванием. Двигательные упражнения развивают мышечно-суставное чувство, ориентирование в пространстве, тренируют память, последовательность движений, совершенствуют умение выполнять движения по вербальной инструкции, способствуют укреплению сердечно-сосудистой системы, активизируют обмен веществ, стимулируют интеллектуальные способности инвалидов, улучшают общий тонус организма. Лечебная физкультура - одна из основных форм организации занятий физическими упражнениями для инвалидов.

Результат физической рекреационной деятельности:

1. Биологический. Она способствует восстановлению функций организма человека после профессионального труда, оптимизирует состояние его здоровья.

2. Социологический. Способствует интеграции людей в социальную общность, усвоение социального опыта, культурных ценностей. Процесс социализации в данном контексте включает два плана действий: адаптацию к социуму, функционирующую преимущественно на врожденном механизме саморегуляции человека, и самоопределение в социуме, определение своего места в нем с помощью осознанного отношения к событиям, принятия или отторжения их.

3. Психологическое. Формирует эмоциональное состояние, возникающее под влиянием чувства свободы, радости, благополучия и внутреннего удовлетворения, освобождение от напряжения и стресса.

4. Эстетическое. Соответствующая рекреация на красоту своего тела, окружающего мира, возможность его познания в более широком смысле.

Таким образом, создание возможностей для занятий физической культурой вселяет в человека оптимизм, способствует общему развитию. Именно физическая культура и спорт в силу влияния, активно действуют на организм, на повышение уровня физической подготовки, расширение круга общения, стимуляции "духа соревнования" рассматривается как оздоровительное среду. В физическом воспитании инвалидов должны широко использоваться все средства системы физического воспитания. Вместе с тем они должны быть разработаны в строгом соответствии с коррекционно-компенсаторными задачами с учетом количества лиц, занимающихся. Применение средств физической культуры с целью медицинской реабилитации позволяет снизить число и частоту обострений хронических заболеваний. Подготовка слабовидящих людей к самостоятельной жизни и деятельности требует от них достаточно высокого уровня здоровья. Направленность тренировочного процесса должна быть связана с оптимизацией и взаимодействием слабовидящих с окружающей средой и обеспечением нормализации различных психических функций.

Литература:

1. Бердус М.Г. Физкультурная рекреация и спорт для всех / М.Г. Бердус, В.В. Чувилін, М.М. Боген, Г.И. Бердус. // У1 Международный научный конгресс, Современный олимпийский спорт и спорт для всех. - Варшава. – 2002.
2. Жданова О. Участь центрів фізичного здоров'я населення „Спорт для всіх” у вирішенні проблеми оптимізації обсягів рухової активності населення / О. Жданова, Т. Господарчук // Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення: матеріали VI Всеукр. наук. практич. конф. - Л.: 2008. - С.169 - 173.
3. Мухін А.І. Фізична реабілітація: підручник / А.І.Мухін. - К.: Олімпійська література. 2001. - 402с.
4. Рыжкин, Ю.Е. Социально-психологические проблемы физической рекреации / Ю.Е.Рыжкин. - СПб.: Нестор, 2005. - 165 с.

УДК 796.011.1(043)

Федина М.Г.

ЗДОРОВЫЙ ОБРАЗ ЖИЗНИ СТУДЕНТА

В последние годы активизировалось внимание к здоровому образу жизни студентов, это связано с озабоченностью общества по поводу здоровья специалистов, выпускаемых высшей школой, роста заболеваемости в процессе профессиональной подготовки, последующим снижением работоспособности.

Здоровый образ жизни – это образ жизни, основанный на принципах нравственности, активный, трудовой, закалывающий и защищающий от неблагоприятных воздействий окружающей среды, позволяющий до глубокой старости сохранять нравственное, психическое и физическое здоровье [1].

Основными элементами здорового образа жизни выступают: соблюдение режима труда и отдыха, питания и сна, гигиенических требований, организация индивидуального и целесообразного режима двигательной активности, отказ от вредных привычек, культура межличностного общения и поведения в коллективе, содержательный досуг, оказывающий развивающее воздействие на личность.

Человек, соблюдая устоявшийся и наиболее целесообразный режим жизнедеятельности, лучше приспосабливается к течению важнейших физиологических процессов. Необходимо вести четко организованный образ жизни, соблюдать постоянный режим в учебе, отдыхе, питании, сне, и заниматься физическими упражнениями. При ежедневном повторении, довольно быстро между этими процессами устанавливается взаимосвязь, закреплена цепью условных рефлексов. Благодаря этому физиологическому свойству предыдущая деятельность является как бы толчком к последующей, подготавливая организм к легкому и быстрому переключению на новый вид деятельности, что обеспечивает ее лучшее выполнение [2].

Режим дня – нормативная основа жизнедеятельности для всех студентов. В то же время он должен быть индивидуальным. Режим будет реальным и выполнимым, если он динамичен и строится с учетом непредвиденных обстоятельств. Сон – обязательная и наиболее полноценная форма ежедневного отдыха. Для студента необходимо считать обычной нормой ночного монофазного сна 7,5 – 8 часов. Часы, предназначенные для сна, нельзя рассматривать как некий резерв времени, который можно часто и безнаказанно использовать для других целей. Это отражается на продуктивности умственного труда и психоэмоциональном состоянии. Беспорядочный сон может привести к бессоннице, другим нервным расстройствам. Напряженную умственную работу необходимо прекращать за 1,5 ч. До отхода ко сну, так как она создает в коре головного мозга замкнутые циклы возбуждения, отличающиеся большой стойкостью. Малоспящие люди, которые мало спят для хорошего самочувствия и высокой работоспособности достаточно 5 – 6 часов сна. Это, как правило, люди энергичные, активно преодолевающие трудности, не задерживающие чрезмерное внимание на неприятных переживаниях. Многоспящие люди нуждаются в 9 часах сна и более. Это преимущественно люди с повышенной эмоциональной чувствительностью [3].

Важной составляющей является организация режима питания. Культура питания играет значительную роль в формировании здорового образа жизни студентов. Каждый студент может и должен знать принципы рационального питания. Рациональное питание – это физиологически полноценный прием пищи людьми с учетом пола, возраста, характера труда и других факторов. Важным аспектом культуры питания является режим, и распределение калорийности пищи в течение суток. По этому поводу существует три точки зрения. Первая большое значение придает максимальному завтраку. 40–50 % калорийности дневного рациона должно приходиться на утренний прием пищи, примерно по 25 % остается на обед и на ужин. Это обосновано тем, что у большинства людей жизнедеятельность организма в первой половине дня выше и им больше подходит плотный завтрак.

Один из обязательных факторов здорового образа жизни студентов – систематическое, соответствующее полу, возрасту, состоянию здоровья использование физических нагрузок. Они представляют собой сочетание разнообразных двигательных действий, выполняемых в повседневной жизни, в организованных и самостоятельных занятиях физическими упражнениями и спортом, объединенных термином «двигательная активность».

Учебные занятия по физическому воспитанию в среднем обеспечивают возможность движений в объеме 4000-7300 шагов, что может компенсировать общий дефицит двигательной активности за неделю. К сожалению, в выходные дни малоподвижный образ жизни доминирует у большинства студентов, а двигательный компонент составляет менее 2% бюджета свободного времени. Кроме того, экспериментально доказано, что регулярные занятия физкультурой, которые рационально входят в режим труда и отдыха, способствуют не только укреплению здоровья, но и существенно повышают эффективность производственной деятельности. Однако не все двигательные действия, выполняемые в быту и процессе работы, являются физическими упражнениями. Ими могут быть только движения, специально подбираемые для воздействия на различные органы и системы, развития физических качеств, коррекции дефектов телосложения.

Физические упражнения окажут положительное воздействие, если при занятиях будут соблюдаться определенные правила. Если имеются нарушения со стороны сердечно-сосудистой системы, упражнения, требующие существенного напряжения, могут привести к ухудшению деятельности сердца. При заболевании органов дыхания рекомендуют лишь общеразвивающую гимнастику. Нельзя делать физические упражнения при выраженном сердцебиении, головокружении и головной боли.

Знание правил и требований личной гигиены обязательно для каждого культурного человека. Гигиена тела предъявляет особые требования к состоянию кожных покровов, выполняющих следующие функции: защита внутренней среды организма, выделение из организма продуктов обмена веществ, терморегуляция. Уход за полостью рта и зубами требует, чтобы после еды рот прополаскивали теплой водой. Гигиена одежды требует, чтобы при ее выборе руководствовались не мотивами престижности, а ее гигиеническим назначением в соответствии с условиями и деятельностью, в которых она используется. К спортивной одежде предъявляются специальные требования, обусловленные характером занятий и правилами соревнований по видам спорта. Она должна быть по возможности легкой и не стеснять движения.

Закаливание - важное средство профилактики негативных последствий охлаждения организма или действия высоких температур. Так же, закаливание - мощное оздоровительное средство. Оно позволяет избежать многих болезней, продлить жизнь на долгие годы, сохранить высокую работоспособность. Закаливание оказывает общеукрепляющее действие на организм, повышает тонус нервной системы, улучшает кровообращение, нормализует обмен веществ. Приступая к закаливанию, необходимо усвоить его основные правила [4].

Я считаю, что здоровый образ жизни на сегодняшний день очень важен. Следовательно, нужно рассматривать различные пути укрепления здоровья у студентов.

Литература:

1. Космолинский Ф. П. Физическая культура и работоспособность/ Ф.П. Космолинский. - М.: Знание 1983. – 112 с.
2. Физическая культура студента: учебник / под ред. В.И.Ильнича. - М.: Гардарики, 2005. -
3. Лаптев А.П. Закаляйтесь на здоровье/А.П. Лаптев. – М.: Медицина, 1991. – 102 с.

4. Попов В. Физкультура и спорт / В Попов, Суслов Ф, Ливадо Е. – М.: Физкультура и спорт, 1984. – 112 с.

УДК 615.825(043)

Федосеева А.В.

ФИЗИЧЕСКАЯ РЕАБИЛИТАЦИЯ БОЛЬНЫХ ДЦП

В настоящее время возможно раннее выявление заболевания ДЦП еще в родильных домах. Новорожденные, родившиеся в тяжелых родах или недоношенные, при наличии асфиксии средней и тяжелой степени, подозрительные на указанное заболевание, направляются в специальные стационары для уточнения диагноза и раннего лечения. В дальнейшем, если диагноз ДЦП подтверждается и форма заболевания установлена, больные лечатся в поликлинике или специальных яслях, садах, неврологической клинике, психоневрологическом санатории. Преобладающим в остром периоде является специальное медикаментозное лечение, в случае необходимости применяются укладки.

В раннем и позднем восстановительном периоде комплексное лечение включает медикаментозные средства в соответствии с формой заболевания, физиотерапию, ЛФК, ортопедическую помощь [1].

Лечебная физкультура. Ведущая задача ЛФК в восстановительном периоде способствовать формированию вертикального положения тела младенца, его передвижений и ручных действий [2].

Частные задачи ЛФК:

- расслабление мышц при наличии гипертонуса ;
- стимуляция функции расслабленных мышц как средство профилактики образования порочных положений и обеспечения нормальной подвижности в суставах;
- содействие своевременному развитию установочных рефлексов, обеспечивающих удержание головы, присаживание, сидение, стояние;
- стимуляция рефлексов, на основе которых формируется передвижение (ползание, переступание, ходьба);
- содействие нормализации функций вестибулярного аппарата;
- развитие ручных действий.

Основным правилом при планировании занятий лечебной физкультурой является соблюдение, по возможности, последовательности в развитии установочных рефлексов и жизненно необходимых навыков в соответствии с этапами развития двигательных возможностей здорового младенца на 1-м году жизни. Лечебная физкультура и массаж должны проводиться одним и тем же реабилитологом, без подключения к работе массажиста, т.к. приемы общего массажа обычно применяются перед занятиями, а точечный или сегментарный массаж - по ходу их для расслабления или стимуляции определенных групп мышц в сочетании со специальными приемами физических упражнений.

Функциональное взаимодействие зрительного и вестибулярного анализаторов обеспечивает ориентировку в пространстве. Они достигают зрелости к 6 мес. Вместе с переходом младенца в вертикальное положение обеспечивается необходимая тренировка анализаторов, что следует учитывать при занятиях ЛФК.

В восстановительном периоде ДЦП (до 2 лет) необходимо уделять большое внимание нормализации функций вестибулярного аппарата. Больных, как правило, отличает не только неустойчивость как результат слаборазвитой функции опоры, но и асимметрия в действии лабиринтов.

Для развития преимущественно зрительной ориентации реабилитолог производит большинство упражнений перед зеркалом так, чтобы ребенок мог видеть свои действия с игрушками или движения. Оценка эффективности лечения в этом периоде зависит от степени овладения больными основными жизненно-необходимыми навыками. Дальнейший прогноз определяется отставанием от этапов развития здорового младенца.

Занятия ЛФК - индивидуальные. Желательно проводить их не реже 2 раз в день, по 20-30 мин.

Занятия надо проводить на фоне воздействия медикаментозных средств, тепловых процедур. При наличии незначительных поражений после полутора лет можно заниматься в группе по 3-4 человека. Как организующий момент следует использовать действия с общим для всех предметом, например, поднимание обруча, палки, ходьбу вокруг обруча и пр., а также короткие музыкальные отрывки, песенки, бубен и другие средства эмоционального воздействия.

Цель лечебной физкультуры - ликвидация остаточных явлений, нормализация двигательной деятельности больного и овладение им в возможных пределах прикладными навыками (плавание, лыжи, бег, прыжки, метание, упражнения на снарядах). Частными задачами являются:

- улучшение подвижности в суставах;
- стабилизация опороспособности;
- обучение правильному дыханию;
- воспитание позы и осанки;
- обучение жизненно-необходимым и прикладным навыкам;
- тренировка равновесия;
- улучшение координации движений (воспитание их ритмичности и согласованности).

Улучшение подвижности в суставах и стабилизация опороспособности достигаются применением упражнений с помощью и активных движений по суставам в сочетании с приемами расслабления или стимуляции мышц. При недостаточной функции мышц создаются облегченные условия для их работы и выбор такого исходного положения, при котором не было бы проявлений действия задерживающихся ранних рефлексов.

Улучшение и нормализация двигательной активности достигаются во время специальных занятий, индивидуальных или групповых, с использованием различных исходных положений с частой их сменой на месте и при передвижении. Задания выполняются по предварительной инструкции или по сигналу. Упражнения должны соответствовать двигательным возможностям больных, способствуя воспитанию скорости и точности реакции, освоению позы и движений, ориентировке в пространстве. В зависимости от возможностей больных включаются индивидуальные задания, которые могут выполняться без учета времени но с соблюдением точности, скорости исполнения. Для выполнения более легких движений могут быть использованы снаряды", а построение упражнений можно рекомендовать последовательным способом: из исходного положения лежа на спине повернуться на живот, встать на четвереньки, лечь на спину головой в противоположную сторону и т.д.

При ДЦП, так же как и при других заболеваниях ЦНС, в подавляющем большинстве случаев отмечаются типичные невропатические особенности поведения больных: выраженный негативизм, эйфоричность, слезливость, эгоцентризм и пр., - связанные не только с особенностями заболевания, но и неправильным домашним воспитанием. Поэтому особое значение приобретает воспитательная направленность ЛФК. Для поддержания интереса и в качестве средства воспитания коллективных действий включаются игры, которые по своему содержанию должны соответствовать возможностям больных [3].

Литература:

1. Архипова Е. Ф. Коррекционная работа с детьми с церебральным параличом / Е.Ф.Архипова. - М.: Просвещение. - 1989. -
2. Бортфельд С. А. Двигательные нарушения и лечебная физкультура при детском церебральном параличе / С. А. Бортфельд. - Л.: Медицина. 1971. – С. 244 - 248.
3. Попов С. Н., Иванова Н. Л. К 75-летию КАФЕДРЫ ЛЕЧЕБНОЙ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ, МАССАЖА И РЕАБИЛИТАЦИИ РГУФК / С. Н. Попов, Н. Л. Иванова. // Физкультура в профилактике, лечении и реабилитации № 3, 2003.

**РУХОВА АКТИВНІСТЬ ЯК ГОЛОВНИЙ ЧИННИК ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ
СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ**

Здоров'я - безцінний капітал не тільки окремої людини, але й народу, нації, держави. Між тим, усі більш-менш помітні соціальні зрушення здійснювались переважно за рахунок здоров'я. Цінність життя і здоров'я займала чи не останню позицію в ієрархії цінностей, яких дотримувались люди в усі часи [1]. І хоча настанови древніх переповнені гімнів здоров'ю людини, своєрідне "благоговіння перед життям", навіть сьогодні все ще не стало нормою поведінки більшості народів світу. Здорова людина завжди слугувала у якості ідеалу, її вітали, їй поклонялись, визнавали у якості героя. Цінність здоров'я, скоріш, домінувала у суспільстві як ідеальна цінність. І лише сьогодні зрештою з'являється можливість утвердити здоров'я як якісну цінність [2, с. 306].

Питання збереження здоров'я та забезпечення здорового способу життя стали предметом досліджень багатьох учених, серед яких праці Г.Апанасенко, В.А.Бабича, В.П.Горашука, С.В.Кириленко, Л.А.Лепіхової, О.І.Соколенко та ін...

Як зазначають дослідники, процес сприяння покращенню здоров'я базується на певних принципах: позитивності, активізації потенціалу, участі, взаємодії, надання можливостей, партнерства.

Державна політика щодо залучення населення до рухової активності, яка передбачає втілення в життя гуманістичних ідеалів, цінностей та норм, покликана зупинити погіршення здоров'я нації, сприяти якісному покращенню людського ресурсу, формуванню здорового способу життя, вихованню негативного ставлення до шкідливих звичок (наркоманії, куріння, зловживання алкоголем, асоціальної поведінки) [3, с.15]. Гуманістичний шлях удосконалення процесу залучення населення до рухової активності передбачає орієнтування форм та засобів цього процесу на максимальний розвиток особистості. Значним резервом для залучення кожної людини до рухової активності видається підвищення різноманітності та якості послуг спортивно-оздоровчого характеру, використання діагностичних і тренажерних комплексів [4]. Форми та засоби рухової активності повинні бути привабливими для людей і «зручними» для використання [5, с.454].

Низький рівень здоров'я молоді має низку конкретних причин, серед яких: відсутність пріоритету здоров'я та мотивації на здоровий спосіб життя культуру здоров'я; конфлікти в родині, зловживання батьками алкогольними напоями, тобто агресивне соціальне середовище; складну криміногенну ситуацію, комерціалізацію статевої стосунків, ранній початок статевого життя; незадовільна організація харчування дітей, санітарно-гігієнічні проблеми, а також незадовільну організацію навчального процесу [6].

Виходячи з вищевказаного, на кафедрі фізичного виховання Маріупольського державного університету на протязі вересня-листопада 2015 року було проведено дослідження по визначенню мотивації до занять фізичною культурою і спортом. В цей період тривала робота по визначенню мотивів, які спонукають студентів до занять фізичною культурою і спортом, з'ясувалися засоби задоволення їх потреб у руховій активності. Рішення поставлених завдань здійснювалось методом анкетування, в якому прийняло участь 60 студентів 1 курсу, які займаються в основній групі, 2 рази у тиждень згідно навчального розкладу занять. З'ясувалося, що найбільш значущим мотивом, який спонукає до занять, студенти вважають зміцнення здоров'я (33,3% хлопців та 34,5% дівчат). На другому місці - проведення навчального часу з задоволенням (22,1 % та 16,5 % відповідно). Також встановлено, що 90,1% студентів займаються фізичною культурою і спортом епізодично і лише 9,9% постійно. Достатньо велика кількість студентів (35,6 %) відповіла, що відноситься до занять як до можливості отримання рухової розрядки та зняття психічного напруження. Заняття фізичною культурою і спортом сприймають як життєву необхідність тільки 21,8% опитаних. Разом з тим, кожний сьомий із опитаних зізнався, що він відноситься до занять з фізичного виховання як до обов'язкових. Така ж кількість студентів відзначила, що відносяться до занять з байдужестю. На запитання «Які форми та зміст занять вам до подобаються?», студенти відповіли наступне: самостійні заняття та спортивні секції (64,2%). Значно нижче були оцінені обов'язкові заняття в навчальних групах

(35,8%). Конкретно з різних видів спорту більшість студентів віддає перевагу спортивним іграм (39,7% у хлопців та 20,3% дівчат). Плаванню, легкій атлетиці та гімнастиці віддали свою перевагу 18% хлопців і 36,3% дівчат. Порівняно невеликий відсоток опитаних виявив інтерес до таких видів спорту як боротьба, бокс, настільний теніс, та силові види спорту (15% та 6% відповідно).

Як показало дослідження, серед найбільш суттєвих факторів, які формують бажання студентів займатися фізичною культурою і спортом є: а) думка друзів; б) особистість тренера чи викладача фізичного виховання. Погляди батьків чи приклади видатних спортсменів (згідно проведеного анкетування) не мають значного впливу на бажання активно займатися цим видом рухової діяльності.

Отже, результати проведеного дослідження показали, що обов'язкові систематичні заняття фізичною культурою і спортом в середовищі студентів ВНЗ є не досить популярними. Основним мотивом занять фізичною культурою і спортом є задоволення потреб в зміцненні здоров'я та активному відпочинку від розумових та емоційних навантажень.

Література:

1. Сучасні підходи у сфері охорони громадського здоров'я та його популяризації / упоряд.: Н. В. Зимівець, В. В. Крушельницький, Т. І. Мірошніченко; за заг. ред. І. Д. Звереві. - К. : Наук. світ, 2003. - 95 с.
2. Титаренко Т. М. Життєві завдання особистості як соціально-психологічний чинник моделювання майбутнього / Т. М. Титаренко // Наук. студії із соц. та політ. психол. : зб. статей. - Вип. 16 (19). - 2007. - С. 306.
3. Дутчак М. В. Основні положення концепції гуманізації процесу залучення населення до рухової активності в Україні / М. В. Дутчак// Актуальні проблеми фізичної культури і спорту: Зб. наукових праць.-К.,2007. - Вип. 12. - С. 47 – 53.
4. Чуклова Н. В. Гуманізація фізического воспитания студентов вузов: Дис... канд. пед. наук: 13.00.01.-Оренбург, 2005. — 170 с.
5. Глебов В.М. Здоровий, оздоровительний образ жизни студентов: наук. монографія за ред. Р.Т.Раєвського /В.М.Глебов, В.І.Бобр, Ю.Д.Чернявський: за матеріалами міжнародного наукового симпозіуму, присвяченого 90-річчю ОНПУ. – Одеса, 2008. – С. -454-456.
6. Іванова І. В. Формування здорового способу життя студентів як педагогічна проблема У І. В. Іванова, С. П. Гвозд'ї, Л. М. Поліщук, А. Г. Козикін УУ Педагогические науки. - 2007. - № 4.

УДК 371.72

Чуніхіна В.С.

ЗДОРОВИЙ СПОСІБ ЖИТТЯ ШКОЛЯРІВ – КЛЮЧОВЕ ЗАВДАННЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО ЗАКЛАДУ

Проблема формування здорового способу життя підростаючого покоління України належить до найактуальніших проблем, вирішення якої обумовлює майбутнє держави та подальше існування здорової нації [1, с.58]. Сьогодні сферою формування здорового способу життя дітей та підлітків є система освіти. Згідно державної програми «Освіта» (Україна ХХІ століття) та «Національної доктрини освіти України у ХХІ столітті» стратегічним завданням освіти є виховання освіченої особистості, всебічний розвиток людини, становлення її духовного, психічного та фізичного здоров'я. Тому обов'язковим компонентом національної системи освіти мають бути знання про формування, збереження та зміцнення здоров'я.

Досліджуваній проблемі було присвячено багато наукових праць та посібників за такими напрямками: формування здорового способу життя школярів у навчально-виховному процесі (В.Білик, А.Герасимчук, В.Лисяк, О.Маркова, К.Палієнко, В.Солнцева, С.Страшко та ін.); у позакласній діяльності (А. Гужаловський, О.Жабокрицька, Т.Лясота та ін.); у позашкільній діяльності (Б. Брилін, В. Кузьменко та ін.); у сім'ї (Т.Баєва, С.Свириденко та ін.).

Соціальний аспект формування здорового способу життя дітей і молоді відображено у працях А. Бойко, Л.Сущенко. Медико-біологічний аспект розроблено у дослідженнях М. Амосова, Г. Апанасенко та ін.. Психолого-педагогічний аспект формування здорового способу

життя школярів та студентської молоді розглядали В.Бабич, Н. Біб'юк, О. Вакуленко, В. Зайцев, В.Касаткін, Ю.Лісіцин, О.Савченко, О.Соколенко, Л.Сущенко, Н. Хоменко та ін.

Проблема формування у школярів психічного здоров'я знайшла втілення у дослідженнях І. Бега, Л. Божович, О. Запорожця, С. Максименко.

Сьогодні у цьому напрямку продовжують працювати вітчизняні та зарубіжні вчені, серед яких слід назвати Г. Апанасенко, В. Войтенко, І. Гундаров, В. Куліков, І.Мурашов, В. Петленко, Л. Попова та ін..

Але спостерігається негативна тенденція щодо погіршення стану здоров'я учнівської молоді. Однією з головних причин цього є відсутність свідомого ставлення до свого здоров'я як школярів, так і їх батьків, необізнаність батьків з даною проблемою. Тому проблема формування здорового способу життя дітей шкільного віку залишається актуальною та своєчасною.

Одним із компонентів здорового способу життя та правильного його формування є фізичне виховання. Фізичне виховання пробуджує в людях прагнення жити, рухатись, робити добро, бути активним членом здорового суспільства. Процес фізичного виховання школярів згідно з навчальною програмою з фізичної культури загальноосвітніх шкіл передбачає оволодіння учнями певним обсягом знань, відомостями, інформацією з фізичної культури та спорту [2, с.45]. Але, на жаль в школі не достатньо приділяється уваги вирішенню таких важливих завдань, як формування у школярів глибоких і достатньо повних знань про свій фізичний стан і шляхи його покращення, а також виховання інтересів, потреб, які орієнтують людину на здоровий спосіб життя, на самостійну ціленаправлену діяльність з вдосконалення власного тіла.

Пошуки способів зміцнення здоров'я дітей особливо актуальні у теперішній час, означений постійними стресами, хвилюваннями, негараздами. Для реалізації таких завдань потрібна перебудова свідомості людини, та мобілізація її життєвих ресурсів, усвідомлення необхідності дотримання здорового способу життя та вироблення особистісної позиції щодо зміцнення стану свого здоров'я впродовж всього свого життя [3, с.28]. Для підвищення ефективності навчально-виховного процесу необхідний пошук нових шляхів удосконалення системи фізичного виховання.

В сучасних умовах набуває особливого значення системне формування у дітей емоційно-позитивного ставлення до фізичного виховання, яке і повинно звести зниження рухової активності до мінімуму. Це є основним фундаментом здоров'я та нормального фізичного розвитку дитини. Нові вимоги до фізичного виховання школярів викладені в удосконаленій навчальній програмі з фізичної культури (Цільова комплексна програма «Фізичне виховання – здоров'я нації»). У ній поставлене завдання виховувати в учнів звичку самостійно займатися фізичними вправами, озброювати їх знаннями, уміннями й навичками, необхідними для цього. Це завдання послідовно здійснюється протягом усього періоду навчання в школі. Використання засобів фізичної культури у шкільній програмі займає основне місце в системі профілактичних заходів, спрямованих на корекцію здоров'я, рівень якого, у зв'язку з наслідками урбанізації, негативними впливами екології, стресовими чинниками та іншими факторами, різко знижується. Важливо, щоб школярі усвідомлювали важливість занять фізичною культурою, відчували потребу в них, тому що фізична культура поступово зводиться до безглуздої фізичної вправи, взятої з культури, спорту, гри, щирого спілкування і відносин. Звідси зниження інтересу до занять фізичними вправами, недостатня готовність дітей перейти до організації самодіяльних форм занять фізичною культурою [2 с.42].

Фізична культура є яскравим прикладом не тільки теоретичних знань з формування здорового способу життя. На відміну від таких шкільних предметів як валеологія та безпека життєдіяльності, що містять знання про формування, збереження та зміцнення здоров'я, фізична культура дає можливість «займатись» формуванням здоров'я на практиці. Саме вчитель фізичної культури спроможний запропонувати учням змістовне дозвілля, зайнятість по інтересам як у навчальний, так і у поза навчальний час. Він повинен для формування мотивації на здоровий спосіб життя впроваджувати: а) організацію факультативних і гурткових занять фізичною культурою, різноманітних виховних заходів з основ здорового способу життя; б) залучення кожного учня до різноманітної виховної діяльності з урахуванням вікових та психофізичних особливостей; в) запровадження режиму дня та систематичне дотримання його учнями як моделі здорового способу життя [4, с.113].

Поряд з цим, усім дітям корисно по можливості кожного дня займатись спортивними розвагами на свіжому повітрі: зимою кататися на санчатах, ковзанах, лижах, а літом плавати, кататися на човні, велосипеді [5, с. 221-225].

Отже, треба зазначити, що здоровий спосіб життя – це діяльність, спрямована на формування, збереження та зміцнення здоров'я людей, як необхідної умови для прогресивного розвитку суспільства в усіх його напрямках [4, с. 35]. Для здорового способу життя важливе значення має організована робота з формування позитивної мотивації на здоровий спосіб життя, де головну роль виконує вчитель фізичного виховання, який своїми діями та завданнями пропагує ідеї збереження та укріплення здоров'я; засобами фізичної культури формує моральні, духовні, естетичні якості кожного учня.

Література:

1. Єрмакова Т. Основні напрями формування здорового способу життя школярів у навчально-виховному процесі / Т.Єрмакова //Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: зб.наук.пр. (під ред.. С.С.Єрмакова – Харків. – 2009. - № 1, С.27-31.
2. Глазирін Д.Д. Основи диференційованого фізичного виховання / Д.Д. Глазирін. - Черкаси : Відлуння - плюс, 2003. - с.351.
3. . Андрощук Н.А. Основи здоров'я і фізична культура (теоретичні відомості): підручник / Н.А.Андрощук -Т., 2006. - 160 с.
4. Андреева О.В. Проблеми та перспективи впровадження рекреаційно - оздоровчих занять в загальноосвітніх школах /О.В. Андреева, М.В. Чернявський // Теорія і методики фізичного виховання і спорту. - 2005. - №4. - С.34-36.
5. Горашук В.І. Теоретичні підходи до формування культури здоров'я школярів / В.І. Горашук // Безпека життєдіяльності. - 2005.- № 5.-С. 58-61.

УДК 616.12 (045)

Шпак І.Н.

КАРДИОПАТИЯ

Некоторые виды сердечных патологий присущи людям любого возраста. Так, кардиопатия у детей встречается так же часто, как и у взрослых, но в первом случае обычно носит обратимый характер и успешно поддается лечению. В медицине кардиопатией называется заболевание сердца, характеризующееся отклонением развития сердечной мышцы. Нередко кардиопатию путают с кардиомиопатией, но следует отметить, что это два различных заболевания, не похожих друг на друга ни патогенезом, ни проявлениями, ни методами лечения [1].

Особенности и формы кардиопатии. На сегодняшний день различают врожденную и приобретенную под воздействием неблагоприятных факторов кардиопатию. Врожденное заболевание обычно диагностируется в первые недели жизни ребенка, приобретенное может возникать в любом возрасте, но чаще это происходит в период от 7 до 12 лет, когда начинается активный рост детского организма. Появлению кардиопатии после 15 лет обычно способствуют гормональные перестройки. В подавляющем большинстве проявления кардиопатии выражаются в:

- утолщении межжелудочковой перегородки сердца;
- неправильном развитии левого или правого желудочка;
- анастомозом артерий;
- неправильным развитием и расположением крупных сосудов;
- стенозами сердечных клапанов;
- нарушением проводимости электроимпульсов;
- смещением электрической оси сердца.

Все эти формы патологии могут являться причиной появления нарушений ритма сердца, сердечной или легочной недостаточности, сокращения количества перекачиваемой крови, отеков. При этом кардиопатия у детей в зависимости от патогенеза подразделяется на следующие виды:

- функциональная, возникающая вследствие увеличения физических или эмоциональных нагрузок. Нередко причиной появления патологии становятся занятия спортом или неправильно проводимые уроки физкультуры в школе;
- вторичная, развивающаяся на фоне заболеваний внутренних органов. Чаще всего причинами возникновения патологии у малышей становятся хронические очаги инфекции или длительно текущие простудные заболевания;
- диспластическая, появление которой не связано с нарушением функциональности других органов организма. Обычно характеризуется замещением тканей сердца неэластичными волокнами, нарушающими их целостность;
- дилатационная, приводящая к расширению полостей сердца из-за недостаточной эластичности тканей [2].

Основные симптомы разных видов заболевания. Основным симптомом всех видов патологии является ноющая боль в области сердца, которая может длиться и несколько минут, и несколько суток. Кроме того, функциональная форма патологии проявляется повышенной утомляемостью и одышкой, возникающей вначале во время активных игр, а позже и при спокойной ходьбе. Вовремя незамеченная патология приводит к нарушениям работы сердца и, как следствие, плохому снабжению органов кровью и кислородом.

Диспластической кардиопатией, как правило, могут заболеть дети, страдающие ревматизмом. Пораженные ткани не успевают справляться с функциональной нагрузкой сердечной мышцы, за счет чего развивается сердечная недостаточность, проявляющаяся утомляемостью, бледностью кожных покровов, ощущением нехватки воздуха и другими симптомами.

Основными первоисточниками вторичного вида патологии часто являются такие заболевания, как астма, воспаление легких, миокардиты и эндокардиты. Обычно вторичная кардиопатия у детей развивается достаточно стремительно, за счет чего легче и быстрее диагностируется. В зависимости от места расположения первичной патологии и степени поражения тканей, симптомы заболевания могут проявляться по-разному. Так, при деструктивных процессах в правом предсердии у детей будут отмечаться отеки, сильная потливость и одышка, кашель и ощущение тяжести за грудиной. Во время инструментального обследования наблюдается картина нарушения целостности тканей сердца.

Все описанные симптомы позволяют врачу поставить предварительный диагноз, но окончательный вывод он может сделать только после полного и тщательного обследования сердечно-сосудистой системы малыша [3].

Лечение патологии у детей разного возраста. Несмотря на то что заболевание связано с нарушением функциональности основного внутреннего органа человеческого организма, сегодня медицина обладает достаточным количеством методов для его устранения. Практически все виды кардиопатии успешно излечиваются и у детей младшего возраста, и у подростков, не оставляя после себя каких-либо последствий.

Методы лечения заболевания полностью зависят от его вида. Так, при функциональном виде патологии используется метод, названный интерференцтерапией. При помощи специального физиотерапевтического аппарата внутрь тканей посылаются среднечастотные импульсные токи. За счет меняющейся амплитуды токи вызывают биения, оказывающие возбуждающее воздействие на ткани. Совместно с этим происходит улучшение кровообращения, корректируется обмен веществ, уменьшаются боли в области сердца.

При других видах кардиопатии основным лечебным методом считается медикаментозная терапия. Здесь назначение препаратов зависит от возраста пациента, особенности его заболевания и общего состояния внутренних органов.

Кардиопатия - это отклонение от нормы, изменения в сердце. Вторичная кардиопатия - значит, что не врожденная, появилась как осложнение после частых ОРЗ, инфекционного заболевания, психоэмоциональной, физической перегрузки, даже наличие небольшого хронического очага инфекции в организме может стать причиной появления кардиопатии. Кардиопатии бывают разные. Детский кардиолог подскажет Вам, что нужно делать, чтобы Ваш малыш вырос здоровым. Некоторым детям достаточно щадящего, а затем щадяще-тренирующего режима, дополнения к диете, оберегание от повторных инфекций, излечение основного заболевания,

которое привело к кардиопатии. Другим понадобится подключить ещё и медикаментозное лечение. Из средств народной медицины родители малышей со слабым сердцем обычно используют урючную воду (настой из урюка) и шерстяные носочки из мягкой овечьей шерсти. Не ограничивайтесь консультацией одного педиатра, одного кардиолога, покажите ребёнка разным специалистам. Случается, что диагноз опытного заведующего кардиологическим отделением бывает неточным, а диагноз молодого врача бывает точен до миллиметра. Весь ход лечения, весь дальнейший образ жизни малыша зависит от точности диагноза. Начните с поиска хорошего диагноста, сделайте УЗИ сердца с доплером, чуть дороже, но намного точнее. А потом найдите лучшего детского кардиолога. Поторопитесь, пожалуйста, иначе изменения в сердце могут принять необратимый характер[4].

Литература:

1. Режим доступа: my-sunshine.ru, cardio-life.ru
2. Режим доступа: http://travnik.myl.ru/publ/sovety_specialista/kardiopatija_u_detej_lechenie_narodnymi_sredstvami/17-1-0-1056
3. Режим доступа: <http://1poserdcu.ru/bolezni/kardiopatiya-u-detey.html>
4. Режим доступа: <http://doktordetok.ru/kardiolog/kardiopatiya-u-detey-vidyi-simptomyi-lechenie.html>

СЕКЦІЯ
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

УДК 811.161.2'367.634(043)

Будєєва Т.Б.

**ПОРІВНЯЛЬНІ СПОЛУЧНИКИ
В ПОВІСТІ ТОДОСЯ ОСЬМАЧКИ «ПЛАН ДО ДВОРУ»**

Порівняльні сполучники являють собою одне з найбільш поширених мовних явищ, які активно використовуються в художньому стилі. У дослідженнях особливо дискусійним є питання семантико-синтаксичного функціонування формальних показників порівняльних відношень – порівняльних сполучників. Останні в порівняльних зворотах і підрядних порівняльних частинах є показником порівняльних семантико-синтаксичних відношень.

Проблему порівняння вже було висвітлено в наукових студіях. Так, формально-граматичній природі порівняльних сполучників присвячено монографію І. К. Кучеренка [1], комплексному описові сполучників сучасної української мови, зокрема її порівняльних засобів – працю К. Г. Городенської [2], експлікації порівняльних семантико-синтаксичних відношень сполучними комплексами – дослідження О. В. Ковтун [3] тощо.

Метою статті є опис порівняльних сполучників в українській мові на матеріалі повісті Тодося Осьмачки «План до двору».

Заслуговує на увагу студія К. Г. Городенської «Сполучники української літературної мови», у якій запропоновано поділ порівняльних сполучників на три значеннєві підгрупи: 1) сполучники подібності, або сполучники ірреального порівняння (*мов, мовби, мовбито, немов, немовби, немовбито, наче, начеб, начебто, неначе, неначебто, ніби, нібито, буцім, буцімто, гейби та подібно до того як*), які «виражають подібність, схожість, близькість того, що чи кого порівнюють у головній і підрядній частинах складнопідрядного речення або в простому реченні»; 2) сполучники, що виражають цілковиту однаковість порівнюваного (*як, що, так само як, як і, точно як*); 3) сполучники, що вказують на кількісну або якісну перевагу порівнюваного над порівнюваним (*ніж, аніж, чим, як – у значенні ніж*) [2, с. 84].

Розглянемо згідно з класифікацією К. Г. Городенської різні типи сполучників у мові повісті Тодося Осьмачки «План до двору».

В аналізованому тексті твору Т. Осьмачки виявлено 4 сполучники подібності: *неначе, ніби, мов, немов*. Найуживаніший серед них – сполучник *неначе* (51 фіксація). Наприклад: *Ця сама держава поводитьсь із своїми людьми, **неначе** свиня з тією їжею, що в неї в кориті* [4, с. 37]; *І обрїй галаснув на ввесь степ широкими перлинами такого гуку, **неначе** лет великої падучої зірки* [4, с. 38]; *Спочатку стояли і гомонїли стишено, **неначе** гомїн хвиль широкого простору води* [4, с. 43]; *Звук вийшов дуже голосний, **неначе** хтось кинув із-за тину грудкою* [4, с. 86] та ін.

Менш уживаним, порівняно з розглянутим вище, є сполучник *ніби* (12 фіксацій): *Він же замість того, щоб узяти її в руки, безжурно нагнувся до неї, **ніби** церковний сторож до ковїньки і ліг під дверима камери спати* [4, с. 35]; *Говорила Мархва, **ніби** завчені слова* [4, с. 56] та ін.

Засвідчено вживання таких пар сполучників, як *мов* (6 фіксацій) – *немов* (5 фіксацій). Наприклад: *...який тепер на їх дивився, **мов** гончак з берега річки на воду, де плаває пара диких качок* [4, с. 16]; *І хто його знає доки б вона отак сидїла, **мов** зачарована, коли б у двері хтось не постукав* [4, с. 68]; *Нерадько впав на дїл, застелений соломою так незграбно важко, **немов** мішок повний піску* [4, с. 24]; ***Немов** луна відгукнулася жінка* [4, с. 91] та ін.

У тексті повісті спостерігаємо функціонування сполучників *як, так як, так само як*, що належать до другої підгрупи. Найуживанішим є сполучник *як* (23 фіксації). Наприклад: *Гострота настрою зникла і залишилося в душі щось неповоротке, **як** вовча шия* [4, с. 66]; *Прийшов, а він так і накинувся на мене, **як** мокрим рядом* [4, с. 111]; *І на шиї висить такий самий ланцюг, **як** ото попи було носять* [4, с. 152] та ін.

Сполучники *так як, так само як* мають по 11 фіксацій: *Ця справа зараз йому така важлива і така шанована хазяїкою, що душа його від радості схвилювалася **так, як** хвилюється вода у щертї налитому відрі...* [4, с. 79]; *І руки ослабили притулилися до моквини **так, як** це буває із шматком мотузки, кинутим на землю у розлиту із мазниці смолу* [4, с. 94]; *Він пильно вдивлявся в її обличчя, **так само як** колись, вивчаючи географію вдивлявся у рельєфи*

гір і смуги рік [4, с. 78]; *Бляшаний дах на будці блищав лагідною теплотою сонця так само, як і у бочки обручі та шини на колесах* [4, с. 147] та ін.

У повісті Тодося Осьмачки з-поміж службових слів третьої підгрупи виявлено лише сполучник *ніж*, який має одиничну фіксацію: *Виявилось, що ніякими силами не здобуде терпеливості виписувати мережку українського коміра, якому треба було віддати часу далеко більше, ніж усьому портретові...* [4, с. 80].

Зауважимо, що автор майстерно поєднує різні порівняльні сполучники в одному реченні: *Голова тобі, як той кулачок, або неначе кухлик шкляний, суха, суха* [4, с. 103]; *І коли виходив з повітки, то вже не так, як він це робив раніше. А неначе злодій...* [4, с. 137] та ін.

Отже, проведений аналіз порівняльних сполучників дає підстави стверджувати, що ці службові слова є поширеним явищем у художньому просторі повісті Тодося Осьмачки «План до двору». У розглянутому творі засвідчено 9 порівняльних сполучників (120 фіксацій). Найчисленнішою підгрупою є сполучники подібності (*неначе, ніби, мов, немов*); найчастотніший серед них – сполучник *неначе* (51 фіксація), менш уживаний – сполучник *ніби* (23 фіксації). Підкреслимо, що вивчення семантико-синтаксичної сфери порівняльних сполучників у художньому просторі дає можливість для комплексного аналізу ідіостилю Тодося Осьмачки.

Література

1. Кучеренко І. К. Порівняльні конструкції мови в світлі граматики / І. К. Кучеренко. – К., 1959. – 106 с.
2. Городенська К. Г. Сполучники української літературної мови: монографія / К. Г. Городенська. – К., 2010. – 208 с.
3. Ковтун О. В. Функціонально-семантична кореляція сполучників і сполучних комплексів у сучасній українській літературній мові: монографія / О. В. Ковтун. – Вінниця : ВНТУ, 2014. – 146 с.
4. Осьмачка Т. План до двору : повість / Тодось Осьмачка. – Торонто, 1951. – 185 с.

УДК 811.161.2'282.2'373

Олексієнко О.О.

НАЗВИ ЧОЛОВІЧОГО ТА ЖІНОЧОГО ПОЯСНОГО ОДЯГУ В ГОВІРЦІ СЕЛИЩА МІСЬКОГО ТИПУ РОЗІВКА РОЗІВСЬКОГО РАЙОНУ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ

Одним з важливих завдань сучасної лінгвістики є системне вивчення лексико-семантичної структури народних говорів, адже без цього неможливо з'ясувати ряд питань, що стосуються історичного розвитку, становлення та нормалізації сучасної української літературної мови, класифікації говорів. Останнім часом в українській лінгвістиці активізувалося вивчення побутової діалектної лексики, у складі якої значне місце посідає тематична група назв одягу.

Так, у вітчизняній діалектології назвам одягу та взуття присвятили свої студії Г. І. Гримашевич (середньополіські говірки) [1], Н. Б. Клименко (східностепові говірки) [2], З. М. Бичко (наддністрянські говірки) [3], Г. Г. Березовська (східноподільські говірки) [4] та ін.

Актуальність теми дослідження зумовлена недостатньою вивченістю лексики одягу та взуття в українських новожитніх говірках, зокрема східностепових.

Метою статті є опис окремих номінацій чоловічого та жіночого поясного одягу в говірці селища міського типу Розівка Розівського району Запорізької області, що територіально розташоване на межі українських східностепового та нижньонадніпряньського континуумів.

Так, у ролі загальної назви одягу в досліджуваній говірці виступає відповідник *одежда*, який, очевидно, побутує під впливом російської мови.

Сема 'штани, одяг, який має довгі короткі холоші й закриває нижню частину ноги' виражена лексемами *штани*, *калака'ла* та *кле'ши*. Зауважимо, що в західнополіських говірках зафіксовано демінутив *штан'ішки* 'дитячі штани' [5, с. 275] і множинний іменник *штан'і* 'штани' [5, с. 276].

Сема 'галіфе, штани особливого крою, що обтягують литки та коліна і дуже розширюються на стегнах' репрезентована іменником *гал'і'фе*, який характерний для сучасної української літературної мови зі значенням 'штани військового крою, які облягають коліна' [6, т. 1, с. 453]. У

бойківському континуумі аналізована лексема поширена зі значенням 'штани, розширені на стегнах' [7, с. 157].

Сема 'бриджі, особливого крою вузькі нижче колін штани, що заправляються в чоботи' представлена лексемою *б'р'іджи*, яка характерна для сучасної української літературної мови з аналогічною семантикою [6, т. 11, с. 101].

Сема 'гачі, білі полотняні штани' виражена зменшено-пестливою формою *'гач'ік'і*. Зауважимо, що в буковинських говірках зафіксовано цю лексему зі значенням 'верхні чоловічі штани з сукна домашнього виробу' [8, с. 69], у гуцульських – іменник *гач'іки* із семантикою 'штани, переважно з домотканого сукна' [9, с. 44].

Сема 'шаровари, широкі штани особливого крою, які переважно заправляють у халяви' маніфестована лексемою *шара'вари*, яка властива сучасній українській літературній мові з ідентичним значенням [6, т. 11, с. 401].

Сема 'джинси, різновид штанів з цупкої джинсової тканини' у досліджуваній говірці репрезентована іменниками *'джинси*, *'жинси*, *'джинсоўк'і*.

Сема 'фартух, жіночий одяг у вигляді тканини певного розміру та фасону, який одягають спереду на сукню, щоб запобігти забрудненню' представлена лексемами *пе'редник* і *фар'тух*. Зауважимо, що в західнополіському обширі засвідчено, демінутив *фартушок* 'ткана полотняна спідниця' [5, с. 220], у бойківському – словотвірний варіант *фартушина* 'спідниця з грубого полотняного полотна' [7, с. 328].

Сема 'спідниця, жіночий одяг, що покриває від талії до низу' репрезентована іменником *'йун'ка*, який з аналогічним значенням побутує в сучасній українській літературній мові [6, т. 11, с. 614].

Сема 'тепла спідниця' не має відповідників в аналізованій говірці.

Сема 'плахта, давній жіночий одяг типу спідниці, зроблений із двох зшитих до половини полотниць переважно вовняної картатої тканини' виражена лексемою *сп'ідниц'а*, яка характерна для поліських говірок зі значенням 'скребло' [10, с. 65]. Зауважимо, що в буковинському обширі зафіксовано демінутив *сподницон'ка* 'юбка, пошита з чотирьох чи шести клинів' [8, с. 510].

Сема 'обгортка, одноплановий розпашний жіночий одяг' представлена демінутивом *об'горточка*. У буковинському обширі виявлено вживання лексеми зі значенням 'обкладинки для зошита чи книжки' [8, с. 345], у гуцульському – із семантикою 'те, чим обгортають чи обгорнуто що-небудь' [9, с. 132].

Сема 'андарак, спідниця з вовняної смугастої домотканої тканини, оздоблена різнокольоровим, переважно червоним, тканим орнаментом' не має відповідників у представленій говірці.

Отже, у досліджуваній говірці назви чоловічого та жіночого поясного одягу становлять незначний шар лексики, у складі якої більше функціональне навантаження мають українські літературні відповідники. Зазначимо, що зафіксовані російські запозичення свідчать про взаємодію української говірки із сусідніми близькоспорідненими російськими.

Література

1. Гримашевич Г. І. Номінація одягу та взуття в середньополіському діалекті: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / Г. І. Гримашевич. – К., 2003. – 23 с.
2. Клименко Н. Б. Загальні назви одягу у східностепових говірках / Н. Б. Клименко // Волинь – Житомирщина: історико-філологічний збірник з регіональних проблем. – Житомир, 2001. – Вип. 6. – С. 217–226.
3. Бичко З. М. Назви одягу та взуття в наддністрянському говорі / З. М. Бичко // Діалектологічні студії. 1. Мова в часі і просторі : збірник на пошану Дмитра Гринчишина / відп. ред. П. Гриценко, Н. Хобзей. – Львів : Ін-т українознавства І. Крип'якевича НАНУ, 2003. – С. 276–281.
4. Березовська Г. Г. Лексикографія назв одягу та взуття в східноpodільських говірках [Електронний ресурс] / Г. Г. Березовська. – Режим доступу: <http://dspace.udpu.org.ua>
5. Аркушин Г. Л. Словник західнополіських говірок: у 2 т. / Г. Л. Аркушин. – Луцьк: Вежа, 2000. – Т. 2. – 458 с.

6. Словник української мови: в 11 т. / [за ред. І. К. Білодіда]. – К.: Наук. думка, 1970–1980. – Т. 1. – 615 с.; Т. 11. – 589 с.
7. Онишкевич М. Й. Словник бойківських говірок: у 2 т. / М. Й. Онишкевич. – К.: Наук. думка, 1984. – Т. 1. – 517 с.
8. Словник буковинських говірок / [за заг. ред. Н. В. Гуйванюк]. – Чернівці: Рута, 2005. – 688с.
9. Гуцульські говірки : короткий словник / [відп. ред. Я. Закревська]. – Львів, 1997. – 232 с.
10. Лисенко П. С. Словник поліських говорів / П. С. Лисенко. – К.: Наук. думка, 1974. – 260 с.

УДК 811.161.2'282.2'373

Тютюма Т.С.

НАЗВИ ДЕРЕВ ТА КУЩІВ У ГОВІРЦІ СЕЛА КОМУНАРІВКА СТАРОБЕШІВСЬКОГО РАЙОНУ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Флоронайменування є одним із найдавніших і найстійкіших шарів словникового складу української мови. Цю лексику в межах окремих територіально-мовленнєвих утворень досліджували Л. Фроляк (східностепові говірки) [1], М. Поїстогова (східнополіські говірки) [2], Р. Омельковець (західнополіські говірки) [3], А. Скорофатова (східнослобожанські говірки) [4], І. Гороф'янюк (центральноподільські говірки) [5] та ін.

Важливим сегментом ботанічної лексики є назви дерев та кущів, які на сьогодні не стали предметом лінгвістичних студій у всіх східностепових говірках Донеччини.

Метою статті є опис окремих номенів на позначення дерев і кущів, уживаних у говірці села Комунарівка Старобешівського району Донецької області.

Джерельною базою дослідження стали власні записи автора, здійснені у 2014 році експедиційним методом у згаданому вище населеному пункті за спеціально створеним питальником з урахуванням програми Й. Дзєндзелівського [6]. Збирання матеріалу проводилося в режимі «питання – відповідь». Усі інформатори – корінні мешканці села віком від 48 до 83 років.

В обстежуваній говірці зафіксовано більше 40 номінативних одиниць.

Як загальні назви дерев і кущів діалектоносії вживають іменники ¹дерево і куст (у множині куст¹ти).

Сема 'верба, дерево або кущ із гнучким гіллям, цілісними листками й зібраними в сережки одностатевими квітками (*Salix babylonica*)' маніфестована іменником ¹іва, субстантивованим прикметником ^{пла}куча та атрибутивним словосполученням ^{пла}куча ¹іва. Носій говірки подає такий коментар щодо однієї з номінацій: *ў нас називайут' пла¹куча ¹іва / бо ў ¹нейі ¹г'ілкі о¹пуш'ч'ені ўниз / ¹дерево как ¹будто ^плаче.*

Сема 'бузина, кущ або деревце з родини жимолостевих із чорними або червоними ягодами (*Sambucus nigra*)' репрезентована лексевою ^{буз}'іна та словосполученням у формі множини ¹волч'і ¹ягоди, яке має більше функціональне навантаження, ніж однослівний номен. Зауважимо, що в західнополіському континуумі найменування ¹воўч'і ¹ягоди засвідчено із широкою семантикою – 'всякі неїстівні ягоди на кущах багатьох рослин' [7, т. 1, с. 68].

Сема 'тополя, дерево родини вербових із високим прямим стовбуром, глянсуватими листками різної форми та одностатевими квітками у вигляді повислих сережок (*Populus rugamidalis* Rozier)' виражена іменником ^{то}пол'а (і варіантом ¹топол'). Підкреслимо, що ці лексеми з аналогічним значенням виявлено й у центральноподільському обширі [5, с. 106].

Сему 'осика, листяне дерево родини вербових; тополя тремтяча (*Populus alba* L.)' реалізовано іменником ^осика та атрибутивним словосполученням ^{то}пол'а ¹б'іла.

Сема 'клен, дерево, що має лапате листя з гострими кінцями й глибокими вирізами (*Acer platanoides* L.)' представлена іменником ^{клен} (і фонетичним варіантом ^{кл}'он), які відомі з тією самою семантикою і в центральноподільському просторі [5, с. 104]. Зауважимо, що фонетичний варіант має більшу функціональну активність в аналізованій говірці, що зумовлено впливом сусідніх російських говірок.

Сема 'алича, плодове дерево; рід сливи (*Prunus divaricata*)' маніфестована лексемою *али¹ча*, яка також властива з ідентичним значенням українській літературній мові [8, т. 1, с. 33]. Носій говірки подає такий коментар стосовно згаданої рослини: *ну али¹ча / це ж йак слива / з ¹нейі ю¹кусне і пол¹езне ва¹рен:а полу¹чайец¹:а / а¹ле сливою¹ у нас йі¹йі не називайут¹*.

Сема 'смородина, багаторічна чагарникова ягідна рослина родини ломикаменевих із чорними, білими, червоними або жовтими ягодами (*Ribes*)' репрезентована лексемою *смо¹род¹іна* та атрибутивними словосполученнями *к¹расна смо¹род¹іна* і *чорна смо¹род¹іна*.

Сема 'горіх, плодове дерево родини горіхових, найпоширенішим видом якого є волоський горіх (*Juglans regia* L.)' представлена номеном *го¹р¹іх* (і фонетичними варіантами *о¹р¹іх*, *о¹р¹ех*). Зауважимо, що в західнополіському континуумі іменник *го¹р¹іх* зафіксовано з іншим значенням – 'пропуск під час орання' [7, т. 1, с. 102].

Сема 'дерен, куш або дерево родини кизилових з їстівними кислувато-солодкими ягодами (*Cornus mas* L.)' має лише один відповідник – *к¹і¹з¹іл*, що, очевидно, свідчить про взаємодію української говірки із сусідніми близькоспорідненими російськими.

Для вираження семи 'маленьке дерево' носії говірки вживають відповідні демінутиви, зокрема із суфіксами *-еньк*, *-к*: *вишен¹ка*, *йаблун¹ка*.

Таким чином, спостереження над ботанічною лексикою в досліджуваній говірці показали, що більшість зафіксованих назв є монологічними; двокомпонентні найменування, зокрема у формі атрибутивних словосполучень, мають невисоку функціональну активність. Помітним залишається вплив російської мови на фонетичну систему студійованої групи лексики, що зумовлено тривалими територіальними контактами.

Література

1. Фроляк Л. Д. Тонколиста окраса степу / Л. Д. Фроляк // Культура слова. – К., 1989. – Вип. 36. – С. 79–81.
2. Поістогова М. В. Номінаційні процеси у ботанічній лексиці східнополіських говірок: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / М. В. Поістогова. – К., 2005. – 24 с.
3. Омельковець Р. С. Особливості мотивації назв кімнатних рослин західнополіського говору / Р. С. Омельковець // Діалекти в синхронії та діахронії: загальнослов'янський контекст: тези доп. міжнарод. конф. / за ред. П. Ю. Гриценка; Ін-т укр. мови НАН України. – К.: КММ, 2014. – С. 381–385.
4. Скорофатова А. О. Ономазіологія та лінгвогеографія фітономенів в українських східнослов'янських говірках: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / А. О. Скорофатова. – Луганськ, 2008. – 19 с.
5. Гороф'янюк І. В. Ботанічна лексика центральноподільських говірок: матеріали до Лексичного атласу української мови / І. В. Гороф'янюк; відп. ред. П. Ю. Гриценко. – Вінниця: ПП Баблюк І. Б., 2012. – 304 с.
6. Дзензелівський Й. О. Програма для збирання матеріалів до Лексичного атласу української мови / Й. О. Дзензелівський. – 2-ге вид. – К.: Наук. думка, 1987. – 299 с.
7. Аркушин Г. Л. Словник західнополіських говірок : у 2 т. / Г. Л. Аркушин. – Луцьк: Вежа, 2000. – Т. 2. – 458 с.
8. Словник української мови: в 11 т. / за ред. І. К. Білодіда. – К.: Наук. думка, 1970–1980. – Т. 4. – 1973. – 840 с.; Т. 8. – 1977. – 928 с.

УДК 811.161.2'373(043)

Верескун Ю.О.

СТАН ДОСЛІДЖЕННЯ ЛЕКСИКИ ТКАЦТВА В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Народні промисли завжди цікавили вчених як невичерпне джерело досвіду, знань, духовного багатства народу. Серед них важливе місце посідає ткацтво – одне з найважливіших і найдавніших занять українців.

Метою статті є з'ясування стану вивчення лексики ткацтва в українській мові.

Лексика зазначеного народного промислу здавна привертала увагу дослідників. Так, у статті «Словотворча характеристика назв деяких народних промислів» М. Безкишкою розглянуто специфіку словотвору найменувань коноплярства, прядіння і ткацтва в говірках північно-східних районів Сумської області. За обсягом і активністю функціонування основну групу цієї категорії становлять іменники. Серед різних типів словотвору, характерних для іменників, активним є морфологічний, особливо суфіксальний. Менш продуктивним засобом словотвору є префіксація. У досліджуваних говірках відзначено два типи префіксальних способів творення іменників-термінів: префіксально-суфіксальний і префіксальний [1, с. 45].

А. Бодник досліджено прядильно-ткацьку термінологію в бойківських говірках [2], А. Залеським подано ареальну та структурно-семантичну характеристику назв знарядь для обробки льону й конопель в українських діалектах [3].

У праці П. Гриценка «Ареальне варіювання лексики» подано цінні відомості щодо виникнення номінативної варіативності в українських говірках на прикладі іменникових похідних від дієслівних основ. Цей матеріал дає можливість глибше проаналізувати назви первинних процесів оброблення льону та конопель, дослідити їхнє походження, функціонування та структурно-семантичні зв'язки в сучасній українській мові [4, с. 137].

І. Ніколаєнко здійснено опис складу, семантичної структури та просторової поведінки лексики традиційного ткацтва в українських східнослобожанських говірках на тлі інших говорів; вивчено систему найменувань волокон залежно від характеру, якості, призначення та особливостей їх частин; з'ясовано, що лексико-семантична група назв волокон об'єднує загальнопоширені та спеціальні найменування, а однослівні номени часто мають двослівні відповідники [5].

У дисертаційній праці Н. Венжинович висвітлено питання поділу ткацької номінації на лексико-семантичні групи: 1) лексика, пов'язана з вирощуванням конопель і підготовкою до прядіння (*вертін, канава, копанка, мочило, потічок, ламанка*); 2) лексика, пов'язана з прядінням і підготовкою до ткання (*вечорниці, вечірки, дос'вітки, водён'ка, годёнки, дён'ки, оуден'ки*); 3) лексика, пов'язана з ткацьким верстатом і тканням (*ткачиха, ткачка, майстеур, ткач, ткал'е*) [6, с. 12, 14, 16].

Важливе значення для дослідження згаданого промислу також мають студії етнографічного характеру. Зокрема, О. Боряк у своїй праці «Ткацтво в обрядах та віруваннях українців (середина ХІХ – початок ХХ ст.)» підкреслює, що народна свідомість завжди сприймала прядіння, снування і ткання як етапи «творення світу». Наприклад, лексема *нитка* виступає як міфопоетичний образ «космічної пуповини», що зв'язує людський і потойбічний світи [7, с. 54].

Отже, проведений аналіз стану вивчення лексики ткацтва в українській мові дає підстави стверджувати, що цей народний промисел та його номінація вже належить минулому, оскільки назви збережені (без збереження самих реалій) тільки в мовленні представників старшого покоління, які в сучасних умовах теж забувають як деталі ткацького верстата, так і слова, які їх номінували. Крім того, відбулися значні зміни й у функціонуванні лексики ткацтва, оскільки матеріали, зібрані іншими дослідниками кілька десятиліть тому, засвідчують широке використання деталей ткацького верстата, самого процесу ткання в обрядовості, у світобаченні та світосприйнятті, у веденні народного господарства як оберегів тощо.

Література

1. Безкишкіна М. Т. Словотворча характеристика назв деяких народних промислів / М. Т. Безкишкіна // Українська діалектна морфологія. – К., 1969. – С. 44–47.
2. Бодник А. А. Прядильно-ткацька термінологія в бойківських говорах / А. А. Бодник // ХІІІ Республіканська діалектологічна нарада: тези доп. – К., 1969. – С. 123–125.
3. Залеський А. М. Ареальна і структурно-семантична характеристика назв знарядь для обробки льону й конопель в українських говорах / А. М. Залеський // Проблеми дослідження діалектної лексики і фразеології української мови : тези доп. – Ужгород: Ужгородський держ. ун-т, 1978. – С. 24–36.
4. Гриценко П. Ю. Ареальне варіювання лексики / П. Ю. Гриценко. – К.: Наук. думка, 1990. – 271 с.

5. Ніколаєнко І. О. Структура й ареальна характеристика лексики традиційного ткацтва в українських східнослов'янських говірках: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / І. О. Ніколаєнко. – Запоріжжя, 2000. – 24 с.

6. Венжинович Н. Ф. Лексика народних промислів (ткацтво) говорів Тернопільщини: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / Н. Ф. Венжинович. – Ужгород, 1998. – 19 с.

7. Боряк О. Ткацтво в обрядах та віруваннях українців (середина XIX – початок XX ст.) / Олена Боряк. – К., 1997. – 196 с.

УДК 811.161.2'373.46(043)

Серкутан М.Є.

ДО ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

На сучасному етапі розвитку цивілізації, коли безпечне навколишнє середовище стало однією з головних цінностей, на перетині технічних, природних та гуманітарних наук виникають такі дисципліни, як соціальна екологія, екологічні етика, естетика, культура, психологія [1, с. 240]. Це означає, що екологічна проблематика дедалі частіше привертає увагу вчених. Зокрема, актуальним на сьогодні є опис особливостей української екологічної термінології.

Специфіка термінологічної номінації в українській та інших слов'янських мовах проаналізована у працях таких учених, як С. В. Овсейчик [2, 3], Г. А. Бевзо [4], І. С. Квитко, В. М. Лейчик, Г. Г. Кабанцев [5], Т. В. Михайлова [6], Н. С. Руденко [1] та ін.

Метою статті є з'ясування семантико-словотвірних особливостей української екологічної термінології.

Екологічна терміносистема є складним явищем, оскільки сама наука екологія формувалася під впливом різних зовнішніх та внутрішніх чинників. А тому до її базових понять входять як терміни, що породжені власне екологією (*абісаль, алювій, бріобіонт, метабіоз*), так і ті, що дають можливість семантично визначити певні прояви людської діяльності (*утилізація, очищення повітря, фільтрування води, переробка радіоактивних відходів*).

Так, з огляду на семантику термінів та їх функціональне призначення у складі екологічної термінології С. В. Овсейчик виділяє дев'ять тематичних груп: 1) назви дій та процесів (*антропохорія, біокорозія, денітрифікація*); 2) назви властивостей, характеристик, здатностей (*ліофільність, подразливість, радіоактивність, сапробність*); 3) назви на позначення величин, показників, сталих коефіцієнтів (*природоємність, екологічний норматив, індекс аридності*); 4) назви одиниць вимірювання (*бекерель, бер, грей, зіверт, рад*); 5) назви методів та методик дослідження екологічних явищ (*аерометод, метод екологічних рядів*); 6) назви приладів, пристроїв для дослідження екологічних явищ (*актинометр, анемоскоп, гігрометр, дощомір, піранометр*); 7) назви екологічних законів, принципів, правил, теорем (*закон Моза, правило Аллена, правило Денере, закон екологічної кореляції*); 8) назви наук, наукових напрямків, галузей (*демекологія, екологістика, екохімія, палеоекологія, екологічна політика*); 9) назви об'єктів дослідження (*антропосистема, довкілля, антропогенний рельєф*) [2, с. 126]. З такої досить розгалуженої класифікації можна зробити висновок, що українська термінологія на сучасному етапі існування є досить розвиненою, адже охоплює великий обсяг понять та явищ.

Зауважимо, що творення екологічних термінів відбувається за допомогою традиційних способів словотвору української літературної мови. У свою чергу, цим зумовлює поділ екологічних термінів на дві структурні групи – терміни-слова і терміни-словосполучення.

Останні в свою чергу поділяються на двокомпонентні (*гігієнічний норматив, навколишнє середовище*) та багатокомпонентні терміноодиниці (*особливо небезпечна речовина, середовище життя людини, комплексний показник забруднення атмосфери*) залежно від того, яка кількість компонентів бере участь у творенні [5, с. 69]. Якщо терміни-слова утворюються за допомогою морфологічного способу (афіксація, осново- та словоскладання, абревіація), то терміни-словосполучення – синтаксичного способу. Лексико-семантичний спосіб є характерним як для творення екологічних термінів-слів, так і для окремих компонентів термінів-словосполучень.

Екологічні терміноодиниці, що мають у своєму складі три й більше компонентів, утворюються шляхом розширення й уточнення значення двокомпонентних термінів. В

екологічній терміносистемі багатокомпонентні терміни передають ускладнену ознаку явища чи поняття, на що вказують їх додаткові характеристики.

Багатокомпонентні конструкції утворено шляхом різних комбінацій означуваних і означаючих частин, у ролі яких виступають як терміни-слова, так і терміни-словосполучення нижчого порядку (напр.: складений термін *джерело природного забруднення атмосфери* утворено шляхом приєднання іменника (*джерело*) до функціонального трикомпонентного екологічного терміна (*природне забруднення атмосфери*), що доповнює, конкретизує значення головного іменника) [3, с. 92].

Цікаво, що терміни-словосполучення виконують не лише номінативну функцію, а й допомагають визначити обсяг позначуваного ними поняття, зрозуміти його місце в системі екологічних знань [6, с. 134]. Саме у термінах-словосполученнях відображено всю комплексно-структурну складність аналізованої наукової сфери.

Таким чином, екологічна термінологія становить ядро української екологічної лексики. Як одиниця галузевої термінології екологічний термін має ознаки номінативності, дефініції та залежить від контексту. Значна частина екологічної лексики має узагальнено-абстрактний характер, а сама екологічна терміносистема сучасної української мови є чітко організованою, семантично й структурно впорядкованою цілісністю взаємопов'язаних терміноодиниць.

Література

1. Руденко Н. С. Переклад екологічної лексики у неспеціальних типах текстів / Н. С. Руденко // Науковий вісник Харківського національного університету. – 2009. – № 58. – 249 с.

2. Овсейчик С. В. Тематична структура української екологічної термінолексики [Електронний ресурс] / С. В. Овсейчик. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Mikks/2011_37/126_130.pdf

3. Овсейчик С. В. Формування української екологічної термінології: дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 10.02.01 / Овсейчик Станіслава Володимирівна – К., 2006. – 199 с.

4. Бевзо Г. А. Джерела формування термінологічної системи екологічного дискурсу в англійській та українській мовах / Г. А. Бевзо // Філологічні науки. – 2014. – Кн. 1. – 280 с.

5. Квитко И. С. Терминоведческие проблемы редактирования / И. С. Квитко, В. М. Лейчик, Г. Г. Кабанцев. – Л.: Высшая школа, 1986. – 151 с.

6. Михайлова Т. В. Семантичні відношення в українській термінології: дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 10.02.01 / Михайлова Тетяна Віталіївна. – Х., 2002. – 218 с.

СЕКЦІЯ АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

УДК 821.161.2(043)

Альянах В.О.

ХУДОЖНЯ ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ПОСТАТІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Напевне, в Україні не знайдеться жодної людини, яка у своєму житті хоча б раз не перегорнула сторінок «Кобзаря». Творчість Т. Шевченка можна не любити, можна критикувати, можна ставитися до неї із великою любов'ю... У будь-якому випадку байдужим вона не залишає нікого. Саме в його творчості повно розвинулися ті начала, які стали провідними для передових українських письменників другої половини ХІХ – початку ХХ століть.

Життя та творчість Тараса Шевченка досліджувалася багатьма науковцями в різних аспектах. О. Куцевол пропонує розглядати життєтворчість Кобзаря через призму художнього сприймання інших письменників. Художні твори про Шевченка (Шевченкіана) була об'єктом пильної літературознавчої уваги і частково висвітлена в монографіях І. Ходорківського, Б. Мельничука, М. Сиротюка, М. Ільницького, В. Чумака, І. Булашенко, у статтях І. Пільгук, М. Наєнка, О. Галича, Т. Пінчук та інших. Однак твори про Шевченка потребують постійної уваги. Отже, актуальність обраної теми полягає у висвітленні художньої інтерпретації постаті Шевченка як конкретного історичного образу в українській літературі. Метою статті є з'ясування еволюції художнього осмислення постаті Шевченка.

Художні твори про Тараса Шевченка вітчизняних та зарубіжних митців творилися ще за життя поета і продовжують з'являтися вже на початку ХХІ століття. Перерахуємо лише деякі: С. Васильченко «У бур'янах», О. Іваненко «Тарасові шляхи», Л. Смілянський «Поетова молодість», З. Тулуб. «В степу безкраїм за Уралом», Л. Большаков «Іхав поет із заслання», В. Дарда «Його кохана», «Переяславські дзвони», В. Шевчук «Сини волі», Єжи Єнджевич «Українські ночі, або Родовід генія» та інші. Маємо звернути увагу і на жанрову різноманітність творів про Шевченка: роман («Тарасові шляхи» О. Іваненко, «Поетова молодість» Л. Смілянського), повість («Петербурзька осінь» О. Ільченка, «Тарас Шевченко Г. Хоткевича»), оповідання («Дитинство Тараса» Д. Красицького, «Нечиста сила» І. Андрусяка), легенда («Легенди про Тараса» В. Лисенка), драма («Сердечний рай, або Оксана» О. Денисенко, «Тарасова юність. Юнацькі роки Шевченка» В. Суходольського), поема («Тарас» Б. Стельмаха), поезії («Від Мангишлаку до Дніпра» В. Скомаровського), навіть повість-казка («Тарасове перо» Є. Білоусова) тощо. Все життя Кобзаря можна простежити за художніми джерелами від дитинства до останніх років поета.

Почати хотілося б із повісті С. Васильченка «Широкий шлях» - «В бур'янах», у якій автор розповідає про дитинство українського поета Тараса Шевченка. С. Васильченку вдалося передати розум і вразливість Тараса, природний нахил до творчості та його непокірливість свавілля. Народився він кріпаком, і вже з дитинства не мирився з неволею, окрилений спогадами діда Івана про селянське повстання. Багато горя пережив Тарас, рятувала його лише жага до навчання, до співу, до малярства. Захоплюють його оптимізм, надія на краще й великий мистецький талант.

Молодих років життя Т. Шевченка торкається Леонід Смілянський у романі «Поетова молодість», у якому «творчий домисел виявляється головним чином в «оживленні» біографічних фактів подихом поетичного життя, його мрій, настроїв... Л. Смілянський гранично чітко уявляє собі Шевченка живою людиною в конкретній обстановці» [1, С. 115].

Хронологічним продовженням «Поетової молодості» Леоніда Смілянського можна вважати роман Зинаїди Тулуб «В степу безкраїм за Уралом» - полотно про невільницьке життя поета в «незамкнутій тюрмі», у напівдиких степах Казахстану (1847 – 1850 рр). Основу композиційної структури роману становлять дві сюжетні лінії – казахська та шевченківська, які побудовано з різною часткою і роллю реальної історії та художньої вигадки. Жахи миколаївської солдатчини, через які пройшов поет, чергуються в романі з епізодами, де сильна і яскрава особистість Шевченка виступає в моторошних, а часом і екзотичних ситуаціях, яких чимало постачали умови напівдикого краю, де ще курилася земля від недавніх повстань і де разом з поетом відбували покарання волелюбці з усієї російської імперії.

У романі «Син волі» Василя Шевчука охоплено так званий «казематний» період життя Т. Шевченка, події розгорнено на обмеженому часовому плацдармі, що має кульмінаційну особливість, а вже відтак, з висоти цього плацдарму, завдяки асоціативно-ретроспективним екскурсам, розкриваються попередні епізоди й цілі, етапи його життєвого шляху. Художньо правдиво досліджено наукову тезу про стиль взаємин Т. Шевченка і П. Куліша - суперництво. Здобутком роману «Син волі» можна назвати нове трактування долі подруги Т. Шевченка за дитячих років Оксани Коваленко, взаємин з Афанасьєвим-Чужбинським, діяльності Кирило-Мефодіївського товариства. У другій частині діалогії - «Терновий світ», де реальним часом оповіди є події кінця 1860 року, останніх місяців життя поета, асоціативно-психологічне збагачення образу Т. Шевченка розгорнуто через ефект подвійного віддзеркалення, коли «я» двічі стає об'єктом рефлексії свідомості – автора і головного героя. Різноманітну мозаїку діалогів збагачують інтроспекції: аналіз поетом внутрішнього світу, станів своєї душі, фіксації своїх думок-переживань у розвитку тез і антитез, боріння стверджень і заперечень, конструктивно ускладнені форми діалогу героя з самим собою, із відсутнім співрозмовником.

Щоб охопити весь період творчості і життя Тараса Григоровича, слід звернути увагу на повість Олександра Ільченка «Петербурзька осінь», де відтворено життя Тараса Шевченка в Петербурзі після заслання (жовтень-грудень 1858 року). Перед нами постає поет не тільки за роботою у майстерні художника, але й в спілкуванні з багатьма діячами культури та науки того часу: М. Чернишевським, М. Северцевим, А. Церетелі, М. Курочкіним, Олдріджем та ін. Окреме місце у творі відведено складним відносинам поета з Пантелеймоном Кулішем. Чисельні персонажі, пов'язані з образом Тараса, взаємодіють, розвиваються як людські характери, посилюючи інтелектуальний, естетичний потенціал повісті.

Також є твори, у яких повністю описується життя та творчість великого Кобзаря, наприклад роман-есе «Вітчизна» Богдана Чайковського, він простежує весь життєвий шлях Кобзаря – від народження до моменту смерті; чи роман Оксани Іваненко «Тарасові шляхи». Композицію першого роману, який обійняв усе життя Т. Шевченка, збудовано за принципом хронологічної, причинно-часової послідовності. Письменниці вдалося показати, що жахливі соціальні, економічні умови життя рідного народу, його рабське становище стали основними чинниками формування політичної свідомості Т. Шевченка та визначення основної спрямованості його поетичної та художньої творчості. Але історичну правду при «переломленні» в художню дещо викривлено, насамперед, через те, що твір написаний у часи тоталітаризму, і письменниця або ж не мала доступу до багатьох історично правдивих документів, художніх творів, або ж не могла досить відверто викласти свої думки через жорстку цензуру.

Слід звернути увагу й на зацікавлення зарубіжних письменників постаттю українського митця. Вперше роман-есе польського перекладача і літературознавця Єжи Єнджевича «Українські ночі, або родовід генія. Повість про Шевченка» побачив світ 1966 року, згодом перевидавався багато разів. Серед українських письменників твір завоював визнання одразу. В авторській анотації до роману Єнджеєвич пише: «Елементи літературної вигадки й домислу тут обмежені до мінімуму, а всі цитати взяті з відповідних джерел» [2]. Життя Т. Шевченка у романі вмонтоване в усі європейські найважливіші революційні рухи та події його доби. Тут показано українського поета і художника на тлі світової панорами як постать грандіозну, як мислителя, який бачить набагато глибше своїх видатних сучасників, дивиться за обрії своєї епохи.

Отже, незважаючи на те, що ми згадали лише деякі твори, слід констатувати, що маємо багаті й різноманітні джерела для подальшого детального вивчення еволюції образу Т. Шевченка у художній літературі.

Література

1. Хорлан О.Д. Шевченко на усі часи / О. Хорлан // Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. – 2015. – Випуск V. – С. 398 – 406.
2. Єнджеєвич Є. Українські ночі, або родовід генія. Повість про Шевченка / Єжи Єнджеєвич // Київ. – 1988. - № 10-11; 1989. - № 1-5.

**ДО ПИТАННЯ ПРО ЖАНРОВО – СТИЛЬОВІ ОСОБЛИВОСТІ
РОМАНУ ВАЛЕРІЯ ШЕВЧУКА
«ТІНІ ЗНИКОМІ»**

Роман Валерія Шевчука «Тіні зникомі» є незвичайним типом історичного роману в українській літературі. Поява історичних романів у другій половині ХХ століття є явищем цілком закономірним і оригінальним, адже лише тепер, у ході складних і неоднозначних суспільних зрушень та згодом процесів демократизації суспільства, стало можливим аналітично-критичне й художнє осмислення сфальсифікованих або замовчуваних фактів історії України та вилучених із неї або викривлено зображуваних постатей.

Звернення до історичної теми у творчості сучасних романістів зумовлено як потребою перегляду методологічних засад розвитку української літератури ХХ століття, так і необхідністю подивитися на свою минувшину очима правди, досягнути концепцію людської особистості у світлі історії народу та української державності.

90-ті роки ХХ століття репрезентовано історичними романами Ю.Мушкетика «Гетьманський скарб» (1993), «На брата брат» (1994), «Прийдімо, вклонімося...» (1997), «Погоня» (1997); Р.Іванчука «Орда» (1992), «Рев оленів нарозвідні» (1999); Р.Федоріва «Єрусалим на горах» (1993), «Чудо святого Георгія о Зміє» (1996); П.Загребельного «Тисячолітній Миколай» (1994); М.Вінграновського «Северин Наливайко» (1996); О.Лупія «Падіння давньої столиці» (1996); Р.Іванченко «Отрута для княгині» (1995); В.Малика «Горить свіча» (1992), «Чумацький шлях» (1993), «Князь Ігор: Слово о полку Ігоревім» (1999); О.Пахучого «Тиміш Хмельницький, син Богдана», «Юрась Хмельниченко»; Д.Міщенко «Бунтівний князь» (1993), «Згубні вітри над оазою» (1997), «Не полишу тебе самотньою» (1997); В.Єшкілева, О.Гуцуляка «Адепт, або свідectво про сходження до трьох імен Олексія Склавина» (1995) та іншими.

Історія приваблює письменників багатьма загадками, які вони намагаються розкрити, озброївшись художницькою інтуїцією, вибираючи найтрагічніші сторінки, на тлі яких висувують проблеми історичної пам'яті, національного поступу, героїчної етики, духовної опори, морального вибору, співвіднесеності людини і світу, людини та історії. Концептуальним є переплетення реалій минулого і сучасного життя, взаємопроникнення часових площин, єдність плинного і одвічного.

Вивільнення від ідеологічних догм і кон'юнктурних підходів, розширення обріїв історичного й філософського мислення письменників, зрослі естетичні й інтелектуальні потреби читачів уможливили поглиблення художності історичних романів. Можна із впевненістю говорити про сучасну українську історичну прозу як таку, що засвідчила здобутки української літератури.

Традиція створення сімейних (родинних) хронік у вітчизняному письменстві формувалася на основі досвіду літописання, автобіографічної прози, генеалогічних оповідань. Родинні хроніки, як правило, мають форму генеалогічних наративів, висвітлюють історію роду, родинні події у часовій послідовності. Валерій Шевчук, взявши за основу структурно-семантичної організації художнього світу родове дерево, створив оригінальний твір, художня парадигма якого характеризується взаємодією жанрових особливостей роману й хроніки, синтезом елементів різних жанрових різновидів роману: історичного, документального, родинно-побутового, філософського. Саме тому метою статті обрано комплексний жанрово–стильовий аналіз та розкриття характерних особливостей роману-хроніки «Тіні зникомі».

Валерій Шевчук у свою творчість інтегрує ґрунтовні ідеї видатних мислителів: філософії мови В. Гумбольдта, О. Потебні, філософії серця П. Юркевича, критики культури Ф. Ніцше, психоаналізу З.Фрейда, вчення про колективне підсвідоме К. Юнга, етнопсихології М. Костомарова, а також праць М. Бубера, К. Ясперса, Ж.-П. Сартра, А. Камю.

Окремі аспекти художньої творчості письменника висвітлювали у своїх працях такі відомі українські літературознавці, як М. Жулинський, М. Рябчук, М. Ільницький, А. Кравченко, Л. Тарнашинська, М. Павлишин та ін. Ім'я В.Шевчука неодноразово згадувалося в наукових літературознавчих розвідках, присвячених оглядові сучасної української прози, – В. Фашенка, Г. Штоня, А. Погрібного, В. Мельника, С. Квіта та ін. Цікаві думки про специфіку прози

В. Шевчука можна знайти також у літературно-критичних статтях та рецензіях Р. Корогодського, В. Міщука, П. Майдаченка, В. Панченка, Ю. Косенка, Н. Фенько, Л. Залеської-Онишкевич та ін.

Для дослідження обрано твір Валерія Шевчука «Тіні зникомі». У критичній літературі багато говориться про своєрідність роману. Як стверджував Д. Чижевський саме в цьому творі Шевчука можна зустріти риси духовності бароко. У своїх «Нарисах з історії філософії на Україні» він писав: «Риси духовності бароко залишились в українському національному типі аж досі. Основна духовна риса бароко це «декоративність», що цінить більше широкий жест, ніж глибокий зміст, – більше розмах і кількість, ніж внутрішню якість, більше – вираз, форми вияву змісту, ніж зміст самий, одним словом – цінить більше «здаватися», ніж «бути». Але в психічній сфері прагнення до «декоративності», до широкого жесту, до «імпозантності» природно веде до певної ілюзорної пишноти та маєстатності, за якою, може, немає достатньої духовної підпори, веде до певного «психічного авантюризму», що відбивається і в житті і в культурній творчості» [1, с.21].

Зі сторінок цієї дивної магнетичною притягальністю книги постають люди барокової доби, коріння й віти родового дерева Темницьких.

У романі «Тіні зникомі» наскрізні мотиви творчості В. Шевчука поглиблюються і набувають нових нюансів значною мірою завдяки художній знахідці – оригінальному образіві оповідача, який репрезентує тип інтелектуала, сформований на межі епох бароко і романтизму. Нашадок українського аристократичного роду, корені якого сягають раннього середньовіччя, Теодор Темницький покидає рідний дім дитиною, вирушивши на навчання до Петербургу. Ставши офіцером російської армії, він веде мандрівний спосіб життя, поки не усвідомлює себе «блудним сином» свого роду і народу.

У «Тінях зникомих» (як і в багатьох інших творах В. Шевчука) важливу роль відіграє філософія Григорія Сковороди, зокрема його ідея пошуку щастя не за горами й морями, а в самому собі, на своїй рідній землі, яку Бог призначив кожному від народження. Вона проливає світло на справжні цінності людського буття. Так, у світогляді героя викристалізовується уявлення про щастя, сформоване на основі сквородинівської та біблійної мудрості: «Воно не в маєтностях, не в ситій їжі, не в добрій одежі, ані в гарному домі, а в чистому високому серці просвіченої, розумної, вибраної людини, яка не стихіями живе, а творить із себе справжню, духовну, тобто вивищену духом людину, а відтак віднаходить і пізнає місію свою, адже кожна людина має для себе те чи інше призначення, має до того чи іншого приводження, признати яке і здійснити – це і значить: не закопати таланта, про якого вістив Христос».

Отже, текст роману «Тіні зникомі» – це своєрідна хроніка життя українців у минулому й – найголовніше – в сучасному, яке так глибоко, всебічно, в багатстві реалій та філософському осмисленні часу не змалював ніхто. Роман-хроніка «Тіні зникомі» – різноплановий, багатоаспектний, має складну зовнішню і внутрішню структуру, в якій метафізичне і реальне, сучасне і минуле гармонійно співіснують та взаємодіють.

Література

1. Чижевський Д. Нариси з історії філософії на Україні / Д. Чижевський. – К.: Орії, 1992. – С. 15-25
2. Зварич І. М. До проблеми просторово-часового “повернення” в художньому моделюванні дійсності / І. М. Зварич – Львів: Питання літературознавства, 1998. – С. 3 – 9
3. Мовчан Р. Українська проза ХХ століття в іменах / Р. Мовчан – К.: Наукова думка, 1997. – С. 209 – 246
4. Мовчан Р. Барокові тенденції в романі В. Шевчука “Дім на горі” / Раїса Мовчан – К.: Українська мова та література, 1999. – 18 с.
5. Філософські думки Григорія Сковороди у повістях та романах Валерія Шевчука // Slavicastetinisia. ZeszytyNaukowe. – Szczecin: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecickiego, 1998. – S. 123–130
6. Шевчук В. Тіні зникомі./ Валерій Шевчук – К.: Темпора, 2002.– 304 с.
7. Павлишин М. Міфологічне, релігійне та філософське у прозі Валерія Шевчука. Канон та іконостас: Літературно-критичні статті / М. Павлишин – К.:Час, 1997. – С. 143-156

КАРНАВАЛІЗАЦІЯ ДІЙНОСТІ В РОМАНІ «МОСКОВІАДА» Ю. АНДРУХОВИЧА

Гра, іронія, комізм або пародія – яким би було життя без всього цього? Ніяким! Важко уявити і твори Юрія Андруховича без всього цього. В основі його романів, покладена карнавальна поетика з її перевертанням догори ногами трагічного й комічного, піднесеного й нищого, прекрасного й потворного, пафосного й іронічного. Іронія стає чи не найуживанішим методом передачі дійсності, письменник переосмислює важливі питання, такі як бачення світу й людини в ньому, постколоніального суспільства, радянська псевдокультура, фемінізм, патріотизм тощо.

Карнавал, як засвідчує М. Бахтін в своїй праці «Творчість Франсуа Рабле», це екстремальний прояв людської екзистенції. Карнавал – це емоційна переповненість. Його найвища сутність – відчуття повноти життя. Натомість Карнавальна культура впродовж свого багатоголікового існування володіла добре розробленою системою ритуально-видовищних і жанрових форм, а також глибокою життєвою філософією, основними рисами якої є універсальність, амбівалентність (сприйняття життя в постійній змінності, у вічному русі від смерті до народження, від старого до нового тощо). Карнавал є своєрідною гротескною концепцією тіла, для якої характерне те, що з точки зору «класичної» естетики видається потворним [3, с. 48].

Юрій Андрухович – один з найбільш обговорюваних сучасних українських письменників. Він творить у дусі постмодернізму, а тому гра алюзіями, цитування, пародіювання і стилізація найрізноманітніших високих і низьких жанрів забезпечує авторові неповторність, а сам він зазначає: «На мій погляд, постмодернізм – не напрям, не течія, не мода... Можливо, це одна з інтелектуальних фікцій нашого часу, така собі конференційна вигадка якихось французів чи американців. Тож амплу такого – «постмодерніст» – просто не буває. Постмодернізм – це єдино можливий сьогодні спосіб мистецького вислову. Бо це така світова культурна ситуація, від якої нікуди не подітися» [2, с. 66]. Такі романи як «Рекреація», «Московіада» і «Первірзія» стали одним з найцікавіших і найвизначніших явищ сучасної української літератури.

Хотілось би звернути увагу перш за все на найбільш обговорюваний роман Ю. Андруховича – «Московіада». З-поміж усіх творів автора саме «Московіада» зазнала найгострішої критики. Ця критика загалом стосувалася того, що твір має бути цілісним, а в «Московіаді» ця цілісність абсолютно відсутня. Напевно автор не ставив собі за ціль зробити твір класичним за своєю композицією чи витримати його в одному жанрі, головне для твору було відобразити дійсність та розкрити образ головного героя. Отто фон Ф. – дійова особа карнавалу, який розгортається на сторінках твору. Ю. Андрухович відтворює дійсність кінця 80-х років ХХ ст., щоб показати духовну порожнечу, яка панувала в радянському суспільстві. Цей душевний стан цілого покоління вкладено в образ українського поета Отто фон Ф., який тимчасово живе в Москві: «*Живеш на сьомому поверсі, стіни кімнати завісив козаками й діячами ЗУНР, з вікна бачиш московські дахи, безраднісі тополіні алеї*» [1, с. 3]. Самого героя ми бачимо як скептика, пияка та циніка, він незадоволений життям і не бачить майбутніх перспектив ні для міста, ні для Імперії. Образ міста в творі займає чи не найголовнішу роль, автор часто ототожнює саме місто із усією, на той час, Радянською Імперією, тому показує різні сторони її існування. Гуртожиток, з яким ми знайомимось з перших сторінок роману, втілює в себе все негативне, що є в Імперії: це і пияцтво на кожному кроці (не винятком є і головний герой), варто згадати ще випадок, коли юнак ризикував життям заради пляшки горілки і не вижив, це і неприкрита злочинність та аморальність. Велику роль відіграє образ жінки, який загалом має негативне забарвлення, частіше за все дівчина згадується як легкодоступна та дешева, і все ж таки вона приваблює Отто, але ж не надовго. Стосунки, представлені в романі, більш інстинктивні ніж чуттєві. Гуртожитку ж протиставляється світ метрополітену, бо він зображує Імперію, як могутню і непереможну. Карнавалізація дійсності найбільш явна в кульмінації твору коли Отто надягає маску блазня: «*Двері ти вирішив итовхнути ногою - так воно, безперечно, елегантніше. Але ніхто у КОНФЕРЕНЦ-ЗАЛІ не звернув анінайменшої уваги на цей вибрик. Ти увійшов - блазень блазнем, нікому не потрібний у своєму довгому плащі*» [1, с. 278].

Таким чином, «Московіада» є одним з найцікавіших творів Ю. Андруховича. Роман витриманий у дусі постмодерної прози, найважливішою ознакою цього твору, що визначає

побудову його образної структури, є карнавальність. Літературна містифікація, нестримне іронічне цитування, гра алюзіями, чорний гумор, суцільні перевдягання, пародія та комізм, який завжди протиставляється трагізму – ось основна характеристика роману. Зіставлення гуртожитку, який символізує занепад великої Імперії, світові метрополітену, який у свою чергу символізує могутність держави. Все це автор робить задля показу спустошеності людини пострадянського суспільства.

Література

1. Андрухович Ю. Московіада. Романи. – Київ, 1997. – 286 с.
2. Андрухович Ю. Постмодернізм – не напрям, не течія, не мода // Слово і час. – 1999. № 3. – С. 66.
3. Бахтин М. М. Франсуа Рабле и народная культура средневековья и Ренессанса. – М., 1999. – 543 с.

УДК 821.161.2'06Кон/7.08(043)

Алабаш І.В.

НАРАТИВНІ КОНСТРУКЦІЇ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЖІНОЧОЇ ПРОЗИ НА ПРИКЛАДІ ТВОРЧОСТІ ЄВГЕНІЇ КОНОНЕНКО

Українська література кінця ХХ – початку ХХІ століття, перебуваючи в ситуації історичного зламу, знаходиться в стані неперервних експериментів. Такому експериментуванню сприяє й постмодернізм. Хоч превалювання цього напрямку в українській літературі припадає на кінець 80-х – 90-ті роки, його вплив не можна не помітити в сьогочасній українській прозі, твори якої являють собою складні ризоматичні сплетіння наративних рівнів. А тому твір сучасного автора – цікава й досить складна наративна структура, яка потребує детального вивчення. Тому й **актуальним** на сьогоднішній день буде детальніше розглянути наративні конструкції та моделі в сучасній українській прозі.

Аналізу сучасної української прози присвячені монографії та критичні статті В. Агеєвої, О. Бондаря, Я. Голобородька, Т. Гундорової, Р. Харчук та інших. Однак, попри наявні дослідження проблема вивчення сучасного літературного процесу, який перебуває в постійному розвитку, не закрита й потребує подальшого розгляду, що й зумовлює актуальність дослідження.

Мета роботи – визначити наративні моделі в сучасній українській прозі крізь призму творчості сучасної української письменниці Євгенії Кононенко.

Багато дослідників займалися аналізом творчості Є Кононенко, такі як: С. Соловйов, Н. Зборовська, С. Матвієнко, С. Грабовський, М. Стріха та ін. Кононенко є автором романів, повістей, кількох збірок новел. Хоча слід визнати, що дослідники звертали більше увагу на її романи «Імітація» і «Зрада», ніж на новели. Як підкреслила Н.Зборовская, у творчості Є.Кононенко «відображається психологічна жіноча ситуація під час великих суспільних змін» [1, с.59].

Отже, метою даної статті є - визначення наративних моделей, втілених в її художній прозі.

У творчості Євгенії Кононенко можна виділити дві основні наративні моделі: від третьої особи і від першого особи.

Наратор змінює часово-просторові позиції за допомогою ретроспекції у новелі «Елегія про старість», у якій жінка похилого віку переглядає власні життєві позиції. Наратив розмикають спогади героїні про зраду чоловіка, власною довгою самотністю. Жінка дуже шкодує, що тоді в молодості так і не змогла пробачити його. Таким чином автор підкреслює думку про те, що здатність пробачити – це значуща риса зрілої особистості.

В оповіданнях «Рвані колготки», «Нові колготки» суб'єкт викладу відкрито не виявляє свого ставлення до зображених подій, його оцінка прочитується в підтексті. Наратор характеризує традиційний спосіб життя подружньої пари в патріархальному світі: «він сказав, вона зробила» [2, с.47]. Але при цьому у творі збільшується кількість діалогів та монологів, які є важливими способами характеристики персонажів. Саме в діалогах виявляється сутність чоловіків, які жінок сприймають як власні речі, товар, який має свою ціну.

У деяких творах Є.Кононенко коментарі оповідача зведені до мінімуму або майже відсутні. Так, одна з новел побудована як діалог між двома персонажами: матір'ю і дорослою дочкою.

Суперечка матері і дочки виявляє їх протилежні погляди на життя, покликання жінки, виховання дітей. Автор бере до уваги й і гендерне питання, але кожна з героїнь втілює певну іпостась жінки («домогосподарка», «творча особистість»). Наратор не коментує позиції персонажів, а дає можливість читачеві самостійно зробити висновки.

Чільне місце у художній спадщині Є. Кононенко посідає збірка новел Є. Кононенко «Без мужика», яку літературний критик А. Аністратенко влучно визначила, як «голлівудський фільм на теренах СНД» [5].

В одній із новел автор дає розгорнуту класифікацію чоловіків з відповідною характеристикою представлена у монолозі: «Є три великі категорії нестерпних мужиків: п'яниці, бабії та мамії. П'яницею був твій дід з боку мами, покійний чоловік бабусі.... А ще п'яниці з підбитими очима юрмляться біля магазину горілчаних виробів. Бабії – це ті, хто чіпляється до всіх підряд, і навіть до абсолютно порядних жінок. Таких, як ото ми. Один з представників цієї паскудної породи одного разу приходив до нас.А є ще мамії, мамники, матусині синопки.... Особливу загрозу становлять сини самотніх матерів...» [2, с. 21]. Далі додається ще один тип: «А тут іще останнім часом з'явився новий тип мужицької нестерпності: не п'яниці, не бабії, не мамії, а безробітні нероби, які живуть на гроші жінок-трудівниць» [2, с. 25]. Є. Кононенко акцентує на деталізації суб'єктивного спостереження, намагаючись між рядків без авторських осудів донести до читача як важливо розуміти власну ідентичність і самодостатність.

Художня тканина тексту своєрідна. Описи, інтер'єри, портрети насичені побутовими деталями, що репрезентують як радянську дісність, так і постколоніальну сучасність. Письменниця максимально наближає мову тексту до тієї, що відбиває епоху: «в занюханій бюджетній установі», «на свята вивішували портрети старих дебільних державних мужів», «не пнутися в радянські еліти» тощо. Епітети, метафори, порівняння у своєму поєднанні створюють виразні колоритні картини: «А як іще може бути у маленькій жалюгідній безмужчинній колонії, де візит слюсаря-сантехніка викликає жах приходу татарина?...» [2, с. 26].

У проаналізованих творах можна виявити класичне «Послідовне оповідання», коли наратор розповідає про минулі події.

Отже, в новелістиці Є. Кононенко використовувала різноманітні комунікативні стратегії. Об'єктивна манера викладу значно трансформована: через автобіографічні деталі, емоційно-оцінні судження вона набуває ліричного забарвлення. Специфіка обраної форми художнього викладу полягає в тому, що судження оповідача непомітно перетікають у внутрішні монолози і непрямую мову героя. Автор розкриває перед читачем внутрішній світ людини, що виявляється в структурі наративу через внутрішню структуру епізодів.

Література

1. Зборовська Н. Феміністичний триптих Євгенії Кононенко в контексті загальноукраїнської проблематики // Слово і Час. – 2005. – №6. – С. 57-68.
2. Кононенко Є. Три світи: Вибрані новели. – Львів: ЛА «Піраміда», 2006. – 152 с.
3. Кононович Л. Фемінізм від Євгенії Кононенко [електронний ресурс]. – Режим доступу. – URL: <http://culture.unian.net/ukr/detail/188723> (дата обращения 12.08 2012)
4. Література. Теорія. Методологія / Упор. і наук. ред. Д. Уліцької. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. – 543 с.
5. Папуша І. Що видно у дзеркалі наратології? [електронний ресурс]. – Режим доступу. – URL: <http://papusha.at.ua/pub/3-1-0-40> (дата обращения 10.08.2012)

УДК 821. 161. 2'06. 06. 09:159. 9 (043)

Золотарьова К.В.

КАТЕГОРІЯ САСПЕНСУ В ТВОРЧОМУ ДОРОБКУ М. КІДРУКА (НА ОСНОВІ РОМАНІВ «БОТ: АТАКАМСЬКА КРИЗА», «БОТ: ГУАЯКІЛЬСЬКИЙ ПАРАДОКС»)

Література ХХІ століття – це складне та багатогранне явище. У своїх творах письменники використовують досвід минулих поколінь та активно засвоюють нові методи та прийоми. Письменники-дебютанти (такі як В. Гранецька, С. Бут, М. Троян) під впливом західноєвропейської культури збагачують українське письменство новими мотивами та образами, частіше звертаються до незвичайних сюжетів, активно використовуються елементи фантастики у своїх творах.

У зарубіжній літературі цікавість до містичного, культу жаху, містики спостерігається ще з кінця ХІХ ст. Попри усвідомлення українськими письменниками популярності літератури жаху, загалом цей жанровий пласт в українській літературі виявився нерозвиненим. Частіше письменники апелюють до дефініції «містика». Цю категорію в літературі досліджували Т. Гребенюк, Я. Дубинянська, Я. Поліщук, І. Набитович. Але нашу увагу привернула інша категорія, яка невідома в сучасному українському літературознавстві та майже недосліджена в зарубіжному літературознавстві. Ця категорія має назву «саспенс».

Щодо цього терміну, то на сьогодні немає чіткого визначення саспенсу. Словники визначають це явище як невідомість, невизначеність, тривога очікування, невирішеність. В англо-американських довідниках відзначаються схожі поняття: «uncertainty, anxiety» [3, с. 29]; «Anxiety or apprehension resulting from uncertainty» [3, с. 29]; автор словника літературних термінів А. Ф. Скотт вказує на стан читача, який створюється завдяки саспенсу – стану «підвищеності», тривожного очікування, на якому і «грає» автор. Сам термін мотивований, тому походить від латинського *suspendere*, (англ. *to hang up*) «підвішувати» [3, с. 29]. Загалом, термін походить з кіноіндустрії. О. Мітт у своїй книзі «Кіно між пеклом та раєм» характеризує ефект саспенсу. На нашу думку, зауваження письменника доцільно б було застосувати й до літературних творів.

Макс Кідрук – це відоме ім'я не тільки на теренах України, та за її кордонами. Наразі його твори перекладають, видають у Польщі та Росії. Письменник збагатив літератури жанрово (перший український технотрилер «Бот: Атакамська криза»). Макс Кідрук спеціалізується на гостросюжетній літературі, тому саспенс в творчості автора займає чільну позицію.

М. Кідрук у романі «Жорстоке небо» використовує технічні описи, зображує будову літаків, метеорологічні розвідки, але їх не така велика кількість, як у романі «Бот: Атакамська криза». Перш за все, це зумовлено жанровою специфікою технотрилеру. Крім того, збагачується образна система, піднімається соціальна проблематика тощо.

Слід відзначити, що технотрилери «Бот: Атакамська криза» та «Бот: Гуаякільський парадокс» докорінно відрізняються. Ми можемо навіть стверджувати, що так званий «другий» «Бот» не є технотрилером. Скоріш це хоррор, аніж технотрилер. Наприклад, у другому «Боті» М. Кідрук використовує більшу кількість натуралістичних картин, де, здається, «фотографує» дійсність, тому ця дійсність, зі слів автора стає ще огиднішою, ніж є насправді: *«Восьмиміліметрове свердло з тупим страхітливим чавканням проламало кістку й увійшло в мозок. Відвідними каналами ринула мозкова речовина впереміш із кров'ю. Тьяго Лопес верещав рівно дві секунди, після чого звірячий репет обірвався, і тільки ноги задригались у конвульсіях»* [2, с. 46]. Загалом, таких картин велика кількість, на відміну від першого «Боту». Крім жанрової дифузії в цьому й вбачаємо категорії саспенсу: для того, щоб викликати у читача стан тривожного очікування, письменник все частіше вмонтовує в сюжетну канву такі страхітливі картини. Через, те, що у «другому» «Боті» таких картин більше, читач частіше перебуває у стані неспокою.

Щодо часової та просторової характеристики романів, то дія відбувається одразу у декількох країнах: США, Україна, Франція, Чилі, пустеля Атакама, Еквадор тощо. Але, привертає увагу, у першу чергу, найсухіша пустеля світу. Загалом, навіть образ самої пустелі еволюціонує. Так, у романі «Бот: Атакамська криза», пустеля – це те, що створює перешкоди на шляху Ріно та Тимура, часто вона навіть «допомагає» головним героям (згадаємо епізод, коли Ріно, Тимур, Лаура чекають певного напрямку вітру, для того щоб позбавитись від ботів). У другій частині, майбутньої трилогії, пустеля Атакама – це вже не тільки вбивче місце, але й вбачаємо елементи містицизму в її описі: *«Наступної миті Тимур повернув голову й утупився у вікно, що виходило на південь. За шибою з щільної, немов вата, сірості випливала частина засипаної піском вулички та вимальовувалися невиразні образи сусідньої будівлі»* [2, с. 367]. Отже, саспенс тут викликається просторовою характеристикою, просторовою масштабністю. Пустеля, яку, на нашу думку, можна виділити як окремий образ, прогресує, набуває дещо готичних ознак.

Усі творіння Макса Кідрука не можна віднести до рангу масової літератури. Читач, який ознайомлюється з творами письменника повинен володіти певною ерудицією та інтелектом, для того, щоб зрозуміти те, що хотів нам донести митець. Якщо глибоко аналізувати два вище

згадані витвори письменника, то вбачаємо й відгук філософії у романах. У Тимура виникають труднощі з ботами тому, що лікарі та замовники «хлопчиків» для Пентагону зробили акцент на мозку істот, та забули про загадкову частину людської свідомості – підсвідоме. Загалом теорії про свідоме та підсвідоме з'явилася у праці «Я і Воно» З. Фрейда, продовжив це вчення його учень – К. Юнг, який висунув теорію про колективне підсвідоме, та запропонував поняття «архетип». Наприклад, архетип Бога існує в підсвідомості кожної людини, але кожний культивує «свого» Бога (Будда, Ісус тощо). Отже, психоістота має під собою реальне підґрунтя. Та й сама психоістота еволюціонує. Якщо ж в «Боті: Атакамська криза» боти цілком асоціальні, не розмовляють англійською, поведінка їх є дикунською, то в «Боті: Гуаякільський парадокс» боти вже істоти соціальні, володіють мовою, навіть навчаються в університеті, в них є певна мета – створити свою лабораторію, де б продукувалися нові боти. Крім того, всі згадані технології, описані у романах, існують насправді (наприклад, нанотехнології, літаки-винищувачі тощо). Отже, через надмірну реалістичність, через те, що М. Кідрук наближає за своїми характеристиками ботів до звичайних людей, реципієнт поступово вірить автору, читач зіставляє сучасність та сюжет твору, замислюється над тим, що, можливо, такі «хлопчики» живуть серед нас. Ось така реалістичність й викликає стан тривожного очікування.

М. Кідрук не нехтує кінематографізмом у зображенні подій. Автор дає загальний план, а потім поступово починає прискорювати монтажний темп і наближати «камеру» до своїх героїв. Кінопоетика важлива, тому що кінематографізм викликає почуття саспенсу, яка притаманне читачу під час прочитання твору. Культ жаху простежується майже скрізь, письменник з самого початку тримає психіку людини у напрузі. Для того, щоб викликати страх у читача Кідрук показує зародження страху у одного з героїв роману. Наприклад, жах у Джей-Ді («Бот: Атакамська криза») виникає у вигляді кліщів, які «перечавлювали горлянку» [1, с. 18]; або ж лице Тьяго «побагровіло від страху» («Боті: Гуаякільський парадокс») [2, с. 46] тощо.

Ясна річ, що обсяг статті не дає можливості повноцінно аналізувати поставлену проблему. Тому, ця публікація – це лише спроба окреслити еволюцію саспенсу в романах «Бот: Атакамська криза» та «Бот: Гуаякільський парадокс», описати коло певних проблем для подальших досліджень з цієї теми.

Література

1. Кідрук М. Бот / Макс Кідрук; передм. Ю. Мендель. – 2-ге вид., доп. – Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2013. – 480 с.: іл.
2. Кідрук М. Бот: Гуаякільський парадокс: роман/ Макс Кідрук. – Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2015. – 512 с.: іл.
3. Обнорская М. Е. Техника создания саспенса в романах М. Стюарт / М. Е. Обнорская, Е. В. Полосина // Мир науки, культуры, науки, образования. – №4. – 2009. – с. 29–33.

УДК 821.161.2-31.09(043)

Чижик К.В.

АРХЕТИП ЗАГУБЛЕНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛЮДИНИ В РОМАНІ ВАСИЛЯ БАРКИ «РАЙ»

Перша половина ХХ століття була наповнена жахливими і кривавими подіями, які кардинально змінили життя українського народу: революція, світова війна, голодомор, репресії, боротьба за незалежність України. Тоталітарна влада протягом багатьох років намагалася вирвати з людських сердець найголовніше – любов до батьківщини й віру в себе. Саме в цей непростий історичний період виникає таке поняття як «загублена людина». Людина яка втратила власну землю, власну домівку, людина, яка стала жертвою обставин, яку безпідставно кинули до тюрми, або лишили останнього шматка хліба. Тип загубленої, але нескореної режимом людини оригінально трактує у своїй творчості Василь Барка.

Творчість письменника досліджували насамперед еміграційні критики – І. Фізер, Г. Грабович, І. Костецький, Ю. Шерех та ін. Останнім часом частіше з'являються студії «материкових» дослідників М. Жулинського, Ю. Коваліва, С. Павличко, М. Ільницького та ін., які акцентують на політичній гостроті романів, аналізі їх поетики, жанрових особливостях тощо. Дослідження роману Василя Барки «Рай» як антитоталітарного тексту, в якому позиціонується

архетип загубленої української людини, є дуже болючим і водночас складним питанням, однак воно залишається відкритим для подальшого вивчення. Саме це й зумовлює актуальність нашої публікації.

Метою розвідки є дослідити архетип загубленої української людини на матеріалі роману В. Барки «Рай».

Термін архетип – це первинний образ, оригінал, загальнолюдські символи, на яких базується Святе Письмо. Відомим є той факт, що Біблія є центром літературних творів В. Барки. Це включає в себе як художні засоби, так і принципові складники богословського вчення. Недарма письменник назвав свій роман «Рай», в якому він піднімає завісу над забороненою в тогочасній літературі темою правдивого змалювання життя в Україні. У романі розкривається справжній стан радянського суспільства, спростовується міф про нього як про земний рай. Автор показує лише дві доби життя багатьох людей (20 і 21 червня 1941 р.), різних за характерами, поведінкою і долями. Реальні описи в романі переплітаються з фантастичними, навіть містичними картинами.

Автор детально розглядає моральну кризу української душі, яка сформувалася на тлі історичних умов та суспільних криз (соціальної, культурної, політичної, економічної). Так, українська людина того часу, дозволивши підпорядкувати себе абстрактній ідеї, відсторонилася від християнської моралі, а український науковий світогляд, втративши істину, трансформувався в примітивну агітацію.

Об'єктом авторського інтересу у романі «Рай» є особистість, за допомогою якої представлено соціальний зріз тоталітарного суспільства. Для цього письменник окреслює цілу систему породжених сталінською епохою людських типів, чітко поділених на дві протилежні групи. Персонажі роману створені на історичній основі і позначені яскравим національним колоритом.

Роман складається з розділів, кожен розділ – фрагмент з життя героїв. Важливо підкреслити той факт, що кожен з героїв роману є загубленою людиною. Як наслідок – сукупність образів організовується в єдине образне ціле, за допомогою якого В. Барка творить свій архетип людини в тоталітарному суспільстві.

Головний герой роману Антон Никандрович постійно знаходиться в тяжких роздумах про сенс життя, про добро і зло, його переполюють внутрішні конфлікти, він шукає виходу зі скрутної ситуації. В своєму житті завжди керується Святим Письмом, він усвідомлює той факт, що влада забороняє віру в Бога, а насаджує нещадну класову боротьбу, в якій немає місця милосердю та іншим священним настановам.

«Сказав Господь, і що діється тепер – то діється безумно, нема в ньому світла віри. Це йтиме, поки людство не поклониться Божій правді», – цими словами характеризує письменник старого діда Полуницю [1, с.23]. Цей образ показує читачеві тогочасне життя людей похилого віку, які не втратили віри в Бога, але розуміють, що наближається катастрофа.

Образи Олександра Астряба та його дівчини Ольги, уособлюють в собі молоде покоління людей, які розуміють, що треба міняти суспільство, якщо люди не прийдуть до Бога, буде тільки хаос та вбивство. «А тут трублять нам: «найвільніші в світі!» Спробуй слово сказати, зразу в концтабір». Олександр після зустрічі з Чиком, розуміє, що людина не може бути Богом на землі «Не смієш людську душу виймати з тіла. Вона не від тебе дана, і не ти її господар. Коли стрінемось над тілом людини, що вбив, — не жди від мене ласки!»[1].

Гаврило Коробка – образ звичайного злодюги, який не боїться Божого суду, вбиває людей заради власної користі, презирає Бога й віру в нього. «Змішували молитву з брудною лайкою, а найнепрстойніші вирази хором співали, замість «алілуя» і «амінь». «Митрополит» розкрив Євангеліє і став водити пальцем, десятикратно заплямованим кров'ю» [1, с. 34].

Кармідониша – стара жінка, яка знається на нетрадиційній медицині, 3 рази заарештована, через звинувачення в чаклунстві й віру в Всевишнього.

Автор вводить у структуру роману діалог Антона Никандровича й чорта. З цього діалогу стає зрозуміло, що чорт прийшов допомогти героєві й розповісти, що його близькі знайомі Іван Іванич і Серпокрил плетуть проти нього інтриги, готують йому пастку. Недарма герой знаходиться на цвинтарі. Цвинтар – символізує трагічність зовнішнього світу.

Сам роман нагадує розділ із Біблії «Книгу Буття». Автор подає багато прикладів якою має бути людина, розмірковує про людські відносини, про людське призначення у світі.

Отже, роман Василя Барки «Рай» містить у собі історії життя багатьох людей, усі вони разом – єдиний образ, архетип загубленої української людини, яка живе в тоталітарному суспільстві. Це герої, які втратили своє земне призначення, жоден з них не в силах знайти душевного спокою. Головний герой роману знаходить душевний спокій у Святому Письмі та в умовах тоталітарного системи не може знайти фізичного спокою.

Ця публікація лише спроба висвітлити архетип загубленої людини в тоталітарному суспільстві у творчості В. Барки та окреслити коло проблем для подальших досліджень з цієї теми.

Література

1. Барка В. Рай. Роман. Джерзі Сіті – Нью-Йорк: Свобода, 1953. – 309 с.
2. Драч І. Ф. Барка Василь // Українська літературна енциклопедія: У 5 т. – К.: Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1988. – Т. 1. – С. 131.
3. Барка Василь // Енциклопедія Українознавства: Словникова частина / Голов. ред. В. Кубійович. Репринт. відтворення. – К., 1993. – Т. 1. – С. 94.

УДК 821.161.2-31Тар.(043)

Белізна О.О.

ХРИСТІЯНСЬКИЙ МІФ У РОМАНІ ГАЛИНИ ТАРАСЮК «ХРАМ НА БОЛОТІ»

Сучасна епоха потребує об'єктивно-наукового осмислення історичного поступування української нації, її минулого і сучасного, а також формування соціальних та культурних моделей майбутнього. Протягом багатьох віків людство переймається осмисленням стосунків Бога з людиною, які не можуть вичерпуватися лише вірою в потойбічний світ і вимагають нових форм спілкування. У нових умовах національного буття українська культура має бути спрямована на творення універсуму цінностей та ідеалів, у якому християнська ідея, увібравши в себе весь комплекс українських національних пріоритетів, стане стимулюючою енергією духовного буття людини й світу [1, с. 16].

У сучасній науці й літературі спостерігається посилення уваги до біблійної символічної образності. Символ, як слово або текст, що означає іншу предметність, є багатозначним і допускає різну інтерпретацію закладеної в ньому істини, виявляє себе як складна і висока форма знань, що свого часу не була доступна класичній позитивістській науці. Отже, звернення письменників ХХ століття до християнської тематики, сюжетів, мотивів та образів органічно вписується в тривалу традицію, що веде свій початок ще від античних часів. Найбільш плідними і ґрунтовними спробами літературознавчого осмислення творчості Галини Тарасюк видаються зауваги Л. Пастушенка, Н. Зборовської, Є. Кононенко, В. Соболя, Т. Качак, М. Якубовської.

Актуальним у контексті з'ясування жанрово-стильової, образної, інтертекстуальної, часопросторової, наративної природи романістики Галини Тарасюк видається дослідження специфіки творчої інтерпретації євангельських міфів у її текстах.

У романі «Храм на болоті» хронотоп виступає багатофункціональним. Визначальним тут видається концепт Втраченого Раю. Містичний часопростір Зони відчуження мислиться як Втрачений Сад Едемський, через колективне підсвідоме відбувається ідеалізація топосу. Людська уява населяє ці землі прекрасними, мудрими і гордими людьми, вибудовує в пущах світлосяйні міста. З іншого боку, у романі актуалізується прадавній символ болота як джерела зла. Болото – максимальне падіння матерії, тобто первородне багно, з якого утворилося все суще. Здійснення утопії постає, таким чином, з одного боку, як завершення чергового циклу і повернення на кола свої, а з іншого – як часовий розрив і випадіння в інший, позачасовий світ вічних ідей. Ідеальна держава є водночас і кінцем, і початком світу. Символом такого межового стану і є болото.

Виразним у текстуальному просторі є й есхатологічний дискурс. Апокаліптична домінанта твору відкривається в текстуальний простір книги Одкровення Іоанна Богослова, пророцтво про зорю Полин витлумачується як образ Чорнобильської катастрофи; вибух на атомній електростанції і його наслідки мисляться як Апокаліпсис, кінець світу, але світу старого, за яким

гряде оновлення. Чорнобиль перетворюється на Армагеддон – місце, де, за християнською есхатологією, відбудеться остання вирішальна битва Добра зі Злом.

Есхатологічний дискурс оприявнює себе у площині роману «Храм на болоті» за допомогою паратекстуальних зв'язків тексту розділів з їх заголовками. Заголовки-алюзії розширюють межі твору, створюють смислову перспективу, збільшують емоційність тексту, есплікуючись у ньому за допомогою метафоричного або метонімічного значення.

Використаний авторкою євангелічний архетип Понтія Пілата прочитується як небажання усвідомити свою провину, що виключає подальше каяття і спокуту. Представники наукової еліти знімають з себе відповідальність за скоєне, мотивуючи це тим, що були лише виконавцями, знаряддям чужої волі. Наслідками цього є смерті багатьох невинних людей, які стають лише наслідком наукової помилки.

«Нові рускі» на майбаху є спокусниками, які самі не можуть зробити справу, бо не мають входу до священного місця і як «змії спокусники» намагаються підкупити Юрія, який стоїть перед важким вибором. Тут відбувається переробка євангелічного міфу про мученика, який, витримавши випробування може стати ближчим до Бога і отримати місце в раю [2, с. 37].

Обмеженість і однотипність сюжетного матеріалу агіографії зумовлює увагу до відтворення внутрішнього світу людини. Під обов'язковою агіографічною оболонкою зображуються сильні людські пристрасті, душевні переживання. Подібне психологічне портретування здійснюється специфічними засобами, найперше – шляхом змалювання перипетій і колізій, у які потрапляють герої житій і в яких акцентується художня значущість морального обличчя персонажа. Герой роману – Григорій Бунчужний – є якісно іншим типом праведника. Він не тільки нащадок давнього козацького роду, але й водночас один із головних винуватців Чорнобильської аварії в 1986 році. Через двадцять років по тій страшній катастрофі, спокутуючи свою вину, він замислюється над долею свого народу крізь призму змарнованих шансів. Поява колишнього заступника головного енергетика Чорнобильської атомної електростанції у «Храмі на болоті» реалізується через концепт Чуда Господнього: Бунчужний, який мав померти від променевої хвороби в перші ж місяці після вибуху, оскільки дістав смертельні опіки, опиняється на маленькому островці посеред болота на межі зони відчуження [2, с. 283].

Отже, здійснений у роботі аналіз роману Галини Тарасюк «Храм на болоті» переконливо доводить, що у своїй творчості авторка вдається до активного використання численних загальнокультурних традицій, серед яких провідну роль відіграють християнські сюжети, образи й мотиви. Творчо трансформуючи євангельські канонічні й апокрифічні елементи, агіографічні структури, письменниця тим самим розширює інтертекстуальний, часопросторовий, наративний простір своїх текстів, поглиблює образну й жанрово-стильову семантику творів. Рецепція біблійного матеріалу, християнських концептів сприяє активізації процесів національної самоідентифікації, спонукає до осмислення сьогодення крізь призму загальнолюдських уявлень, допомагає сформулювати ті духовні основи, які визначають новітній період української духовної історії. Але, ясна річ, що обсяг статті, все одно не дає можливості повноцінно аналізувати прозовий доробок письменниці.

Література

1. Мірошніченко Л. В. Трансформація євангельських міфів у романі Г. Тарасюк «Храм на болоті» / Л. В. Мірошніченко // Науково-популярний щомісячник «Бористен». – Дніпропетровськ, 2009. – №7. – С. 15.

2. Тарасюк Г. Храм на болоті / Галина Тарасюк; передм. Г. Тарасюк - Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2007. - 436 с.

УДК 821.161.2 – 1'05 (043)

Лобань К.О.

БАЙРОНІЧНІ МОТИВИ, ОБРАЗИ, ГЕРОЙ У ТВОРЧОСТІ УКРАЇНСЬКИХ РОМАНТИКІВ

Байронізм – яскраве і напрочуд складне історико-літературне явище, яке охоплює не тільки ореол особистості й творчості Дж. Г. Байрона, але й цілий комплекс тем, мотивів, образів, поетикальних рішень, що виявилися не лише в англійській літературі, а й в інших літературах

світу. Захоплення особистістю і поезією Дж. Г. Байрона, поширення в європейській культурі початку XIX століття його ідей та естетичних принципів стало одним із чинників формування національних варіантів романтизму. Вплив байронізму на слов'янські літератури був і прямим (від англійської літератури безпосередньо до іншої літератури), і опосередкованим (через посередництво інших літератур).

У 1820-1830-х роках творчість Дж. Г. Байрона в Росії популяризували В. Жуковський, В. Любич-Романович, І. Козлов, М. Каченовський, А. Войсейков, М. Вронченко та ін. Риси байронічного героя та мотивний комплекс «світової скорботи» виявилися у творах М. Лермонтова (ліричні вірші, поеми «Мцирі», «Демон», роман «Герой нашого часу» та ін.). Волелюбні мотиви байронівської творчості були близькі поетам-декабристам. Біля витоків вітчизняної байроніани стояв український історик, фольклорист, композитор, поет-перекладач М. Маркевич, він переклав фрагмент роману у віршах «Дон Жуан» (1862 р).

Т. Шевченко був добре обізнаний з російськими, українськими та польськими інтерпретаціями творів Дж. Г. Байрона. У повісті «Прогулка с удовольствием и не без морали» Т. Шевченко назвав Дж. Г. Байрона «крупным человеком», «знаменитым лордом», підкресливши поширення його ідей в інших країнах. У повісті «Художник» Т. Шевченко схвально відгукнувся про Байронову поему «Шильонський в'язень» в перекладі В. Жуковського. Уже на початку 1840-х років з'явилися українські переклади з Дж. Г. Байрона М. Костомарова, а в 1860-х роках – переклади К. Климковича, К. Думитрашка та ін. У другій половині XIX століття творчість англійського поета справила вплив на І. Нечуя-Левицького, М. Старицького, Лесю Українку, І. Франка та ін.

Засади вивчення байронізму в слов'янських літературах закладено в праці «Початковий період байронізму в Росії» (1915) В. Маслова. Байронізм як велику і складну наукову проблему розглядав В. Жирмунський, який у книзі «Байрон і Пушкін» (1924) запропонував методологію порівняльного вивчення спадщини Дж. Г. Байрона і О.С. Пушкіна на матеріалі «східних» і «південних» поем. Українські дослідники також зверталися до вивчення різних видів зв'язків англійської та вітчизняної літератур. Так, Т. Бовсунівська дослідила типологію образів в англійському та українському романтизмі, розкрила їх сходження і розбіжності, засоби образотворення. І. Арендаренко простежила спільність тем і мотивів в англійській та українській ліриці, відзначивши риси байронізму у вітчизняній поезії. Серед провідних рис байронічної поеми Д. Чижевський визначає неканонізовану форму, фрагментарний сюжет, наявність ліричних і медитативно-споглядальних відступів, філософських роздумів, «апострофувань на адресу читачів і дійових осіб самого твору». «У них дозволяється поетові обговорювати актуальні теми сучасності, свої особисті проблеми».

Типовий байронічний герой - титаноборець, бунтар, одержимий «світовою скорботою», мрійник, ідеаліст, що пережив тяжке розчарування, крах своїх ідеалів – це самотній мандрівник, вигнанець. Зазвичай це винятковий характер, що діє за виняткових обставин: для нього характерні глибокі та інтенсивні почуття, туга, меланхолія, душевні поривання, палкі пристрасті, він відкидає закони, яким підкоряються інші. Тому такий герой завжди вивищується над оточенням.

Біблійні структури (мотиви, образи, символи тощо) у творах Дж. Г. Байрона увиразнювали філософський характер художнього конфлікту. Байронівські персонажі нерідко втілювали божественне або демонічне начала, поміж якими тривав вічний двобій.

Дж. Г. Байрон відкрив новий тип художньої структури, яка передбачала вільне переміщення героя і автора, поєднання різних часових та просторових планів, що давало можливість значно розширити межі поеми. Незалежна позиція автора й вільна манера авторської оповіді, наближена до розмовного стилю, створювала враження присутності автора в сюжеті твору, атмосферу довірливості й співучасті автора в житті персонажа. Автор вступав в особливі стосунки зі світом і персонажами. Він не тільки повідомляв про те, що відбулося, а й емоційно співпереживав події, наділявся особливим знанням про те, що відбудеться, звертався до персонажів і читачів зі своїми ліричними монологами, філософськими роздумами. Цей діалогізм художньої оповіді байронічної поеми сприяв створенню емоційної напруги твору, а також розвитку внутрішнього сюжету (автор – персонаж, автор – читач, автор – світ) на відміну від

сюжету зовнішнього, пов'язаного з колізіями персонажів (персонаж – персонаж, персонаж – світ).

Література

1. Арендаренко І. В. По дорозі й назустріч (Англійська та українська романтичні поезії: типологія і поетика) / Арендаренко Ірина Володимирівна. – К.: Поліграфічний центр «Фоліант», 2004. – 226 с.
2. Бовсунівська Т. В. Феномен українського романтизму / Бовсунівська Тетяна Володимирівна. – К.: КНУ імені Т. Г. Шевченка, 1998. – 392 с.
3. Жирмунский В. М. Байрон и Пушкин. Пушкин и западные литературы / Жирмунский Виктор Михайлович. – Л.: Наука, 1978. – 423 с.
4. Матвіїшин В. Г. Український літературний європеїзм / Матвіїшин Володимир Григорович. – К.: ВЦ «Академія», 2009. – 264 с.
5. Наливайко Д. Теорія літератури й компаративістика / Наливайко Дмитро. – К.: Видавничий дім «Кієво-Могилянська академія», 2006. – 347 с.
6. Чижевський Д. І. Порівняльна історія слов'янських літератур: У 2-х книгах / Чижевський Дмитро Іванович. – К.: ВЦ «Академія», 2005. – 288 с.

УДК_821.161.2-31 (043)

Момот Л.В.

ЧАСОПРОСТОРОВА КОНЦЕПЦІЯ РОМАНУ ІВАНЧУКА «ОРДА»

Роман Іванчук – письменник, обдарований дорогоцінним хистом творчості. У його творах не має нічого випадкового, стихійного. І в цьому переконують ось такі слова письменника: «Для кожного твору я знаходив відповідну часову символіку – і не для закваски, не для «оживлення», а в найглибшій природі тогочасного суспільного буття...»[3, с.8].

Дослідження історичної прози Р.Іванчука через розпорошеність критичних відгуків, лишаються несинтезованими. З усього масиву публікацій варто виділити праці Г.Насмінчук, І.Роздольської, С. Андрусова, В. Дончика, М. Жулинського, Л. Новиченко, Ю. Покальчука, М. Слабошпицького, В. Яворівського, та інших, де проаналізовані, з погляду жанру і стилю, романи «Мальви», «Журавлиний крик», «Черлене вино», «Манускрипт з вулиці Руської», «Вода з каменю», «Четвертий вимір», «Шрами на скалі», які стали етапним моментом утвердження письменника саме як автора історичної прози.

Тож, твори прозаїка на історичну тематику ставали об'єктом уваги літературознавців, але з огляду на широту творчого доробку письменника, на відокремленість деяких досліджень можна говорити про те, що ґрунтовне висвітлення отримали лише деякі аспекти його історичної прози, що зумовлює необхідність поглибленого вивчення твору Р.Іванчука «Орда».

Актуальні проблеми порушує Іванчук у своєму творі. Перш за все він порушує проблему слова, а вже потім незламність духу, не дивлячись на криваві події, справжній страх і пошук Храму власної душі все це зображено в романі-притчі «Орда» крізь історичний контекст.

Оскільки час і простір – взаємозв'язані стуктуранти художнього тексту, розглянемо їхні форми реалізації у романі митця. Художній час, на думку Д. Ліхачова, залежно від творчого задуму автора, може співпадати з реальним часом об'єктивної дійсності, спиратися на майбутнє або бути невизначеним [3, с. 38].

Художній час у романі «Орда», існує в декількох іпостасях: час дійсності персонажів, авторський час, час діяльності реципієнта цього твору. Письменник описав події, що відбувалися за мазепинських часів. Автор одразу акцентує увагу на часовій концепції твору. Прозаїк розширює часові межі за допомогою числених проєкцій минулого на сьогодення, асоціативні й авторські ретроспекції. В аналогічних площинах формується й символічно переосмислений художній простір, який веде від місця дії до внутрішніх смислів твору. Це історія життя Єпіфанія. Художній час в кожному з розділів різний, спочатку коні Апокаліпсису везуть Єпіфанія до карликової країни. В колонії карликів вже інший простір. Р. Іванчук, показує країну без історії, в якій немає майбутнього. Це збіговисько народу, яке перебуває на острові та не може

з нього вибратись. Автор використовує замкнутий простір, щоб показати, що карлики стали в'язнями своєї країни.

Р. Іванчук пропонує два шляхи до волі, які розвиваються в різному просторі, але в одному історичному часі. Перший знаходиться «на вістрі меча», а другий – у самопізнанні, «пошуку власного храму» через слово. Але жоден з цих шляхів не є вірним, мета досягається лише через страждання і переосмислення, в цьому і виявляється циклічно-спіральною модель часопростору.

У досить стислому обсязі автор зобразив минуле, теперішнє і майбутнє. Письменник створив лаконічні образи, які породжують паралелі з нашою дійсністю. Химерний роман дозволив Іваничукові у неповні 200 сторінок тексту вмістити великі простори України. Головний герой твору, отець Єпіфаній мандрує дорогами бездоленого краю: Батурин – Глухів – Київ – Полтава – Лебедин – Висока Могила – Скит Манявський – Карпатські гори і бачить «всю свою захоплену землю від Прип'яті до Чорного моря, від Прута аж до Лопані, оточену високими тюремними стінами; перебуває в різних землях імперської Росії (Воронеж – Сибір – Петербург – Гродно), Туреччині, Європі. Письменник у містерії поєднань історії й сучасності стискає й ущільнює віки: гетьманування Мазепи – царювання Петра I, просякле трупною отрутою тіло Радянського Союзу з Биківнею, Куропатами, Дем'яновим Лазом, передає власні боління й розпач нації, яка борсається у путях імперського зла.

Всю подорож здійснює Єпіфаній, саме крізь його образ можна спостерігати розвиток подій і очищення душі словом. Саме його душею оволодів страх настільки, що він з німими устами спостерігав бійню в Батурині. Всім своїм життям він намагається спокутувати свій гріх, саме він надає сюжетові динамічності. Свій шлях він починає молодим красенем, а закінчує вже сивим старцем. Він намагається осмислити свій час і простір. Чи він почався «з приходу Ісуса Христа на Почайну, коли Володимир охрестив Русь-Україну. А закінчився шабашем в Батурині», а може й набагато раніше: «Я вічний тут. Я існую в категорії Є і в ній завжди зостануся. Нема такої сили в світі, що могла б перемістити мене і мій вічний народ у категорію Було, позбавивши нас перспективи Буде. Ми йдемо в безупинному поході часу – горді і мудрі і з нашим Богом, а за нами дріботять, підбігають і губляться в невідомості тіні тиранів»[1, с.398]. Весь цей час він намагався стати вільною людиною і «вбити в собі полковника Носа» та розповсюджував Орликів Закон замість проповідей.

Письменник постійно зіштовхує Єпіфанія з козаком Мамаєм. Єпіфаній – це слово, а Мамай – дія. Дві протилежні сили, які мають єдину мету. Знайти або вибороти свободу власному народові. Лише об'єднавши свої зусилля можна досягти успіху, але чи готовий український народ до державності, чи не миліше йому бездумне рабство? Автор наче протиставляє звилистий шлях Єпіфанія, прямій дорозі Мамає.

Одну з важливих ролей виконує у творі Мотря. Про її життя ми дізнаємося з перших сторінок роману. Вона коханка І. Мазепи і дочка зрадника Кочубея. Мотря вижила при батуринському побоїщі, не змаліла душею в карликовому полоні, піднялася і стала Лебедицею. Саме Мотря весь час знаходиться біля Єпіфанія. Вона існує за межами простору і часу, але історія з нею починається і закінчується. Єпіфаній не здатен сам вийти за межі своєї келії, саме Мотря стає його рушійною силою. Їхня взаємодія створює особливе відчуття часу, коли вони разом все навколо наче зупиняється. Мотря-Лебедиця стає білою душею Єпіфанія. Тільки вона не дає йому зневіритись, з'являється у найтяжчу мить і підтримує. Мотря вірить, що «з нашого демократизму виросте колись найсильніша в Європі держава, коли обручі корон разчавлять чола чужих вінценосів» [1, с.267], але спершу ми маємо самі вирости душею і лише тоді станемо вільними. Виникає враження, що Мотря є провідником Єпіфанія до храму.

Таким чином, подання конкретних історичних довідок у структурі тексту, уведення знакових постатей минулого до образної системи твору демонструє вміння Р. Іванчука детально відзеркалювати саму історичну епоху, створювати враження достовірності описуваних подій.

Література

- 1.Іванчук Р.І. Мальви; Орда: Романи / Харків: Фоліо, 2006.- 415 с.
- 2.Лихачов Д. Материалы дискуссии. Литературоведение и лингвостилистика / Д. Лихачов. – Киев, 1987. – С. 25.
- 3.Роман Іванчук написав новий роман // Експрес. – 2003. – 2–3 груд.- С. 8.

**СЕКЦІЯ
РОСІЙСЬКА ФІЛОЛОГІЯ ТА ПЕРЕКЛАД**

УДК 821.161.1.1-31 Гог(043)

Литичевская М.А.

**ОТРИЦАТЕЛЬНЫЕ АРХЕТИПЫ ДЕМОНИЧЕСКИХ ПЕРСОНАЖЕЙ В
СБОРНИКЕ Н.В.ГОГОЛЯ «ВЕЧЕРА НА ХУТОРЕ БЛИЗ ДИКАНЬКИ»**

Главная тема сборника «Вечера на хуторе близ Диканьки» – вторжение в жизнь людей демонических сил. В каждой из повестей присутствуют те или иные образы низшей мифологии, более того, как правило, они и являются главными действующими лицами и определяют ход развития повествования. У Н. Гоголя высшие силы открыто вмешиваются в сюжет и имеют как положительных, так и отрицательных представителей. Во всех случаях это образы, в которых персонифицировано ирреальное злое начало: черт или люди, вступившие с ним в преступный сговор.

Проблемой демонических персонажей в творчестве Н.В. Гоголя занимались Д.К. Зеленин, Л.В. Виноградова, Ю.В.Манн, Г.В.Александровский, М.М.Бахтин и др. Чтобы рассмотреть функционирование отрицательных архетипов демонических персонажей в системе народного календаря на примере повестей цикла, мы сопоставляли традиционные образы со структурой повестей.

Один из демонологических персонажей сборника – ведьма. Ее мы встречаем в «Вечере накануне Ивана Купала»: *«Перед ними показалась избушка, как говорится, на курних ножках»*, [1;78]; *«Глядь, вместо кошки старуха, с лицом, сморщившимся, как печеное яблоко, вся согнутая в дугу; нос с подбородком, словно щипцы, которыми щелкают орехи»* [1;78] – эти характеристики дают нам понять, что гоголевская ведьма соединяет в себе еще и черты Бабы-Яги. *«Ведьма топнула ногою: синее пламя выхватилось из земли; середина ее вся осветилась и стала как будто из хрусталя вылита; и все, что ни было под землю, сделалось видимо как на ладони. Червонцы, дорогие камни, в сундуках, в котлах, грудами были навалены под тем самым местом, где они стояли»*. Здесь она вступает в контакт с другим представителем нечистой силы, что свойственно ее характеристике и заключает своего рода сделку с чертом, ведь ей нужна кровь невинного ребенка, и она ее получает: *«Ведьма, вцепившись руками в обезглавленный труп, как волк, пила из него кровь...»* [1;79]. Несомненным ведьминским образом является также мачеха из «Майской ночи, или Утопленницы»: *«Румяна и бела собою была молодая жена; только так страшно взглянула на свою падчерицу, что та вскрикнула, ее увидевши; и хоть бы слово во весь день сказала суровая мачеха»* [1;113]. Гоголь не отходит от народных традиций, описывая ведьм в этих двух повестях, их образы совпадают с народными представлениями.

В повести «Вечер накануне Ивана Купала» главным персонажем был выбран черт Басаврюк: *«В этом-то хуторе показывался часто человек, или, лучше, дьявол в человеческом образе. Откуда он, зачем приходил, никто не знал. Гуляет, пьянствует и вдруг пропадет, как в воду, и слуху нет»* [1;250]. С фольклорными образами нечистой силы гоголевского персонажа роднит тема гульбы и пьянства, которые в народе связываются с «опасным» делом, мотив призрачности богатства, доставшегося от черта: *«Ге-ге-ге! да как горит! - заревел он, пересыпая на руку червонцы. - Ге-ге-ге! да как звенит! А ведь и дела только одного потребую за целую гору таких цацек»* [1; 263] – предлагает черт Петру в обмен на папоротник. Именно Басаврюк, постоянный обитатель шинка, наводит парубка на мысль пойти искать цветущее растение: *«Только же зацветет папоротник, хватай его и не оглядывайся, что бы тебе позади ни чудилось»*. Н.В. Гоголь подтверждает мысль, бытующую в народе, что связь с нечистой силой никогда не доводит до добра.

В образе черта писатель соединяет все самые зловещие черты подобных героев из известных ему традиций, создавая при этом персонаж, наводящий ужас на людей своим появлением. Басаврюкприобретает черты демонологических персонажей христианских легенд.

Таким образом, Н.В. Гоголю оказывается близок народный взгляд на происхождение и деятельность нечистой силы и на страницах сборника «Вечера на хуторе близ Диканьки»

встречаются такие отрицательные архетипы демонических персонажей, как ведьма и черт. Автор не отходит от народной традиции, изображая их.

Литература

1. Гоголь Н.В. Вечера на хуторе близ Диканьки. / Н.В. Гоголь; – М.: Государственное издательство художественной литературы, 1952.

УДК 821.161.1-1.09 Пуш(043)

Паниева Ю.С.

ТВОРЧЕСТВО А.С. ПУШКИНА В ОЦЕНКЕ РУССКИХ КРИТИКОВ XIX И XX ВЕКОВ

А.С. Пушкин – поэт внутреннего чувства души; Пафос Пушкина заключается в сфере самого искусства как искусства. Пушкина можно определить в качестве гениального предпсихолога, умеющего великолепно показать человека через его внешние проявления: поступки и речь. Так как интерес к поэзии «золотого века» не ослабевает даже в 21 веке, нам хотелось бы проследить, как меняется оценка творчества Пушкина на протяжении 19-20 веков в связи с изменением политического строя, общечеловеческих ценностей и литературного прогресса.

Для исследования мы опирались на критические работы И.В. Киреевского и В.Ф. Ходасевича.

Предметом нашего исследования являются критические работы 19-20 вв., посвященные творчеству А. С. Пушкина.

В 19 веке особого внимания удостоилась психологическая сторона творчества Пушкина. Киреевский уделяет внимание характеру поэзии Пушкина. Он говорит, что каждая из поэм отличается «особенностью» хода и образа изложения, а некоторые даже разнятся самим характером поэзии, отражают различное воззрение поэта на вещи. Критик выделяет три периода, резко отличающихся друг от друга. Первый период называют «периодом школы Итальянско-французской» в него заключена поэма «Руслан и Людмила». Здесь Пушкин является чисто творцом-поэтом. Киреевский обращает внимание на то, что та из поэм Пушкина, в которой мы менее всего встречаем сильные потрясения и глубину чувствований, есть одно из самых совершенных его произведений по соразмерности, по гармонии и полноте переходом, по богатству содержания, по стройности переходов, по непрерывности господствующего тона, и, наконец, по верности, разнообразию и оригинальности характеров.

«Кавказским пленником» начинается второй период под названием «Отголосок лиры Байрона». Пленник менее всех остальных поэм удовлетворяет справедливым требованиям искусства, но богаче всех силою и глубиной чувствований.

Третий период критик называет «периодом поэзии Русско-Пушкинской». Отличительными чертами периода можно назвать живописность, некую беспечность, особенную задумчивость, в ней что-то невыразимое, понятное лишь Русскому сердцу.

Подытоживая, Киреевский говорит, что Пушкин рожден для драматического рода, он лишком многосторонен и объективен, чтобы быть лириком. Пушкину досталось в удел еще при жизни наслаждаться любовью соотечественников, это нам открывает важное качество в характере его поэзии – «соответственность со своим временем». «Мало быть поэтом, чтобы быть народным; надобно еще быть воспитанным, так сказать, в средоточии жизни своего народа, разделять надежды своего отечества, его стремление, его утраты, - словом, жить его жизнью и выражать его невольно, выражая себя. Пусть случай такое счастье; но не также ли мало зависят от нас красота, ум, прозорливость, все те качества, которыми человек пленяет человека? И уже ли качества сии существеннее достоинства: отражать в себе жизнь своего народа?» [1]., - такими прекрасными словами завершает свой отзыв Киреевский о светочах русской поэзии.

Уже в 20 веке критики решают, что большинство психологических портретов героев произведений А.С. Пушкина автобиографичны. Какие-то Пушкин сам называл таковыми, какие-то хорошо завуалированы, но нам предстоит узнать за этой завесой образ Пушкина, отдельные ситуации и картины из его жизни. Все конкретные события из жизни Пушкина, отражаясь в большей или меньшей степени, так или иначе, вписаны в большинство и эпических творений. Критик с уверенностью говорит нам, что доза автобиографии находится в «Кавказском

«Пленнике», «Цыганах», «Евгении Онегине», «Каменном госте», «Скупом рыцаре» и так далее. «Пушкин автобиографичен насквозь. Автобиография проступает иногда в общей концепции пьесы, иногда - в частности, в мельчайших деталях» [2]. Во многих случаях автобиографический материал Пушкина тщательно замаскирован. Часто это делают для обострения «приема», еще чаще, для того, чтобы яснее увидеть истину, придав ей измененное обличье, новый оборот, нередко автобиография зашифрована ради сокрытия ее от глаз современников и пересудов.

На самом ли деле Пушкин такой психолог или просто показывает свою душу на бумаге, остается неизвестным. Возможно, черту под этим суждено подвести критиками 21 века.

Литература

1. Киреевский И.В. Нечто о характере поэзии Пушкина [Электронный ресурс] / И.В. Киреевский. Электрон. Текстовые дан. – Москва: Московский вестник, 1828. Режим доступа: http://www.odinblago.ru/kireevski_t2/1, свободный.

2. Ходасевич В.Ф. Статьи о Пушкине [Электронный ресурс] / В. Ф. Ходасевич. – Электрон. Текстовые дан. – Москва: Книжный Клуб Книговек, 2003. Режим доступа: <http://ouc.ru/khodasevich/stati-o-pyshkine.html>, свободный.

УДК 821.161.1-31 Гог(043)

Разговорова И.Э.

ТЕМА ИГРЫ В КОМЕДИИ Н.В.ГОГОЛЯ «ИГРОКИ»

К теме игры в литературе обращались многие писатели и философы. Знаменитый шедевр А. Пушкина «Пиковая дама» актуален и востребован и в наши дни. Ведь азарт, алчность, желание достичь своих целей любыми средствами неистребимы в человеке. Тема игры талантливо подхваченная и осмысленная Ф. Достоевским в повести «Игрок», разработана великим Пушкиным как судьбоносная фатальность, а ставшее афоризмом выражение "Тройка, семерка, туз" - символом судьбы, которую невозможно обмануть. Роман Стендаля "Красное и черное" - общепризнанный литературный шедевр девятнадцатого века. Огромная значимость игрового начала в человеческой жизни была отмечена в работах Платона, И. Канта, Э.-Т. Гофмана, Л. Толстого, Дж. Фаулза, Й. Хейзинги, А. Лосева, М. Бахтина, С. Носова и др. и все они приходили к выводу, что игра является естественной потребностью человека. Н.В. Гоголь также обращался к этой теме, только в его произведениях игра выходит за пределы карточной, что нас и заинтересовало.

Комедия «Игроки» была напечатана впервые в издании «Сочинения Николая Гоголя», 1842 г., том четвертый, в разделе «Драматические отрывки и отдельные сцены». Весь раздел датировался самим Гоголем периодом с 1832 по 1837 г. Окончательная обработка «Игроков» относится к 1842 г., но начата была пьеса несомненно раньше. Посылая ее Прокоповичу, Гоголь писал 29 августа 1842 г. из Германии: «Посылаемую ныне пьесу «Игроки» в силу собрал. Черновые листы так были уже давно и неразборчиво написаны, что дали мне работу страшную разбирать» Карты, карты, карты... Карточное безумие охватило всю Россию.

Карточное безумие становилось причиной разорений и самоубийств, и были рядовым явлением. «... Вся Россия должна застрелиться: всякий или проигрался, или намерен проиграться. Да если бы этого не было, так как же можно выиграть?», - говорит в пьесе Ихарев.[1,с.140]

Стоит также обратить внимание и на такой персонаж, как Аделаида Ивановна. Важно подчеркнуть, что «Аделаида Ивановна» - это не название (колоды карт).

Ихарев дорожит ей и относится как к чему-то священному.

«Вот она, заповедная колодишка - просто перл! Послужи-ка ты мне, душенька так, как послужила сестрица твоя, выиграй мне также восемьдесят тысяч, так я тебе приехавши в деревню, мраморный памятник поставлю..[1,явление 2,с.160]

Ихарев-игрок, который обманом, с помощью крапленых карт «обирает людей до нитки». Он одержим игрой. Игра в карты для Ихарева - своего рода болезнь. Он не представляет без игры своей жизни.

«В них нет ничего особенного, как мне кажется. А впрочем...Эх, хотелось бы мне их обчистить! Как подумаешь, сердце бьется». [1,явление 7, с.163]

Игра в «Игроках» идет двойная, а то и тройная. Тема игры как лжи обретает у Гоголя еще одно важное измерение. Вспомним диалог Утешительного и Швахнева по поводу «священных обязанностей».

«Утешительный. Не могу, не могу! Если дело коснется обязанностей или долга, я уж ничего не помню. Я обыкновенно вперед уж объявляю: господа, если будет о чем подобном толк, извините, увлекусь, право увлекусь. Точно хмель какой-то, а желчь так и кипит, так и кипит.

Швахнев. Ну, зарпортовался! Горяч необыкновенно: еще первые два слова можно понять из того, что он говорит, а уж дальше ничего не поймешь.

Утешительный. Не могу, не могу! Если дело коснется обязанностей или долга, я уж ничего не помню. Я обыкновенно вперед уж объявляю: господа, если будет о чем подобном толк, извините, увлекусь, право увлекусь. Точно хмель какой-то, а желчь так и кипит, так и кипит.

Ихарев (про себя). Ну, нет, приятель! Знаем мы тех людей, которые увлекаются и горячатся при слове обязанность. У тебя, может быть, и кипит желчь, да только не в этом случае. (Вслух). А что, господа, покамест спор о священных обязанностях, не засесть ли нам в банчик?» [1,явление 8,с.153].

В сущности диалог этот двойной, если не тройной глум. Во-первых, это подначивание предполагаемого карточного шулера (Ихарева) и попытка разговорить его и «войти к нему в доверенность», во-вторых, пародирование самих себя, а в-третьих, откровенная издевка всей «карточной России» над официальной идеологией СЛУЖЕНИЯ, которую старался внедрить в русское общество Николай. [3]

В комедии «Игроки» «азартная игра зависит в большей степени от случайности, чем от искусства играющих, причём размер ставок назначается произвольно и может быть изменяем игроками, а главный интерес направлен не на процесс игры, а на её исход. В данной пьесе Н.В. Гоголь дает две разновидности игры: карточная игра и обманная игра персонажей, которые раскрывают человеческие пороки и показывают, насколько люди зависимы от самой игры и обогащения. В конце пьесы автор констатирует полную потерю моральных ценностей, утрату бдительности, умения видеть насквозь, просчитывать ходы, когда гениальный шулер Ихарев остается у разбитого корыта.

Литература

1. Гоголь Н.В. Игроки./Н.В.Гоголь- М.,1959г, Т.4 – 159-197с.
2. Гуковский Г.А. Реализм Гоголя [Электронный ресурс] / Г.А.Гуковский. Электрон. Текстовые дан.–Москва,1959. Режим доступа: http://feb-web.ru/feb/classics/critics/gukovsky_g/grg/grg-001.htm, свободный.
3. Лотман Ю.М. «Пиковая дама» и тема карт и карточной игры в русской литературе начала XIX века [Электронный ресурс] / Ю.М. Лотман. Электрон. Текстовые дан.–Москва, 1992. Режим доступа: <http://feb-web.ru/feb/pushkin/critics/lot/lot-786-.htm>, свободный.
4. «Мир Гоголя» [Электронный ресурс] .Текстовые дан.–Москва, 2012. Режим доступа: <http://mir-gogolja.livejournal.com/26070.html>, свободный.

УДК 821.161.1-31(043)

Гогунская К.С.

ГЕНДЕРНЫЙ ВОПРОС В ИЗОБРАЖЕНИИ ЛЮБВИ В РОМАНЕ Л.Н.ТОЛСТОГО «АННА КАРЕНИНА»

Гендерным вопросом в творчестве Толстого занимались такие исследователи как: Набоков В.В., Реизов Б.Г, Шестаков В.П. и др.

Данная тема играет немаловажную роль в романе. Толстой показывает нам любовь как психологию личности. С точки зрения подхода к данной теме, можно сказать, что Толстой является практиком-реалистом, ведь он смотрит реалистично на любовь и показывает ее на жизненных примерах нескольких сюжетных линий.

Одной из главных сюжетных линий являются отношения Анны Карениной и Алексея Вронского.

Анна отдалась с головой этому всепоглощающему чувству и была абсолютно счастлива: *«Я несчастлива? – сказала она, приближаясь к нему (к Вронскому) и с восторженной улыбкой любви глядя на него - я – как голодный человек, которому дали есть. Может быть, ему холодно, и платье у него разорвано, и стыдно, но он не несчастлив. Я несчастлива? Нет, вот оно мое счастье...»* [11; с.213]. Каждый новый день открывал для Анны что-то новое в Алексее, ее чувства не угасали, и все свое время она готова была посвятить ему. *«Чем больше она узнавала Вронского, тем больше она любила его. Она любила его за его самого и за его любовь к ней. Полное обладание им было ей постоянно радостно. Близость его ей всегда была приятна. Во всем, что он говорил, думал и делал, она видела что-то особенно благородное и возвышенное. Ее восхищение перед ним часто пугало ее саму: она искала и не могла найти в нем ничего непрекрасного».* [12; с.34]

Вронский губит ради Анны свою придворную и военную карьеру и уходит из любимого полка. Но какой в этом смысл, если он не может ее понять, нравственно поддержать в ее страданиях, непрерывных сомнениях, тоске по оставшемуся с отцом сыну Сереже? (Отметим характерную толстовскую психологическую деталь: свою маленькую дочь от Вронского Анна не любит, перенося на нее свое постоянное недовольство ее нечутким отцом). Этому красивому и богатому, но не очень умному гвардейскому офицеру доступна лишь чувственная сторона любви и закрыт ее высокий нравственный смысл. *«И нравственно и физически она изменилась к худшему. Он смотрел на нее, как смотрит человек на сорванный им и завядший цветок, в котором он с трудом узнает красоту, за которую он сорвал и погубил его. И, несмотря на то, он чувствовал, что тогда, когда любовь его была сильнее, он мог, если бы сильно захотел, вырвать любовь из своего сердца, но теперь, когда, как в эту минуту ему казалось, что он не чувствовал любви к ней, он знал, что связь его с ней не может быть разорвана».* [11;с.397]

Разные взгляды на жизнь, разные принципы и отношения к семье и любви...Все это проявилось, когда было слишком поздно что-то изменить. «Убитая» морально женщина, которая когда-то отреклась от былой жизни, и охладевший мужчина, который дал надежду на светлое будущее и бесконечную любовь, не оправдав обещаний. Возможно, это недопонимание и стало разрушительным моментом и толчком к случившейся трагедии. И даже после смерти Анны, Вронский не может восстановить в голове образ той женщины, которая покорила его. Все события последнего времени, все сцены ревности, упреки и недоверие перечеркивают воспоминания первых дней. *«И он старался вспомнить ее такою, какою она была тогда, когда он в первый раз встретил ее тоже на станции, таинственной, прелестной, любящей, ищущей и дающей счастье, а не жестоко-мстительною, какою она вспоминалась ему в последнюю минуту. Он старался вспоминать лучшие минуты с нею, но эти минуты были навсегда отравлены. Он помнил ее только торжествующую, свершившуюся угрозу никому не нужного, но неизгладимого раскаяния».* [12]

В романе «Анна Каренина» Л.Н. Толстой не только раскрывает психологию чувств с мужской и женской точек зрения, изображает особенности семейных отношений. Его главная героиня одной из первых в русской литературе открыто выражает свое право на любовь. Женское счастье Карениной не удастся по разным причинам, но начало положено.

Литература

1. Толстой Л.Н. Собрание сочинений: в 12 т. / Л.Н.Толстой – М.: Правда, 1987. – Т.7. – 495 с.
2. Толстой Л.Н. Собрание сочинений: в 12 т. / Л.Н.Толстой – М.: Правда, 1987. – Т.8. – 510 с.

УДК 81'373

Бердникова З.П.,
Ефименко К.М.

ФУНКЦИОНИРОВАНИЕ ЗАИМСТВОВАННОЙ ЛЕКСИКИ В СОВРЕМЕННОМ РУССКОМ ЯЗЫКЕ (НА ПРИМЕРЕ ТЕКСТОВ СМИ)

Исследования процесса функционирования заимствованной лексики всегда вызывали интерес у многих лингвистов. Среди таких ученых следует отметить В.Г. Костомарова, Н.С.

Валгину, В.В. Виноградова, Д.Э. Розенталя, А.А. Брагину, М.А. Брейтер, Р.Н. Попова, Е.В. Розена и др.

На сегодняшний день приток заимствованной лексики в русский язык особенно увеличился. В первую очередь это связано с изменениями в сфере политической жизни, экономики, культуры и нравственной ориентации общества.

Современные средства массовой информации отражают основные социально-экономические процессы в обществе и процессы преобразований в языке. Любое явление или событие в том или ином виде находит отражение на страницах газет и журналов, на экранах телевизоров, в новостных лентах Интернет-порталов. При этом нужно отметить, что влияние СМИ на развитие языка весьма значительно. Те или иные словообразования, привнесённые в язык средствами массовой информации, прочно входят в нашу речь, укореняются в ней.

Употребление заимствованной лексики может в определенной степени внести в СМИ некоторую долю экспрессивности, усилив, таким образом, интерес читательской аудитории к информации. Речевая выразительность реализуется в стилевом «эффекте новизны», в стремлении к необычности, свежести употребляемых лексических единиц, а также в стремлении избегать повторений одних и тех же слов, оборотов, конструкций в пределах небольшого контекста, в широком применении средств словесной образности. В связи с этим следует отметить, что заимствования – неологизмы и различного рода образования с ними представляют экспрессивные модели, которые являются более яркими на фоне нейтральных, стандартных слов и выражений.

Однако слишком большой приток иноязычной лексики в русский язык, и особенно в тексты СМИ, ставит вопрос о целесообразности иноязычных заимствований, при этом нужно учитывать тот факт, что с заимствованными словами иногда происходит процесс искажения их значений.

Кроме семантического наполнения заимствованных языковых единиц научный интерес вызывает выявление их функциональных особенностей, например, в газетных текстах.

Проблемы исследования заимствований усложняются не до конца решенными базовыми вопросами, например, определением самого понятия «заимствование», описанием стилистических особенностей СМИ и т. п. На их основе может быть рассмотрено такое коммуникативное качество речи, как уместность употребления языковых единиц, и соответственно выявлены особенности функционирования заимствованной лексики в текстах СМИ.

Среди значительного количества определений понятия «заимствование» наиболее содержательным и полным представляется определение, данное в лингвистическом энциклопедическом словаре В.Н. Ярцевой. В нем термин «заимствование» определяется как «элемент чужого языка, перенесенный из одного языка в другой в результате контактов языковых, а также сам процесс перехода элементов одного языка в другой. Обычно заимствуются слова и реже синтаксические и фразеологические обороты. Заимствования приспособляются к системе заимствующего языка и зачастую настолько им усваиваются, что иноязычное происхождение таких слов не ощущается носителями этого языка и обнаруживается лишь с помощью этимологического анализа» [1].

Следует выделить такие причины иноязычных заимствований:

1) в общественной жизни появляются новые реалии, новые предметы, новые понятия (маркетинг, паблисити, брэнд);

2) появление новых слов, обозначающих явления, которые и ранее присутствовали в жизни общества, но не имели соответствующего обозначения. Обычно их существование умалчивалось (мафия, рэкет);

3) появление нового слова обозначающего то, что прежде называлось при помощи словосочетания (рейтинг – положение фирмы, политического деятеля, передачи в списке себе подобных; имидж – образ «себя», который создает тележурналист, политический деятель, фотомодель и др.);

4) изменение социальной роли предмета (офис – контора, служебное помещение, сбербанк – прежде сберкасса);

5) заимствование новых слов обусловлено влиянием иностранной культуры, диктуется модой на иностранные слова (пейджер, шузы, фейс) [2].

Нами были зафиксированы следующие заимствования в текстах современных газет:

– *олигарх* (от гр. oligarchia – власть немногих), знакомое нам по учебникам истории древнего мира (ср. Спартанский олигархический союз) и произведениям классиков марксизма-ленинизма (ср. финансовая олигархия), а сегодня так называют крупных отечественных капиталистов, имеющих большое личное влияние на политический процесс. Например: *«Российский олигарх за 60 рублей купил лондонский таблоид...»*;

– *допинг, софтбол, бейсбол* – выполняют номинативную функцию для обозначения современных спортивных реалий. Например: *«Во время своего первого срока, Рогге много внимания уделял борьбе с допингом, организовал первые молодежные Олимпийские игры, а также пролоббировал снятие софтбола и бейсбола из олимпийской программы...»*;

– *киберспорт* – спортивные соревнования по компьютерным видеоиграм. Например: *«Конкурсные задачи нового вида киберспорта – соревнования «Кто быстрее найдет в Интернете» – завершились на этой неделе»*. [3]

Таким образом, функционально-стилистическая роль иноязычных заимствованных слов весьма разнообразна. Они не только выполняют основную номинативную функцию, но и придают журналистскому тексту образность и оттенок ироничности.

Современные СМИ отражают основные социально-экономические процессы в обществе и процессы преобразований в языке. Задачей газетно-публицистического стиля является информирование читателя и воздействие на него, причем последнего журналисты достигают путем использования заимствованных англоязычных слов в своих статьях. Заимствованная лексика способствует расширению и обогащению словарного запаса русского языка.

Уместность вкрапления заимствований в русские тексты разных стилей, в том числе в газетно-публицистический стиль, должна быть каждый раз тщательно продумана, так как злоупотребление иноязычной лексикой приводит к тому, что даже тексты, рассчитанные на широкий круг читателей или слушателей, могут стать частично непонятными и не достигнут поставленной цели.

Литература

1. Лингвистический энциклопедический словарь / Гл. ред. В.Н. Ярцева [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://tapemark.narod.ru/les/>

2. Брейтер М.А. Англицизмы в русском языке: история и перспективы: учебное пособие / М.А. Брейтер. – Владивосток: Диалог, 1997. – 275 с.

3. Газета «Комсомольская правда» № 53 от 17.01.2009; № 67 от 23.03.2009; № 77 от 15.11.2009.

УДК 81.371

Рожченко А.В.,
Гнибеда Т.С.

СЕМАНТИКО-КОННОТАТИВНЫЙ ОБЪЕМ ОРНИТОНИМОВ РУССКОГО И УКРАИНСКОГО ЯЗЫКОВ

Язык, как один из основных признаков нации, выражает культуру народа, который на нём говорит. Описание языка как средства отражения национальной ментальности – весьма актуальное направление современного языкознания. В этом аспекте лексические единицы, номинирующие представителей фауны, представляют особый интерес.

Целью исследования является изучение тематической группы «Орнитонимы», как воплощение национально-культурных особенностей мышления народа.

Указанной целью определяются конкретные задачи – рассмотреть семантику орнитонимов русского и украинского языков в их системных связях, отношениях и описать национально-культурную специфику орнитонимов, отображенную в фразеологии языка, выявив и проанализировав их коннотативное значение.

Система орнитонимов русского языка явилась объектом изучения М. М. Гинатуллина, Л. Ф. Моисеевой, Н. Б. Нероновой. Важные для познания русского национального языка и

русской культуры исследования названий птиц в русских говорах провели Г. М. Левина и Е. В. Лысова. Тщательный анализ украинских орнитонимов осуществила А. И. Богущая.

Современная лингвистика уделяет много внимания проблеме скрытых и дополнительных значений. Дополнительные элементы значения в лингвистике связываются с понятием коннотации, неотъемлемым компонентом семантической структуры слова.

Коннотация – эмоциональная, оценочная или стилистическая окраска узуального или окказионального характера; это любой компонент, который дополняет денотативное, а также грамматическое содержание языковой единицы, придаёт ей экспрессивную функцию и отображает культурные традиции общества.

Наиболее употребительными наименованиями в русской паремиологии являются орнитонимы *курица, ворона, гусь, воробей, сокол, сорока, кукушка, орел, лебедь*, в украинской – *голуб (-ка), зозуля, гуси, лебеді, орел, сокіл, ластівка, горлиця, жайворонки, чижик, журавлі, кулик, ворон, грачі, крук, чайка, сорока, рябець, пугач* и др.

Лексема *лебедь* и ее производные являются своеобразным критерием оценки человеческих качеств: как физических, так и моральных. Это такие черты как: преданность (*Около высохшего озера не бывает лебедей, около непостоянного человека не бывает друзей*), доброта, красота (*Лебедь – красавица*), благородство, совершенство, чистота.

В украинской языковой картине мира данный орнитоним имеет еще одно коннотативное значение:

Лебедь – это символ тоскующей девушки. (*Лебедина, лебедина, да на дівчину походила*).

Журавль – это один из народных украинских символов семейного благополучия, счастья в доме, супружеской верности. Это также символ возвращения домой с дальних краев, их курлыканье – символ тоски (*Журавли за море літають, а все одно: курли*) - в русском сознании отсутствует такое коннотативное значение данного орнитонима.

Палитра языковой картины мира обогащается за счет возникающих в контексте и окказионально проявляющихся периферийных коннотаций. Именно они наиболее тонко отражают национальный «миф о действительности». Закрепляясь в узусе, метафорические переосмысления, сопровождаемые коннотативными нюансами, перерастают в национально-культурные символы и преобразуются из потенциала речи в факт языка.

Таким образом, изучая семантику орнитонимов, не следует отбрасывать ее коннотативное значение, поскольку коннотация характеризует субъективную сторону человеческого восприятия действительности, это активный источник расширения выразительных возможностей словарного состава языка.

Две национальные культуры никогда не совпадают полностью. Русская и украинская культуры, хотя и являются родственными, все же языковые картины мира в них отличаются. Изучение такого языкового явления как коннотация дает возможность найти ответы на вопросы не только лингвистического, но и социокультурного, психологического и общепhilosophического характера.

Литература

1. Арутюнова Н. Д. Истина: фон и коннотация / Н. Д. Арутюнова. – М.: Наука, 1991. – 204 с.
2. Верещагин Е. М., Костомаров В. Г. Лингвострановедческая теория слова / Е. М. Верещагин. – М., 1980. – 320 с.
3. Даль В. И. Толковый словарь великорусского языка: Т. 1-4 / В. И. Даль. – М.: Русский язык, 1978 – 1980.
4. Маслова В. А. Лингвокультурология: Учеб. пособие для студ. высш. учебн. заведений / В. А. Маслова. – М.: Академия, 2004. — 208 с
5. Телия В. Н. Коннотативный аспект семантики номинативных единиц / В. Н. Телия. – М., 1986. – 143 с.

ВЕРБАЛИЗАЦИЯ КЛЮЧЕВЫХ КОНЦЕПТОВ РУССКОЙ ЯЗЫКОВОЙ КАРТИНЫ МИРА В НАРОДНЫХ ПОСЛОВИЦАХ И ПОГОВОРКАХ

В последнее время понятие концепта активно вошло в научный обиход. Концепт является единицей описания картины мира - ментальной единицей, содержащей языковые и культурные знания, представления, оценки. В когнитивной науке концепт рассматривается как ментальная единица, которая постоянно переживает изменения: в его сферу могут входить все новые фоновые концепты, может меняться стандартный набор ситуации, и еще более подвижным является одиночный компонент в содержании. Концепт реализуется в словесном знаке и в языке в целом. В таком случае ядро концепта составляет совокупная языковая и речевая семантика слов.

Наличие концептов в языке любого народа привлекает внимание, потому что данные исследования могут помочь в изучении культуры самого народа и его истории.

Объектом исследования являются ключевые концепты русской языковой картины мира.

Предмет исследования - способы вербализации ключевых концептов русской языковой картины мира, реализованные в пословицах и поговорках.

Цель исследования - изучить способы вербализации базовых концептов русской языковой картины мира в пословицах и поговорках.

Для достижения цели необходимо решить следующие задачи: рассмотреть концепт как базовое понятие когнитивной лингвистики, выявить ключевые концепты русской языковой картины мира, проанализировать способы их вербализации.

Концепт - это содержательная сторона словесного знака, за которой стоит понятие (т. е. идея, фиксирующая существенные «умопостижимые» свойства реалий и явлений, а также отношения между ними), принадлежащее умственной, духовной или жизненно важной материальной сфере существования человека, выработанное и закрепленное общественным опытом народа, имеющее в его жизни исторические корни.[1]

Этот термин до сих пор не имеет единого определения, хотя он прочно утвердился в современной лингвистике. Лингвистический подход к определению концепта представлен в исследованиях С.А. Аскольдова, Д.С. Лихачева, В.В. Колесова, В.Н. Телия.

В современном языкознании картиной мира называют целостный глобальный образ мира, репрезентирующий существенные свойства мира в понимании её носителей и являющийся результатом всей духовной активности человека. (В.Н. Телия, Е.С. Кубрякова, Н. Д. Арутюнова, А. Вежицкая, Ю.С. Степанов).

«Картина мира» является одним из основных понятий, выражающих специфику отношений человека с окружающим его миром, исходным глобальным образом мира, лежащим в основе мировидения человека и являющимся результатом всей его духовной активности.[2]

Ключевые для русской языковой картины мира (концепты) заключены в таких словах как душа, судьба, труд, счастье, разлука, справедливость. Такие слова являются лингвоспецифичными в том смысле, что для них трудно найти лексические аналоги в других языках.

Пословицы и поговорки заключают в себе свод народной опытной премудрости, имеет смысл проанализировать весь этот свод с точки зрения содержащейся в нём информации, или, по крайней мере, выявить главные его составляющие и рассмотреть основные отражённые в нём концепты.

Рассмотрим вербализацию концепта "душа". В русском языке можно выделить несколько основных образных воплощений этого концепта: 1. Душа как вместилище, сосуд - она может быть пустой (опустошенной) или полной (заполненной); кроме этого, душа может быть тайником, хранилищем, сокровищницей. Сюда же относится представление о невозможности увидеть душу и ее содержимое, о непроницаемости ее для чужого взгляда. 2. Душа как ткань, полотно или завеса. 3 Душа со свойствами физического тела, как некий орган и т.д.

Противопоставление души и тела часто происходит как противопоставление земных благ и духовных. Причем и здесь акцент делается на тленности и вечности, несовместимости телесного, противоположного духовному: "Что телу любо, то душе грубо", "У кого деньги вижу - души не слышу", "Деньги, что камень: тяжело на душу ложатся", "Хоть мошна пуста, да душа чиста", "Живота (т.е. богатства) не копи, а душу не мори!". Сюда же примыкают пословицы, говорящие о несовместимости богатства и безгрешной души: "Пусти душу в ад, будешь богат".

Независимость души от дефектов физического тела подчеркивается пословицами, где акцент ставится на красоте и чистоте души, а не тела: "Рожа крива, да душа пряма", "Плоха рожа, да душа пригожа", "Личиком беленок, а душой черненок", "Плоть немощна, а душа грешна. Плоть грешна, да душа хороша".

Концепт "душа" в русской языковой картине мира играет очень важную роль. Душа - важнейший элемент человеческой сущности, без нее невозможен человек.

В "Толковом словаре русского языка" В. Даля читаем: "Совесь - нравственное сознание, нравственное чутье или чувство в человеке; внутреннее сознание добра и зла; тайник души, в котором отзывается одобрение или осуждение каждого поступка; способность распознавать качество поступка; чувство, побуждающее к истине и добру, отвращающее от лжи и зла; невольная любовь к добру и к истине".

Совесь в народном понимании - основополагающее в человеческом характере. Совесь, стыд, честь - вместе взятые понятия, они определяют линию поведения человека: "*В ком стыд, в том и совесь*", "*За совесь да за честь - хоть голову снести*".

Таким образом, народное сознание глубоко уверовало: совесь - основополагающее в человеческой душе. Нет совести - нет человека: "*Глаза - мера, душа - вера, совесь - порука*".

Ценность пословиц о совести, причина их большой популярности в народе, прежде всего, объясняется их глубоким содержанием, мудростью выраженных в них идей.

В ходе работы мы выявили и обозначили ключевые концепты русской языковой картины мира в пословицах и поговорках, так как именно они несут в себе культурный опыт народа. Правильное и уместное использование пословиц и поговорок придает речи неповторимое своеобразие и особую выразительность. "Ключевые слова" - это слова, особенно важные и показательные для отдельно взятой культуры. Действительно, в русской культуре особенно важную роль играют такие русские слова как судьба, душа, тоска, и то представление, которое они дают о культуре, поистине неоценимо.

Литература

1. Демьянков В.З. Понятие и концепт в художественной литературе и в научном языке / Вопросы филологии./В.З.Демьянков. - М.: 2001. - № 1. - С.35-47.
2. Постовалова В.И. Картина мира в жизнедеятельности человека / Роль человеческого фактора в языке. Язык и картина мира / Ответственный редактор Б.А. Серебренников. - М., 1998. - С. 16-21.
3. Пословицы и поговорки русского народа (из сборника В.И. Даля). М., 1987.

УДК 811:161.1"37

Николаенко К.И.

ЭКСПРЕССИВНЫЕ ЯЗЫКОВЫЕ СРЕДСТВА ВЫРАЖЕНИЯ В ТВОРЧЕСТВЕ В.С. ВЫСОЦКОГО

Поэтическое творчество В.С. Высоцкого многотомно и многообразно. Проблемы человеческих отношений поэт передает посредством реалистических и символических образов, помещая их в реальные, мифологические и сказочные ситуации. Затрагивая темы человеческих отношений, социальной, национальной и политической организации советского общества и места человека в нем, В.С. Высоцкий обращается к разным символам, использует в своем творчестве достаточное количество средств экспрессивной выразительности.

В свою очередь проблема экспрессивности как языкового явления всегда находилась в центре внимания многих лингвистов. Среди таких следует выделить И.В. Арнольд, В.И. Кодухова, Н.М.Вакурова, Д.С. Писарева, В.А. Маслову, А.И. Новикова, Н.П. Пешкову, В.П. Москвина. Проблема экспрессивности связана с выражением субъективного отношения говорящего к предмету речи. В лингвистике, начиная со второй половины двадцатого века и по

сегодняшний день, существует интерес к эмоциональной сфере личности, к проблеме воздействующей силы слова, к возможности изучения личностных качеств человека по его речевой деятельности. В современной науке текст как носитель информации признается в различных его видах мощным инструментом воздействия на сознание человека.

Цель исследования - анализ средств экспрессивной выразительности в творчестве В.С. Высоцкого.

Основные задания состоят в уточнении категории экспрессивности, анализе и классификации наиболее распространенных средств языковой экспрессивности в произведениях В.С. Высоцкого.

Концепция экспрессивности текста сложилась под влиянием идей В.А. Масловой, А.И. Новикова, Н.П. Пешковой. Экспрессивность понимается как «любое усиление содержания текста, выделение и акцентирование информации, которую он передает, осуществляемое самыми разнообразными способами и средствами. К средствам экспрессивной выразительности относятся так называемые словесные фигуры и фигуры мысли, которые в свою очередь делятся на тропы и амплификации». [1]

В творчестве В.С. Высоцкого средства экспрессивной выразительности представлены довольно широко. Собранный и проанализированный материал был классифицирован таким образом:

- 1) тропы: слова и словосочетания в переносном смысле (метафора, олицетворение, метонимия, антифразис, гипербола и литота);
- 2) семантические фигуры речи: сравнение, перифраза и аллегория;
- 3) фразеологизмы;
- 4) лексика ограниченной сферы употребления: окказионализмы, жаргонизмы и арго.

Следует отметить, что в исследуемых поэтических произведениях наиболее часто использовались такие экспрессивные средства как:

- 1) Метафора:

*Рты подъездов, уши арок и глаза оконных рам
Со светящимися лампами-зрачками...
Все дневные пассажиры, все мои клиенты - там,-
Все, кто ездит на такси, а, значит - с нами.*

- 2) Гипербола:

*И я клянусь — последний буду гад! —
Не ври, не пей — и я прощу измену!
И подарю тебе Большой театр
И Малую спортивную арену!*

- 3) Сравнение:

*Я уверовал в это,
Как загнанный зверь,
Но не злобные ветры
Нужны мне теперь.
Мои мачты – как дряблые руки,
Паруса – словно груди старухи.*

4) Фразеологизмы. В данном случае происходит наполнение фразеологизма другим, нефразеологическим содержанием:

*Мы кое в чем поднаторели - мы тарелки бьем весь год,
Мы на них уже собаку съели, если повар нам не врет.
А медикаментов груды - мы в унитазах, кто не дурак,
Вот это жизнь! И вдруг Бермуды. Вот те раз, нельзя же так!*

- 5) Арго (на примере стихотворения «Красное, зеленое, желтое, лиловое»):

*Красное, зеленое, желтое, лиловое,
Самое красивое - на твои бока,
А если что дешевое - то новое, фартовое,-
А ты мне только водку, ну и режсе - коньяка.*

Здесь арготизм «фартовое» употреблён в значении «хорошее».

б) Окказионализмы (на примере стихотворения «Марш Антиподов»):

*Мы - антиподы, мы здесь живем!
У нас тут анти-анти-антиординаты.
Стоим на пятках твердо мы и на своем,-
Кто не на пятках, те - антипяты!*

7) Жаргонизмы:

*Глотал упреки и зевал от скуки,
Что оторвался от народа - знал,-
Но "оторвался" - это по науке,
А по жаргону это – «убежал».*

Наиболее редко встречаемыми в употреблении были выделены такие средства выражения экспрессивности, как литота, антифразис, перифраза, метонимия. Например, перифраза:

*И врачи, и санитары, и светила все смутились,
Заоконное светило закатилось за спиной,
И очки на цепочке как бы влагою покрылись,
У отца желтухи щечки вдруг покрылись белизной.*

Язык исследуемой нами поэзии является экспрессивным, так как в ходе работы были обнаружены практически все известные средства выражения экспрессивности. Всего было выявлено 10 различных экспрессивных средств.

Активное использование данных языковых средств способствовало увеличению емкости образного контекста. Об этом свидетельствует разнообразие приемов введения экспрессивности в текст. Экспрессивная лексика в произведениях поэта участвует в создании психологического портрета персонажа, его качеств, способствует созданию как отрицательного, так и положительного образа. Благодаря тому, что язык творчества В.С. Высоцкого является экспрессивным, автор имеет мощный инструмент воздействия на сознание человека и выражения субъективного отношения к предмету речи.

Литература

1. Акимова Г.Н. Экспрессивные свойства синтаксических структур / Г.Н. Акимова // Предложение и текст: семантика, прагматика и синтаксис. – Л.: Изд-во Ленинградского ун-та, 1988. – 120 с.

2. Арнольд И.В. Интерпретация художественного текста: типы выдвижения и проблемы экспрессивности / И.В. Арнольд // Экспрессивные средства английского языка. – Ленинград, 1975. – 100 с.

3. Долгушев В.Г. Нам бермудорно на сердце. (Средства сознания комического в поэзии В. Высоцкого) / В.Г. Долгушев. – М.: Рус. речь, 2001, № 1

4. Маслова В.А. Лингвистический анализ экспрессивности художественного текста: Учебное пособие / В.А. Маслова. – Минск: Высшая школа, 1997. – 156 с.

УДК 8=03(08)

Смирнова Е.Б.,

Чумаченко Е.Д.

ПРОБЛЕМА АДЕКВАТНОГО ПЕРЕВОДА ТЕКСТОВ РУССКОЯЗЫЧНЫХ ФИЛЬМОВ НА УКРАИНСКИЙ ЯЗЫК

Исследователи, занимающиеся проблемой перевода текстов кинофильмов, среди которых В. П. Гайдук, Ю. Л. Оболенская, К. Райс, В. Е. Горшкова, и другие, доказывают, что фильм должен восприниматься носителями языка и культуры перевода именно на языке оригинала. При этом, чтобы понимать смысл всего сказанного на экране, адресат должен читать субтитры на языке перевода, поскольку только таким образом он сможет «насладиться» истинной игрой актеров.

Выполняя перевод кинофильма, переводчик должен придерживаться определенных критериев, благодаря чему можно достигнуть полноценного (эквивалентного и адекватного) перевода.

Во-первых, переводчик должен придерживаться критериев художественного перевода, во-вторых, учитывать диалогичность речи художественного фильма, и, в-третьих, не забывать об

экспрессивной окрашенности лексики данных диалогов.

Основное, что не следует забывать переводчику, занимающемуся переводом фильма с субтитрами, что данный вид перевода обусловлен во многом специфическими психологическими, техническими и эстетическими аспектами восприятия видеоряда фильма наряду с необходимостью одновременного прочтения текста субтитра.

Зачастую переводчику субтитров приходится прибегать к компрессии, кроме того, «укладка» перевода в субтитры совершается в 2 этапа: из высказывания удаляются все избыточные элементы, для высказывания подбираются наиболее емкие формы выражения, не противоречащие грамматическому оформлению и стилю реплик кинодиалога.

На первом этапе есть опасность впасть в крайность: при чрезмерной компрессии высказывания создается впечатление возможности передачи значительного объема информации несколькими словами, что напоминает некое подобие телеграфного стиля или разговора на платформе накануне отправления поезда.

Обратимся к примерам.

Текст оригинала:

«– Ну, что, контакт? – Ага, контакт. – А я думал, что обо мне забыли. Много тут у вас чужих людей? Пришельцев сверху? – Некогда с ними разбираться, некогда».

Текст перевода:

«– Контакт? – Так. – Думав, про мене забули. Багато у вас чужинців? – Ніколи з ними розбиратися».

Разумеется, компрессия должна быть умеренной, и не просто передавать саму суть высказываний, а максимально близко соответствовать оригинальному тексту. Поскольку задача переводчика – не просто сжать оригинальный текст, а удалить из него действительно избыточные, затрудняющие восприятие текста элементы.

Так, вполне приемлемой считаем компрессию в следующих субтитрах:

Текст оригинала:

« – Ничего особенного, Ваше Превосходительство! Странник забрал весь департамент информации Дикаря, которого недавно поймали на южной границе. – Дикаря? А зачем ему Дикарь?»

Текст перевода:

« – Нічого важливого. Мандрівник забрав всю інформацію про Дикуну, якого нещодавно піймали на південному кордоні. – А навіщо йому Дикун?»

Сопоставительный анализ текста кинодиалога, произносимого актерами, и субтитров, приводимых в нижней части экрана, позволяет констатировать определенные расхождения. В частности, к ним относятся расхождения, обусловленные системными особенностями русского и украинского языков.

В тексте субтитров, как показал анализ, как правило, отсутствует такой ряд лингвистических элементов, как междометия, иногда – обращения ритуальные формы вежливости, и т. д. В первую очередь это касается междометий. На самом деле, в тексте субтитров в междометиях нет необходимости, поскольку их отсутствие компенсируется игрой актеров на экране.

Текст оригинала:

«– Давай, давай еще! Давай, я сказал! Давай! Давай!»

В тексте перевода видим отсутствие повторов:

Текст перевода:

«– Давай ще, я сказав!»

Текст оригинала:

«– Поезжайте и привезите его, сейчас же. Успеете? – Да, Странник, успею. – Возьмите мой жетон, на всякий случай».

В тексте перевода видим пропуск обращения и пропуск повторяющегося слова.

Текст перевода:

«– Їдьте та привезіть його, зараз же. Встигнете? – Так. – Візьміть мій жетон, про всяк випадок».

Текст оригинала:

«– Эй, Рада, посмотри скорее!»

Текст перевода:

«– Радо, подивися скоріше!»

В тексте перевода видим пропуск междометия «Эй».

Ответственность за качество переведенного фильма полностью лежит на переводчице и во многом зависит от его профессионализма, опыта, принимаемых им решений. Поэтому, переводчице, при выполнении своей работы, следует проявлять усидчивость, настойчивость, любознательность и креативность, а также обладать интуицией.

В случае совпадения культурных матриц, дословный перевод может быть лучшим решением. Истина всё же где-то посередине и никогда не стоит впадать в крайности. Необходимо помнить, что каждый случай перевода индивидуален и не может быть одного устоявшегося алгоритма работы – нужно каждый раз искать наиболее оптимальное сочетание.

Наибольшую трудность для переводчика обычно представляет принятие решения о важности – второстепенности информации, содержащейся в исходно звучащем тексте. В первую очередь, упразднению подлежат фактические элементы разговора, обращения, ритуальные формы вежливости, всевозможные повторы.

Нельзя не упомянуть такой вид перевода фильмов, как субтитры. Основными способами перевода фильма с субтитрами является возможное упразднение (пропуск) избыточных элементов благодаря опоре на видеоряд. Хотя при этом переводчик не должен забывать о том, что можно чрезмерно увлечься устранением избыточной информации и получить в итоге т.н. «телеграфный» язык.

Язык фильмов отличается, прежде всего, художественностью, именно поэтому к нему предъявляются точно такие же требования, как и к обычному художественному тексту. При этом текст кинофильма, в основном, состоит из диалогов персонажей, и при переводе нельзя не учитывать диалогичность разговорной речи, потому как именно таковой она и является. При этом зачастую такая речь будет отличаться еще наличием эмоционально-экспрессивной окраски. Все данные факторы переводчик обязан учитывать при переводе текста кинофильма.

Литература

1. Бабенко Л. Г. Лингвистический анализ художественного текста. Теория и практика: Учебник; Практикум / Л. Г. Бабенко, Ю. В. Казарин. – 3-е изд., испр. – М.: Флинта: Наука, 2005. – 496 с.

2. Бархударов Л. С. Язык и перевод/ Л. С. Бархударов. – М.: Международные отношения, 1975. – 190 с.

3. Горшкова В. Е. Особенности перевода фильмов с субтитрами / В. Е. Горшкова // Вестник сибирского государственного аэрокосмического университета им. академика М. Ф. Решетнева. Сер. Филология. – 2006. – № 3. – С. 141 – 144

4. Горшкова В. Е. Техника перевода в кино: дублирование / В. Е. Горшкова // Вестник Иркутского государственного университета. Вопросы теории и практики перевода. Серия «Лингвистика». – 2005. – № 7. – С. 30 – 43

5. Латышев Л. К. Курс перевода: Эквивалентность перевода и способы ее достижения / Л. К. Латышев. – М.: Международные отношения, 1981. – 248 с.

6. Швейцер А. Д. К проблеме лингвистического изучения процесса перевода/ А. Д. Швейцер // Вопросы языкознания. – М., 1970. – № 4. – 216 с.

УДК 811

Орлова Л.В.

СЛЕНГИЗМЫ КАК ЕДИНИЦЫ ЯЗЫКА

Сленг (англ. slang) – набор особых слов или новых значений уже существующих слов, употребляемых в различных группах людей (профессиональных, общественных, возрастных и т. д.).

В английской лексикографии термин «сленг» получил широкое распространение приблизительно в начале XIX века. Этимология этого слова представляется спорной. На изучение сленга повлияла англоязычная культура.

Об объеме самого концепта «сленг» говорят появившиеся позже его описательные определения вроде «нецензурная разговорная речь» или поэтические «дифирамбные» описания сленга как «монетного двора языка» (Д. Голсуорси); или «сленг – это язык, который закатывает рукава, плюет на ладони и приступает к работе» К. Сэндберг).

Дж. Б. Гриноу и Дж. Л. Киттридж охарактеризовали сленг следующим образом: «сленг – язык-бродяга, который слоняется в окрестностях литературной речи и постоянно старается пробить себе дорогу в самое изысканное общество».

Хомяков В.А. в одной из своих книг указал, что впервые термин сленг со значением «язык низкого вульгарного типа» был использован в 1756 году; с 1802 года этот термин понимают как «жаргон определенного класса или периода», а с 1818 года под сленгом стали понимать «язык высокого разговорного типа, низшего за уровень стандартного просвещенного языка, с новых слов, или слов, которые употреблены в определенном смысле» [4].

Проблемой изучения сленга занимались такие ученые: Е. Партридж, С.Б. Флекснер, В. Фриман, М.М. Маковский, А. Баррере, Ч. Леланд, И.Р. Гальперин, В. Дж. Бурк, В.А. Хомяков, И.В. Арнольд, Т.А. Соловьева и др.

Е. Картридж, в частности, указывает, что приблизительно со второй половины прошлого столетия термин сленг стал общепринятым значением для разговорного языка, тогда как до 1850 года этим термином называли все разновидности «вульгарной речи».

Отечественный исследователь И.В. Арнольд указывает, что сленг включает лишь разговорные слова и выражения с грубоватым или шутливым эмоциональным окрасом (непринятым) в литературном языке [2, 65].

И.Р. Гальперин предлагает понимать под сленгом тот пласт лексики и фразеологии, который проявляется в сфере живого разговорного языка в качестве разговорных неологизмов, которые легко переходят в слой общепринятой разговорной литературной лексики [1, 21].

В.О. Чеховский называет сленг «языковой игрой, которая помогает личности заявить о себе в собственном микросоциуме и вместе с тем отделиться вместе с ним от остального общества».

На наш взгляд, наиболее удачным является определение, которое было дано в начале работы, поскольку оно отображает как профессиональный сленг и сленг групп по интересам, который не является негативным явлением, и сленг деклассированных элементов, который, проникая в речь людей, не принадлежащих к этой группе, засоряет речь.

Понятие «сленг» смешивается с такими понятиями как «диалектизм», «жаргонизм», «вульгаризм», «разговорная речь», «просторечие».

Однако следует различать сленг и просторечные выражения. Сленг – это не вредное образование языка, которое вульгаризирует устный язык, а органическая и в некоторой мере необходимая часть этой системы. Его могут использовать в своей речи и образованные люди, представители определённой возрастной или профессиональной группы. Часто этим как раз и подчёркивается принадлежность к определённой группе людей. Просторечные (большей частью грубые) выражения отличают людей низкого образовательного уровня. В обычной речи эти слова используются для усиления эмоциональной окраски высказывания.

Можно выделить такие виды сленга:

- 1) профессиональный;
- 2) групповой (корпоративный), в который также можно включить и молодежный;
- 3) условный (тайный);
- 4) сленг деклассированных элементов.

Надо сказать, что выделить ту или иную разновидность сленга в чистом виде чрезвычайно сложно, а подчас и просто невозможно. Слова одной социальной группы легко заимствуются другой группой. Слово «тусовка», например, употребляется в печати как типично молодежное, в то время как на самом деле своему происхождению оно обязано уголовной среде и обозначает «собрание воров».

Функции сленга:

- 1) функция идентификации
- 2) коммуникативная функция
- 3) эмоционально-экспрессивная функция
- 4) оценочная функция

5) манипулятивна функція

б) «творческа» функція

Таким образом, сленг используется с целью сделать язык той или иной социальной группы непонятным для непосвященного. Для сленга характерно искажение существующих слов языка, многочисленные заимствования, внешний облик которых нередко модифицируется таким образом, что они ничем не отличаются от остальных лексем данного языка. Сленг быстрее других языковых пластов отражает тенденцию «сжатости» в слове. Язык существует в постоянном коммуникативном движении. Благодаря этому язык выполняет одну из своих основных функций – быть средством общения, адекватно обслуживать потребности коммуникантов в передаче, обработке и хранении информации. Основным же мотивом употребления сленга исследователи называют выражения чувства эмоциональной общности среди членов социальных групп или субкультур, их приверженности к одним ценностям и установкам.

В настоящее время люди общаются благодаря появлению мобильных телефонов с сервисом SMS, электронной почты, ICQ и Интернет-чатов. Соответственно, в языке все чаще встречаются простые конструкции, с помощью которых можно максимально быстро передать свою мысль. Одним словом, язык не стоит на месте. Сленг имеет свою собственную норму, существующую наряду с нормой литературного языка.

Литература

1. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов./ О.С. Ахманова, - М.: Советская энциклопедия, 1966. – 387 с.
2. Баранникова Л.И. Основные сведения о языке. Пособие для учителей. / Л.И. Баранникова, – М.: Просвещение, 1982. – 215 с.
3. Гальперин И.Р. О термине «сленг»/ И.Р. Гальперин Вопросы языкознания. - № 6. - 1956. - С.107-114.
4. Маслов Ю.С. Введение в языкознание. / Ю.С.Маслов – М.: Высшая школа, 1987. – 349 с.
5. Судзиловский Г.А. Сленг – что это такое? Англо-русский словарь военного сленга./ Г.А. Судзиловский - М.: Воениздат Минобороны, 1973. – 451 с.
6. Скворцов Л.И. Литературная норма и просторечие./Л.И. Скворцов – М.: Наука, 1977. – 170 с.

УДК 81'37

Вовк Л.В.

ПРОБЛЕМАТИКА КОЛОРАТИВНОЇ ЛЕКСИКИ НА МАТЕРІАЛІ УКРАЇНСЬКОЇ ТА ПОЛЬСЬКІЙ ПОЕЗІЇ

Проблема символізму кольорів є однією з центральних при вивченні взаємозв'язків між кольором і психікою. Вже кілька століть вчені і психологи вивчають походження колірної символу, його зміст, ставлення до тих чи інших явищ і подій в житті людей, міжкультурні відмінності [1]. В етнолінгвістиці важливе місце посідає вирішення таких питань, як адаптація тексту при перекладі, оцінка перекладу, обґрунтування шляхів і методів відтворення семантики кольороназв матеріалом мови перекладу, при осмисленні ваги колірної компоненти словесного образу та фразеологічної одиниці для художньої цілісності тексту з погляду перекладу.

Дослідники відзначають, що роль навколишнього середовища у формуванні психоемоційного стану людини є визначальною в сприйнятті кольору. А головним завданням перекладача, особливо, коли мова йде про символи зробити переклад не просто поетичний, а такий, щоб відповідав прогнозованим, очікуваним реакціям реципієнта. Колір викликає певні і специфічні зміни в психічному світі людини, інтерпретація яких породжує те, що ми називаємо колірними асоціаціями і символами, враженнями від кольору. Як вказує А.Ф. Лосев: «ніхто, ніколи не сприймає колір без цих і подібних вражень ... червоний колір викликає збудження, саме він, а не ми самі. Збудженість – його об'єктивна властивість» [2]. При перекладі віршів В. Стуса на польську важливо для початку ознайомитися з його біографією та реаліями, що створювали ту неповторну гаму кольорів, якою майорить його творчість. Його поезія сповнена екзистенціаналізму, а тому більшість віршів розфарбована біло-чорним «Зима. Паркан і чорний кіт на білому снігу». Але обидва кольори мають видозмінене значення, яке повторюється і в

перекладах: «Ця чорнота попереду – в зірках» – «Przede mną czarność, pełna gwiazd» Поряд з чорним кольором митець використовує протилежний – білий, але не для описів світлих святкових почуттів, не як колір урочистості, чистоти, непорочності. Білий колір у поета асоціюється з холодом, стужею, болем і навіть божевіллям. І в польській і в українській мові «чорний-білий» тотожне протиставлення добра злу. Але у Стуса відбувається уподібнення значень. Залежно від контексту новостворений відтінок білого як символу відчаю, пустоти, самотності зрозумілий для польського слухача і в перекладі з'являється відповідник з нетиповим значенням «за біль біліша» – «od bolu bielsza». В світосприйнятті польського читача світ переживань поета буде відображений іншими мислеобразами, хоча б тому, що зображення символу білого кольору, але в інших контекстах як чогось лихого, не властивий польському народові, тому дещо іншому контексті замінений на чорний.

В українській мові:

*Ярій, душе. Ярій, а не ритай.
У білій стужі сонце України.
А ти шукай - червону тіль калини
на чорних водах - тіль її шукай,
де жменька нас. Малесенька шопта
лише для молитов і сподівання.
Усім нам смерть судилася зарання,
бо калинова кров - така ж крута,
вона така ж терпка, як в наших жилах.
У сивій завірюсі голосить
ці грона болю, що падуть в глибину,
безсмертною бідною окошились.*

В польській мові:

*Płoń, świeć i jaśniej duszo, a nie łkaj!
Choć w czarnej wstędze niebo Ukrainy,
Ty szukaj czerwonych cieni kaliny,
na wodach czarnych jej cieni szukaj.
Mało nas. Znak krzyża Ukraina
czyni dla modlitw i oczekiwania.
Dola ostrzega nas wciąż od zarania,
że tak gwałtowną krew ma kalina
i tak cierpką jak krew w naszych żyłach.
I w białej wstędze lamentu białego
w głąb spadną grona bólu naszego,
gdzie się bezśmiertna bieda rozkrzewiła.*

Кількість колірних символів досить обмежена. Але поетам вдається привідкрити завісу свого світосприйняття перед читачем, сааме завдяки невеличкій групі колоративів. Незважаючи на те, що, на протязі людської історії зміст колірних символів зазнавав чималих змін - змінювалася їх трактування і ставлення до них, - ядро колірної символіки залишалося незмінним. Проте в поезії Василя Стуса йдеться про ту частину змісту колірного символу, яка залишається навіть у тому гіпотетичному випадку, коли колір позбавляється всіх своїх зовнішніх, предметних асоціацій – у вірші «На однакові квадрати поділили білий світ». Сталий вираз «білий світ» має повний еквівалент в польській мові, а тому при перекладі зберігається кольоропозначення – «Na kwadraty jednakowe podzieliли biały świat». Хоча в обох варіантах лексема «білий-біаły» втрачає взагалі конотативну ємність, як колоратива. Але колір не позбавляється свого «первісного» сенсу і не перетворюється на фікцію. Як писав В. Ван Гог: «фарби самі по собі щось виражають». Іншими словами, колір – не «чиста дошка», на яку поет може записати, все, що йому заманеться.

Лінгвістичне осмислення колірних номінацій (колоративів) здатне допомогти не тільки розширити і поглибити розуміння кольору як категорії культури, а й відкрити широкі перспективи вивчення колоративів, які не піддавалися науковій рефлексії в інших галузях науки. Лінгвіст А.І. Белов вважає, що «аналіз колірних етноейдем – ключ до пізнання психології народу. Оволодіння ними дозволить глибше проникнути в

зміст тексту, і насамперед поетичного. Знання етноїдема скорочує дистанцію між комунікантами, активно сприяючи подоланню «культурологічного дальтонізму»[3]. Навколишній світ забарвлений в найрізноманітніші кольори, а оточуюча палітра фарб класифікується різними народами неоднозначно, що знаходить відображення в мові.

Колірна символіка має давнє походження. З XVIII століття бере свій початок психологія кольору, поява даного напрямку була пов'язана з ім'ям великого німецького поета Й. В. Гете і його науковою працею «Вчення про колір». У даному творі автор ставить у відповідність певним кольорам характерні для них психологічні стани людини. Спираючись на положення Гете запропонував свою класифікацію кольорів. Він розділив кольори на:

- «позитивні» - жовтий, червоний, червоно-жовтий (помаранчевий);
- «негативні» - синій, червоно-синій і синьо-червоний.

Перша група кольорів створює бадьорий, живий, діяльний настрій, друга група - неспокійний, м'який і сумний. Зелений колір, на думку Гете, нейтральний. У «Вченні про колір» поет зачіпає і міжкультурні відмінності в колірній символіці і в психологічному впливі кольору [4].

На матеріалі перекладів поезії українського письменника В. Стуса на польську мову, можна простежити зміни в семантично-коннотативному обсязі заданих лексем-символів, виражених колоративами. Вірші Василя Стуса взагалі є прикладом поезії, почуття в якій народжуються і передаються через кольори. В.Я. Неділько писав: «Барви поезій В. Стуса - здебільшого темні, похмурі - визначаються і страшними табірними реальностями, й суспільною дійсністю часів стагнації». Наприклад: «Ця синь зазолотіла, це золото сумне...» – «Ten błękit się zazłocił, lecz smutne jest to złoto...»

Аналіз подібних розбіжностей в позначеннях кольору двох мов, дає можливість до вирішення проблем не просто перекладу художнього твору, а передачі мовної картини світу, завдяки зрозумілим символам.

Література

1. Базыма Б.А. Психология цвета. Теория и практика. – СПб.: изд-во «Речь», 2005. Лосев А.Ф. Философия. Мифология. Культура. М., 1991.
2. Бахтина Н. Б. История цветообозначений в русском языке. М.: Наука, 1975. Гете И.В. К учению о цвете (хроматика).- М.: «Рефл-бук», 1996.
3. Вежбицкая А. Обозначение цвета и универсалии зрительного восприятия // Вежбицкая А. Язык. Культура. Познание. — М., 1996.

УДК81'373.423

Ласицкая Э.В.

ЭВОЛЮЦИЯ ЛИНГВИСТИЧЕСКИХ ВЗГЛЯДОВ НА ЯВЛЕНИЕ МЕЖЪЯЗЫКОВОЙ ОМОНИМИИ

Межъязыковые омонимы с давних пор привлекали внимание лингвистов. Еще в 1788 году в Зальцбурге вышел лексикографический очерк А. Портитора, касающийся межъязыковых лексических соответствий омонимичного характера во французском и немецком языках. С различной степенью полноты данная категория слов исследовалась и позднее, в XIX веке, такими европейскими учеными, как Ш. Биго (1845), Л. Гранжье (1864), Г. Дюбре (1894) и другими.

По-настоящему системное и широкое изучение подобных межъязыковых соответствий началось с 1928 года, с работы М. Кёсслера и Ж. Дероккиньи на материале франко-английских и англо-французских параллелей.

Термин «ложные друзья переводчика» был введен М. Кёсслером и Ж. Дероккиньи в 1928 году в книге «Les faux amis ou les pièges du vocabulaire anglais» [1, с. 23]. Выделены два типа «ложных друзей переводчика»: 1) «полностью ложные» со сходной орфографией и расходящейся семантикой и 2) «частично ложные» со сходной орфографией и в основном с общей семантикой.

Степень семантического расхождения межъязыковых омонимов лингвистами определяется различно.

Межъязыковые омонимы, по мнению В. В. Акуленко, должны быть сходны «до степени

отождествления по звуковой и/или графической форме» и иметь разное значение [2].

Особняком стоят омонимичные слова разного происхождения, совпавшие в результате фонетического сближения. Придерживается данной точки зрения и В. Н. Манакин, определяя межъязыковые омонимы как «слова генетически родственные или заимствованные (интернационализмы), близкие или совпадающие по форме, но не связанные друг с другом по значению» [3, с. 171].

Н. К. Гарбовский считает, что «полное несовпадение плана содержания, т. е. отсутствие общих элементов смысла встречается в случайных межъязыковых омонимах, не имеющих этимологических связей.» [4, с. 337].

Обычно в этимологически тождественных словах различных языков развивается неодинаковое количество значений, так как «слово, возникающее из одного источника, но попадающее в разные языки, часто сохраняет общие контуры смыслового движения во всех или многих из этих языков», но вместе с тем «семантические изменения одного и того же слова в разных языках могут быть неравномерными» [5, с. 226].

При этом как особая разновидность межъязыковых омонимичных пар выделяются лексемы двух (или более) языков, совпадающие в значениях, но различающиеся их оттенками [6, с. 437-438; 7, с. 6].

Составной термин «ложные друзья переводчика» используют в своих работах, преимущественно связанных с проблемами перевода, многие лингвисты. В конце 60-х-начале 70-х годов были проведены фундаментальные исследования данной категории слов. Прежде всего, следует отметить работы В. В. Акуленко, К. Г. М. Готлиба, В. Л. Муравьёва, В. В. Келтуяла. Учёными развиты как основные теоретические положения, касающиеся этой категории слов, так и составлены словари и пособия «ложных друзей переводчика».

По определению М. Кёсслера и Ж. Дерокиньи, «ложные друзья переводчика» это «слова, идентичные по внешнему оформлению в двух или нескольких языках, но имеющие разное значение» [1, с. 24]. По мнению А. В. Фёдорова, ложный эквивалент – это «слово, полностью или частично совпадающее (или близкое к нему) по звуковой или графической форме с иноязычным словом при наличии полной этимологической общности между ними, но имеющее другие значения при известной смысловой близости (отнесенности к одной сфере применения)» [8, с. 191].

В интерпретации К. Г. М. Готлиба «ложные друзья переводчика» получили более широкое определение «это слова двух языков, которые из-за сходства их звукового или буквенного состава вызывают ложные ассоциации и приводят к ошибочному восприятию информации на иностранном языке, а при переводе к более или менее существенным искажениям содержания или неточностям в передаче стилистической окраски, к ошибкам в лексической сочетаемости, а также в словоупотреблении» [6, с. 439].

По мнению Н. К. Гарбовского, «термины «аналогия» и «аналогизм» не раскрывают сути данного языкового явления, более того, затушевывают её, так как на первый план выдвигается аналогия форм, а асимметрия содержания, представляющая собой главную трудность для переводчика, остаётся скрытой» [4, с. 329].

Для наименования подобных лексем некоторые лингвисты также используют термин «относительные межъязыковые омонимы» [7, с. 3; 9, с. 22].

Нами принимается такое определение: межъязыковые омонимы – это слова двух (или более) контактирующих языков, совпадающие по звуковой или графической форме и различающиеся (в разной степени) по значению.

Множество терминов, предлагаемых исследователями для наименования межъязыковых соответствий омонимичного характера, свидетельствуют о сложности данного явления, о необходимости дальнейшего детального изучения данной проблемы.

Литература

1. Maxime Késsler, Jules Derocquigny. Les faux amis ou Les pièges du vocabulaire anglais. Paris, 1928.
2. Акуленко, В.В. Англо-русский и русско-английский словарь «ложных друзей переводчика». М.: Совет, энцикл., 1969. 384 с.

3. Манакин, В. Н. Основы контрастивной лексикологии: близкородственные и родственные языки. Киев ; Кировоград : Гос. центр. укр. изд-во, 1994. 260 с.
4. Гарбовский, Н.К. Теория перевода. М.: Изд-во Моск. ун-та, 2004. 544 с.
5. Будагов, Р.А. Введение в науку о языке. М.: Просвещение, 1965. 490 с.
6. Немецко-русский и русско-немецкий словарь «ложных друзей переводчика» / сост. К. Г. М. Готлиб. М. : Сов.энцикл., 1972. 448 с.
7. Ровдо, И.С. Межъязыковая омонимия в условиях русско-белорусского и белорусско-русского билингвизма : автореф. дис. ... канд. филол. наук. Минск, 1980. 19 с.
8. Федоров, А.В. Основы общей теории перевода. СПб.: Филол. фак-т СПбГУ; М.: ФИЛОЛОГИЯ ТРИ, 2002. 416 с.
9. Заславская, Н.В. Семантико-стилистическая и функциональная характеристика межъязыковых омонимов в русском и украинском языках: автореф. дис. ... канд. филол. наук. Киев, 1985. 22 с.

УДК 821.14«06-14.09»196/197»(043)

Светлакова В.Ю.

ЛИРИЧЕСКИЙ ГЕРОЙ В БАРДОВСКОЙ ПОЭЗИИ 60-70 ГГ. XX ВЕКА

Впервые теоретическое понятие «лирический герой» было введено Ю. Н. Тыняновым в 1921 г. в статье о творчестве А. Блока: «Блок — самая большая лирическая тема Блока. Это тема притягивает как тема романа еще новой, нерожденной (или неосознанной) формации. Об этом лирическом герое говорят сейчас. Он был необходим, его уже окружает легенда, и не только теперь — она окружала его с самого начала, казалось даже, что она предшествовала самой поэзии Блока, что его поэзия только развила и дополнила постулированный образ. В образ этот персонифицируют все искусство Блока; когда говорят о его поэзии, почти всегда за поэзией невольно подставляют человеческое лицо — и все полюбилилицо, а не искусство» [4; с.118]. Более детально понятие «лирический герой» после Ю. Н. Тынянова проанализировала Л. Я. Гинзбург, которая выяснила, что «лирического героя» ассоциируют с автором, потому что «лирика вызывает ассоциации, молниеносно доводящие до сознания читателя образ, обычно уже существующий в культурном сознании эпохи» [2; с. 157]. Современники определяют понятие «лирический герой» как «единство личности, стоящей за текстом, но и наделённой сюжетной характеристикой, которую всё же не следует отождествлять с характером» [4; с. 157].

Если при восприятии любого лирического стихотворения читатель легко поддается соблазну отождествления повествователя, субъекта лирического высказывания с биографической личностью автора, то при восприятии песни в исполнении самого автора этот соблазн становится гораздо сильнее. Стихи-песни поющих поэтов настолько тесно связываются в воображении слушателей со своеобразием авторского голоса, что те же стихи, напечатанные в книге или журнале, воспринимаются едва ли не как искажение «настоящего» их смысла, раскрывающегося только при прослушивании песни.

В таком контексте проблема лирического героя становится еще сложнее. В то же время, именно в этом аспекте проясняются и определенные нюансы проблемы, незаметные при анализе традиционных лирических жанров.

Этим определяется актуальность и новизна нашего исследования. В нем мы поставили задачу определить своеобразие феномена лирического героя в поэзии бардов 60-70 годов двадцатого века.

Лирического героя в бардовской поэзии, мы рассмотрим на примере века творчества самых ярких представителей данной тенденции, Владимира Высоцкого и Булата Окуджавы.

Выбор именно этого материала обусловлен бросающимся в глаза различием творческих установок этих поэтов. Благодаря этому мы рассчитываем достичь общезначимых результатов.

Лирический герой Высоцкого, на первый взгляд, легко определим в каждом конкретном случае обладает ярко выраженной индивидуальностью. Это летчик, ЗК, шофер, пьянчужка и т. п. Даже в отчетливо философских текстах лирический герой Высоцкого выступает в той или иной роли: канатоходца, иноходца, волка, управляющего упряжкой коней и т. п.

Эти факты дают основания утверждать, что лирический герой и повествователь (рассказчик) – не одно и то же лицо, не одна и та же инстанция. Именно это различие с трудом дается исследователям. Следует ли отсюда, что лирический герой Высоцкого – это некое среднеарифметическое по отношению к многообразному миру его повествователей? Представляется, что такой подход страдал бы неоправданным упрощением. Прежде, чем внести ясность в наше собственное отношение к этой проблеме, обратимся к творчеству Булата Окуджавы.

Его стихи-песни также полны персонажами. Это то качество воображения, которое сближает его с Высоцким. В песнях Окуджавы фигурирует и бумажный солдатик, и заезжий музыкант, и пассажиры одинокого троллейбуса. Однако легко заметить и решающее отличие персонажного мира Окуджавы от мира Высоцкого. Лирический герой Окуджавы крайне редко, почти никогда не отождествляет себя с ними. Это мир всегда предстает с некоторой дистанции. Можно утверждать, что Окуджава чужд «ролевой лирики», столь близкой Высоцкому.

Наша гипотеза о природе лирического героя в авторской (бардовской) песне основывается на вышеизложенных обобщениях, получающих дальнейшую конкретизацию в анализе текстов Владимира Высоцкого и Булата Окуджавы.

С нашей точки зрения, содержание эстетической активности лирического героя представляет собой рефлексию на недоступность для человеческого сознания, для «Я», его подлинного содержания. Именно эта фундаментальная немота овладеть собственным содержанием и приводит к созданию лирических высказываний. Субъекта переживания этой невозможности мы называем «лирическим героем».

Следующее соображение заключается в том, что подобная рефлексия может проявляться в различных формах. А именно: лирический субъект может сосредоточиться на постоянном несовпадении содержания «Я» поэта с его собственным идеальным содержанием – и тогда мы имеем дело с высказываниями, в которых повествователь не отождествляет себя с персонажами лирического высказывания. Это – тип лирического героя, характерного для песенной лирики Окуджавы.

С другой стороны, в поисках собственного содержания лирический субъект может сосредоточиться на отличии своего «Я» от других, в таких высказываниях повествователь, напротив, отождествляет себя с персонажами высказывания. Это — тип лирического героя, характерного для песенной лирики Высоцкого.

Таким образом, мы приходим к выводу, что при общем основании – опыте несовпадения собственного переживания своего «Я» с его глубинным содержанием — лирический герой может быть представлен в поэзии в различных модификациях. Мы установили это, сравнивая типичные для В. Высоцкого и Б. Окуджавы системы персонажей.

Дальнейшие исследования различных типов лирического героя требуют привлечения более обширного материала.

Литература

1. Высоцкий В. С. Выйти живым из боя... / Владимир Семенович Высоцкий. – СПб.: Амфора. ТИД Амфора, 2012. – 127 с.
2. Гинзбург Л. Я. О лирике / Лидия Яковлевна Гинзбург. – Л. : Советский писатель, 1974. – С. 157
3. Окуджава Б. Ш. Посвящается вам: Стихи / Булат Шавлович Окуджава. – М.: Советский писатель, 1988. – 144 с.
4. Тынянов Ю. Н. Поэтика. История литературы. Кино. / Юрий Николаевич Тынянов. – М.: Наука, 1977. – С. 118 – 123.

СЕКЦІЯ АКТУАЛЬНІ НАПРЯМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

УДК371.134(043)

Євстратова О. А.

ПРОБЛЕМА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Підготовка професійних кадрів в Україні є проблемою сучасності, оскільки відчувається гостра нестача високо кваліфікаційних спеціалістів, мобільних, творчих та активних. Важливим компонентом професійної підготовки майбутнього педагога є формування професійної компетентності, що забезпечують прояв творчості, креативності, відіграючи ключову роль у підготовці успішного педагога.

Сучасні дослідження, що розкривають окремі сторони підготовки фахівців дошкільного профілю висвітлено в роботах Г.В. Беленької, Н.Г. Грама, Н.В. Давкуш, С.В. Дяченко, Н.Л. Ємельянової, А.М. Залізник, Н.В. Левінець, В.В. Нестеренко, С.А. Петренко, Т.І. Поніманської, Т.П. Танько та інших.

Метою статті є висвітлення проблеми підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти в сучасній педагогічній науці і практиці.

У педагогічному словнику термін «професійна підготовка» тлумачиться як сукупність спеціальних знань, умінь і навичок, якостей особистості, трудового досвіду і норм поведінки, що забезпечують можливість успішної праці за обраною професією [2].

Під професійною підготовкою розуміють процес і результат діяльності, спрямованої на оволодіння певним запасом професійних знань, умінь і навичок, а також якостей особистості, необхідних для успішного виконання професійної діяльності [5].

Виділяють такі складові професійної педагогічної компетентності:

- професійні здібності та професійно значущі риси особистості;
- система фахових умінь;
- система психологічних, загально дидактичних та спеціальних фахових знань [1].

Професійна підготовка майбутніх педагогів-вихователів є багатоаспектною, тому є потреба у їх детальному перегляді.

У дослідженнях вчених розглядаються шляхи та засоби управління процесом формування професійної компетентності вихователя ДНЗ (Г.В. Беленька, Н.Г. Грама та інші).

У своїх дослідженнях вчені виокремлюють такі основні складові професійної педагогічної компетентності: система фахових знань та умінь; професійні здібності та професійно значущі риси особистості (Г.В. Беленька). Дослідниця також виділила основні етапи формування професійної компетентності студента у ВНЗ: адаптація особистості до умов навчання; індивідуалізація; інтеграція у педагогічне та соціальне середовище[1].

У контексті проблеми підготовки майбутніх вихователів розглядається проблема підготовки до економічного виховання дошкільників. У роботі Н.Г. Грами висвітлено умови готовності педагога-вихователя до економічного виховання, розроблено систему моделей фахової підготовки майбутнього вихователя. Встановлено, що підготовка майбутнього педагога-вихователя до економічного виховання дошкільників залежить від уміння унаочнювати процес навчання та розуміння ними рівня абстрагованості змісту економічних понять. Підтверджено, що фахова готовність є результативною характеристикою економічної компетентності і нормується: економічною потребою суспільства; рівнем економічного розвитку суспільства; рівнем розвитку педагогічної думки; станом теорії і методики фахової підготовки спеціаліста; віковими можливостями психологічного розвитку особистості [3].

Дослідження вчених присвячуються також проблемі фахової підготовки з точки зору готовності вихователів до прогностичної діяльності. У роботі Н.В. Давкуш розроблено модель

підготовки майбутніх вихователів до прогностичної діяльності. Доведено, що ефективність спроектованої моделі підготовки майбутніх вихователів до прогностичної діяльності зумовлена реалізацією низки спеціальних педагогічних умов [4].

Проблема лексико-народознавчої готовності студентів до роботи з дітьми в дошкільних закладах також є одним з напрямів підготовки майбутніх вихователів (Н.Л. Ємельянова). У роботі Н.Л. Ємельянової було визначено педагогічні умови ефективного формування готовності майбутнього вихователя до лексико-народознавчої роботи з дітьми у вищому педагогічному закладі освіти, була також побудована лінгводидактична модель формування лексико-народознавчої готовності студентів до роботи з дітьми в дошкільних навчальних закладах [5].

Проблемі підготовки до фізичного виховання також присвячені багато досліджень (Е.С. Вільчковський, О.І. Курок, Т.Ю. Круцевич та інші). Зокрема, дослідження Н.В. Лівенець присвячене актуальній темі підготовки майбутніх вихователів до фізичного виховання дітей на основі народних традицій. Визначено, що готовність майбутнього вихователя до використання педагогічної діяльності народних традицій забезпечується поєднанням системи знань, вмінь, навичок та професійних якостей. У роботі розроблена модель професійної підготовки, яка відображає реалізацію програми та методики формування готовності майбутніх вихователів до здійснення фізичного виховання дітей на основі народних традицій [7].

Розглянуто шляхи підготовки майбутніх вихователів до сенсорно-пізнавального розвитку дошкільників. О.В. Коваленко у своїй науковій статті розкриває досвід роботи у Київському університеті імені Бориса Грінченка. Підготовка майбутніх вихователів спирається на освітню лінію «Сенсорно-пізнавальний простір» Базового компоненту дошкільної освіти [6].

Отже, нами було розглянуто низку досліджень спрямованих на вивчення шляхів підготовки майбутніх вихователів до реалізації всебічного розвитку дітей дошкільного віку та загальної професійної підготовки фахівців дошкільного профілю. Можна зробити висновки, що проблема підготовки майбутніх вихователів є багатоаспектною і має багато напрямків. Ми можемо виділити деякі з них:

1. Фахова підготовка до економічного виховання дошкільників;
2. Фахова підготовка до прогностичної діяльності;
3. Фахова підготовка до народознавчої роботи;
4. Фахова підготовка до сенсорно-пізнавального розвитку;
5. Фахова підготовка до фізичного виховання.

Література

1. Беленька Г. В. Вихователь дітей дошкільного віку: становлення фахівця в умовах навчання : монографія / Г.В. Беленька. – К. : Світич, 2006. – 304 с.
2. Вишнякова С. М. Профессиональное образование: словарь. Ключевые понятия, термины, актуальная лексика / С. М. Вишнякова. – М. : НМЦ СПО, 1999. – 538 с
3. Грама Н. Г. Теоретико-методичні засади до фахової підготовки педагога вихователя дошкільного закладу до економічного виховання дітей : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук.: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Н.Г. Грама. – Харків, 2004. – 66 с.
4. Давкуш Н. В. Підготовка майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до прогностичної діяльності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / Н. В. Давкуш. – Ялта, 2011. – 20 с.
5. Ємельянова Н. Л. Підготовка майбутніх вихователів до роботи над засвоєнням старшими дошкільниками народознавчої лексики : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти»/ Н.Л. Ємельянова.– Одеса, 2003. – 22 с.
6. Коваленко О.В. Підготовка майбутніх вихователів до сенсорно-пізнавального розвитку дошкільників за Базовим компонентом дошкільної освіти[Електронний ресурс] – Режим доступу до статті: http://elibrary.kubg.edu.ua/3888/1/Kovalenko_O_V_SDO_PI.pdf .
7. Лівенець Н. В. Формування професійної готовності майбутніх вихователів до здійснення фізичного виховання дошкільників на засадах народних традицій : автореф. дис. на

УДК 373.21.03(043)

Ісхакова М.О

ЕКСПЕРИМЕНТУВАННЯ ЯК ЧИННИК ДОСЛІДНИЦЬКОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Орієнтація на виховання нової людини, здатної успішно діяти в ХХІ столітті, передбачає принципово іншу стратегію розвитку дошкільної освіти. Актуальність нашого дослідження визначається соціальним замовленням на виховання інтелектуально розвиненої особистості дитини-дошкільника, що володіє широкою палітрою інтелектуальних дій, критичним мисленням, здатністю до аналітичної діяльності зі сформованими пізнавальними вміннями і навичками, готовою до життя у високотехнологічному інформаційному суспільстві. Одним з найбільш значущих чинників становлення і розвитку такої активної особистості є дослідно-експериментальна діяльність.

Аналіз наукового фонду з проблеми дослідно-експериментальної діяльності дітей дозволяє виділити основні напрями її дослідження. Найбільш ґрунтовну розробку питання дитячого експериментування знаходять у працях М.Поддьякова та його співробітників (О.Дьяченко, О.Киреева, Л.Маневцева та ін.). Учені підкреслюють, що саме в старшому дошкільному віці створюються важливі передумови для цілеспрямованого розвитку дослідницької активності дітей: розвиваються можливості мислення (О.Поддьяков, І.Фрейдкін, О.Дьяченко), становлення пізнавальних інтересів (Л.Маневцова, Н.Постникова, Є.Боякова, М.Семенова), розвиток продуктивної (Т.Комарова, В.Котляр, Н.Сакуліна, Н.Ветлугина) і творчої діяльності (Д.Богоявленська, О.Матюшкін, Н.Шумакова), розширення взаємодії старших дошкільників з навколишнім світом (Л.Римашевская, Н.Лисенко, О.Афанасьєва), становлення елементарного планування і прогнозування, гіпотетичність. Все це створює реальну основу для розвитку дослідницьких умінь старшого дошкільника та вдосконалення його дослідницької активності.

В Україні над проблемами застосування методу нескладного експериментування в роботі з дошкільниками працювали науковці Т. Бондарева, Л. Швайка, І. Молодушкіна, Н. Яришева, Н. Лисенко, Г. Беленька, С. Єлманова та інші. Ними розроблено структуру, умови та зміст дослідно-експериментальної діяльності дошкільників. У роботах вітчизняних педагогів йдеться про необхідність включення дошкільників в осмислену діяльність, у процесі якої вони б самі змогли виявити всі нові й нові властивості предметів, помічати їх схожість і відмінність, про надання їм можливості здобувати знання самостійно.

Умовою розвитку дослідницької активності дітей, піднесення її на вищий рівень є практика. Першорядного значення набуває факт успішного завершення пошукових дій. Організація пізнавальної діяльності має спиратися на вже розвинуті потреби, насамперед на потребу дитини у спілкуванні з дорослими, у схваленні ними її дій, вчинків, суджень, думок. Добре відомо, що розвиток творчого мислення забезпечується не відтворенням дитиною відомих зразків дій, а формуванням у неї здатності комбінувати, перегруповувати, розглядати щось під різними кутами зору, вдаватися до асоціацій. Що багатші асоціації, то вільніше відчувається дитина, виконуючи практичні завдання, і вища його дослідницька активність. Безумовно, використання готових зразків (правил, принципів, алгоритмів) полегшує дорослому керівництвом процесом засвоєння дитиною знань, створює сприятливі умови для контролю, корекції та оцінки її діяльності. Проте не слід забувати, що така стратегія, доцільна для деяких дітей, загалом знижує самостійність і пізнавальну активність, а тому не може бути пріоритетною. Оптимальною є організація діяльності дитини, за якої вона може по-різному розв'язувати поставлені завдання, і кожне розв'язання є правильним та заслуговує на високу оцінку. За таких умов вихованець має сам обрати спосіб розв'язування й оцінити зроблене як вдале або ні. Оскільки така ситуація для дітей, невпевнених у собі, незвична або навіть небажана чи тривожна,

слід підбадьорити дитину, висловити впевненість у її можливостях, підтримати її старання, показати позитивний результат роботи.

Недостатня розробка проблеми розвитку дослідницької активності старших дошкільників у експериментуванні і її безсумнівна актуальність для теорії і практики сучасної дошкільної освіти послужили підставою для вибору теми даного дослідження: «Розвиток дослідницької активності дітей старшого дошкільного віку у процесі експериментування».

Мета дослідження - теоретично обґрунтувати, розробити та експериментально перевірити педагогічні умови розвитку дослідницької активності дітей старшого дошкільного віку в експериментуванні.

Об'єкт дослідження - процес розвитку дослідницької активності дітей старшого дошкільного віку в експериментуванні.

Предмет дослідження - експериментування старших дошкільників з предметами і матеріалами в умовах сучасного дошкільного навчального закладу.

Гіпотезу дослідження становить припущення про те, що процес розвитку дослідницької активності дітей старшого дошкільного віку в експериментуванні може бути успішним за наступних педагогічних умов:

- 1) активної позиції вихователя у залученні дітей до дослідницької діяльності;
- 2) створення розвиваючого освітнього середовища;
- 3) поетапного включення дитини старшого дошкільного віку у міні-дослідження;
- 4) забезпечення взаємодії ДНЗ, родини за принципом взаємної доповнюваності і збагачення практики дитячого експериментування.

Завдання дослідження:

1. Здійснити аналіз наукових підходів до проблеми дослідження, обґрунтувати зміст і сутність процесу розвитку дослідницької активності дітей старшого дошкільного віку в експериментуванні.
2. Визначити особливості прояву дослідницької активності старших дошкільників в процесі експериментування, охарактеризувати критерії та рівні дослідницької активності дітей.
3. Розробити та експериментально перевірити педагогічні умови розвитку дослідницької активності старших дошкільників у експериментуванні і підтвердити їх ефективність.

На сьогодні нами розроблено науковий апарат дослідження, визначені етапи експериментальної роботи, подальші наукові розвідки будуть пов'язані із теоретичним осмисленням проблеми дитячого експериментування за психолого-педагогічними джерелами.

Література

1. Беленька Г. В. Експериментування - крок до пізнання / Г.В.Беленька // Дошкільне виховання. - 2007.- № 5. - С. 7-10.
2. Бондарева Т. Дитяче експериментування / Т.Бондарева // Дошкільне виховання. - 2002. - №4. -С. 8-11
3. Поддьяков А. М. Дослідницька поведінка: стратегії пізнання, допомоги, протидія, конфлікт / А.М.Поддьяков. - М., 2000.
4. Швайка Л. А. Експериментальна діяльність у ДНЗ / Л.А.Швайка, І.В.Молодушкіна. - Х.: Вид. група «Основа», 2009. - 192 с.

УДК 372.46(043)

Мссечко І. М

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОГО ЕТИКЕТУ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У сучасному суспільстві відбувається переоцінка багатьох явищ, серед яких важливе місце займає етикет. У словнику В. І. Даля етикет розглядається як сукупність правил поведінки, які регулюють зовнішні вияви людських стосунків [6].

Введення елементів комунікативної культури в освітньо-виховний процес в дошкільному закладі сприяє формуванню міжособистісних відносин і засвоєнню мови як засобу культурно-мовної взаємодії. Необхідність раннього формування позитивного досвіду спілкування

обумовлена тим, що його відсутність призводить до стихійного виникнення у дітей негативних форм поведінки. До проблеми дослідження мовленнєвого етикету дітей звертались вчені: О. Амацьєва, Н. Гавриш, Н. Клочко, Т. Котик, К. Крутій, І. Курочкіна, З. Курцева, Т. Ладиженська, Н. Малетіна, О. Трифонова, Н. Фунтікова, С. Хаджирадева та інші.

Повага однієї людини до іншої - це не настрій і не почуття, а дисципліна поведінки і мовленнєвий етикет виконує у взаємодіях людей дисциплінуючу роль. Розвиток мовленнєвого етикету науковці визначають як процес оволодіння нормами і правилами мовної поведінки в різних ситуаціях спілкування, який виражається в розширенні кола формул мовленнєвого етикету відповідно з різноманітними мовними ситуаціями.

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні важливості педагогічних умов, що сприяють формуванню мовленнєвого етикету у дітей 6 року життя.

Проаналізувавши наукові праці вчених можна виділити основні напрямки їх досліджень:

- роль і значення мовленнєвого етикету як невід'ємної частини культури мовлення дітей дошкільного віку (О. Амацьєва, А. Богущ, Н. Гавриш, Т. Котик, К. Крутій та інші);
- визначення проблеми освітнього процесу дошкільного закладу як середовища формування мовленнєвого етикету в процесі мовленнєвих комунікацій у дошкільників (І. Курочкіна, З. Курцева, Н. Малетіна, О. Трифонова та інші);
- виявлення впливу педагогічних умов на формування мовленнєвого етикету у дітей шостого року життя (І. Курочкіна, С. Хаджирадева та інші).

Мовленнєвий етикет є невід'ємною частиною культури мовлення дитини, він регламентує словесні формули вітання, знайомства, поздоровлення, побажання, прохання, поради, запрошення, співчуття. Вчити дітей словесної ввічливості та культурі мовленнєвого спілкування потрібно з раннього дитинства, враховуючи те, що період від 1 року до 6 років є найбільш чутливим як для розвитку мовленнєвого спілкування, оволодіння рідною мовою, так і для соціалізації дитини, засвоєння норм і правил поведінки.

Мовленнєвий етикет - система національно-специфічних, стереотипних, стійких формул спілкування, прийнятих суспільством для встановлення контакту співбесідників, для його підтримки і переривання (в обраній тональності), визначається у словнику Т. Ладиженської [4].

Правила мовленнєвого етикету передбачають гуманну форму взаємодії людей у типових ситуаціях спілкування. Основне призначення загальноприйнятих формул мовленнєвого етикету - визнання гідності співрозмовника, прояв поваги до нього, тому навчання мовленнєвому етикету можна розглядати як одне із способів гуманізації комунікативних навичок, зазначала Н. Малетіна [5].

І. Курочкіна вважає, що навчання мовленнєвому етикету сприяє розвитку правильної поведінки у дітей, що досягається за допомогою систематичного проведення словникової роботи. Навчання дошкільнят мовленнєвому етикету, як доводить педагог-вчений, передбачає формування у них наступних умінь: щоб вибирати доречну у певній ситуації формулу мовленнєвого етикету, необхідно мати в активному словнику кілька варіантів загальноприйнятих формул; використовувати формулу мовленнєвого етикету адресовано і мотивовано, тобто, інакше «розгорнути» ввічливу фразу; проявляти ввічливе ставлення до оточуючих доброзичливою інтонацією, мімікою, жестами [2].

При навчанні дітей мовленнєвому етикету З. Курцева радила використовувати такі способи педагогічного впливу: привчання, вправи, виховні ситуації, заохочення, покарання, приклад для наслідування, словесні методи, роз'яснення, бесіда [3].

Основними напрямками виховання культури мовленнєвого спілкування у дошкільному віці є: виховання чистого і правильного мовлення згідно літературних норм української мови (орфоепічна правильність мовлення, її нормативність); навчання якостей культури мовлення: багатство лексики, адекватність, доречність, логічність, різноманітність мовних форм, естетичність, влучність, послідовність, змістовність, етичність; навчання виразності мовлення: мовного (лексичне, морфологічне, синтаксичне, стилістичне, інтонаційне) і немовного (міміка, поза, жести); вживати різноманітні формули мовленнєвого етикету, розумові і адекватні стандартизованим ситуаціям мовленнєвого спілкування; «розгортати» формули мовленнєвого

етикету у відповідності із ситуацією спілкування [1].

Предметом дослідження С. Хаджирадевої, О. Амацької був процес навчання мовленнєвого етикету дітей старшого дошкільного віку. Педагогічними умовами організації навчання мовленнєвого етикету виступили: наявність адекватного розвивального мовленнєвого середовища, позитивних стимулів спілкування і використання дитиною формул мовленнєвого етикету; комплексний характер навчання дітей, поетапне засвоєння формул мовленнєвого етикету; збагачення словника, «розгортання» формул мовленнєвого етикету; засвоєння невербальних форм спілкування відповідно до норм і правил етикету; комунікативно-ситуативний підхід до навчання дітей мовленнєвого етикету; позитивний приклад дорослих (педагогічного персоналу дитячого садка, батьків); підбір комунікативних ситуацій спілкування за тематичними принципом; взаємозв'язок вербальних та невербальних засобів спілкування [7].

Таким чином, актуальність проблеми формування мовленнєвого етикету у дітей старшого дошкільного віку визначається його особливою роллю в етичному вихованні підростаючого покоління, в успішній адаптації до нових соціокультурних пріоритетів та нагальним вимогам сучасного соціуму, педагогічною значущістю в практиці на сучасному етапі розвитку українського суспільства.

Література

1. Гавриш Н.В. Розвиток мовленнєвотворчої діяльності в дошкільному дитинстві: Автореф. дис. на здобуття наук. степ. д-ра пед. наук. – К., 2002.
2. Курочкина И. Н. Дошкольники и этикет / Курочкина И. Н. // Дошкольное воспитание. – 2000. - №3. – С. 160.
3. Курцева З. Нормативность как главный показатель культуры речи / Курцева З. // Дошкольное воспитание. 2003. - №9. – С. 125.
4. Ладыженская Т.А., Педагогическое речеведение. Словарь-справочник, Под ред. Т. А. Ладыженской и А. К. Михальской; сост. А. А. Князьков, 1998 г.
5. Малетина Н. Учим детей говорить комплименты, одобрять / Малетина Н. // Дошкольное воспитание. – 1999. - №4. – С. 128.
6. Толковый словарь В. И. Даля. Интернет ресурс – режим доступа: <http://slovardalya.ru/description/etiket/44118>.
7. Хаджирадева С.К. Методика формування культури мовленнєвого спілкування у дітей старшого дошкільного віку: Автореф. канд. дис. на здобуття наук. степ. д-ра пед. наук – Одеса, 1996.

УДК 373.21.035.3(043)

Місюра Н. Є.

ВИХОВАННЯ ВЗАЄМОДОПОМОГИ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ПРОЦЕСІ ТРУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

Дошкільний вік є найбільш сензитивним періодом у розвитку особистості. Величезне значення цього періода підкреслювали видатні педагоги і психологи минулого і сучасного (К.Д. Ушинський, С.Ф. Русова, О.В. Запорожець, О.П. Усова, О.Л. Кононко, А.М. Богуш та інші).

На сучасному етапі розвитку суспільства особливо велике значення має залучення дітей до посильної трудової діяльності з дошкільного віку, в умовах дошкільного навчального закладу і сім'ї з метою формування моральних рис особистості. Дитина набуває у цей час перші уявлення про працю дорослих, у неї формуються початкові трудові навички і вміння, виникає любов і бажання працювати, а з часом - звичка і потреба в праці.

Аналіз психолого-педагогічної літератури дозволив визначити що, *трудове виховання* – це цілеспрямований процес формування у дітей трудових навичок і вмінь, поваги до праці дорослих, звички до трудової діяльності. Його завдання полягає у формуванні в дітей стійких переконань, що праця є життєвою необхідністю.

Дослідники Г.С. Сковорода, Є.М. Водовозова, Є.І. Конрад, Є.І. Тихеева, Л.К. Шлегер виокремлюють виховну функцію праці, яка реалізується в процесі трудового виховання дітей дошкільного віку, та практичну функцію, що реалізується в створенні матеріальних, духовних цінностей, соціально-побутових умов життя і діяльності людини.

Проблеми трудового виховання, питання виховного значення праці дітей у дитячому садку і сім'ї пов'язували із загальними завданнями підготовки дітей до трудового життя в новому суспільстві (Н.З. Борисова, В.О. Павленчик, Г.В. Беленька, М.А. Машовець).[3]

С.Ф. Русова вважала, що праця, це основний засіб, завдяки якому знання фіксуються в дитячій свідомості, оскільки вони набуваються «через руку в розум», і саме завдяки праці виявляються творчі сили дитини. Педагог акцентувала увагу на тому, що праця має завжди конкретне завдання, домагається реальних результатів, вона має бути доступною і не потребувати значних зусиль, не призводити до невдач і негативних емоцій.

Справедливим є твердження, що праця повинна відповідати природній дитячій активності, сприяти розвитку самостійності, ініціативи, творчості, вільному формуванню цілісної гармонійної особистості.

Ефективність різних видів діяльності як засобів виховання моральної поведінки дітей дошкільного віку обґрунтовують дослідження Л.В. Артемової, Н.З. Борисової, В.П. Залоніної, Л.В. Крайнової, Т.О. Маркової, В.Г. Нечаєвої, Г.І. Поніманської та інших. На їх думку у процесі спільної діяльності на тлі природного прагнення до спілкування та взаємодії з однолітками діти включаються в проблемні ситуації, які потребують моральної регуляції. Оволодіння моральними нормами і правилами поведінки зумовлюється змістом діяльності, рівнем сформованості навичок її виконання, характером спілкування і взаємодії з дорослими та дітьми.

Аналіз психолого-педагогічних досліджень свідчить, що взаємодопомога формується вже у дошкільні роки, тоді коли дитина починає впорядковувати свою поведінку під безпосереднім впливом дорослих і соціального оточення (Р.С. Буре, Я.З. Неверович, В.Г. Щур, С.Г. Якобсон та інші). Спільна праця виступає засобом виховання взаємодопомоги як почуття колективізму, впевненості у собі і в однолітках. Кінцевим результатом спільної діяльності виступає дії кожної дитини.

Л.С. Виготський підкреслював, що *трудова діяльність* спрямована на створення суспільно корисних продуктів без якої неможливе існування соціальної групи, а отже, неможливе формування та функціонування дитячого співтовариства. Під спільною трудовою діяльністю дітей дошкільного віку розуміють організацію вихователем усіх дітей на виконання одного загального завдання, однієї загальної справи. Взаємодопомогу можна трактувати як процес, спрямований на вміння емпатійно сприймати проблеми, думки, позиції іншої людини і готовність діяти разом, допомагати задля досягнення певної мети.

Аналіз психолого-педагогічних досліджень засвідчує, що моральні якості дітей виховуються в різних видах дитячої діяльності: у грі, праці, навчанні. Постановка трудового виховання саме в цьому плані розкриває величезні виховні можливості організованої праці (З. Н. Борисова, Т. В. Введенська, В. Г. Нечаєва, Т. О. Маркова та інші).

Таким чином, спільна праця виступає засобом виховання, привчає дітей до роботи разом, об'єднує, виховує в них бажання виконати доручену справу, допомагати один одному. Саме спільна праця здатна згуртувати дітей, прищепити їм такі моральні якості як взаємодопомога, відповідальність, співпереживання тощо.

Література

1. Васильева, М.А. Трудовое воспитание / М.А.Васильева // Дошкольное воспитание. - 2005. - №4. - С.18.
2. Виховання дошкільників у праці / За ред. З. Н. Борисовой — К., 2002.
3. Козлова, С.А. Нравственное и трудовое воспитание дошкольников: Учеб. пособие / С.А.Козлова, Н.К.Дедовских, В.Д. Калишенко и др.; Под ред. С.А. Козловой. - М.: Издательский центр «Академия», 2003. - 144 с.

ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ СЛОВАРЯ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Дошкольный возраст — это период активного усвоения ребенком разговорного языка, становления и развития всех сторон речи — фонетической, лексической, грамматической. Полноценное владение родным языком в дошкольном детстве является необходимым условием решения задач умственного, эстетического и нравственного воспитания детей в максимально сенситивный период развития. Чем раньше будет начато обучение родному языку, тем свободнее ребенок будет им пользоваться в дальнейшем.

Развитие речи идет в нескольких направлениях: совершенствуется ее практическое употребление в общении с другими людьми, вместе с тем речь становится основой перестройки психических процессов, орудием мышления. Это и обуславливает актуальность данной темы.

Данной проблеме были посвящены исследования Л.С. Выготского, А.Н. Леонтьева, Е.И. Тихеевой, Д.Б. Эльконина, и других.

В работах данных исследователей речевое развитие рассматривается, как развитие умений понимать и пользоваться языком: развитие фонематического слуха и звукового анализа, словаря, осознание состава слов, формирование грамматических категорий, развитие коммуникативных умений, умений и навыков связной речи. Овладение языком является важным условием умственного развития, поскольку содержание исторического опыта, присваиваемого ребенком в онтогенезе, обобщено и отражено в речевой форме и прежде всего в значениях слов [1].

Современная наука и практика (А. Богуш, А. Иваненко, Ю. Ляховской, В. Яшиной) конкретизирует ранее проведенные исследования. Например, исследование И. Непомнящей было направлено на изучение принципов организации словарной работы с детьми, отбор адекватных методов лексической работы, которые способствовали обогащению знаний детей о бытовых предметах и на этой основе — развития бытового словаря [2].

Развитие словаря детей дошкольного возраста характеризуется рядом особенностей. В раннем возрасте особенно быстро увеличивается число существительных и глаголов, медленнее растёт число используемых прилагательных. Это объясняется, во-первых, условиями воспитания (взрослые мало внимания обращают на знакомство детей с признаками и качествами предметов), во-вторых, характером имени прилагательного как наиболее абстрактной части речи [3].

Первые слова очень своеобразны, для них характерен полисемантизм. Эти первые слова, в сущности, ещё не являются словами. Настоящее слово рождается, как обозначение предмета и связано непосредственно с жестом, который указывает на предмет.

После 4-5 лет дети, владеющие речью, относят новое слово уже не к одному, а ко многим предметам. Усваивая от взрослых готовые слова и оперируя ими, ребёнок ещё не осознаёт всего того смыслового содержания, которое они выражают. Детями может быть усвоена предметная отнесённость слова, а система абстракций и обобщений, стоящая за ним, вызывает затруднения.

Дети шестого года жизни начинают употреблять обобщающие слова, синонимы, антонимы, оттенки значений слов, многозначные слова. Словарь активно пополняется существительными, обозначающими названия профессий, социальных учреждений, глаголами, обозначающими трудовые действия людей разных профессий, прилагательными и наречиями, отражающими качества действий.

Переносные значения слов усваиваются детьми не сразу. Сначала происходит усвоение основного значения. Значения детских слов динамичны. Л.С. Выготский обращал внимание на то, что одно и то же слово при тождестве отнесённости к предметам и явлениям окружающего мира «значит» для ребёнка разного возраста и разного уровня развития разное. У ребёнка в 3 - 5 лет центральное место занимает процесс овладения чёткой предметной отнесённостью слов и их конкретными значениями, а в 5 - 6 лет - системой так называемых житейских понятий, но в которых по-прежнему доминируют эмоционально-образные, наглядные связи [4].

Таким образом можно сделать вывод, что в своей конкретно-отнесённой форме значение слова возникает раньше понятия и является предпосылкой его становления. Понятие, обозначенное словом, будучи обобщённым образом действительности, растёт, расширяется, углубляется по мере развития ребёнка, по мере того как расширяется и становится разнообразнее сфера его деятельности, увеличивается круг людей и предметов, с которыми он вступает в

общение. В ходе своего развития речь ребёнка перестаёт быть зависимой от чувственной ситуации.

Развитие словаря – сложный и длительный процесс. Эффективность его развития во многом зависит от учета возрастных и индивидуальных особенностей, и во многом определяет адекватную и результативную работу по развитию словаря детей дошкольного возраста.

Литература

1. Леонтьев, А.Н.. Речевая деятельность /А.Н.Леонтьев // Хрестоматия по психологии: Учебное пособие .- М.: Просвещение.- 1997.-405 с.
2. Богуш А. М., Гавриш Н. В. Дошкольное лингводидактики: Теория и методика обучения родного языка: Учебник / Под ред. А. М. Богуш. - М. : Высшая школа, 2007. - 542 с.
3. Чуковский, К.И. От двух до пяти /К.И.Чуковский . – М., 1966. – 245 с.
4. Выготский, Л.С. Педагогическая психология /Л.С.Выготский - М.: Педагогика, 1991.- 311 с.

УДК 372.461(043)

Жукова А. Г.

ЗАСТОСУВАННЯ ПРИСЛІВ'ІВ ТА ПРИКАЗОК У ФОРМУВАННІ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ

Метою навчання рідної мови дітей дошкільного віку є розвиток мовленнєвих здібностей і вмінь, культури мовленнєвого спілкування, розробка способів оволодіння дошкільнятами навичками практичного спілкування, формування передумов читання та письма.

Одним із завдань розвитку мовлення дошкільнят є розвиток словника. У дошкільному віці дитина повинна оволодіти таким словником, який дозволив би йому спілкуватися з однолітками і дорослими, успішно навчатися в школі, розуміти літературу, телевізійні передачі і радіопередачі і т. ін. Тому дошкільна педагогіка розглядає розвиток словника у дітей як одну з важливих завдань розвитку мови .

Дієвим матеріалом для розвитку словника дітей володіють твори малих форм фольклору (прислів'я, потішки, приказки, загадки). Це пов'язано з тим, що малі форми фольклору доступні і цікаві дітям, викликають у них емоційний відгук, сприяють успішному запам'ятовуванню різних слів [1].

Прогресивні педагоги, такі як Я.А. Коменський, Є.І. Тихеева, К.Д. Ушинський та ін., вважали, що в основі виховання дітей дошкільного віку мають лежати національні традиції. На їхню думку, з самого раннього віку необхідно залучати дітей до народної культури, народного слова.

Питання ознайомлення дошкільнят з прислів'ями та приказками розглядалися в роботах Н.В. Гавриш, А.П. Ількової, Т.С. Комарової, А.П. Усової, О.С. Ушакової та ін.

Робота з прислів'ями розвиває мислення дітей, прищеплює любов до рідної мови, підвищує культуру мовлення, сприяє кращому засвоєнню граматики, збагачує народною мудрістю, розвиває і збагачує мову. Діти вчаться запам'ятовувати народні вислови, відносити їх до певної теми, аналізувати зміст, узагальнювати [2].

Тому у роботі з дітьми доцільне використання прислів'їв та приказок, як засобу формування мовлення та розумової діяльності дітей, збагачення і уточнення словникового запасу, поліпшення розуміння мови оточуючих за рахунок знайомства з образністю і багатозначністю рідної мови, розвитку мислення та інших психічних процесів.

Дослідники роблять висновок про те, що прислів'я доступні розумінню дошкільнят, якщо вони відібрані з урахуванням вікових можливостей дітей. На цій основі організовується систематична освітня робота з ознайомленням з прислів'ями.

Прислів'я та приказки зрозумілі дорослим, але не завжди зрозумілі дітям, тому завдання вихователів полягає у відборі народних висловів, які відповідали б усім вимогам дошкільного віку. Дуже важливо, щоб вихователі самі знали прислів'я та вживали їх доречно. Дошкільнята говорять і повторюють те, щочують. Якщо вихователі самі вживають прислів'я, то це сприймуть

і діти. У різних дітей рівень сформованості мовленнєвих навичок може бути різним: одні говорять дуже добре, легко переказують, придумують загадки і казки; інші - мають недостатню мовну підготовку; одні люблять слухати книги і знають прислів'я та приказки, інших - вони не дуже цікавлять, бо у відгадуванні і заучуванні прислів'їв та приказок вони зазнають труднощів. Щоб викликати у всіх дітей цікавість до народної творчості необхідно навчити дітей відрізняти прислів'я та приказки від інших жанрів народної творчості, розуміти і пояснювати їх значення, знати прислів'я та приказки за різними темами, доречно їх використовувати [3].

Прислів'я та приказки можна використовувати в режимних моментах, в іграх, на заняттях.

Найбільш зрозумілі дітям прислів'я та приказки про маму, про природу, про батьківщину, про дружбу та про все, що є близьким дітям.

Народні прислів'я та приказки є дієвим засобом у знайомстві дітей з назвами місяців, вони влучно і чітко характеризують особливість кожного з них: «Березень з водою, квітень з травною, а травень з квітами», «Березень сухий, а мокрий май — буде каша й коровай», «Буває март за всі місяці варт», «В лютім сонце іде на літо, а зима на мороз», «Як листопад дерев не обтрусить, довга зима бути мусить», «Жовтень ходить по краю та виганяє птиць із гаю» [4].

Дають прислів'я та приказки і яскраву характеристику тим чи іншим тваринам, говорять про їх особливості, виділяють певну, характерну рису майже кожної тварини, яка твердо встановилася у народному світогляді: заєць завжди боягузливий, вовк завжди голодний, ведмідь - незграбний, лисиця – хитра [5].

У процесі розглядання картин, придумування розповідей, читання книг або під час проведення музичних та пізнавальних ігор, можна згадати прислів'я та приказки про тварин. Однак, використовуючи їх, треба враховувати і вікові особливості: конкретність мислення, емоційність, бідність семантики словника дітей. Презентувати зміст необхідно так, щоб прислів'я та приказки впливали на їх свідомість, викликали у них яскраві образи, діяли на їхні почуття, тоді й діти, оцінюючи вчинки один одного, будуть осмислено вживати різні прислів'я та приказки, такі як: «Поспішиш - людей насмішиш», «Не відкладай на завтра те, що можна зробити сьогодні», «Справі час, потісі годину», «Старанна миша і дошку прогризе», «Без труда нема плода» [5].

Отже, можна зробити висновок, що для успішного збагачення лексики дітей на основі прислів'їв та приказок необхідно враховувати наступні педагогічні умови:

- розуміння дитиною прямого і переносного значення прислів'я;
- ознайомлення з певним переліком творів даного жанру;
- вміння співвідносити зміст прислів'я з конкретною стороною життя або явища і, навпаки, в якомусь факті чи прояві дійсності побачити те головне, що може бути охарактеризоване відповідною тематичною групою прислів'їв;
- формування вмінь обґрунтованого вживання прислів'їв і приказок в мовленнєвій діяльності.

Література

1. Комарова Т.С., Ратанова Т.А., Биховець Г.В. Народне мистецтво у вихованні дітей / Під ред. Т.С. Комарової. - М.: Педагогічне товариство Росії, 2005.
2. Дзюбишина-Мельник Н. Фольклор і українська дитина / Н. Дзюбишина-Мельник. – Шкільний світ, 2001.
3. Йовенко Л. Прислів'я та приказки як джерело вивчення родинно-виховного досвіду українців / Л. Йовенко. – Рідна школа, 2003. – № 6. – С. 2-6.
4. Номіс М. Українські приказки, прислів'я і таке інше / М. Номіс. – Київ, 1993.
5. Пугач В. Гендерні стереотипи східних слов'ян: народні прислів'я та приказки / В. Пугач // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2007.

УДК 373.21.382(043)

Ильченко Д. К.

РОЛЬ ПРЕДМЕТНО-РАЗВИВАЮЩЕЙ СРЕДЫ В ОРГАНИЗАЦИИ СЮЖЕТНО-РОЛЕВЫХ ИГР СТАРШИХ ДОШКОЛЬНИКОВ

Дошкольное детство – важнейший период жизни ребенка, в течение которого дети

открывают и познают мир человеческих взаимоотношений. Каждый ребенок испытывает сильнейшее желание включиться в мир взрослых, принимать в нем участие, что, естественно, невозможно в силу понятных причин. Как же помочь малышу? Научить его играть! Игра оказывает огромное влияние на всестороннее развитие детей в этот период. Исходя из понимания значимости игровой деятельности на данном возрастном этапе, возникает осознание необходимости педагогического сопровождения ее развития на протяжении всего дошкольного детства.

Термин «развивающая среда» довольно давно стал очень популярен. Однако, понятие «среда» не имеет однозначного определения в научном мире. Понятие «развивающая среда» может рассматриваться в широком и в узком смысле.

В широком смысле развивающая образовательная среда представляет собой социокультурное пространство, в рамках которого стихийно или с различной степенью организованности осуществляется процесс развития личности. С позиции психологов, таких как Л. С. Выготский, П. Я. Гальперин, В. В. Давыдов, Л. В. Занков, А. Н. Леонтьев, Д. Б. Эльконин, развивающая среда – это определенным образом упорядоченное образовательное пространство, в котором осуществляется развивающее обучение. Большинство специалистов используют концепцию доктора психологических наук С.Л. Новоселовой: «Развивающая предметная среда – это система материальных объектов деятельности ребенка, функционально модернизирующая содержание развития его духовного и физического облика. Обогащенная развивающая среда предполагает единство социальных и природных средств обеспечения разнообразной деятельности ребенка» [1].

Предметно-развивающая среда старшей группы позволяет проводить образовательную работу с детьми в совместной деятельности взрослого и ребенка; закреплять полученные знания, умения и навыки в самостоятельной деятельности детей. Образовательные задачи различных направлений развития старших дошкольников решаются в рамках непосредственной образовательной деятельности по освоению основной образовательной программы дошкольного образования и при проведении режимных моментов в соответствии со спецификой дошкольного образования. Как известно, основной формой работы с детьми дошкольного возраста и ведущим видом деятельности является игра. Поэтому предметно-развивающая среда группы предусматривает разнообразие игровой деятельности, которая помогает педагогам выявлять и развивать способности детей в любых формах образовательного процесса; помогает детям, в том числе детям с ограниченными возможностями здоровья, освоить основную общеобразовательную программу дошкольного образования.[4]

Благодаря идущей в настоящее время реформе дошкольного образования, в детских садах исчезло такое явление как нехватка свободного времени на игру. Но остались еще некоторые проблемы, одна из которых – организация предметно-игровой среды в разных возрастных группах в условиях детского сада. Ученые считают, что главным в группе детского сада является создание так называемой «визуальной красоты и наполняемости». При таком подходе к организации среды группы полностью нивелируется ее содержательная сторона и такой принцип как обеспечение развивающего влияния среды на ребенка-дошкольника (Л.С.Выготский, А. Н. Леонтьев, Д. Б. Эльконин). Данный вопрос и определил актуальность проблемы «Роль предметно-развивающей среды в организации сюжетно-ролевых игр старших дошкольников».

На протяжении всего дошкольного детства, пока ребенок растет и развивается, приобретает новые знания и умения, сюжетно-ролевая игра остается наиболее характерным видом его деятельности. Как показали исследования Д.Б.Эльконина, игра – это не всеобщая форма жизни всех детей, она – образование историческое. Игра возникает только на определенных этапах развития общества, когда ребенок не может принять непосредственное участие в системе общественного труда, когда возникает "пустой" промежуток времени, когда надо подождать, чтобы ребенок подрос. У ребенка имеется тенденция в эту жизнь активно входить. На почве этой тенденции и возникает игра.[3]

В игре ребенок воплощает свой замысел, свои представления, свое отношение к тому событию, которое разыгрывает. Содержание сюжетно-ролевой игры осуществляется ребенком с помощью роли, которую он берет на себя. Роль – средство реализации сюжета и главный компонент сюжетно-ролевой игры.

В старшем дошкольном возрасте смысл игры заключается в изображении типичных взаимоотношений взрослых, роль одного из которых выполняет ребенок. В играх появляются ролевые диалоги, с помощью которых выражаются отношения между персонажами, устанавливается игровое взаимодействие. Для качества выполнения роли важно отношение к ней ребенка. Поэтому следует иметь в виду, что старшие дошкольники неохотно выполняют роли, которые по их представлениям, не соответствуют их полу. Так, мальчики отказываются исполнять роль воспитателя, в игре в школу соглашаются быть только учителем физкультуры. Выполняя роль, как отмечает Н.В.Краснощекова, ребенок принимает во внимание не столько внешнюю логику, последовательность действий, сколько смысл социальных отношений.[5]

Игра старших дошкольников, как правило, коллективная. Она отличается разнообразием тематики, сложностью и развернутостью сюжетов. Дети отражают в играх события и ситуации, далеко выходящие за рамки их личного опыта, стремятся воспроизвести то, что происходит в жизни страны и всего человечества – освоение. Особенности детской игры в старшем дошкольном возрасте состоят в том, что игра в этом возрасте непрерывно создает такие ситуации, которые требуют от ребенка действий по линии наибольшего сопротивления. Специфическое удовольствие игры в старшем дошкольном возрасте связано с преодолением непосредственных побуждений, с подчинением правилу, заключенному в роли.[2]

Таким образом, под предметно-развивающей средой дошкольного учреждения следует понимать такое предметное наполнение, организация которого влияет на развитие ребенка наиболее эффективно. Непременное условие ее построения - опора на личностно-ориентированную модель взаимодействия между детьми и взрослыми. Предметно- развивающая среда должна выполнять две важнейшие функции. Одна из функций носит информативный характер, другая - развивающий. Предметно-развивающая среда включает в себя разнообразие предметов и объектов социальной действительности, где каждый предмет и каждый объект, в свою очередь несут определённые знания об окружающем мире, становятся средством передачи социального опыта.

Литература

1. Абузярова Л.А. Предметно-развивающая среда ДООУ / Л.А. Абузярова //Ребенок в детском саду. – 2009. - №6. – С 17-19.
2. Выготский Л.С. Игра и ее роль в психологическом развитии ребенка [Текст] /Л.С.Выготский // Вопросы психологии. – 2006. - №6. – С 11-15.
3. Эльконин Б.Д. Психология игры / Д.Б Эльконин. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС 1999. - 360с.
4. Колунтаева Л.И. Организация предметной среды детского сада /Л.И.Колунтаева //Воспитатель ДООУ. -2009. №5. – С 5-7.
5. Краснощекова Н.В. Сюжетно – ролевые игры для детей дошкольного возраста /Н.В Краснощекова. Изд. 3-е. - Ростов н/Д.: Феникс, 2008. – 251с.

УДК 373.21.38 (043)

Лігунцова Є. Ю.

ВПЛИВ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА МОВЛЕННЄВИЙ РОЗВИТОК ДОШКІЛЬНИКІВ

Актуальність роботи зумовлена тим, що дошкільний вік – це важливий етап у становленні та розвитку особистості. Надзвичайне значення в цей період відіграє створення оптимальних умов для формування мовленнєвої компетентності дитини. Мова - одна з найважливіших ліній розвитку дитини. Завдяки мові дошкільник входить в оточуючий світ, отримує широкі можливості спілкування з іншими людьми. Мова допомагає зрозуміти один одного, формує погляди і переконання, відіграє величезну роль у пізнанні навколишнього світу. Мова не дається людині від народження. Має пройти час, щоб дитина почала говорити. А дорослі повинні докласти чимало зусиль, щоб мова у дитини розвивалася правильно і своєчасно.

На сьогодні одним із продуктивних напрямів роботи з розвитку мовленнєвої активності дитини визнано використання театралізованих ігор з творчим та інтелектуальним

навантаженням. І це не випадково, адже саме театралізована гра є чинником, який активізує мовленнєву діяльність дітей дошкільного віку.

Проблему формування виразності мовлення у театралізованій діяльності дітей дошкільного віку досліджували багато вітчизняних психологів, таких як Л. С. Виготський, А. В. Запорожець, С.Л.Рубінштейн, Б. М. Теплов, а також педагогів - А. М. Леушина, Л.В.Макаренко, Л.В.Маханева, С.Ф. Русова, Н. Соротич, Ф. О. Сохін та ін.

Л.В.Макаренко зазначає: «заняття з театралізованої діяльності в дошкільному навчальному закладі повинні виконувати водночас пізнавальну, виховну та розвивальну функції і не обмежуватися лише підготовкою дітей до виступів. Наразі їх зміст, форми і методи проведення мають сприяти досягненню трьох головних цілей: розвитку мовлення та навичок театральновиконавської діяльності, створенню атмосфери творчості, соціально-емоційному розвитку дітей» [1].

Позитивний вплив театралізованої діяльності на різні аспекти розвитку особистості доведено в численних дослідженнях Артемової Л.В., присвячених вивченню ігрової, мовленнєвої діяльності та становленню емоційної сфери дошкільників. Завдяки участі у театралізаціях у дошкільників формується вміння виражати різний стан героїв за допомогою інтонації. Якщо на початку діти використовують лише інтонацію питання, сумніву, то потім у них з'являються нові (страх, вигук, здивованість, суворість та ін.) [2]

Театралізована діяльність – один з компонентів художньо-мовленнєвої діяльності, засіб розвитку гарного, образного, літературного мовлення, що, на думку Богуш А.М. [3], Аматыєвої О.П. [4], дає дитині змогу виразити свої емоції, ставлення до літературного образу, ввійти в роль казкового персонажа, самостійно побудувати зв'язне висловлювання. Театралізована діяльність сприяє глибшому засвоєнню художніх образів, усвідомленню змісту, ідеї художнього твору.

Театральнo-ігрова діяльність збагачує дітей новими враженнями, знаннями, вміннями, розвиває інтерес до літератури, активізує словник, зв'язне мовлення, мислення, сприяє морально-естетичному вихованню кожної дитини.

Театральна постановка дає привід і матеріал для найрізноманітніших видів дитячої творчості. Це словесна творчість дітей, потрібна і зрозуміла самим дітям. Під час роботи над виразністю слів персонажів, активізується словник дитини, вдосконалюється звукова культура мовлення, інтонація. Виконуючи роль, дитина зрозуміло, чітко промовляє текст, оволодіває літературною мовою. Нова роль, особливо звуковий діалог персонажів, ставить дитину перед необхідністю ясно, чітко, зрозуміло висловлюватися. У неї поліпшується діалогічна мова, її граматичний лад, вона починає активно користуватися словником, який у свою чергу теж поповнюється. У створенні ігрового образу особливо велика роль слова. Воно допомагає дитині висловити свої емоції, думки, почуття, зрозуміти переживання партнерів, погоджувати з ними свої дії.

Театралізація відіграє особливу роль у житті дитини. Через театралізовану діяльність діти ознайомлюються з навколишнім світом, навчаються правильної звуковимови, виконують різні ігрові завдання, що сприяють інтелектуальному розвитку. Питання, поставлені дітям при підготовці до гри, спонукають їх думати, аналізувати досить складні ситуації, робити висновки і узагальнення. Вдосконаленню розумового розвитку тісно пов'язане з вдосконаленням мови. Дитина співчуває героям, розділяє їх почуття, живе разом з ними у світі казки.

Театралізована діяльність сприяє тому, що:

- діти отримують зразки правильного, красивого, емоційно забарвленого зв'язного мовлення, насиченого влучними образними виразами, фразеологізмами, вживають різні типи зв'язних висловлювань для вирішення конкретних ігрових комунікативних ситуацій (міркування, пояснення, відтворення казкових діалогів);

- мовлення стає зрозумілішим, виразним, граматично оформленим. У процесі підготовки та показу вистави у дітей розвивається зв'язне мовлення, яке має емоційно забарвлений характер та передбачає широке вживання вербальних та невербальних засобів виразності (адже під час відтворення художньо-мовленнєвих сюжетів діти засвоюють норму мовлення у її найвищому прояві).

Діти реалізують потребу у самовираженні, спілкуванні, пізнанні себе через відтворення різних образів під час ігор – драматизацій: «Лисичка і журавель» (за методикою Карла Орфа),

«Пан Коцький», «Кривенька качечка»; імпровізацій; інсценівок за художніми творами Василя Сухомлинського («Зайчик і місяць»); ігор за сюжетами літературних творів, розігрування потішок, забавлянок, - де дитина і актор, і сценарист, і режисер; під час самостійної театралізовано-ігрової діяльності, режисерських ігор та показу вистав: «Солом'яний бичок», «Сперечались овочі»; інсценування п'єси «Що буває, коли пісеньку образять». [5]

Отже, театралізована гра один з найефективніших способів розвитку мовлення дошкільників. Діти адекватно використовують вербальні та невербальні засоби спілкування, володіють діалогічною мовою і конструктивними способами взаємодії з дітьми і дорослими. Заняття театралізованої діяльністю не тільки знайомлять дітей зі світом прекрасного, а й пробуджують у них здатність до співчуття, співпереживання, активізують мислення та уяву.

Література

1. Макаренко Л.В. Театр і театралізована діяльність у сучасному дошкільному закладі: монографія / Л.В.Макаренко. – Донецьк: ЛАНДОН - XXI, 2011. – 211с.
2. Богуш А.М. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до семи років / А.М. Богуш. – К.: ВД «Слово», 2004. – 376 с.
3. Аматыєва О.П. З дитячого садка – в актори / О.П. Аматыєва // Дитячий садок. – 2004. - №24. – С. 2-6.
4. Артемова Л.В. Театр і гра / Л.В. Артемова. – К. : Томіріс, 2002. – 291 с.
5. Маханева М.Д. Театрализованные занятия в детском саду: пособие для работников дошкольных учреждений / М.Д. Маханева. – М.: ТЦ Сфера, 2004. – 128с.

УДК 373.21.025(043)

Носенко Т. С.

БУДІВЕЛЬНО-КОНСТРУКТИВНІ ІГРИ ЯК ЗАСІБ ВСЕБІЧНОГО ПІЗНАВАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Проблема розвитку пізнавальної активності дошкільників - одна з найактуальніших в дитячій психології, оскільки активність є неодмінною передумовою формування розумових якостей особистості, її самостійності та ініціативності. Під впливом пізнавальної діяльності розвиваються всі процеси свідомості. Пізнання вимагає активної роботи мислення, і не тільки розумових процесів, але і сукупності всіх процесів свідомої діяльності. Тому, сучасні програми передбачають формування у дошкільників не окремих фрагментарних знань про навколишній, а цілком достовірних елементарних систем уявлень про різні властивості і відносини предметів і явищ[1].

Сучасні дослідження педагогів і психологів, спрямовані на вивчення різних аспектів навчання дітей дошкільного віку, показують, що продуктивність інтелектуального розвитку дітей в цілому залежить не тільки від того, як організований процес навчання, передача їм знань, а й від зворотного зв'язку в цьому двосторонньому процесі - від позиції самої дитини, її активності. Вчені розглядали пізнавальний інтерес як процес, пов'язаний з виборчою спрямованістю уваги (Л.А. Венгер, О.В. Запорожець), зі спонуканням до діяльності (І.Ф.Харламов), з єдністю емоційно-вольових та інтелектуальних процесів, підвищують активність свідомості і діяльність (Л.А. Гордон), з активно-пізнавальним (Н.В.Мясіщев, В.Г.Іванов), емоційно-пізнавальним ставленням людини до світу (М.Г. Морозова), з мотивованим станом пізнавального характеру (Р.С. Немов, А.В.Петровский), зі специфічним ставленням особистості до об'єкта, викликаним свідомістю його особистої значущості та емоційної привабливості (А.Г.Ковалев).

За Л.А. Венгером, Н.С. Лейтесом пізнавальний інтерес служить основою для вдосконалення здібностей і схильностей дитини до різних видів творчої діяльності. Творчість в ході спільної діяльності дорослого і дитини сприяє прояву фантазії, відображенню в діяльності вражень з минулого досвіду, визначення перспектив вирішення поставлених завдань в інших умовах, на іншому матеріалі.

Тому перспективні можливості розвитку пізнавальних здібностей є у дітей старшого дошкільного віку. При цьому вчені акцентують увагу на найбільш важливій умові когнітивного розвитку - формуванні позитивного ставлення дитини до знань та їхнього надбання. В цьому віці активно використовуються будівельно-конструктивні ігри, як засіб пізнавальної

активності, які розвивають спостережливість, уяву, пам'ять, мислення, мовлення, сенсорні орієнтації дітей у розмірах, формах, кольорах, максимально сприяють інтелектуальний потенціал у пізнанні світу і себе.

Педагоги З.В. Ліштван, В.Г. Нечаєва, Є.І. Корзакова розкрили особливості та значення будівельних ігор – які вимагають від дитини умінь відтворити образ предмета в його просторовому вираженні. Вони довели, що розвиток конструктивних здібностей дітей знаходиться в прямій залежності від керівництва вихователя дитячої діяльністю. Якщо вихователь систематично навчає дітей спорудженням різних будівель, знайомить їх з конструктивними особливостями матеріалів, то практично всі діти опановують певним обсягом умінь і навичок.

Саме будівельно-конструктивні ігри, надають величезні можливості для повноцінного розвитку дитини. У процесі ігор з конструктором, будівельним матеріалом дитина отримує не лише задоволення, але й формує здатність активно пізнавати світ, планувати і контролювати свою діяльність. Участь дошкільників у таких іграх сприяє їх самоствердженню, розвитку наполегливості, прагненню до успіху й різні мотиваційні якості[2].

В цих іграх – різновид творчої гри діти відображають свої знання та враження про навколишній світ, самостійно роблять вироби, зводять будівлі, споруди але в узагальненому, схематизованому вигляді. Ці ігри розвивають моторику, сприяють вдосконаленню розумового апарату, виховують самостійність, допитливість, творчу спрямованість особистості, виховують працьовитість і цілеспрямованість.

Таким чином, в будівельно-конструктивній грі відбувається всебічний, багатогранний розвиток пізнавальної діяльності, та створюється умови для прояву вольових та особистісних рис характеру[3].

Література

1. Венгер Л. За допомогою наочних моделей. Дослідження розвитку пізнавальних здатностей у дошкільному віці // Дошкільне виховання.-2005.-№3. - С. 6-7.
2. Парамонова Л.А. Теория и методика творческого конструирования в детском саду [Текст]: пособие для воспитателя детского сада - М., Просвещение, 2002, - 200 с.
3. Парамонова Л.А. Конструирование [Текст] // Истоки: Базисная программа развития ребенка-дошкольника. - 2-е изд., испр. и доп. - М., Просвещение, 2001. – 327 с.

УДК 373.21.025(043)

Охрименко А. О.

РОЛЬ ДИДАКТИЧНОЇ ГРИ У ФОРМУВАННІ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Проблема розвитку пізнавальної активності дошкільників - одна з найактуальніших в дитячій психології, оскільки взаємодія людини з навколишнім світом можливо завдяки його активності та діяльності, а ще й тому, що активність є неодмінною передумовою формування розумових якостей особистості, її самостійності та ініціативності. І тому зараз, сучасні програми передбачають формування у дошкільників не окремих фрагментарних «полегшених» знань про навколишній, а цілком достовірних елементарних систем уявлень про різні властивості і відносини предметів і явищ.

Проблема розвитку пізнавальної активності розглядалася в різних працях педагогів і психологів. Я.А. Коменський, К.Д. Ушинський, Д. Локк, Жан Жак Руссо визначали пізнавальну активність як природне прагнення дошкільників до пізнання. Автори, які займалися пізнавальною активністю (Б.Г. Ананьев, Д. Б. Богоявленська, Д.Б. Годовікова, Т.М. Землянхуна, Т.А. Кулікова, А.В. Петровский, Г. І. Щукіна), вважають, що пізнавальна активність є однією з найважливіших якостей, що характеризують психічний розвиток дошкільника. Ряд учених: А.Р. Лурія, В.І.Селіверстов, А.Г. Литвак, М.С. Певзнер та інші. розглядають пізнавальну активність як природне прагнення дошкільнят до пізнання, вважаючи, що людині властиво прагнення до пізнання і це прагнення проявляється в дитині з перших днів його життя [1].

У системі навчання і виховання дошкільників активно використовуються дидактичні ігри, які розвивають спостережливість, уяву, пам'ять, мислення, мовлення, сенсорні орієнтації дітей у

розмірах, формах, кольорах, максимально задіюють інтелектуальний потенціал у пізнанні світу і себе. Педагогічна мета дидактичних ігор полягає у сенсорному вихованні, мовленнєвому розвитку, ознайомленні дошкільників з навколишнім світом, формуванні у них елементарних математичних уявлень тощо. Дидактична гра спрямована на формування у дитини потреби в знаннях, активного інтересу до того, що може стати їх новим джерелом, удосконалення пізнавальних, умінь і навичок.

Проблема розвитку пізнавальної активності розглядається як невід'ємна частина дослідження розумового виховання дошкільників. У якості головних детермінант її розвитку вчені виокремили: дидактичну гру (Т. Бабунова); ставлення дорослого і форми спілкування з ним (М. Лісіна, Д. Годовікова); особлива можливість групи в оптимізації дітей, які недостатньо володіють пізнавальними мотивами і способами дій (В. Котирло, Т. Дуткевич); спосіб впливу батьків на дитину (Г. Стаднік).

Дидактичні ігри підвищують ефективність сприймання дітьми навчального матеріалу, урізноманітнюють їхню навчальну діяльність, вносять у неї елемент цікавості. У дидактичній грі як формі навчання взаємодіють навчальна та ігрова сторони. Відповідно до цього вихователь одночасно навчає дітей і бере участь у їхній грі, а діти граючись навчаються. Пізнавальний зміст навчання виявляється в його дидактичних завданнях, які педагог ставить перед дошкільниками не безпосередньо, як на занятті, а пов'язує їх з ігровими завданнями та ігровою дією. Дидактична мета, прихована в ігровому завданні, стає непомітною для дитини, засвоєння пізнавального змісту відбувається не навмисне, а під час цікавих ігрових дій. Основним стимулом, мотивом виконання дидактичного завдання є не пряма вказівка вихователя чи бажання дітей чогось навчитися, а природне прагнення до гри, бажання досягти результату, виграти. Саме це спонукає дошкільників до розумової активності, якої вимагають умови і правила гри. Так у дошкільному віці на основі ігрових інтересів виникають і розвиваються інтелектуальні [2].

Для того щоб дидактичні ігри стимулювали різнобічну діяльність і задовольняли інтереси дітей, вихователь повинен добирати їх відповідно до програми дошкільного навчального закладу для кожної вікової групи, враховуючи пізнавальний зміст, ступінь складності ігрових завдань і дій. Творче ставлення педагога до справи є передумовою постійного і поступового ускладнення, розширення варіативності ігор. Якщо у дітей згасає інтерес до гри, вихователь ініціює спільне придумування нових ігрових завдань, ускладнення правил, включення до пізнавальної діяльності різних аналізаторів і способів дій, активізацію всіх учасників гри.

Кожна дидактична гра має специфічне дидактичне завдання, що відрізняє її від іншої. Ці завдання обумовлені передбаченим програмою навчальним і виховним впливом педагога на дітей та можуть бути різноманітними (наприклад, з розвитку мовленнєвого спілкування — розвиток мовленнєвого апарату, зв'язного мовлення, закріплення звуковимови, уточнення і розширення словникового запасу при ознайомленні з живою і неживою природою тощо). Наявність дидактичного завдання (або кількох) підкреслює спрямованість навчального змісту гри на пізнавальну діяльність дітей. Дидактична гра має сталу структуру, що відрізняє її від інших видів ігрової діяльності. Основними елементами, які одночасно надають їй форми навчання і гри, є дидактичні та ігрові завдання, правила, ігрові дії, результат. Увага дитини в грі спрямована на розгортання ігрової дії, а захопленість ігровою ситуацією є передумовою мимовільного розв'язання дидактичного завдання. Завдяки ігровим діям і правилам дидактичні ігри, що використовуються на заняттях, роблять навчання цікавішим, сприяють розвитку довільної уваги, формуванню передумов для глибокого оволодіння змістом передбаченого програмою матеріалу. Функціонально всі види дидактичних ігор зорієнтовані на те, щоб навчати і розвивати дітей через ігровий задум. У процесі гри в дошкільників виробляється звичка зосереджуватися, самостійно думати, розвивати увагу. Захопившись грою, діти не помічають, що навчаються, до активної діяльності залучаються навіть найпасивніші діти.

Мета дидактичних ігор - формування в дітей уміння поєднувати теоретичні знання з практичною діяльністю. Оволодіти необхідними знаннями, уміннями і навичками дитина зможе лише тоді, коли вона сама виявлятиме до них інтерес, і коли вихователь зуміє зацікавити дітей. Тому дидактичні ігри розробляються таким чином, щоб їх зміст передбачав формування не лише елементарних математичних уявлень, а й корегування та розвиток пізнавальних процесів [3].

В. О. Сухомлинський писав, що без гри не має і не може бути повноцінного розумового розвитку, порівнював гру з величезним світлим вікном, через яке в духовний світ дитини вливається цілющий потік уявлень, понять про навколишнє, з іскрою, яка запалює вогник допитливості. Отже, стараймося, щоб гра не була епізодом, а проходила б крізь усе життя дитини. Бо гра - це є творчість, гра - це є праця, а праця - шлях дітей до пізнання світу [4].

Таким чином, розглядаючи програми формування пізнавальної активності дітей, важливе значення науковці приділяють організації дидактичної гри. У нашому дослідженні такі ігри використовують, як під час організації навчання, так і в вільний час, за ініціативою самих дітей.

Література

1. Абрамова Г.С. Возрастная психология: Учебное пособие для вузов.- М.: Академический Проект, 2010. – 623 с.
2. Венгер Л. За допомогою наочних моделей. Дослідження розвитку пізнавальних здатностей у дошкільному віці // Дошкільне виховання. - 2005. - № 3. - С. 6-7.
3. Козлова, С. А. Дошкільна педагогіка / С. А. Козлова, Т. А. Куликова. - М.: Академія, 2007. - 421 с
4. Каліченко, А. В. Розвиток ігрової діяльності дошкільників / А. В. Каліченко, Ю. В. Мікляева. - М. : Академія, 2004. - 202 с.

УДК 373.21.025 (043)

Літовчук К. В.

КОНСТРУКТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

На сучасному етапі розвитку системи дошкільної освіти найбільшої вагомості набула потреба пошуку нових форм виховання і навчання, які б сприяли інтелектуальному розвитку дитини. Ця проблема займає в сучасній педагогіці одне з головних місць, тому що цей розвиток передбачає перш за все розвиток мислення – здатність розуміти, усвідомлювати, пояснювати, перетворювати навколишню дійсність. Проблемою інтелектуального розвитку дітей старшого дошкільного віку займалися такі вчені: Ж. Піаже, А. Валлон, О.В. Запорожець, Д.Б. Ельконін, М.М. Поддяков, С.Р. Рубінштейн, Г.О. Люблінська, А.М. Леушина, С.Л. Новосолова, О.Н. Леонтьєв, Л.А. Венгер та інші [1].

Аналіз психолого – педагогічних досліджень конструювання визначається як засіб інтелектуального розвитку, доводить, що оскільки воно є як предметно-практичною діяльністю дитини, в якій створює необхідні умови для розвитку пізнавальної та інтелектуальної сфери. У процесі конструювання дитина значно розширює свій досвід – пізнає навколишню дійсність, розповсюджує та популяризує здобуті знання.

У процесі навчання конструювання у дітей виробляються і узагальнені способи дій, уміння цілеспрямовано обстежувати предмети чи зразки будівель. Діти вчаться планувати роботу, представляючи її в цілому, вчаться контролювати свої дії, самостійно виправляти помилки. У процесі занять конструюванням діти засвоюють правильні назви деталей будівельного набору, вивчають про особливості геометричних фігур [2].

Конструювання дошкільника спирається на його розумову діяльність і водночас слугує засобом її розвитку. Все це свідчить про розвиток його пізнавальної сфери.

Велике значення у розумовому вихованні та розвитку дітей старшого дошкільного віку надається інтеграції різних функцій конструктивної діяльності, перш за все пізнавальної та продуктивної. Реалізація інтеграції цих функцій найефективніше здійснюється у навчальному процесі на заняттях, де педагог стимулює бажання дітей створювати конструкції та вправляє в умінні використовувати різноманітні матеріали, планувати та контролювати свої дії, об'єктивно оцінювати відповідність досягнутого запланованому [3].

У старшому дошкільному віці конструювання стає складною і різноманітною діяльністю. Крім будівельного матеріалу дитина конструюють з паперу, природного та підручного матеріалу, які розвивають уміння бачити предмет, розуміти його призначення, властивості деталей [4].

Старші дошкільники діють за певним задумом, який включає осмислення функцій (для чого буде використовуватись) майбутньої конструкції. Дитина використовує незвичайні матеріали та способи їх поєднання.

Конструктивна діяльність необхідна для того, щоб допомагати розвивати: самостійність у аналізі зразка або конструкції (виокремлювати частини, з'ясувати їх призначення і просторове розміщення); знаходити цікаві конструктивні розв'язання, планувати етапи створення власної конструкції; аналізувати конструкцію предмета з практичного погляду. Виокремлюючи частини, дитина встановлює їх функціональне призначення, відповідність форми, величину, місцезнаходження, а також думає про ситуації, у яких використовуватиметься конструкція.

Таким чином, використання конструктивної діяльності як засобу інтелектуального розвитку забезпечує розвиток мислення, пам'яті, уваги, сприйняття та відчуття.

Література

1. Богуславская, З.М. Конструирование для детей старшего дошкольного возраста /З.М. Богуславская, Е.О.Смирнова. - М.: Знание, 2006. - 177 с.
2. Парамонова Л.А. Теория и методика творческого конструирования в детском саду: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. – М.: Издательский центр “Академия”, 2002.
3. Парамонова Л. Творческое конструирование: психологические и педагогические основы его формирования //Дошкольное воспитание. – 2000. – №11.
4. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: підручник / Т. І. Поніманська. – 2-ге вид., доповн. – К. : Академвидав, 2013. – 464 с.

УДК 373.21.026.7(043)

Мельниченко К. О.

ВИКОРИСТАННЯ РІЗНИХ ФОРМ ОРГАНІЗАЦІЇ КОНСТРУЮВАННЯ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ САМОСТІЙНОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Пізнавальний розвиток дітей - одне з важливих напрямків у роботі з дітьми дошкільного віку. Будь-яка дитина з'являється на світ з природженою пізнавальною спрямованістю, що допомагає їй адаптуватися до нових умов своєї життєдіяльності. Поступово пізнавальна спрямованість трансформується в пізнавальну активність, яка характеризується внутрішньою готовністю до пізнавальної діяльності, що виявляється у дітей в пошукових діях, на отримання нових вражень про навколишній світ. З розвитком дитини її пізнавальна активність все більше починає прагнути самостійності.[1]

Самостійність дитини проявляється у здатності діяти незалежно від допомоги та керівництва з боку дорослого, виявляти елементарну критичність та самокритичність, доводити будь-яку справу до кінця. (М.М. Аксаріна, Б. Р. Ананьєв, Р. С. Бурі, Е. Н. Герасимова, С.М. Кривина, М. І. Лісіна та ін).

Подальший розвиток самостійності у дошкільному віці пов'язаний з освоєнням дитиною різних видів діяльності (ігрової, трудової, навчальної), в яких вона проявляє свою суб'єкту позицію. Кожна діяльність справляє своєрідний вплив на розвиток різних компонентів самостійності. Так, гра сприяє розвитку активності та ініціативи (С. А. Марутян, Н.Я. Михайленко, Д. Б. Ельконін), у трудовій діяльності закладені сприятливі можливості для формування цілеспрямованості і усвідомленості дій, наполегливості в досягненні результату (М. В. Крулехт, в. І. Логінова, Д. В. Сергєєва), у продуктивних видах діяльності формуються незалежність дитини від дорослого, прагнення до пошуку адекватних засобів самовираження (Л. А. Парамонова).[2]

Можна зробити висновок, що самостійність формується саме в тій діяльності, яка пов'язана з розумовим розвитком дитини. Чим активніше є діяльність, тим вона ефективніше впливає на формування самостійності. Однією з різновидів діяльності, яка активізує одночасно розумові й практичні дії, є конструктивна.

Багато вчених розглядають конструювання як предметно-практичну діяльність, в якій розвиваються розумові здібності дітей, творча уява, ініціатива, загострюється спостережливість, розвивається воля, самостійність (В.П. Ждан, Л.О. Парамонова, М.М. Поддьяков та ін.). Учені

вказують на те, що головним завданням пізнавального розвитку в період дошкільного дитинства є формування в дітей активності й самостійності розумової діяльності.

У ряді досліджень з проблеми організації конструктивної діяльності дітей дошкільного віку визначено різні її форми, а саме конструювання за зразком (Ф. Фребель); за моделлю (А.Р. Лурія); за конкретних умов (А.М. Давидчук); за простими кресленнями і наочними схемами (С.Л. Лоренсо та В.В. Холмовська); за задумом, з конкретної теми (З.В. Лиштван); каркасне (М.М. Поддьяков), а також “вільне” конструювання (С.А. Козлова, Т.А. Куликова). Як вважають вчені, раціональне планування занять за формами та видами конструювання (папір, природний, будівельний, підручний матеріали), а також керівництво самостійною конструктивною діяльністю дітей сприяє формуванню в них якостей, які в єдності характеризують пізнавальну самостійність.[3]

Науковцями було встановлено, що в конструктивній діяльності інтегрально взаємодіють пізнавальна та продуктивна функції, які забезпечують процес від засвоєння знань до їх самостійного застосування на практиці.

Тож вчені виділяють наступні форми організації конструювання, а саме:

- Конструювання за зразком. За допомогою будівельного матеріалу діти самостійно вчаться відтворювати запропоновану модель. В даній формі навчання забезпечується пряма передача дітям готових знань, способів дій, заснована на наслідуванні.
- Конструювання за задумом створює умови для прояву самостійності дитини, які самі визначають тему конструювання.
- Конструювання моделі передбачає приховання від дитини окремих складових елементів пред’явленої моделі. Цю модель діти повинні відтворити з наявного у них будівельного матеріалу. Таким чином, в даному випадку дитині пропонують певне завдання, але дитина повинна самостійно вирішити спосіб дії.
- Конструювання за темою. Діти самостійно створюють задуми конкретних споруд, виробів, вибирають матеріал і способи їх виконання за запропонованою тематикою конструкцій («птахи», «місто» тощо).[4]

Таким чином розглянуті форми організації конструювання необхідно поєднувати в освітній роботі з дітьми протягом усього дошкільного періоду. З організації розумним поєднанням навчального впливу педагога і самостійності дітей.

Література

1. Урадовских Г.А. Развитие творческих способностей детей в процессе конструирования из бумаги [Текст]// Дошкольное воспитание. - 2004. - №11. - с.2-11.
2. Парамонова Л.А. Теория и методика творческого конструирования в детском саду [Текст]. - М. - 2002. - 192 с.
3. Демидова Ю.О. Формування пізнавальної самостійності в конструктивній діяльності // Палітра педагога. – 2006. – № 4. – С. 14-19.
4. Куцакова Л.В. Заняття по конструюванню з будівельного матеріалу в середній групі дитячого садка.- Москва, Мозаїка – синтез, 2008- 2010р.

УДК 372.3.026(045)

Андрєєва Л.

ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ САМОСТІЙНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ У КОНСТРУКТИВНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Сучасна система дошкільної освіти спрямована на створення умов, що відкривають дитині можливість самостійних дій у пізнанні навколишнього світу. Впровадження особистісно орієнтованої моделі освіти зумовлює необхідність розвитку дітей у різних сферах їхнього життя, зокрема сфери «Я сам» [1].

У контексті вищезазначеної проблеми особливого значення набувають дослідження, які стосуються самостійності дітей дошкільного віку. Так, у потрактуванні сутності самостійності, важливою є думка науковців (В.К. Котирло, Л.Г. Подоляк, О.В. Проскура) про розкриття

механізмів її формування в діяльності, розуміння ставлення дітей до будь-якої праці, оцінних відношень. Як відзначають психологи, самостійність характеризується умінням дитини думати, виконувати завдання, відповідно поводитись без сторонньої допомоги чи контролю.

Вагомим внеском у вивчення проблеми самостійності є дослідження О.Л. Кононко. На її думку, елементарна самостійність притаманна майже всім дітям дошкільного віку, що підтверджується наявністю у дітей вже після третього року життя прагнення до самостійних дій (“Я сам”). У науковій літературі цей феноменом відзначають як “кризу трьох років”.

Аналіз наукових джерел з проблеми самостійності свідчить, що ця якість особистості досліджувалася в різних видах діяльності: трудовій (Г.М. Годіна, Л.А. Порембська, Г.Г. Уранова та інші); навчальній (В.Н. Аванесова, Р.С. Буре, О.Г. Брежнева, О.П. Усова), ігровій (Л.В. Артемова, Р.Й. Жуковська, Н.Я. Михайленко, Ю.М. Косенко, Ж.С. Борщ), художній (В.О. Інжестойкова, В.П. Ждан, Г.О. Підкурманна, Н.П. Сакуліна, Е.О. Фльоріна), конструкторсько-ігровій (Ф.В. Ізотова, О.О. Сафонова, Л.О. Парамонова та інші) тощо.

У ряді досліджень здійснювалася спроба вивчити пізнавальну самостійність особистості. У дошкільній психолого-педагогічній літературі ця якість розглядалася у контексті вивчення окремих аспектів життєдіяльності дитини (Н.М. Аксарина, В.Г. Нечаєва, Л.А. Пен'євська, Н.М. Щелованов). На підставі аналізу робіт О.В. Запорожця, Д.Б. Ельконіна, М.І. Лісіної, а також результатів досліджень М.М. Поддякова визначені деякі підходи до вивчення проблеми формування пізнавальної самостійності у зв'язку з організацією навчання, формуванням пізнавальної активності, інтересу тощо (О. Брежнева, Г. Стадник, В. Синельникова) [2].

Зокрема, не здобули ґрунтовного дослідження організація та вплив конструктивної діяльності на формування пізнавальної самостійності дошкільників. Сучасна педагогічна практика свідчить, що цей вид діяльності частіше використовується для вирішення практичних задач та забезпечення естетичного виховання дошкільників.

Вищезазначені аспекти досліджуваної проблеми зумовили необхідність створення моделі навчального процесу, що забезпечить формування першооснов пізнавальної самостійності в процесі конструктивної діяльності.

Література

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. – К.: Ред.журн. “Дошкільне виховання”, 1999. – 47 с.
2. Брежнева О. Формування пізнавальної активності у старших дошкільнят // Дошкільне виховання. – 1998. – № 2. – С. 12-15.

УДК 373.21.036(043)

Рискова П. А.

СЮЖЕТНО - РОЛЕВАЯ ИГРА КАК СРЕДСТВО РАЗВИТИЯ ТВОРЧЕСТВА У ДЕТЕЙ СТАРШЕГО ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Творчество — не новый предмет исследований, оно всегда привлекало внимание ученых и практиков. Вместе с тем проблема творчества остается одной из самых неразработанных. Анализ современной практики дошкольного образования позволяет говорить о том, что потенциальные возможности дошкольного детства для развития творчества не всегда используются полностью. Именно поэтому тема «Сюжетно-ролевая игра как средство развития творчества у детей старшего дошкольного возраста» является актуальной.

Проблема творчества в сюжетно-ролевой игре получила развитие в психолого-педагогических исследованиях (Л. С. Выготский, Д. В. Менджерицкая, Н. Я. Михайленко, Н. Н. Поддяков, Д. Б. Эльконин, Н.В.Кудыкина и другие). Однако требуется дальнейшее изучение вопроса об особенностях педагогического руководства сюжетно-ролевой игрой в целях развития творчества. На практическую значимость этого указывают многие авторы, констатируя, что в дошкольном учреждении игра либо пускается на самотек, либо недопустимо регламентируется (Л.В. Артемова, Н.А. Бойченко, Г.И. Григоренко, Н.В. Кудыкина, Ю.Н. Косенко, Е.И. Щербакова и другие). Авторы отмечают, что уже в с раннем возрасте имеют место творческие процессы, которые всегда лучше выражаются в играх детей [1,4].

Игра является формой творческого отражения ребенком действительности. В сюжетно-ролевой игре у детей в удивительных сочетаниях сплетаются реальность и вымысел, стремление к точному воспроизведению действительности с самыми вольными нарушениями этой реальности. И чем больше возможности для такой выдумки, творческого преобразования отражаемой действительности, тем радостнее игра, тем больше удовлетворяет она самих играющих.

А. Валлон считал, что сначала ребенок познает окружающий мир и человека как главный элемент социальной среды, а затем себя. Игра, благодаря подражанию и перевоплощению, помогает ребенку в познании предметного и социального мира. Игра способствует познанию различных видов человеческой деятельности, отношений взрослых к труду и друг к другу.

Для развития творческой активности детей необходимо наличие как объективных, так и субъективных условий. Объективные условия следующие:

- источники различной познавательной информации, обогащающие переживания детей, занятия, развлечения, праздники в детском саду, многочисленные жизненные ситуации, окружающие ребенка;
- наличие материальной среды, позволяющие детям развернуть свою деятельность и придать ей тот или иной характер, выбрать какой-либо вид познавательной практики;
- характер и тактика руководства педагога, его косвенные действия, его соучастие, проявляющееся в выражении своего отношения к познавательной деятельности, в поощрительных замечаниях, создающих благоприятную атмосферу.

К субъективным условиям относятся:

- познавательные интересы детей, их избирательность, устойчивость;
- побуждения детей, вызывающие их самостоятельную деятельность на основе стремления выразить свои впечатления, применить имеющийся опыт или усовершенствовать его, включиться во взаимоотношения с детьми.

Творчество вплетено в игровую деятельность; причем для ребенка важнее сам процесс игры, а не результат. Одним из важнейших условий создания атмосферы, побуждающей к творчеству, как отмечает Д.В. Колесов, является «эмоциональное поглаживание», к которому относятся обращение к ребенку только по имени, сохранение педагогом ровной, доброжелательной интонации, ласкового тона, обязательно успокаивающие или ободряющие прикосновения к ребенку, максимально положительное подкрепление его действий (похвала, одобрение) [3].

Необычность и новизна создают определенный эмоциональный фон, поддерживают у детей состояние творческого переживания, подъема, осмысления окружающего мира. «Обучить творческому акту нельзя, — отмечал Л. С. Выготский, — но это вовсе не означает, что нельзя воспитателю содействовать его образованию и появлению» [1].

Творчество в игре дошкольника выражается в способности к замыслу, его реализации, комбинированию своих знаний и представлений, в искренней передаче своих мыслей и чувств, в способности к созданию образа, продумыванию и воплощению его роли и др.

Специфика дошкольного возраста заключается в том, что накопление ребенком какого-либо опыта во многом определяется эмоциональным восприятием. От того, насколько эмоционально воспримут дети литературно-художественные образы, как глубоко осознают идею произведения, зависит богатство их замысла, изобретательность в поисках средств его наилучшего воплощения.

Реализация сюжета предполагает эмоционально-чувственную коммуникацию участников игры, что позволяет рассматривать этот процесс как проявление выделенной Л.С.Выготским способности субъективного (эмоционального) воображения. Все вышесказанное дает достаточно оснований судить о специфике творческих способностей, проявляемых ребенком в сюжетно-ролевой игре, как о способностях воображения [1].

Таким образом, роль, или ролевое поведение, выступает как синтезированная форма проявления творческих способностей ребенка-дошкольника в сюжетно-ролевой игре. В результате стремления к адекватному осуществлению, роль, в воображении ребенка объединяется, а в ролевом поведении слитно выражаются, индивидуальный опыт ребенка, чувственно-эмоциональное отражение этого опыта, а также внешне регламентированные атрибутивно-коммуникативные требования к ролевому поведению.

В сюжетно-ролевой игре как форме творческой деятельности, роль выступает как специфическая форма проявления творческой способности воображения. Поэтому совершенно оправдана ситуация, когда исследователи, называя в качестве творческих, способности к содержанию замысла или созданию игрового образа, наиболее рельефное их выражение видят в ролевом поведении.

В роли отчетливо, проявляется такие характерные свойства детского воображения, как:

- универсальность, способность обозначать принятую роль на любом предметно-чувственном материале;
- способность непротиворечиво объединить в роли собственные эмоции и синтезировать выразительные возможности с внешне заданной «смысловой» логикой поведения «своего» персонажа;
- полифункциональность, то есть способность отражать в ролевом поведении не только исходную «заданность», но и развивать, достраивать «роль», обеспечивая необходимую коммуникацию с другими участниками игры. [3]

Таким образом, содержание и структура сюжетно-ролевой игры предоставляет старшему дошкольнику возможность реализовать его творческий потенциал, способность творческого воображения. Для развития креативности необходимы внешние стимулирующие факторы, прежде всего — адекватная позиция взрослого как гаранта свободы и самостоятельности ребенка.

Литература

1. Выготский Л. С. Воображение и творчество в детском возрасте – Спб: СОЮЗ, 1997. – 96с.
2. Колесов Д. В. О психологии творчества //Психологический журнал – 1992 - № 6. – С 12.
3. Коротаяева Е. Творческая педагогика для дошкольников //Дошкольное воспитание – 2006. - №6. – С32-34.
4. Кудькина Н.В. Психологические истоки педагогической теории игровой деятельности [Электронный ресурс], – <http://eprints.zu.edu.ua/540/1/04knvtid.pdf> - статья в интернете.

**СЕКЦІЯ
РЕКЛАМА**

Некрасова М. Є. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВИГУКІВ У РЕКЛАМНИХ ТЕКСТАХ.....	3
Хрипченко Ю. О. ВІЙСЬКОВА ТЕМАТИКА У СОЦІАЛЬНІЙ РЕКЛАМІ НА УКРАЇНСЬКОМУ ТЕЛЕБАЧЕНІ: МЕТОДИ ЕМОЦІЙНОГО ВПЛИВУ НА АУДИТОРІЮ.....	4
Єрмоєнко М. С. СПЕЦИФІКА ВИКОРИСТАННЯ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В РЕКЛАМНОМУ ТЕКСТІ.....	6
Нестеренко В. С. ЗАСОБИ ВИРАЗНОСТІ В РЕКЛАМНОМУ ДИСКУРСІ.....	8
Дерев'янка О. А. РОЛЬ І МІСЦЕ СЛІВ ІНШОМОВНОГО ПОХОДЖЕННЯ В РЕКЛАМНОМУ ТЕКСТІ.....	10
Паращенко О. О. ОСОБЛИВОСТІ КОНСТРУЮВАННЯ СЛОГАНУ, ЯК ВАЖЛИВОЇ СКЛАДОВОЇ РЕКЛАМНОГО ЗВЕРНЕННЯ.....	12
Кашперська М. П. ПРИХОВАНА РЕКЛАМА В КІНОІНДУСТРІЇ.....	13
Пугач М. Р. ПОЛІТИЧНА РЕКЛАМА У ЗМК (НА ПРИКЛАДІ ВИДАННЯ «ПРИАЗОВСКИЙ РАБОЧИЙ»).....	14
Светліченко А. С. БАНЕРНА РЕКЛАМА ЯК ІНСТРУМЕНТ ІНТЕРНЕТ – КОМУНІКАЦІЇ.....	16

**СЕКЦІЯ
PUBLIC RELATION (ЗВ'ЯЗКИ З ГРОМАДСЬКІСТЮ)**

Веклич А. О. НЕЙМІНГ РЕСТОРАННО-ГОТЕЛЬНОГО БІЗНЕСУ МІСТО МАРІУПОЛЬ.....	18
Рубан Я. С. PR- ПРОСУВАННЯ БУДИНКІВ ВИСОКОЇ МОДИ (НА ПРИКЛАДІ СВІТОВИХ БРЕНДІВ В МОДНІЙ ІНДУСТРІЇ ELIE SAAB И ZUNAIR MURAD).....	19
Чухрасва В. В. КІНЕМАТОГРАФ, ЯК ЗАСІБ ПРОСУВАННЯ БРЕНДІВ.....	21
Смирнов С. Д. РОБОТА ПРЕС-СЛУЖБИ В СИЛОВИХ СТРУКТУРАХ (НА ПРИКЛАДІ ДІЯЛЬНОСТІ ПРЕС-СЛУЖБИ МАРІУПОЛЬСЬКОГО МІСЬКОГО УПРАВЛІННЯ МІЛІЦІЇ В ДОНЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ).....	22
Голі-Оглу С. С. ОСОБЛИВОСТІ PR-ДІЯЛЬНОСТІ БЛАГОДІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ (НА ПРИКЛАДІ ФОНДУ «МІЖНАРОДНИЙ АЛЬЯНС ВІЛ/СНІД В УКРАЇНІ»).....	24
Доценко Н. С. МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ РАДІОВЕДУЧОГО.....	25
Клименко Т. М. НЕЙМІНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ БРЕНДИНГУ (НА ПРИКЛАДІ ЮВЕЛІРНОГО ЗАВОДУ «ЗОЛОТИЙ ВІК»).....	26
Козак Є. О. ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ ІМІДЖУ МІСТА (НА ПРИКЛАДІ НОВИН ПРО МАРІУПОЛЬ В МІСЦЕВИХ ТА ЦЕНТРАЛЬНИХ ЗМІ).....	28
Руденко О. А. КОНТЕНТ-МАРКЕТИНГ ЯК МЕТОД ПРОСУВАННЯ БРЕНДУ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ НА ПРИКЛАДІ МАГАЗИНІВ ЕЛЕКТРОНІКИ ROZETKA, АЛЛО ТА ФОКСТРОТ).....	29
Волхонова К. О. ВИКОРИСТАННЯ В ТЕЛЕВІЗІЙНІЙ РЕКЛАМІ ЕЛЕМЕНТІВ СУЧАСНОЇ МОДИ ЯК ЗАСІБ ПРИВЕРТАННЯ УВАГИ ГЛЯДАЧА НА ПРИКЛАДІ РЕКЛАМИ ШОКОЛАДУ «КОРОНА» ТА «BOUNTY»).....	31

Магас А.А. ЛОБІВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕЗУЛЬТАТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ БІЗНЕСУ ТА ВЛАДИ.....	32
--	----

СЕКЦІЯ

МЕТОДОЛОГІЯ СТВОРЕННЯ ЖУРНАЛІСТСЬКОГО ТЕКСТУ

Дорохова А. С. ЗАГОЛОВКОВИЙ КОМПЛЕКС ЯК МАЙСТЕРНІСТЬ ПРЕЗЕНТАЦІЇ ВИДАННЯ.....	34
Космінський О. В. ЕТАПИ СТВОРЕННЯ ЖУРНАЛІСТСЬКОГО ТЕКСТУ: ПЛАНУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ.....	34
Логінова А. С. МОВА «ВОРОЖНЕЧІ» В ТЕКСТАХ ЖУРНАЛІВ.....	35
Солодун Л. М. ПРОПАГАНДА ТА КОНТРПРОПАГАНДА НА УКРАЇНСЬКОМУ ТБ НА ПРИКЛАДІ ПРОГРАМИ «ГРОМАДЯНСЬКА ОБОРОНА НА КАНАЛІ «ІСТV»».....	37
Соколюк О. В. ТЕМАТИКА ТА ПРОБЛЕМАТИКА МЕДІА КРИТИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ (НА ПРИКЛАДІ САЙТУ «ТЕЛЕКРИТИКА»).....	39
Сударенко О. О. ЖАНР ПОРТРЕТНОГО НАРИСУ В СТРУКТУРІ ВИДАННЯ ДЛЯ ЖІНОК (НА ПРИКЛАДІ ЖУРНАЛУ «КАРАВАН ІСТОРИЙ»).....	40
Мізрахіна А. І. ПОЛЕМІЧНІ ВИСТУПИ СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ПУБЛІЦИСТІВ.....	42
Ралюк Ю. В. ФУНКЦІОНАЛЬНІСТЬ ЗАГОЛОВКОВОГО КОМПЛЕКСУ В ЖУРНАЛАХ.....	43
Смирнова Ю. І. ЖАНР РЕЦЕНЗІЇ НА СТОРІНКАХ СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО ВИДАННЯ (НА ПРИКЛАДІ ЖУРНАЛУ «КИНО-ТЕАТР»).....	45
Чибісова С. О. ВЕРБАЛЬНІ І НЕВЕРБАЛЬНІ ПРИЙОМИ В РОБОТІ ТЕЛЕВЕДУЧИХ ТОК-ШОУ (НА ПРИКЛАДІ ТОК-ШОУ «ОДИН ЗА ВСІХ», «ГОВОРИТЬ УКРАЇНА», «СТОСУЄТЬСЯ КОЖНОГО»).....	47
Чурикова В. В. РАДІО- ТА ТЕЛЕРЕПОРТАЖ: ОСОБЛИВОСТІ, ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА.....	48
Шишкіна Д. М. ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ КРИМІНАЛЬНИХ НОВИН.....	50

СЕКЦІЯ

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ФУНКЦІОНУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНИХ ЗМІ

Гаврікова В. В. ОСОБЛИВОСТІ ВІЙСЬКОВОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ (НА ПРИКЛАДІ «1+1»).....	52
Жихарєва Т. Ю. СПЕЦИФІКА ГЕНДЕРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В ПРЕСІ.....	53
Недвігіна К. К. ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ У СУЧАСНІЙ ПРЕСІ (НА ПРИКЛАДІ ГАЗЕТ «ПРИАЗОВСКИЙ РАБОЧИЙ», «ВЕЧЕРНИЙ ДОНЕЦК» ТА «АРГУМЕНТЫ И ФАКТЫ»).....	54
Селітріннікова А. В. ОСОБЛИВОСТІ ВИСВІТЛЕННЯ ПРОВЕДЕННЯ ВБОРІВ В ПРЕСІ.....	55
Петряєва С. О. СПЕЦИФІКА ПРОВЕДЕННЯ ТЕЛЕІНТЕРВ'Ю (НА МАТЕРІАЛАХ ТЕЛЕКАНАЛІВ «ІНТЕР» ТА «ПЕРШИЙ КАНАЛ»).....	56
Котихова Г. Д. КОНВЕРГЕНТНІ ТЕНДЕНЦІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ ПРЕСИ В УМОВАХ ФУНКЦІОНУВАННЯ НОВІТНІХ МЕДІА.....	58
Лукашова А. О. СПЕЦИФІКА ПОВЕДІНКИ ЖУРНАЛІСТА ПІД ЧАС ПРЯМОГО ЕФІРУ.....	59
Мальцева Г. С. ЖУРНАЛІСТСЬКЕ РОЗСЛІДУВАННЯ НА ПРИКЛАДІ ТЕЛЕПРОГРАМИ «ГРОШ».....	61
Панасенко Д. Г. ОБРАЗ В ГАЗЕТНИХ ЗАГОЛОВКАХ НА ПРИКЛАДІ ВСЕУКРАЇНСЬКИХ ТА МІСЦЕВИХ ГАЗЕТ).....	62
Прокопчук Е. І. ІСТОРІЯ САТИРИЧНИХ ЖАНРІВ ЖУРНАЛІСТИКИ.....	63
Сурков А. О. ІНТЕРНЕТ ЗМК: ВИЗНАЧЕННЯ ТА ТИПОЛОГІЗАЦІЯ.....	64
Толок П. О. ФУНКЦІОНУВАННЯ КОНВЕРГЕНТНИХ ЗМІ В УКРАЇНІ.....	65
Хрістенко Ю. М. АВТОРСЬКА ЖУРНАЛІСТИКА У ПРЕСІ.....	67

СЕКЦІЯ

ІСТОРІЯ І РОЗВИТОК РЕГІОНАЛЬНОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ

Геворкян П. А. ОСОБЛИВОСТІ ВІЙСЬКОВИХ ПЕРІОДИЧНИХ ДРУКОВАНИХ ВИДАНЬ (НА ПРИКЛАДІ ЧАСОПISУ «ЧОРНЕ СОНЦЕ»).....	69
Герасименко Я. С. ПРОБЛЕМА КРИМУ НА СТОРІНКАХ УКРАЇНСЬКИХ МЕДІА.....	70
Непомняща К. А. ІНФОРМАЦІЙНА ПОЛІТИКА ТА ЗАХИСТ ІНФОРМАЦІЇ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО КОНФЛІКТУ.....	71
Добраш Ю. В. ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИЧНОЇ «ДЖИНСИ» В МІСЦЕВІЙ ПРЕСІ (НА ПРИКЛАДІ МАРІУПОЛЬСЬКИХ ГАЗЕТ «ПРИАЗОВСКИЙ РАБОЧИЙ» ТА «ИЛЬИЧЕВЕЦ. ГОРОД»).....	73
Ростова В. В. ОСНОВИ ПІДГОТОВКИ, СТВОРЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРЯМОГО РАДІОЕФІРУ ПРИКЛАДІ ПРОГРАМ РАДІОСТАНЦІЇ «АВТОРАДІО».....	75
Рицик Ю. А. ВИСВІТЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В ЗМІ МАРІУПОЛЯ (ЗА ПЕРІОД 3 РОКИ).....	76

СЕКЦІЯ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Бичкова Т.С. СУЧАСНИЙ АНАЛІЗ ДЕФІНІЦІЇ «СОЦІАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ» ОСОБИСТОСТІ.....	79
Довбня І.В. САМООТНОШЕННЯ В СТРУКТУРЕ «Я-КОНЦЕПЦІЙ» ЛІЧНОСТІ.....	80
Іванова В.Р. ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО СТИЛЯ ПИЩЕВОГО ПОВЕДІННЯ ЛІЧНОСТІ.....	82
Коваленко О.Ф. ПСИХОЛОГІЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ТЕЛЕСНООРИЕНТИРОВАННЫХ ПРАКТИК.....	84
Котляр В.В. САМОПРИНЯТИЕ КАК МЕХАНИЗМ ЛИЧНОСТНОГО РАЗВИТИЯ.....	86
Мандик О.В. СПЕЦИФІКА КАРТИНИ СВІТУ ОСОБИСТОСТІ ЯК ЧИННИК ВИБОРУ СТРАТЕГІЇ ЖИТТЯ.....	88
Накидайленко О.І. СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ.....	90
Павлюк Є.С. ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРЕДСТАВЛЕНЬ О ФЕНОМЕНЕ ДРУЖБИ.....	91
Ревякіна О.І. СТАТУСНЕ ПОЛОЖЕННЯ ІНДИВІДІВ З РІЗНИМ РІВНЕМ ЛОКУС-КОНТРОЛЮ.....	93
Стамбулжи Н.С. ВИКОРИСТАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ В РОБОТІ З ДІТЬМИ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	94
Татаренко В.В. ЗНАЧЕННЯ СПІЛЬНОЇ ПРОДУКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ДОШКІЛЬНОМУ ВІЦІ.....	96
Халафова С.М. СИНДРОМ ОТЛОЖЕННОЙ ЖИЗНИ КАК ПСИХОЛОГІЧЕСКИЙ ФЕНОМЕН.....	97
Шахова Г.А. ЖИТТЕРЕАЛІЗАЦІЯ – ЯК РЕЗУЛЬТАТ УСВІДОМЛЕННЯ ОСОБИСТІСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ.....	99

СЕКЦІЯ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ, СПОРТУ ТА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

Амирасланова Л.А. МОТИВАЦІЯ СТУДЕНТОВ ВУЗОВ К ФИЗИЧЕСКОМУ САМОСОВЕРШЕНСТВОВАНИЮ.....	102
Белик Е.А. ВСЕСТОРОННЯЯ ФИЗИЧЕСКАЯ ПОДГОТОВКА СТУДЕНТОВ.....	103
Высоцкая Е. А. РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ СОВРЕМЕННОГО СПОРТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТА.....	104

Гуляев А. С. СТАНОВЛЕНИЕ УЧИТЕЛЯ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ.....	106
Дыкресинская Ю.А. ФИЗИЧЕСКАЯ КУЛЬТУРА И СПОРТ В СИСТЕМЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ	108
Згара А. С. СПОРТ В ЖИЗНИ УКРАИНСКОЙ МОЛОДЕЖИ	109
Зензерова В. І. ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ В СІМ'Ї	111
Злобова М. Г. ВЛИЯНИЕ ДВИГАТЕЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ НА УМСТВЕННУЮ РАБОТОСПОСОБНОСТЬ	113
Каракай І. В. ВПЛИВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ НА ЗДОРОВ'Я ТА ПРАЦЕЗДАТНІСТЬ ЛЮДИНИ	115
Клеба Н. В. ВЫВИХ КОЛЕННОГО СУСТАВА. ЛЕЧЕНИЕ ВЫВИХА КОЛЕННОГО СУСТАВА	117
Коломоец А.Р. АНАЛИЗ ДВИГАТЕЛЬНОЙ СИСТЕМЫ СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ.....	119
Кузнецова А. А. КАРДИОПАТИЯ. СИМПТОМЫ И ЛЕЧЕНИЕ	120
Кудлай В. В. ФИЗИЧЕСКАЯ КУЛЬТУРА В СТРАНЕ И ОБЩЕСТВЕ.....	121
Куцая Я. А. ПРИЧИНЫ ВОЗНИКНОВЕНИЯ СКОЛИОЗА И ЛЕЧЕБНАЯ ФИЗКУЛЬТУРА ПРИ ЕГО ЛЕЧЕНИИ.....	122
Ливинец А. А. ВЕГЕТО-СОСУДИСТАЯ ДИСТОНΙΑ: ПРИЧИНЫ И МЕТОДЫ ЛЕЧЕНИЯ.....	124
Литовченко Т. В. УТРЕННЯЯ ГИМНАСТИКА И ЕЕ РОЛЬ В ЖИЗНИ ЧЕЛОВЕКА.....	126
Мирошниченко Е.М. ВЛИЯНИЕ МЕЖДУНАРОДНОГО СТУДЕНЧЕСКОГО СПОРТИВНОГО ДВИЖЕНИЯ НА РАЗВИТИЕ МИРОВОГО СПОРТА	128
Позднякова А. А. ФИЗИЧЕСКИЕ УПРАЖНЕНИЯ ПРИ КИСТЕ ПОЧКИ	130
Попкова Е. А. ФИЗИЧЕСКАЯ КУЛЬТУРА И ФИЗИЧЕСКОЕ ВОСПИТАНИЕ СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ	131
Сорокина И.А. ОЗДОРОВИТЕЛЬНО-РЕКРЕАЦИОННАЯ ДВИГАТЕЛЬНАЯ АКТИВНОСТЬ ЧЛОВЕКА С НАРУШЕНИЕМ ФУНКЦИЙ ЗРЕНИЯ	133
Федина М. Г. ЗДОРОВЫЙ ОБРАЗ ЖИЗНИ СТУДЕНТА	135
Федосеева А.В. ФИЗИЧЕСКАЯ РЕАБЫЛТАЦИЯ БОЛЬНЫХ ДЦП.....	137
Фурман К. Ю., Калашникова А. І. РУХОВА АКТИВНІСТЬ ЯК ГОЛОВНИЙ ЧИННИК ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ	139
Чуніхіна В. С. ЗДОРОВИЙ СПОСІБ ЖИТТЯ ШКОЛЯРІВ – КЛЮЧОВЕ ЗАВДАННЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО ЗАКЛАДУ	141
Шпак И. Н. КАРДИОПАТИЯ.....	142

СЕКЦІЯ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Будєєва Т.Б. ПОРІВНЯЛЬНІ СПОЛУЧНИКИ В ПОВІСТІ ТОДОСЯ ОСЬМАЧКИ «ПЛАН ДО ДВОРУ».....	145
Олексієнко О.О. НАЗВИ ЧОЛОВІЧОГО ТА ЖІНОЧОГО ПОЯСНОГО ОДЯГУ В ГОВІРЦІ СЕЛИЩА МІСЬКОГО ТИПУ РОЗІВКА РОЗІВСЬКОГО РАЙОНУ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	146
Тютюма Т.С. НАЗВИ ДЕРЕВ ТА КУЩІВ У ГОВІРЦІ СЕЛА КОМУНАРІВКА СТАРОБЕШІВСЬКОГО РАЙОНУ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	148
Верескун Ю.О. СТАН ДОСЛІДЖЕННЯ ЛЕКСИКИ ТКАЦТВА В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ.....	149
Серкутан М.Є. ДО ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ.....	151

СЕКЦІЯ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Альянах В.О.	ХУДОЖНЯ ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ПОСТАТІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА.....	153
Ворона В.В.	ДО ПИТАННЯ ПРО ЖАНРОВО-СТИЛЬОВІ ОСОБЛИВОСТІ РОМАНУ ВАЛЕРІЯ ШЕВЧУКА «ТІНІ ЗНИКОМІ»	155
Адамова І.М.	КАРНАВАЛІЗАЦІЯ ДІЙСНОСТІ В РОМАНІ «МОСКОВІАДА» Ю.АНДРУХОВИЧА.....	157
Алабаш І.В.	НАРАТИВНІ КОНСТРУКЦІЇ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЖІНОЧОЇ ПРОЗИ НА ПРИКЛАДІ ТВОРЧОСТІ ЄВГЕНІЇ КОНОНЕНКО.....	158
Золотарьова К.В.	КАТЕГОРІЯ САСПЕНСУ В ТВОРЧОМУ ДОРОБКУ М.КІДРУКА (НА ОСНОВІ РОМАНІВ «БОТ: АТАКАМСЬКА КРИЗА», «БОТ: ГУАЯКІЛЬСЬКИЙ ПАРАДОКС»).....	159
Чижик К.В.	АРХЕТИП ЗАГУБЛЕНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛЮДИНИ В РОМАНІ ВАСИЛЯ БАРКИ «РАЙ».....	161
Белізна О.О.	ХРИСТІЯНСЬКИЙ МІФ У РОМАНІ ГАЛИНИ ТАРАСЮК «ХРАМ НА БОЛОТІ».....	163
Лобань К.О.	БАЙРОНІЧНІ МОТИВИ, ОБРАЗИ, ГЕРОЙ У ТВОРЧОСТІ УКРАЇНСЬКИХ РОМАНТИКІВ.....	164
Момот Л.В.	ЧАСОПРОСТОРОВА КОНЦЕПЦІЯ РОМАНУ ІВАНЧУКА «ОРДА».....	166

СЕКЦІЯ РОСІЙСЬКА ФІЛОЛОГІЯ ТА ПЕРЕКЛАД

Лігічевська М.О.	НЕГАТИВНІ АРХЕТИПИ ДЕМОНІЧНИХ ПЕРСОНАЖІВ У ЗБІРНИКУ М.В. ГОГОЛЯ «ВЕЧОРИ НА ХУТОРІ БІЛЯ ДИКАНЬКИ».....	168
Панієва Ю.С.	ТВОРЧИСТЬ О.С. ПУШКІНА В ОЦІНЮВАННІ РОСІЙСЬКИХ КРИТИКІВ ХІХ ТА ХХ СТОЛІТЬ.....	169
Разговорова І.Е.	ТЕМА ГРИ В КОМЕДІЇ М.В. ГОГОЛЯ «ГРАВЦІ».....	170
Гогунська К.С.	ГЕНДЕРНЕ ПИТАННЯ В ЗОБРАЖЕННІ КОХАННЯ У РОМАНІ Л.М. ТОЛСТОГО «АННА КАРЕНІНА».....	171
Бердникова З.П., Єфименко К.М.	ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗАПОЗИЧЕНОЇ ЛЕКСИКИ В СУЧАСНІЙ РОСІЙСЬКІЙ МОВІ (НА ПРИКЛАДІ ТЕКСТІВ ЗМІ).....	172
Рожченко А.В., Гнибеда Т.С.	СЕМАНТИКО-КОНОТАТИВНИЙ ОБ'ЄМ ОРНИТОНІМІВ РОСІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ	174
Малікова В.В.	ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КЛЮЧОВИХ КОНЦЕПТІВ РОСІЙСЬКОЇ МОВНОЇ КАРТИНИ СВІТУ В НАРОДНИХ ПРИСЛІВ'ЯХ ТА ПРИКАЗКАХ.....	176
Ніколаєнко К.І.	ЕКСПРЕСИВНІ МОВНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ У ТВОРЧОСТІ В.С. ВИСОЦЬКОГО.....	177
Смирнова О.Б., Чумаченко К.Д.	ПРОБЛЕМА АДЕКВАТНОГО ПЕРЕКЛАДУ ТЕКСТІВ РОСІЙСЬКОМОВНИХ ФІЛЬМІВ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ.....	179
Орлова Л.В.	СЛЕНГІЗМИ ЯК ОДИНИЦІ МОВИ.....	181
Вовк Л.В.	ПРОБЛЕМАТИКА КОЛОРАТИВНОЇ ЛЕКСИКИ НА МАТЕРІАЛІ УКРАЇНСЬКОЇ ТА ПОЛЬСЬКОЇ ПОЕЗІЇ.....	183
Ласицька Е.В.	ЕВОЛЮЦІЯ ЛІНГВІСТИЧНИХ ПОГЛЯДІВ НА ЯВИЩЕ МІЖМОВНОЇ ОМОНІМІЇ.....	185
Светлакова В.Ю.	ЛІРИЧНИЙ ГЕРОЙ У БАРДОВСЬКІЙ ПОЕЗІЇ 60-70 РР. ХХ СТОЛІТТЯ.....	187

СЕКЦІЯ
АКТУАЛЬНІ НАПРЯМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Євстратова О. А. ПРОБЛЕМА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	189
Ісхакова М.О. ЕКСПЕРИМЕНТУВАННЯ ЯК ЧИННИК ДОСЛІДНИЦЬКОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	191
Мєсєчко І. М. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННСВОГО ЕТИКЕТУ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	192
Місюра Н.Є. ВИХОВАННЯ ВЗАЄМОДОПОМОГИ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ПРОЦЕСІ ТРУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	194
Вєткова К.И. ОСОБЕННОСТИ РАЗВТИЯ СЛОВАРЯ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА.....	195
Жукова А.Г. ЗАСТОСУВАННЯ ПРИСЛІВ'ІВ ТА ПРИКАЗОК У ФОРМУВАННІ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ.....	197
Ильченко Д.К. РОЛЬ ПРЕДМЕТНО-РАЗВИВАЮЩЕЙ СРЕДЫ В ОРГАНИЗАЦИИ СЮЖЕТНО-РОЛЕВЫХ ИГР СТАРШИХ ДОШКОЛЬНИКОВ	198
Лігунцова Є.Ю. ВПЛИВ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА МОВЛЕННСВИЙ РОЗВИТОК ДОШКІЛЬНИКІВ.....	200
Носенко Т.С. БУДІВЕЛЬНО-КОНСТРУКТИВНІ ІГРИ ЯК ЗАСІБ ВСЕБІЧНОГО ПІЗНАВАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	202
Охрименко А.О. РОЛЬ ДИДАКТИЧНОЇ ГРИ У ФОРМУВАННІ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	203
Літовчук К.В. КОНСТРУКТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	205
Мельниченко К.О. ВИКОРИСТАННЯ РІЗНИХ ФОРМ ОРГАНІЗАЦІЇ КОНСТРУЮВАННЯ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ САМОСТІЙНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	206
Андрєєва Л.С. ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ САМОСТІЙНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ У КОНСТРУКТИВНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	207
Рискова П.А. СЮЖЕТНО-РОЛЕВАЯ ИГРА КАК СРЕДСТВО РАЗВИТИЯ ТВОРЧЕСТВА У ДЕТЕЙ СТАРШЕГО ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА.....	208

Збірник тез доповідей студентів
факультету філології та масових комунікацій

ДЕБЮТ

У збірнику публікуються тези українською, російською, англійською мовами

Технічний редактор: Павленко О.В.
Комп'ютерна верстка: Чишевич О.І.